

Under the name of "The People's Party" the following persons were elected to the office of Mayor of New York City in 1897: William A. Tamm, Mayor; John A. B. ...

SREČNO, VSE SELO NOVO LETO!

Nova stanovanjska akcija mestne občine ljubljanske

Mestna občina ljubljanska namerava najeti 6 odst. obligacijsko posojilo do najvišjega zneska 30 milijonov dinarjev, s katerimi bi se gradile v svrhu odprave stanovanjske bede nove mestne stanovanjske hiše. Po amortizacijskem načrtu naj bi za odplačevanje tega posojila mestni davkoplačevalci prispevali na leto okoli 2 milijona dinarjev, ostalo najemniki stanovanj in lokali v novo zgrajenih hišah. Od mestnih davščin, ki naj bi šle v ta namen v posebni gradbeni fond, bi bilo za 1.600.000 dinarjev novih (letna nova trošarinska doklada po 50 par od vsakega konzumiranega litra vina.)

Naprosen, da izrazim o tem projektu svoje mnenje, se ne nameravam spuščati v njegovo finančno-tehnično stran. Predpostavljam, da se je zanj v dovoljni meri pobriral tačasni vladni komisar na mestnem magistratu, ki nam sedaj svoj projekt predlaga že v konkretni formi. Prepuščam tudi komunalnim in drugim specialnim veščakom, da izrazijo svoje naziranje, v koliko je nova davčna obremenitev za ljubljanske davkoplačevalce znosna.

Nobenega dvoma ni, da zasluži najvažnejša akcija, ki naj odpravi ali vsaj občutno omili stanovanjsko bedo čez tisoč, ljubljanskih rodbin — ne glede na to, da z novimi stanovanji vsestransko dvigne Ljubljano kot mesto — nenehno velike žrtve. Pri tem je eno gotovo: da Ljubljane radi teh žrtev ne bo konec, brez teh žrtev pa bo konec zdravja in marsikojega življenja tisočev naših somišljenikov. Pozabiti ne smemo, da naša stanovanjska zaščita 1. septembra 1927., s katerim se bliža stanovanjska kriza svoj kulminaciji in težki katastrofi; kajti takrat bo lahko na cesti vsakdo, kdor ni hišni posestnik.

Vse to so dovolj tehtni argumenti, da javnost pozdravi vsako prizadevanje, ki ima resno tendenco graditi nove hiše. Vsaka pot, ki vodi hitro do gradnje, je boljša nego ona, ki gre po ovinkih. Filozofiranje in dociranje, ki stremi po najidealnejših rešitvah ni vredno piščalčevega oreha, če prihaja prepozno. Problem treba zgrabit za vrat, energično in brez strahu, a tudi brez ozirov na levo in desno. Načrt vladnega komisarja na mestnem magistratu, g. Mencingerja, se nedvomno v tem odlikuje pred vsemi dosedanjimi mestnimi stanovanjskimi akcijami v Ljubljani.

Zame je v danem slučaju irelevantno, kdo je akcijo pokrenil in iz kakšnih motivov, kakor tudi ne vprašam, ali je misel nova ali stara. Misli so poceni, dokler niso realizirane, navadno je rešitev Kolumbovo jajce. Pri nas je sicer običaj, da ni mogoče nobene in niti manjše javne akcije izvesti brez primese škodljivosti, nevoščljivosti, demagogije in tudi gluposti. Kdor stremi za uspehom, se na vse to ne sme ozirati.

Mestna občina ljubljanska bi se danes ne imela ugodno rešenega vprašanja električne struje, da ni mestni gerentski svet energično presekala večletnega kokodakanja mestnih očetov in strokovnjakov ter njihovih obsežnih «električnih» načrtov. Tudi tlakovanje ulic spada v akcijo te vrste. G. Anton Kristan bi ne postavil na Tržaški cesti cele kolonije novih stanovanjskih hiš, da ni šel korajžno in odločno na delo.

Ko sem imel kot poverjenik za socialno politiko nalogo in dolžnost reševati v svojem delokrogu stanov. problem, sem se vedno ravnal po principu energične akcije. Danes vidim, da sem imel prav. Na moj pritisk so takrat gradile stanovanjske hiše vse večje ljubljanske banke in tudi nekaj drugih podjetij ter privatnikov. Z mojo odobritvijo in tudi odgovornostjo je gradil «Pokojninski zavod» poleg uradne palače celo vrsto stanovanjskih hiš. Zdravilišče Golnik, ki smo ga za časa mojega poverjenikovanja spopolnili in dogradili, je danes zatočišče bolnikov iz cele države. Ni se pa popolnoma posrečila zasnovana zgradba velike palače «Okrožnega urada» na Miklošičevi cesti. Upropastili so jo Zagrebčani. A še sedaj sem zadovoljen, da nosi dovoljenje, s katerim se je začel graditi podzemski temelji večje palače, ki je bilo pozneje preključeno, moj podpis. Vse to omenjam, da iz lastne izkušnje dokumentiram, da je treba pri vseh večjih problemih po treznem prevdaru energično in brez obzirne akcije. Ta fakta navajam mimogrede tudi zato, ker se jih je v zadnjih letih v javnosti zlohotno drugače predstavljalo.

Vočigled velikopotezni stanovanjski akciji mestne občine ljubljanske, se mi tudi zdi, da stvari prav nič ne škoduje, ako ne bi bila zamišljena popolnoma od kraja. Z 400 stanovanji bo res odpravljena šele ena tretjina stanovanjske bede; kajti Ljubljana potrebuje danes vsaj 1200 stanovanj. Menim pa, da se bi dala naloga projektiranega gradbenega fonda še razširiti zlasti v tem pogledu, da bo poleg skrbi za kritje anu-

tet obligacijskega posojila omogočeno organiziranje zlasti akcije za bonifikacijo obrestne razlike za nove zadržne in zasebne stanovanjske zgradbe. Ceni se, da je že do danes najemina za stanovanja in lokale v Ljubljani poskočila povprečno najmanj za 100 odst. Začetkom leta 1927. se bo ta povšek pokazal tudi že v mestni blaginji pri povisanih gostaščinah. Ako bi se povšek gostaščin, s katerim se v prihodnjih letih s sigurnostjo lahko računa, stekal v gradbeni fond, bi se nedvomno dalo stanovanjsko akcijo še obsežno razširiti. V izogib medsebojne konkurence morebitnih sličnih akcij v drugih naših mestih in industrijskih krajih, kjer je stanovanjsko vprašanje ravno tako pereče kakor v Ljubljani ter za poenotenje administracije, bi kazalo razmišljati tudi o umestnosti in možnosti, da se ljubljanska akcija, če ne takoj pa pozneje, razširi in na vsa druga prizadeta mesta in kraje v Sloveniji.

Prezreti ne smem še ene stvari. Proti stanovanjski akciji ljubljanske mestne občine se nekako sam od sebe postavlja kot najlažji argument, da akcija zato ne bo uspešna, ker se potom obligacij ne bo dobilo zaželenega zneska. Gotovo zavisi ta uspeh v veliki meri od sposobnosti izvršiteljskih organov te akcije, pravim pa, da zavisi uspeh akcije vendarle tudi od dobre volje Slovencev. Če se najde denarja za ustanovitve več ali manj reprezentativnega značaja, potem ga moramo najti tudi za to, kar je za naš življenjske in eksistenčne važnosti. Če smo v tej dobri akciji vsi enotni misli, potem bi bila prava sramota, ako bi je z združenimi močmi ne izpeljali. Pozabiti ne smemo, da so bile komunalne obligacije med vojno in po vojni najsigurnejše in so še danes najbolj iskani papirji, ker se smatra, da radi davčne moči občine ni bojazni, da bi fundacija najetejše posojila izgubila na vrednosti. Sedanji moment je za emisijo ljubljanskih komunalnih zadolžnic tudi zato ugoden, ker v kratkem poteče doba, ki je bila določena za poplačilo mestnega loterijskega posojila.

Vočigled strasti, ki se je lotila javnosti za igranje v državni razredni loteriji, bi morda 30 milijonska vsota, ki jo predvideva obligacijsko posojilo, bila preje dosegljiva, ako bi se mislilo pri izdaji mestnih efektov na veliko povpraševanje, zlasti v širokih plasteh naroda, po «ratni šteti» ali svoječasnih «turških srečkah», pri katerih efektih ima kupec to ugodnost, da lahko dobi poleg obresti, ki so sicer nižje, nazaj mnogo večji kapital, kakor ga je vplačal. Slovenec rad sigurno sedi na svojih prihrankih, rad pa tudi malo pospekulira, kakor kaže že interes za državne srečke.

Da resumiram: Stanovanjska akcija mestne občine ljubljanske je kot poskus za odpravo stanovanjske bede dobro in srečno zamišljena. Kdor ve, ali se vsaj zaveda, kaj znači biti brez strehe, mora to akcijo podpreti po svoji najboljši moči. Slovenska javnost opravičeno pričakuje tudi od finančnikov, da ne bodo ostali hladnega srca in zapetih žepov.

Adolf Ribnikar.

Kralja Petra I. spomenik v Ljubljani

Prejeli smo: Nedavno je napisal g. K. D. lepo razpravo o postavitvi spomenika kralja Petra na Turjaškem trgu. Ker je to zadeva vse slovenske javnosti, dovolite par pomislekov. — Ko človek prebere razpravo, vidi, da je bila ta le akademična študija. Prvi nedostatek vidim v tem, da gospod ni upošteval, da trg pada za dobre tri in pol metre proti Ljubljani in da ne kaže postavljati monumentalnega spomenika v podnožje hriba z ozadjem, ki bi stalo mogoče še nižje. Ako bi bil trg vodoraven — ali še bolje, če bi padal ravno v nasprotno smer, bi bila pa ta študija brez dvoma popolna — taka, da bi jo bilo vredno za vsako ceno čim prej izpeljati. — Drugo vprašanje pa je, če hoče postaviti javnost kralju Petru tak spomenik kakor je bil svoj čas oni od Anastazija Grina, ki je bil v umetniškem oziru tudi dovršeno delo. — Za spomenik takih dimenzij pa je v mestu tudi še kako drugo mesto, ki ne potrebuje, da bi se šele ustvarilo.

Na Kralja Petra trg pa spada spomenik — tudi to misel je g. K. D. načel — analogne koncepcije kakor je spomenik M. Terezije med dvornimi muzejema na Dunaju. Ta spomenik, gledan z zgolj umetniškega vidika, je naravnost klasičen primer za prave dimenzije monumentalnega spomenika, ki naj obvlada svoj prostor na odprtem trgu — kakor je oni na Dunaju in v manjših dimenzijah seveda — tudi naš v Ljubljani. Če pravim analogne koncepcije, ne mislim, da bi moral biti naš spomenik v takem slogu v tako bizantinskem razpoloženju, pač po svoji arhitektonski zasnovi analogno monumentalni in prostor obvladajoči.

Ne bi se dotaknil tega spomenika, da se ga ni spomnil g. K. D., ki ga je gledal bolj v slovenskem, t. j. osebnem razpoloženju. Priznati mu moram, da so tudi mene obhajale marsikdaj precej drastične misli, ko sem ga ogledoval, a če sodim objektivno, moram priznati, da spada M. Terezija prav tako dobro na Dvorni trg kakor Garibaldi na Janiculum — Turjaški trg bo pa po mojem mnenju šele tedaj hvaležno mesto za namestitev kakga monumentalnega spomenika, kadar bo tako zaključen, kakor je bil že deloma prvotno in kakor poroča tudi g. K. D. Spomenikovo ozadje pa bi moralo biti zgoraj in ne spodaj.

Visoko odlikovanje zaslužnega župana

V prijaznem mestecu Selce v Hrvatskem Primorju, dobro znanem tudi našim letoviščarjem, kjer je naš prestolonaslednik Petar prvič zagledal sinje Jadransko morje, se je vršila na kraljev rojstni dan intima in prirčna svečanost. Odlični in zaslužni

tamkajšnji občinski načelnik, znani rodoljub g. Ivan Antič, je bil za svoje zasluge na narodno-prosvetnem polju odlikovan z redom sv. Save IV. stopnje. Mesto je bilo ob tej priliki bogato v zastavah in pokali so topili. Visoko odlikovanje je izročil vrlom županu srezki poglavar Brežinščak iz Crikvenice v navzočnosti ministra Grujića in njegove soproge Mabel, občinskih odborikov, šolske mladine in častnih gostov s kratkim nagovorom, v katerem je naglašal odlikovančeve zasluge za razvoj in napredek Selc. Ginja se je g. Antič zahvalil za visoko odlikovanje, poudarjal, da je s tem odlikovano vse prebivalstvo, ki je s tako ljubeznijo in navdušenjem sprejelo malega prestolonaslednika v svojo sredo. Svečanost je bila zaključena z navdušenimi vzkliki kralju, prestolonasledniku, kraljevski dinastiji in domovini.

Plesalka Meta Vidmarjeva

govenka slovite plesalki Mary Wigmanove v Drazdanih, ki nastopi dne 7. januarja v ljubljanski operi. Mlada umetnica je sestra našega šahovskega velmojstra univ. prof. dr. Milana Vidmarja.

Zoisova cesta v Ljubljani

Do sedaj so bili ob obeh straneh te široke ljubljanske ceste nasajeni stari, košati divji kostanji, ki so ovirali dostop svetlobe v solo na levi strani in povzročali v nji vlago. Zakrivali so pogled na krasen kompleks starodavnih hiš s Zoisovo palačo na vogalu in prijaznimi vrtnimi terasami z gosposkim paviljonom in uticami v ospredju. Ko je mestna občina po načrtu mojstra Plečnika s plemenito gesto poklonila za božič ta nesrečna drevesa mestnim revežem, da jih posekalo in si napravilo drva, in ko

se je z Emonske ceste odgrnil razgled v ospredju na slikovito skupino hiš, ki jo vidimo na naši sliki, na most in Ljubljano v sredini in pa na krasno preurejeni šentjakovski trg z Valvazorjevo Marijo, Gruberjevo palačo — najlepšo našo baročno stavbo — in s hišicami kakor igračke, takrat so šele utihnil kritikastr: in opazili, da je ta partija spadala med najslikovitejše dele Ljubljane. Pri tej moral seveda šele čudodelni mojster, ki nam jo je odkril.

Naš podzemski svet

Pretekli mesec je imelo Društvo za raziskavanje jam svoj prvi redni občni zbor, odkar se je izvršila popolna reorganizacija društva in se je društvo postavilo na strogo znanstveno podlago. Društveno delovanje je bilo v pretečenem letu izredno živahno in plodovito, čeprav je imelo na razpolago le skrajno skromna denarna sredstva. Društvo je preiskalo 48 jam, nekatere po večkrat. Po dvakrat Podpeško jamo, Zakrito jamo, Jerinovce, Svinjsko jamo, Jelenko jamo, Drugo brezno v Špeharjevem talu in Logarček. Trikrat Košilevo nad Vrdom. Po štirikrat Zupanovo jamo pri Grosupljem in Tončkovno brezno pri Vrhniki. Po geografski legi odpade od preiskanih jam 33 na okolico Vrhnike, 7 na okolico Dobropolja, Grosuplja in Kočevja, 4 na okolico Skofje Loge, 1 na okolico Medvod, 1 na okolico Domžal in 2 jami na okolico Bohinjskega jezera. Od preiskanih jam so posebno znamenite Govic nad Bohinjskim jezerom, Zupanova jama pri Grosupljem, ki je ena najlepših jam Slovenije in Brezno za Bukovim vrhom in Logarček (Falkenhaynova jama) pri Planini.

Precejšnje število preiskanih jam do sedaj ni bilo znanih. Jame so se preiskale v smislu od odbora sestavljenega načrta, opise, premerile, skicirale, fotografirale in nabirale se je v preiskanih jamah biološki material. Za dela v terenu si je odbor sestavil podroben maksimalni program, spopolnil je tehnično opremo, ustanovil malo strokovno knjižnico in pričel sestavljati kartoteko o jamski literaturi. Če upoštevamo, da je obsegal dehnarni obrat društvene blaginje le par tisočakov, katere so naklonili društvu zasebni dobrotniki (večinoma Vrhniki) pridemo do zaključka, da je trebalo v dosegu tolikih uspehov čudovite požrtvovalnosti in pa res izredno idealnih znanstvenih stremenj. To kulturno delo je tem bolj pomembno, ker se do sedaj pri nas na tem polju ni dosti storilo. Naše jamske žuželke, posebno pa človeške ribice, so pač razširjale sloves podzemskih kraških zemlje preko kulturnega sveta, nismo se pa povzpeli do enotnega, smotnega, vsestranskega znanstvenega raziskavanja naših jam. To vrzel izpopolnjuje Društvo za raziskavanje jam. Poleg tega širi zanimanje za podzemski svet in nega živalstvo s predavanji. Na prošnjo društva je predaval g. dr. Bohinc v nastanku jam, sige in kapnikov. Spis o tem zanimivem predavanju s tozadevnimi krasnimi slikami je odstopil iz posebne naklonjenosti društvu, ki ga bo na primeren način objavilo. Za tekoče zimsko sezono namerava društvo prirediti serijo širšemu občinstvu dostopnih predavanj o vseh strokah, ki spadajo v področje društva.

Društvo obžaluje, da ne more stopiti pred javnost s publikacijami doseganega znanstvenega materiala. Že samo biološki material, ki sta ga nabrala vseučiliška dokumenta dr. Kenk in dr. Seliškar, bi znanstveno obdelan napolnil čedno knjigo. Potem pa še krasne slike in fotografije vseh zanimivosti preiskanih jam. Za izdajo take publikacije čakamo na mecena, pa bodi to država ali denarni zavodi ali zasebniki.

Kot nadomestilo za tako publikacijo naj služi predležeče poročilo, s katerim naj opraviči društvo pred javnostjo svoj svoječasn apel na isto javnost, da ga podpre z delujočimi in podpornimi člani. Kar je društvo obetalo, to izpolnjuje. Ni pa društvo našlo v javnosti onega zanimanja in one podpore, katere bi bilo vredno, po svojem kulturnem delovanju. Italija, ki je prišla po tuji zaslugi v neopravičljivo posest slovenske zemlje ob Jadrano, kaže neprimerno več zanimanja za lepote in skrivnosti kraškega podzemnega sveta, kakor mi. Tekom zadnjega časa je izšla v Milanu knjiga z naslovom: «Duemila Grotte». Knjiga ima nad 500

povečini barvanih slik in nešteto skic o vseh naših iskrskih jamah, o znamenitostih in o živalstvu teh jam.

Podzemski kraški svet nudi toliko zanimivih vprašanj, biologija jamskih živali toliko nerešenih problemov, da je znanstveno delovanje na tem polju res izredno hvaležno. Če rešimo le enega teh mnogih bioloških problemov, smo se približali vsaj za korak rešitvi vprašanja o bistvu življenja in dosegli uspeh, za katerega nam bo hvaležen ves kulturni svet. Je pa tudi nele mogoče, temveč celo verjetno, da bodo, rečimo, raziskavanja talnih kraških voda rodila važne uspehe na polju narodnega gospodarstva. Zato je tudi s tega stališča delovanje Društva za raziskavanje jam velepomembno.

Zato apeliramo še enkrat na širšo javnost, da uvažuje kulturno delovanje društva za raziskavanje jam in ga ojači z izvršujočimi in podpornimi člani.

Z umetnostne razstave v Ljubljani

Lojze Dolinar: Glava

Mariborska Slovanska čitalnica z Ljudsko knjižnico na cesti

Maribor, na starega leta dan 1926

Danes je dobil predsednik Slovenske čitalnice, ki je tudi lastnica znane mariborske Ljudske knjižnice in obenem najstarejše kulturno društvo v mariborski oblasti, od ravnateljstva Posojilnice, lastnice Narodnega doma, sledeči dopis:

«Slovanska čitalnica — Ljudska knjižnica, v roke g. dr. Avguština Reismanja v Mariboru, ekr hoče s temi prostori na drug način razpolagati, Vam posojilnica v Mariboru na en mesec odpoveduje prostore, katere imate v našem v prvem nadstropju njene hiše (Narodni dom) v Mariboru s postranskimi prostori ter Vas prosi, da te prostore izpraznite in izročite do dne 31. januarja 1927. Z odličnim spoštovanjem, Posojilnica, dr. Pipuš, Alojz Sepec.»

Ustanovitelji Posojilnice so svoječasnno smatrali Slovansko čitalnico v naložbi zvezi s svojim zavodom, ki je bil ravno tak ustanovljen v podkrepitev nacionalne zavesti v Mariboru in so zato že sezidali v palači Narodnega doma posebne prostore za

Danes velika premiéra sloviše dunajske
operete Oskarja Straussa

V gl. vlogi Willy Fritsch, Nady Christians,
Xenia Desni.

„Valčkov čar“

(Walzertraum)

Predstave danes in jutri ob pol 11. dop. in ob 3., pol 5., 6.,
pol 8. in 9. uri.

Predprodaja vstopnic dnevno od 10 do 12. in od 2. dalje. —
Pri pred. avah sodeluje pomnoženi orkester, ki svira origina ne
komade iz operete „Valčkov čar“. Kino „Dvor“ Tel 730

Slovansko čitalnico in ji dati napravit celo
posebne napre nad vhom v foyeru.

Slovanska čitalnica ima gotovo mogočne
zasluge za slovenstvo v Mariboru in širši
okolici. Z razvojem časa je sledila tudi ona
moderemu duhu zahtev ljudske prosvete
in pred leti na pobudo takratnega predsed-
nika posojilnice dr. Rusine prevzela pod
svoje okrilje tudi ljudsko knjižnico, kate-
ra se je ravno zadnja leta razvila v mogo-
čen velfaktor ljudske prosvete. Čeprav je
imela knjižnica le malenkostne podpore. De-
narni obrat je kljub temu znašal okrog 100
tisoč dinarjev v letu 1926. knjiž. pa je se-
daj že čez 11.000 med tem ko jih je bilo
pred 5 leti le okrog 300. Danes predstavlja
knjižnica gotovo milijonsko vrednost. Ljud-
ska knjižnica je bila sedaj glavno delo Slo-
vanske čitalnice in je ves Maribor obudo-
val te neopričakovane uspehe in porast zad-
njih let.

Sedaj je to delo naenkrat pretrgano in Slo-
vanska čitalnica z ljudsko knjižnico vred
je na cesti. Ljudska prosveta in duševna iz-
obrazba naših najširših slojev kakor tudi in-
teligenca bo s tem utrpela nepopolno škodo.
Neopričakovan ukrep Posojilnice pa ima men-
do to ozadje, ker je veliki župan ponudil
nakup oziroma najem prostorov za oblast-
no skupščino.

Tujskoprometna zveza za mariborsko oblast

Pred kratkim se je vršila prva seja od-
bora Tujsko-prometne zveze za mariborsko
oblast v Mariboru pod predsedstvom ve-
likega župana g. dr. Prkmarja Seji so
prisostvovali razen izvoljenih članov odbo-
ra: sekretarj svetnik g. dr. Rataj, kot za-
stopnik nadzorstvenega oblastva, inž. Van-
nek za gradbeno direkcijo in Ljubljani, dr.
Pless za Zbornico za trgovino, obrt in in-
dustrijo v Ljubljani, gg. Prekoršek, Stabel
in dr. Senčar v zastopstvu mestnih občin
Celle, Maribor in Ptuj. Iz predsednikovega
izbrpnega poročila o dosedanjem delu izza
ustanove glavne skupščine dne 3. novembra
je videti, da Zveza kljub temu, da še nima
svojih poslovnih prostorov in svojega pi-
sarniškega osebja, l. po napredulosti in se
prav marljivo pripravlja, da bi mogla spo-
mladi v polnem razmahu stopiti pred našo
javnost. Zveza šteje do sedaj 4 ustanovne,
13 rednih in 2 podpo. na člana in razpolaga
tudi že z znatnim premoženjem tako da je
njeno uspešno delovanje v vsakem slučaju
zasigurano. Prejela je tekom poldrugega
meseca 113 raznih dopisov in razposlala več
okrožnic, da zaneše prepričanje o važnosti
in potrebi tujsko-prometnega pospeševanja
v vse sloje prebivalstva. Tajniške posle za-
časno vrši obrtno-zadružni nadzornik g.
Založnik.

Na seji so bili izvoljeni: podpredsedni-
kom Zveze ravnatelj drž. zdravilišča v Ro-
gaški Slatini dr. Šter, tajnikom predsednik
mariborske podružnice SPD dr. Senjor, bla-
gajnikom zastopnik mariborske sekcije av-
tomobilskega kluba krajevine SHS g. Pu-
gel. Priglasenim članom se je določila red-
na odnosno podporna članarina za leto
1927. Radi lažjega denarnega poslovanja pri-
stopi zveza k čerkovnemu prometu pošine
branišnice v Ljubljani.

Tajniško mesto je odbor oddal prošlico,
ki ima v takem delu že prakso. Vloženih je
bilo 22 prošelj. od teh 6 iz ljubljanske ob-
lasti, po ena iz Zagreba, Avstrije in Italije.
12 prošeljnikov poseduje akademsko izobrazbo.

S „Putnikom“ se je sklenila pogodba radi
otvoritve biljetarnice v Mariboru, kjer bo
poslovala tudi zveza menjalnica in pro-
dalajna propagandnega in reklamnega ma-
terijala. Glede poslovnih lokalov je odbor pre-
stresal razne načrte. Najbolje je ugaljal pred-
log, da Zveza zgradi pred glavnim kolodvor-
om primeren paviljon ter v to svrsto stopi
nemudoma in stik z železniško upravo. Da
se pospeši ustanavljanje in koristo delo
olepševalnih društev in društev za negova-
nje domačinstva, bo Zveza izdala tiskana
vzorna pravila. Tudi skuša zainteresirati ne-
ko ameriansko filmsko podjetje za napravo
filmskih posnetkov lepih pokrajin, znamen-
itih podjetij, zgodovinskih objektov in naj-
znamenitijših narodnih običajev iz maribor-
ske oblasti ter bo v sporazumu z lokalnimi
čimtelji sestavila tozadevne načrt Zveza je
še zaprosila za lastno kinokoncesijo, a je
s nekimi mariborskimi kinopodjetjem sklenila
ugodno pogodbo, s katero ji je zagotovila
primerna udležba na dohodkih podjetja.
vsled česar bo postala prošnja Zveze brez-
predmetna.

Končno se je vršil razgovor še o zado-
vahljivosti čarstva in hotelstva in o pot-
nih olajšavah za inozemske posetnike v in-
ske razstave v Ptuj meseca januarja. Tek-
om čurne zelo temeljite razprave je bila
sprejeta cela vrsta koristnih sklepov tudi
za propagandno delo v bližnji bodočnosti.

Lastniki blokov

Z dne 27. decembra 36, 42 B, 18 C
» » 28. » 12 33C 12D 28A
» » 29. » 23C 12B 41D
» » 30. » 30R 17C 50B
naj se izvolijo oglasiti v naši detajlni pro-
daji na Dunajski cesti 23.

Od zadnjih dveh razpisov še do danes
niso lastniki blokov objavljenih števil
dvignili nagrade. Oni, ki do 31. t. m. ne
dvignejo, zapadejo nagrade.

Obešen si dovoljuje mo vjudno opozori-
ti, da še do konca meseca decembra na-
daljujemo z reklamiranimi prodajami. Čene
smo ponovno znižali.

Carl Pollak d. d.

tvornice usnja in umjetnih izdelkov, detajlna
prodaja, Ljubljana, Dunajska cesta 23, dvo-
rišča. 13624

„Jutrova“ novoletna križanka

Kakor vsako leto, je sklenilo „Jutro“ tudi letos podeliti svojim naroč-
nikom in čitateljem novoletne nagrade. V ta namen priobčujemo na strani 15
veliko simbolično križanko

»Jutro«

za katere pravilno rešitev razpisujemo naslednjih 12 nagrad:

Za prvo nagrado smo določili

krasno biblioteko najlepših klasičnih romanov in povesti

Biblioteka obsega najlepše Tavčarjeve, Jurčičeve in Kersnikove romane,
Sienkiewiczova, Stritarjeva, Lahova dela, Shakespeara, Andrejeva, Čehova,
Barbussa, skupaj 30 knjig v vrednosti okrog

1500 Din

Kot drugo nagrado smo določili

2 zbirke krasnih knjig Tiskovne zadruge

iz našega današnjega novoletnega knjižnega razpisa v vrednosti okrog

500 Din

Tretjo nagrado tvori

zbirka 10 najlepših »Jutrovih« romanov

v vrednosti 240 Din

Nadaljnih 9 nagrad tvori

po eden zvezek iz biblioteka »Jutrovih« romanov

Rešitve morajo biti v naših rokah najkasneje do 16. januarja 1927.
Napisane naj bodo na posebnem listu po vzorcu naših rešitev (torej po
vrsti in posebej vodoravne in navpične besede), na njem pa mora biti nalepljen
izreček iz »Jutra« (ki je odtisnjen v desnem kotu naš križanka). Dan žre-
banja nagrad objavimo kasneje.

Naslov, na katerega naj se pošljejo rešitve:

UREDNIŠTVO »JUTRA« (KRIŽANKA), LJUBLJANA, KNAFLJEVA 5.

»Jutro«

V zaščito fazanov

Glavna podružnica SLD v Mariboru s po-
nosom kaže na uspeh svojih prizadevanj za
zaščito srnjakov na Pohorju, ki ga je dosegla
s tem da je s posebno izjavo obvezala last-
nike pohorskih lovišč da že več let ne stre-
ljajo srn. srnjake pa samo v številu, ki ga
obseg lovišč brez škode prenese. Uspeh gle-

de smajati na Pohorju je glavno podružnico
vzpostavil od skuša na isti način zaščiti
fazanje rod v nižinskih loviščih. Poslala je
lasnikom poljskih lovišč okrožnico, v ka-
teri jih opozarja na nevarnost ravnanje. ka-
tero zagreše lovski najemniki zlasti zadnje
leto zakupne dobe s tem, da brutalno po-
strele vse kar se jim pokaže pred puško. S
tem uničijo lovšče za več let, oškodujejo pa
občutno tudi doletno občino, ki za iztreblje-
no lovišče nikakor ne more dobiti tiste za-
kupne ki bi jo sicer lahko dobila, če bi se
v loviščih gospodarilo kot se spodobi za
pravega lovca ki ne sme biti mrhar pa tudi
ne koristilovec, ka erega stremljenje gre
zgolj za tem, da žbije čim več dobička iz
lovišča ne oziroma se niti na divjad, niti na
sosedo niti na občino oziroma narodno go-
spodarsko škodo Z okrožnico pa je razpo-
slala tudi obvezo v podpis, s katero se
vsak zakupnik lovišča v katerem so faza-
ni, zaveže da ne bo do konca decembra
1928 niti sam streljal niti komu dovolil stre-
ljati fazanke in da bo tudi skrbel za zadost-
no prehrano fazanov po ziml. S tem upa
glavna podružnica doseči, da se nova lovi-
šča zopet povzdignejo na predvolno višino,
ko je bila divja ptičari skupine našega
kraljevskega ptičar v nižini. Obešen bo glav-
na podružnica spročila vsobno obvezo in
imena obveznikov velikemu županstvu ozi-
roma srezkim poglavarstvom s prošnjo da
se prihodnje leto, ko se bodo lovišča znova
oddajala, v obziru zakona upoštevajo pred-
vsem tisti dosedanj zakupniki katerih lov-
sko postopanje je pravilno in neoporečno.

Maticova smola

Ljubljana, 31. decembra

Matic je znan ljubljanski veseljak in v
vredstvih, ki mu veselje ustvarjajo, ne po-
zna mere. Ko je bil še mladi, le hotel na
vsak način v deželni dolarja, vendar pa tja
ni nikoli prišel. Takrat je bil zaljubljen in ga
tja ni pustila »ona«. Pozneje, ko se je pri-
čel s njo prepirati, pa ni imel nikdar po-
trebnega denarja kajti njej je bilo vendar
treba kupovati ključke in plašče.

Tako gospod Matic, nikoli ni videl Ame-
rike in to ga je na tihem ležilo. Posebno,
ko je srečaval po volni razne znance, ki so

se vračali domov kot srečni posestniki do-
larskih tisočakov, si zidali ali kupovali hi-
še in se bahali po gostilnah Matiču je su-
melo po glavi same Amerike in tedaj se je
s svojo boljšo polovico še večkrat spri ter
se zabaval po gostilnah, dasiravno si je
moral trdo služiti skromne dinarčke.

Včeraj se je gospod Matic zopet grel v
svoji navadni gostilnici ob peči in pri tretji
četrtniki. Bil je sam in je zopet veliko mi-
slil. Nenadoma pa so se v veži začuli ko-
rački, nastal je hrup in v gostilno sta stopi-
la dva črna opravljena možaka. Imela sta
ameriansko prišponjene čevlje in ko sta
odložila suknji, se je obema zasvetila iz-
pod suknjica zlata verižica, težka zlata ve-
rižica.

»Amerikanca, kakopak! si je mislil Mat-
ič in pogledal sprva srdito, nato pa milejš-
še in se zopet zasanjal. Pozneje pa se je
pripetilo da sta Amerikanca naročila liter-
vina in še en liter in da se je razvil po-
govor, v katerega je posegel tudi Matic.
Matic je veliko govoril in z radodarnima
Amerikancema še več pil. Kje so brodili te-
kom noči, sploh ni znal.

Zjutraj se je zbudil neke v predmestju,
sedeč v nepoznanem lokalu. Zbudil se pa ni
sam, marveč vsled stresljajev tuje roke. »Ih,
kje pa sem?« je brenčalo Matiču v glavi in
znil je tudi na glas. »V Ameriki!« se je
glasil odgovor. »V Ameriki, v Ameriki...!«
Čuje, ne brijte norcev z menoj! Matic
je bil popolnoma trd in ni mogel odpreti
oči. Vendar pa je suval okrog sebe tako
slovito, da je moral priti na pomoč še en
stražnik. Tudi tega je spraševal Matic, ko
ga je prijel trše, kje se pravzaprav nahaja.

»V Ameriki!« se je glasil zopet odgovor.
»Nikar nikar!« se je branil Matic in slednjč
z veliko težavo izpregledal. »Ne boste me-
le kričali, saj vas poznam po uniformi!«

Matica so morali slednjč spraviti na
topli parni zapor, iz katerega ga je reši-
la šele preplašena zemica ki se je pa pri
tem vedla popolnoma amerianski, kar je
Maticu neznan »imporizak«. Šele od nje
je namreč zvedel pomeje, da je bil »areti-
ran« res v »Ameriki«, na naših tleh, v si-
cer čisto prijetni gostilnici.

Naj bodo

moji cenjeni odjemalci in prijatelji
v novem letu
kar najbolj srečni in naj mi ohranijo
svoje zaupanje

CI IL BRAJER
špeciialna trgovina, vogal Realje-
ve in Sv. Petra ceste

Naši onstran granic

Tržaški fašizem

Danes je gošpodar nad tržaškim fašizmom
izredni komisar, poslanec Barduzzi, ki je
obenem tudi ravnatelj fašistovskega službe-
nega glasila za vse Primorje, dnevnika »Il
Popolo di Trieste«. Njegova naloga je, da
popolnoma izčisti nesnago, ki se je nabra-
la v tržaškem fašizmu tekom zadnjih let,
in šele potem, ko bo to delo končano, si bo
fašistovska stranka na redni skupščini iz-
volila svoje vodstvo. Komisar Barduzzi se je
lotil svoje naloge z vso verno in teme-
ljitostjo, in marsikdo, ki je še pred kratkim
stal v prvih vrstah tržaškega fašizma in zelo
pokoncno nosil svojo glavo, je danes že med
»smrtiči in je vesel, da ga ni zadelo še
kaj hujšega.

Barduzzijevo delovanje je tiho, in če bi v
Trstu ne izhajal poleg »Popola« še drug
fašistovski list, tednik »Battaglia Giuliana«,
glasilo najpravejših mussolinijancev,
ki sme in more od časa do časa malo bolj
zakričati, kot pa službeni »Popolo«, bi se
niti v Trstu samem skoraj ne vedelo, kaj
se godi v vrstah tržaškega fašizma. Ta listič
je v svoji zadnji številki objavil neko bilan-
co tržaškega fašizma, iz katere se more
pomeniti marsikaj, kar je širši javnosti ostalo
popolnoma prikrito, pa sedaj kaže tržaški
fašizem v zelo čudni luči.

Kakor znano, se je fašizem v Trstu po-
rodil v letu 1919 in mu je bil oče tisti
sloglasi »advokat« in kapitan Giunta, ki
je kakor je sam javno izjavil, pričel svojo
politično kariero s požigom tržaškega
Narodnega doma in potem napredoval v
njej toliko, da je dosegel čast poslanca,
podpredsednika posanske zbornice in ge-
neralnega tajnika fašistovske stranke ter
je, ko je bil pred šestimi leti v Trstu, še
pravi pravcati nemanč, danes v Rimu
eden najbogatejših fašističnih prvakov.
Giunta je bil tudi prvi ravnatelj po njem
ustanovljenega »Popola di Trieste«, a mu
je po njegovi izvolitvi v parlament sledil
na tem mestu oni prosluli D' Angelo, ki je
pozneje izginil brez sledu kot kafa, ker
mu je tržaški »satirčni list« »Coda del Dia-
vol« (»Hudje repe«) dokazal, da si je
prisvajal častniki čin, ko je bil v resnici
samo narednik, da se je dičil z vojaškimi
odlikovanji, ki mu niso bila nikdar podel-
jena, in se je celo poročil z neko Slove-
nko, silno navdušeno fašistko, dasiravno je
bil oženjen in mu je žena z otroki žive-
la v velikanski bedi neke tam doli v Italiji.

Ko je Giunta stalno zapustil Trst, ki mu
je dal poslanski mandat, so se na njegovem
mestu v Trstu, namreč v provincialnem fa-
šistovskem tajništvu in ravnateljstvu »Po-
pola«, vrstili zelo različni »voditelji«. Ravnateljstvo »Popola« je prevzel inženjer
Menesini, Tržačan, znan izredentist iz pre-
dvojnih časov, kateremu ni moglo odro-
kati poštenosti. Menesini je vodil list v
najtežjih časih, ko fašizem še ni bil na
vladi, in je marsikaj žrtvoval za list. Ali
bi je domač in nikakor ne posebno po
godu tistim, ki so prišli v Trst po zgledu
Giunta. Menesini je torej odletel takoj,
ko je prišel v Trst prvi izredni komisar,
ki naj bi bil intrinzično tržaško fa-
riacionistvo predelal v pravovernno musso-
linijanstvo.

Prav poseben tip je bil kapitan Lupetina,
ki je kot provincialni tajnik fašistovske
stranke proti volji tedanjega prefekta Mo-
ronija aranžiral lani v začetku meseca no-
vembra naskok na tiskarno »Edinosti«. Lu-
petina je bil že pred vojno tržaški magi-
stratni uradnik, in sicer v bolnici, kjer se
je dogodilo, da je nekega dne izgnilo iz
blagaine kakih deset tisoč kronic, pa se je
tedaj stvar nekako potlačila in se je po-
znele mož kot prostovoljec v italijanski
vojski med vojno rehabilitiral in povzpel
do kapitana. Širši javnosti ni znano, da je
ta Lupetina kot provincialni fašistovski
tajnik pozneje, ko je napad na »Edinosti«
omajal stališče prefekta Moronija, predsedal
s farinacionistva in mussolinijanstvo, da
bi se vzdržal na svojem mestu, pa je kon-
čno obšel od dvema stoloma. »Battaglia
Giuliana« ga obenem z Menesiniem, Vi-
vantelem in Carlinijem prikravalo med ti-
sto, za katere ni misliti, da bi se kdaj prišli
na površje, češ ker je sploh čudno, da jih
je Trst trmel toliko časa. Domačin je bil
tudi profesor Masi, ki je bil po omenje-
nem lističu nemogoče pretrane in prevre-
lavec. Med »mrličci« so našli tudi Casale
Aloisio, Aso in v zlasti Monclatti, ti pa
»privravnanci«, od katerih se očita zlasti
Monclattiju, la si je z izdajanjem raznih
publikacij in prirejanjem gostil in loterij
polnil žepo Monclatti je zaradi »nevredno-
sti« izključen iz fašija. Izredni komisar
Barduzzi je dal zapreti protore uprave fa-
šija, kjer je imel Monclatti glavno besedo,
in je odprl vsi osebe. Kakšni so bili
uprhi njegove preiskave, še ni znano;
dohtir gotovo ne!

Nathuži hoi med obema strujama, fa-
riacionistko in mussolinijansko, v tržaškem
fašizmu so bzhinili v letnihi zgodnji
pomladi na zaključku Matteottilevega pro-
cesa in »prostovoljnemu« odstopu posl. Fa-
rinaccia od generalnega tajništva stranke.
Mussolinijanci so šli v Trstu in sploh v
vsem Primorju zlo mašno število pristav-
šev, in ko je 21. aprila t. l. na »rimski
božič«, prišlo do onih hudih spopadov med

obema strujama, to: potem že s karabin-
jerji, je bil prav tedaj šele imenovani prvi
izredni komisar, generalni podtajnik stran-
ke in general milice posl. Ricci sam prete-
pen, ko je skušal pomirjevalno posredo-
vati. Ricci je skušal urediti razmere v tr-
žaškem fašizmu s tem, da je sprejel v
stranko ogromno število novih članov, ka-
tere pa je pobiral večinoma iz vrst svoje-
časno najzagrizenijših avstrijakantov, mi-
sleč, da bo z njimi dobil premoč nad fa-
riacionci, kar pa se mu ni posrečilo. Po
onih ponovnih hudih spopadih z oboroženo
silo tam v začetku meseca septembra, ko
je bilo nekoliko mrtvih na obeh straneh in
je vojaštvo moralo braniti kvesturo in po-
licijske komisarijate pred razjarjenimi fa-
šisti, je moral oditi izredni komisar Ricci,
katerega je nasledil sedanji, posl. Barduzzi,
ki ima za izvrševanje svoje naloge prav po-
sebna navodila od Mussolinija samega.

Poslanec Giunta,

podpredsednik posanske zbornice, ki je
organiziral svojevčasno požig »Narodnega
doma« v Trstu.

Po »bilanci tržaškega fašizma«, kakor jo
objavljajo »Battaglia Giuliana«, bi bil
polažaj v tržaškem fašizmu danes takole:
Vsi tisti, ki so delali zgago, so izginili,
ambijent je korenito izpremenjen, marsik-
do tistih, ki je doslej izkoristil fašizem,
se je že lotil posrežene dela. Meščanstvo
je pripravljeno sprejemati od fašija vse
ukaze, samo če se po pameti »skrbi za nje-
gove zanemarjene potrebe. Vsemu je bila
kriva dosedanja desorijentacija. Fašizem si
je pač povzgel mesto, toda tržaški fašijo
je pokvaril vse. Mesto se je ogradilo v
svoje navade, da bi se tako zavarovalo
pred čim hujšim. Zato je treba Trstu nar-
niti fašistovski značaj. Vzdriniti je treba
mesto iz njegove nezaupnosti in ga naučiti
spoznavati novo lice italijanske duše in
novo nacionalno etiko. Trst fašizma do-
slej ni priznal iz bližino, temveč samo iz
časopisja, a bi bil gotovo rad s rejel vse
one dobrine, ki jih je fašizem ustvaril v
drugih velikih mestih. Toda voditelji trž-
škega fašizma so se bili med seboj in je
tako izostalo vse velikopotezno delova-
nje. V podjetjih, v šoli, na občini se dela
vse tako, kakor prej, v nekaterih javnih
uradih ni niti Mussolinijeve slike, vsled
česar zanostaja Trst celo za južnoamerikan-
skimi mesti, kjer je občudovanje fašizma
doseglo naravnost neopričakovano višino.
Denarništvo je ohranilo svojo mentaliteto
in dalje se ne nezadovolnost. Mladina ni
organizirana in ni v njej niti sled one
moškosti, ki izhaja iz čuta pripadnosti k
velikemu narodu. Treba je vobče vse ob-
noviti!

Svar je povedana sicer v zelo milom
tonu in precej prikrito, pa vendar toliko
jasno, da se more spoznati, da Trst nam-
reč prvi, resnični, odrešen, ne pa iz
Italije »privravnanci«. Trst doslej ne le ni
bil fašistovski, temveč sploh ni maral za
fašizem, temveč živi svoje lastno tržaško
življenje, da so bili dosedanj voditelji tr-
žaškega fašizma z redkimi izjemami kori-
stolovci, ki so se tepli med seboj za boljše
zalagaje, katere jim je moralo nuditi na
strani stoječe meščanstvo. Fašizem v Trstu
je potemtakem vse do danes visel v zraku,
brez temelja, brez korenin.

Prezračilo za vse to pa je dejstvo,
da govore to ravno tisti, ki so s fašizmom
prišli po svojo srečo v Trst. Domačini so
izključni, gospodarstvo »privravnanci«. Se-
veda, ker se domačinom ne more za-
upati, ker ne p. znajo novega lica italijan-
ske duše in nove nacionalne etike, treba
je vse obnoviti, tudi dušo Tržčana pro-
den se mu lo zopet moglo prepustiti kako
vzdolno mesto, a vso to obnovo bodo se-
veda vodili in vršili tisti, ki so znali, ka-
kor onorevole Giunta, pravo italijansko du-
šo najti na pravem mestu in o pravem čas.
Stranke te obnove bo seveda nosil Trst,
Tržačan, da bo vsaj vedel, da ne pripada
zastonj velikemu italijanskemu narodu!

Srečno novo leto 1927

želi

svojim cenjenim odjemalcem

vdani

DRAGO SCHWAB
Ljubljana

deklica in mladeniča, damo in gospoda.
 »Reduta v cvetju« se vrši 8. januarja 1927.
 v Unioni. 1663
 u— Zaključna plesna vaja »Plesnega krožka Tabor« se vrši v nedeljo, dne 2. jan. ob običajnem prispevku. Vključno vabljeni vsi člani ter po njih vpejani gosti. — Odpor. 1674
 u— Plesna vaja maturantov Tehnične srednje šole se vrši v ponedeljek 3. januarja. 1666
 u— Opozorjamo na današnji oglaš Matematicko mehanične delavnice Anton Kozina, ki se je preselila v Kette-Murnovo cesto št. 8. 1665

Osrednjo društvo nižjih poštah uslužbencev v Ljubljani
 priredi dne 8. januarja v vsch zgornjih prostorih Narodnega doma

poštni ples

Zato ne zamudite tega plesa. Vstopnine samo Din 15.— Svira godba Dravske divizije. Začetek ob 20. uri. Odpor.

Iz Maribora

a— Novoletni prazniki v mariborskem gledališču. V soboto popoldne se vprizori prekrasna otroška igra »Pepelka«, v nedeljo popoldne pa priljubljena opereta »Grofica Marica«. Pri obeh znižane cene. V soboto zvečer se ponovi opereta »Orlovo«, ki je zlasti pri reprizi žela mnogo priznanja, smeja in zabave. V nedeljo zvečer pa bo opera »Manon«, ki je žela pri vseh predstavah splošno priznanje. Veljajo tudi tu znižane cene.

a— Odvetniška vest. Dr. Avguštin Reisman, odvetnik v Mariboru se je preselil s 1. januarjem iz Gregorčičeve ulice v Slovensko ulico št. 11. I. nadstropje v hišo ge. Wögerer odkoder se je izselil notar dr. Ivo Sorli na Aleksandrovo cesto št. 12. V odvetniški pisarni dr. Reismana je telefon št. 99, medtem ko ostane za uredništvo podružnice »Jutra« telefon št. 22, kamor se naj obračajo interesi izven uradnih ur ter ob nedeljah in praznikih. Med uradnimi urami od 8. do 12. in od 15. do 18. pa velja tudi za podružnico »Jutra« tel. št. 99.

a— Veleinteresanten teden na Ljudski univerzi v Mariboru obeta postati prihodnji teden. Razum dveh velikih orgelskih koncertov, na katerih nastopijo prvi tuji in domači umetniki, so na sporedu tudi še predavanja svetovno znanega umetnostnega zgodovinarja univ. prof. dr. Strzygowskega z Dunaja, ki priredi dve do tri uvodna predavanja o umetnosti na podlagi izbranih skopičnih slik. Predaval bo v torek 4. januarja o predmetu: »Pravilno pojmovanje umetnosti«. V petek 7. januarja: o »Bistvu umetniškega izražanja« in pri zadostnem interesu tudi v soboto 8. januarja o predmetu: »Umetniška sredstva v različnih epohah sloveštva«. S tem se nudi Mariborčanom izredna prilika, da jim obrazloži umetniške pojme, večne njene vrednote, bistva umetniške duše in umetniškega dela od najstarejših časov do sedanjosti, prvovrsten učenjak, vendar učenjak, ki zna z lepo, lahko razumljivo besedo razložiti najgloblje pojme. Te pri ložnosti naj nihče ne zamudi!

Advokat

dr. Avg. Reisman v Mariboru
 je preselil svojo pisarno v Slovensko ul. 11. I. nadstr.
 Telefon št. 99.

a— V počaščenje Maribora. Letošnje mariborske stenske koledarje so si nekatere tiskarne prav okusno in za Maribor res reklamno opremile. Prednjači Mariborska tiskarna koje stenski koledar prinaša veliko umetniško sliko stolne cerkve, delo akademičnega slikarja Mariborčana Petelina. Tiskarna Azbe prinaša romantično sliko starega gradu ob grajskem trgu. Okusu podjetnikov je čestitati.

a— 80 letnica Männergesangsvereina. Pre tekli teden je slavil mariborski Männergesangsverein z vso slovesnostjo 80 letnico svojega obstoja.

a— Posestno gibanje. Josip in Alojzija Beranič na Kralja Petra trgu sta prodala Andreju in Rozaliji Pezdick, v Poljski ulici št. 14, Magdalensko predmestje za 65.000 Din.

a— Znižane cene na avtobusih. Mestna občina je dovolila pri svojem avtobus-prometu za otroke polovično ceno, kar bo staršem olajšalo prirejanje izletov v okolico z rodilno.

a— Učitelj-upokojenci v Mariboru imajo svoj prihodnji sestanek v torek dne 4. januarja v dvorani restavracije »Vetrinski dvor«.

a— Srečo v novem letu želim svojim odjemalcem dr. srečk. Vsakdo naj jih kupuje pri meni. Nagik, Maribor, Glavna pošta. 10

Za oblasne volitve

ki se vršijo

23. januarja 1927

potrebujete:

Zakon o oblasni in sreski samoupravi.

Stane s poštnino vred Din 7.—. Naroda se v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54 (nasproti glavne pošte).

Iz Celja

a— Podoficirski ples. Podoficirski garnizije Celje priredijo dne 5. januarja ob 20. uri prvi podoficirski plesni venček v prostorih »Narodnega doma«. Točila se bodo pristna ljutomerska vina. Vabila so že razposlana. Komur bi vabilo pomotoma ne bilo dostavljeno, je lahko dobi v štatu 39. pp. ali pa na dan prireditve pri blaginji. Vstopnice se dobijo tudi v predprodaji po Din 10 pri večerni blaginji po Din 15. Občinstvo se naproša da pride točno ob 20. in prisostuje lepi otvoritvi plesa, kar bo vsekakor novost za Celje. 1655

a— Uradni dan za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani bo v Celju za Celje in okolico v torek, dne 4. januarja od 8. do 12. v ravnatelj. sobi Prevozne družbe d.d.

RUDI PSENIČKA
 ANKA PSENIČKA roj. ZENER
 POROČENA.

Nové Město v Č. S. R. Kriko
 Zagreb, v decembru 1926.

a— Vse se suče in vrtil. Silvestrov večer je hvala Bogu za nami; marsikdo je preplezal iz starega v novo leto in že se nam obetajo novi predpustni plesi in zabave. Podoficirski celjske garnizije imajo svoj ples v torek, dne 5. januarja, trgovski nastavljenji pa v petek, dne 8. januarja. Silne prireditve pripravljajo dijaki in obrtniki, drugi se pa še pomislijo kako in kaj. Na Silvestrovo smo opazovali dve vrste obrazov. Srečne in samozvestne, one s trinajsto plačo in klavirne brez nje. Državni nastavljeni so sedeli lepo doma in se ubijali z računi ter šli in seštevili, a končno prišli do zaključka, da jim saldo nikakor ne čitima. Upajo pač, da jih v novem letu ne bodo nadlegovali redukcije in poplave, temveč da pride boljša vlada, ki bo razumela njihove težnje in gorje.

Iz Kranja

a— Dan demokratske mladine v Kranju. Na praznik Treh kraljev, dne 6. januarja bo imelo Izobraževalno društvo demokratske mladine »Edinost« ob pol 11. uri dopoldne v Narodnem domu svoj redni občni zbor. Popoldne ob 14. uri bo šahovski turnir med domačo »Edinostjo« in klubom Šiška. Zvečer bo družabni večer v prid Kongresnega fonda. Zeleti bi bilo, da javnost posveti potrebno pozornost tej manifestaciji mladine.

a— Doba občnih zborov. Takoj po novem letu se bo pričelo živahno društveno gibanje. Dne 4. januarja ob pol 10 uri bo občni zbor Ženskega oddelka kranjskega Sokola, 5. januarja občni zbor kranjskega Sokola, 6. januarja občni zbor »Edinosti«.

Iz Ptuj

a— Iz gledališke pisarne. V nedeljo popoldne ob 15. in v ponedeljek se uprizar Ogrineva veseloliga v 3 dejanjih »V Ljubljano jo dajmo«. Režija Valo Bratina. Nastopijo: Wagnerjeva, Tkalcova, Poličeva, Bratina. Job in Kaukler.

Iz Trbovelj

a— Izredna plenarna seja občinskega zastopstva. Ker je te dni dospel ukaz o povzemanju Trbovelj v trg, je sklicana za torek 4. t. m. ob 4. popoldne izredna plenarna seja občinskega zastopstva s sledečim dnevnim redom: Poročilo župana, čitanje dekreta, sklepanje o proslavi. Prva pobuda za povzemanje v trg je izšla na plenarni seji občinskega zastopstva pod vodstvom takratnega župana g. Voduška 17. novembra 1909. Prva prošnja pa je romala 3. januarja 1910 na notranje ministrstvo na Dunaju. Obenem se je obrnila občina na vse slovenske poslance, da pomorejo občini s svojimi intervencijami. Takratno ministrstvo pa ni pokazalo zanimanja. Lansko leto 23. marca je občinski zastopnik naslovil prošnjo v isti sedeži na notranje ministrstvo v Beogradu, ki je prošnji tudi ugodilo. V znak razumevanja te geste bo občinski zastopnik proslavil povzemanje v trg z razdelitvijo podpor med staroukrajence in ubožce.

a— Zidanje okrevlišča za rudarje odobeno. Bratavska skladnica v Trbovljah odaja za tri leta v našem zemljišču, namenjeno za zgradbo okrevlišča holim rudarjem. Najmanjša ponudba znaša 4000 Din na leto. Prezem se bo izvršil še 15. t. m.

a— Občni zbor invalidske podružnice. Za nedeljo 9. t. m. ob 3. popoldne je sklican pri Fortiju občni zbor tukajšnje podružnice Udruženja vojnih invalidov.

a— Potni listi v Francijo ustavljeni. Okrajno glavarstvo v Laškem obvešča rudarsko delavstvo, da je do nadaljnjega ustavljeno izdajanje potnih listov v Francijo.

a— Uradni dan okrajnega glavarstva se bo vršil v Trbovljah v ponedeljek 3. t. m.

Srečno in veselo Novo leto
 želi svojim cenjenim odjemalcem in znancem

Josip Rojina

LJUBLJANA, Aleksandrova cesta 3

Izjava

Podpisani preključim vse faljivo besedo, izrečeno napram gospej Fani Šefran ter se ji zahvaljujem, da je odstopila od kazenskega postopanja. 6 M. MARZ.

Samo od 1.- 31. januarja 1927

inventurna

RAZPRODAJA

A. ŠLIBAR, Ljubljana

Stari trg 21.

!! Ne zamudite ugodne prilike !!

Vremensko poročilo

Meteorološki zvezd. - Ljubljana 31. decembra 1926

Visina barometra 766,4

Kraj	Čas	Barom.	Temper.	Rel. vlaž.	Smerni veterin	Visina oblakov	Vrsta padavine
opazovanja							
Ljubljana (dvorac)	7.	768,6	-7,4	85	E 1	10	megla
	8.	767,8	-7,2	91	E 1		megla
	14.	765,8	-1,8	88	NE 1		megla
	21.	766,7	-2,9	85	E 1		megla
Maribor	8.	766,2	-1,0	85	NW 3	10	
Zagreb	8.	765,8	-4,0	97	NNW 1	10	
Beograd	8.	765,5	5,0	66	mirno	9	
Sarajevo	8.	767,7	0,0	83	E 2	10	
Skoplje	8.	767,0	2,0	81	mirno	10	
Dubrovnik	7.	765,4	6,0	63	mirno	0	
Split	7.	763,0	4,0	54	W 6	0	
Praga	7.	765,6	8,0	—	SE 1	10	

Solnce vzhaja ob 7:39 zahaja ob 16:27 luna vzhaja ob 03:51 zahaja ob 14:01.

Najvišja temperatura danes v Ljubljani 1,8 najnižja -7,6 C.

Povprečni barometer je danes v Ljubljani višji za 4 mm kot včeraj.

V zadnjem tednu je prevlatal letošnji zimo preplavil Evropo naval mraza. Zelo mrzli zrak, ki ga je sever preko Rusije prignal do Karpatov in zapadne Poljske, je baš pred Božičem, udri dalje proti zapadu in jugozapadu ter preplaval vsi srednji Evropi in prodrl na Sredozemsko morje in preko Francije do Atlantskega oceana v celoti čez Pirineje v Španijo. Mrzli val zrak je povsod povzročal velike vremenske zmede, ker je nastopil precej nenadoma ter dospel v izdatno toplejšje pokrajine in se mešal z mnogo toplejšim in vlažnejšim zrakom. Zato so prodiranje mraza spremljali snežni meteži, nad zapadnim Sredozemskim morjem in nad Španijo pa so nastale hude nevihte z viharji in nalivi, v vlažnejših krajih z meteži.

Sveveda je poplava mrzlega severnega zraka omogočila ugodno razporeditev zračnega pritiska. Nad zapadnim Sredozemskim morjem se je razvila depresija, okrog katere je v velikem vrtincu krožil zrak; mrzli sever je preko Španije dospel celo v Afriko in povzročil velik padec temperature na maroški obali, nevihte in viharje s točo in nalivi. S tem je bila zaključena pot mrzlega vala, ki je itak dospel dovolj daleč od ruskih obal Severnega Ledenege morja do Maroka.

Mraz, ki se je s tem ustanovil v večini evropskega kontinenta, pa ipak ni bil posebej izdaten. Razen nad Rusijo in Skandinavijo ni presegel 15 stop. C pod ničlo; pa še to stopnjo je dosegel le malokje, n. pr. v alpskih dolinah; v Franciji se je n. pr. živo srebro po večini skrilo na 5 do 10 stop. C pod ničlo.

Mraz je vrh tega na severovzhodu kmalu prekinila nova depresija, ki je s severnega Atlantskega oceana udarila preko Skandinavije in Rusije na jugovzhod. Pod njenim vplivom je tudi pri nas znova kazalo na slabo vreme, in postal je toplejšje; toda kakor vslej, kadar potuje depresija od severne Skandinavije čez Finsko in zapadno Rusijo v smeri proti južnemu Uralu, smo ostali južno od Alp brez dežja, do čim je bilo v Avstriji zopet precej padavin. Za odhajajočo depresijo pa sili mraz s Severnega Ledenege morja zopet proti jugu. Sredi tedna je kazal termometer nad Severno Rusijo, Finsko in severno Švedsko 30 do 40 stop. C pod ničlo.

Kakor je sedaj vremenska situacija stanovitnosti še ni pričakovati.

Dunajska vremenska napoved za soboto: Sedanje vreme bo trajalo še dalje. Pojutrišnjem bo temperatura mogoče še padla.

Tržaška vremenska napoved za soboto: Lahni vetrovi s severne strani, nebo večinsko jasno, temperatura od 5 do 10 stop. C, morje mirno.

Sport

Razpis tekem v umetnem drsanju za prvenstvo Jugoslavije za L. 1927.

Jugoslovanski zimsko-sportni savez razpisuje za 16. januarja 1927 tekmo v umetnem drsanju za prvenstvo Jugoslavije ter seniorske tekme v umetnem drsanju po sledečih propozicijah. Obe tekmi izroča JZSS po določilih tekmovalnega pravilnika v izvedbi bo Sportnemu klubu »Ilirija« v Ljubljani. Obe tekmi se vršita v Ljubljani na splošno drsalniški SK Ilirije ob Celovski cesti.

I. Tekma v umetnem drsanju za prvenstvo Jugoslavije je dostopna vsem pri JZSS verificiranim drsalcem sveznih klubov, ki so jugoslovanski državljani. Zmagovalcu pripade naziv »Prvak Jugoslavije v umetnem drsanju za 1927«, svezna prvenstvena kolajna in diploma. Nadaljne nagrade se podelijo po določilih § 9. tek. pravilnika. Prijavnina znaša Din 25.—.

Obvezni liki: lokl v osmlet št. 3 in 4 (glej tabelo tek. pravilnika), okret št. 31 in 32, protikret št. 41 in 42, trojka-vijugastrojka št. 89 in 90, zanka-vijuga-zanka št. 103 in 104. — Prosto drsanje 5 minut. Dosegljivo število točk za obvezne like 120, za prosto drsanje 84, skupno 204; razmoževalec 7.

II. Tekma senlorjev v umetnem drsanju je dostopna vsem pri JZSS verificiranim drsalcem sveznih klubov, ki se niso prijavili k tekmi za prvenstvo Jugoslavije. Zmagovalcu prejme častno nagrado, nadaljne nagrade se podeljujejo po določilih § 9. tek. pravilnika. Prijavnina znaša Din 10.—.

Obvezni liki: lokl v osmlet št. 3 in 4, spirala št. 5 in 6, zanka št. 14, osmica na eni nogi št. 22 in 23, vijuga-trojka št. 59 in 60. Prosto drsanje 3 minute. Dosegljivo število točk: za obvezne like 108, za prosto drsanje 72, skupaj 180; razmoževalec 6.

Splošna določila: Tekmuje se po pravilniku JZSS in SK Ilirije ne prevzema napram tekmovalcem nikakega jamstva za morebitne poškodbe in škodo (§ 40 tek. prav.). Drsalna ploskev meri približno 50 x 30 m.

Zaključni rok za prijave je 14. januar 1927. Za naknadne prijave je položiti dvojno prijavnico. V prijavi mora biti navedeno: a) označba tekme, na katero se nanaša prijava, b) ime prijaviteljskega kluba, c) ime, starost in državljansko tekmovalca. Prijave s priloženo prijavnico je nasloviti na naslov: Sportni klub »Ilirija«, Ljubljana, Miklošičeva cesta 13/III.

Program: ob 8.30 obvezno drsanje senlorjev (II), ob 10 obvezno drsanje za prvenstvo (I), ob 11.30 prosto drsanje obeh skupin. Ob 20. družabni večer in razdelitev daril.

Likovne sklee k razpisu so na razpolago na drsalniški SK Iliriji v Ljubljani, pri podseveru JZSS v Zagrebu ter pri podseveru JZSS v Beogradu. — Pismena pojasnila daje drsalna sekcija SK Ilirije.

Poziv vsem sportnikom in turistom!

Zima je tu! Panoge sporta, ki se gojijo poleti, počivajo; le tu in tam se osmeli agilnejši sportnik, da misli na svoje sportno delo tudi pozimi. Zimski trening je za kondicijo telesa in za trdno podlago poznejših uspehov neprecenljive vrednosti. Potrebi po gibanju, intenzivnem izpolnjevanju telesnih sil naj zadostne naši sportniki in turisti z gojenjem zimskih sportov. Smučanje, sankanje in drsanje je mogoče gojiti povsod, bodisi posamezno ali organizirano v družbi, v sekcijah ali klubih.

Koristi smučanja so v fizičnem oziru neprecenljive vrednosti, kajti pri smučanju se enakomerno krepijo vsi deli sloveškega telesa. Smučanje je popolno, vsestransko vezbanje telesa zvezano z užitekopolnimi krasotami zimske prirode ter prekrasnim duševnim doživljanjem.

Zato sportniki in turisti, ven v krasno zimsko naravo!

Smučski sport je pri nas v zadnjih letih rapidno napredoval; nad 4000 oseb goji smučanje. 26 klubov je do sedaj včlanjenih v Jugoslov. zimsko-sportni savez. Pri nas v Sloveniji pa je razširjen ta sport tudi med kmetstvom prebivalstvom ter šolsko mladino.

Kako eminentne važnosti je smučanje za narodno obrambo, dokazuje dejstvo, da je delo ministrstva vojne izvežati v smučanju skoro 500 oficerov in podoficerov, katero nalogo je izvedel podpisani savez s svojimi nastavniki. Sedaj pa se uvaža smučarstvo za stalno v armado.

Gibanje v prosti naravi, pod toplim zimskim solncem in v najboljšem zraku zatira kaži in bacile, ustvarja najboljše pogoje za naše zdravje in odpor proti boleznim. Duševni delavci bodo našli v smučanju najboljšo sredstvo za pomirjenje živcev in odpočitek duha.

Tedaj ne samo v interesu nas samih, v interesu celokupnega našega naroda in države je gojenje zimskih sportov, neprecenljive je važnosti za ohranjanje in okrepitev narodovega zdravja in za obrambo domovine.

Smučanje mora postati naš nacionalni sport! Pozivamo vse sportne klube in turistovske društva, da ustanovijo zimsko-sportne sekcije, prične z gojenjem zimskih sportov in tako skrbje za razširjenje smučarstva, najlepše sportne panoge.

Vse informacije in nasvete daje podpisani savez.

Jugoslovanski zimsko-sportni savez Ljubljana.

Pozor smučarji! V Sodražici je popolnoma podelen sneg, za smuko torej do cela neugoden.

SK Ilirija (smučska sekcija). Radi neugodnih smučskih razmer v Sodražici odpoveda oba naša letela tja.

Spor med JNS in ZNP. Radi anulacije domrtno diskvalifikacije zmagaz zagrebškega sportnika Dušana Zinaja po JNS je nastal med JNS in ZNP oster spor. Na kratko hočemo navesti vzroke, zakaj je prišlo do tega spora, ki ima lahko nedogledne posledice, ker se podrejena sportna organizacija brani izvršiti sklepe najvišjega nogometnega foruma. Kazenski odbor ZNP je, kakor znano, domrtno diskvalificiral g. Dušana Zinaja radi tega, ker je ta pred kazenskim odborom izjavil, da je imel namen udariti igralca Mantlerja ter da bo ta svoj namen ob prvi priliki izvršil. ZNP je smatral to postopanje g. Zinaja za »čisti mišni fault« ter ga radi tega domrtno diskvalificiral.

skvalificiral. V četrtak se je vršila seja ZNP. Po zelo burni in obširni debati je ZNP poglasno sklenil, da se sklep JNS glede kazni g. Zinaja ne sprejme na znanje ter da ostane prvotna kazen v veljavi brez obzira na sklep JNS. To pomeni nekako »evolucijo« v našem sportnem življenju.

Nogometne tekme na Dunaju. Po statistiki dunajske mestne občine je bilo od 1. januarja do 20. decembra odigranih na Dunaju 2372 nogometnih tekem.

Črno-bela reduta!

Razpis natečaja za reklamne lepake za črno-belo reduto!

Prireditveni odbor za črno-belo reduto razpisuje natečaj za izvršitev propagandnih lepakov, ki jih bo upotreblil v svrhu čim najefektnije reklame za reduto.

Pogoji za udeležbo v natečaju so:

1. Format bodi v razmerju 25 x 35 cm. Lepak naj se naslanja na sledeče motive: črno-bela reduta, čas (5. II. 1927.) kraj (Tabor).

2. Razpis je naslovljen v prvi vrsti na naše studentstvo brez razlike zavoda ali stroke. Eventuelna udeležba izven tega kroga je tudi dobrodošla.

3. Določajo se za tri najboljše dela nagrade in sicer:

I. nagrada 300 Din; II. nagrada 150 Din; III. nagrada 100 Din in še pet nadaljnjih nagrad v obliki prostih stžopnic za reduto.

Podpisani odbor si pridržuje pravico, da se v svoje svrhe poslužiti tudi nenagrajenih del. Ista se vrnejo po reduti in le na zahtevo. Nagradjena dela se ne vrnejo.

4. Jurijo, ki bo ocenila poedine lepake, tvorijo gg. akad. slikarji prof. S. Santel, Jakopič in prof. Vavpotič. Ocenbo bo razglasila v »Jutru«, dne 30. januarja 1926.

5. Lepake je poslati do 15. januarja 1927. ob 12. uri na naslov: Hinko Stepančič, gradb. nadz., Ljubljana, Gradbena direkcija, Turjaški trg št. 1. Na isti naslov naj se obrnejo konkurenti, ki bi želeli podrobnejše informacije.

Imena konkurentov naj bodo v zaprtih kuvertah označenih z geslom. Ljubljana, dne 31. decembra 1926.

Odbor črno-bele redute.

Herceg - Bosna

splošna zavarovalna družba v Beogradu

Vodi vse vrste zavarovanja. Najcenejše premije za življenska zavarovanja. — Vodeča družba za zavarovanje proti toči.

Garancijski zakladi nad Din 22.000.000 —

Glavno zastopstvo za Slovenijo Ljubljana, Šelenburgova ul. št. 7.

Podružnice v vseh večjih mestih Jugoslavije.

1910 Ustanovljeno leta 1910

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama

Sobota, 1. ob 15: »Peterčkove poslednje sanje«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv.

Nedelja, 2. ob 15: »Triglavska bajka«. Ljudska predstava pri znižanih cenah. Izv. Ob 20: »Stalni gost«, »Boubouroche«. Ljudska predstava pri znižanih cenah.

Ponedeljek, 3. Zaprto.

Torek, 4. »Kovarsvo in ljubezen«. A.

„Življenje in svet“

Nova tedenska sobotna priloga „Jutra“

Našim prijateljem, naročnikom in čitateljem!

Kakor smo že v naši božični številki naznanili, prične v novem letu izhajati naša nova priloga »ŽIVLJENJE IN SVET«.

Obsežno in važno delo, ki ga izvršuje »Jutro« v vseh slojih našega ljudstva s svojimi političnimi in gospodarskimi informacijami, s svojim točnim poročanjem o domačih in tujih dogodkih, s svojim velikim kulturnim vplivom, dobiva v tedenski prilogi »ŽIVLJENJE IN SVET« znamenito izpopolnitev.

Doslej se v vsakdanji izdaji našega lista ni mogla posvečati zadostna skrb samoizobrazbi našega malega človeka. Ni se mu moglo radi pomanjkanja prostora v toliki meri, kakor smo želeli in kakor zahteva napredna kultura, NUDITI ZANIMIVO POUČNO ČITIVO. Pri Slovencih se močno čuti nedostajanje cenjenih, lahko umljivih, za ljudi brez večje predizobrazbe pisanih poučnih knjig.

TEDNIK »ŽIVLJENJE IN SVET« bo skušal zadostiti tej potrebi. Prinašali bomo kratke PRISPEVKE IZ VSEH PANOG SODOBNE ZNANOSTI. Vendar pa naj nihče ne pričakuje suhoparnih znanstvenih razprav, ki so namenjene ožjemu krogu ljudi. Pisali bomo o tem, kar slehernega našega človeka zanima, in v obliki, ki je priključna in vsakomur dostopna. Naša skrb bo, da bo časopis s te strani kar NAJBOLJ PESTER IN DOMAČ.

Priloga »ŽIVLJENJE IN SVET« bo odkrivala čitatelju SKRIVNOSTI PRIRODE, SVETA IN ŽIVLJENJA, ga seznanjala z NAPREDKOM CLOVEŠTVA V PRIRODNIH VEDAH IN V ZEMLEJESU, V TEHNIKI in na drugih poljih, kjer se uveljavlja iznajdljivi človeški um, ter ga učila CENITI LASTNO DOMOVINO.

Posebna skrb po posvečeni POTOPISOM, ki bodo vodili čitatelja v tuji svet in ga seznanjali s šegami in običaji neznanih narodov.

Prinašali bomo tudi KRATKE SESTAVKE O JUGOSLOVENSKIH KRAJIH, o posebnostih naše ožje in širše domovine.

Skušali bomo pridobiti za sodelovanje naše narodne in politične borbe, da nam bodo pripovedovali O NAŠI PRETEKLOSTI, O NAŠIH BOJIH za enakopravnost in svobodo, o delu ZA NAPREDEK SLOVENSKEGA LJUDSTVA IN JUGOSLOVENSKEGA NARODA in njega kulture.

Posegli bomo V ŠIRSI SLOVANSKI SVET in predstavili čitateljem posamezne velike sodobne Slovanstva. V posebni rubriki bomo zasledovali dogodke po širnem slovanskem svetu.

V rubriki »SPOŠTEN PREGLED« bo našel čitatelj kratke informacije o domačem in tujem javnem življenju, v »PRAVNIH ZANIMIVOSTIH« se bo seznanil z raznimi za vsakdanje življenje važnimi pravnimi novostmi in pojasnil, iz »ZDRAVSTVA« bo črpal veliko koristnega za lastno zdravje in za zdravje svojcev, ZENSKA RUBRIKA pa bo nudila našim gospodinjam koristen in pester kotiček.

Skrbeli bomo, da bodo našli tudi NAŠI MALČKI v tej prilogi kakoli zanimivosti za se. In še mnogo drugega. Ne bomo se držali mrtvega kalupa: neumorni bomo v iskanju vsega, kar utegne zanimati našega človeka.

S tem pa smo razodeli samo del našega programa. Drugi del obsega pisano zmes ZABAVNEGA ČTIVA in pa, kar je najvažnejše: ILUSTRACIJE. Vsak naš pomembnejši sestavek bo opremljen s slikami.

Tako bomo nudili v prilogi »ŽIVLJENJE IN SVET« slovenskemu človeku ZVESTEGA DOMAČEGA PRIJATELJA, ki ga bo obiskal vsako soboto, pokramljal z njim o tem in onem, ga zabaval in poučeval, mu svetoval in mu neprestano širil obzorje.

NAŠA TEDENSKA PRILOGA »ŽIVLJENJE IN SVET« bo izhajala VSAKO SOBOTO NA 16 DO 32 STRANEH.

Prvič izide »ŽIVLJENJE IN SVET« v soboto 8. JANUARJA.

OBLIKO SMO IZBRALI TAKO, DA BO MOGOČE PRILOGO POSEBEJ HRANITI TER SE BO KONCEM LETA DALA VEZATI V KNJIGO, KI BO OBSEGALA OKROG 1200 STRANI!

PRILOGO DOBIJO NAROČNIKI »JUTRA« BREZPLAČNO. NAROČNINA »JUTRA« PA OSTATE TUDI PRIHODNJE LETO NEIZPREMENJENA TER BO ZNAŠALA KAKOR DOSLEJ 25 DIN MESEČNO.

INTELEKTUALNE DELAVCE, ki žele pisati za najširši krog našega ljudstva, za najmanj 100.000 ljudi, vabimo k sodelovanju. Ker pa bi bilo vse, kar je preobsežno ali neprimerno za okus in obzorje teh širokih množic, na takem mestu le mrtev balast, naj bodo prispevki nekvarno znanstveni stvarnosti tako pisani, da jih bo lahko s pridom čital vsak naš človek, ki bo našel v listu pravo ljudsko vseučilišče in dobrega učitelja in prijatelja v življenjskem boju.

S SVOJO NOVO PRILOGO SE JE »JUTRO« POSTAVILO NA ČELO CELOKUPNEGA JUGOSLOVENSKEGA ČASOPISJA. UVERJENI SMO, DA BO NAJNOVEJŠA LEPA OBOGATITEV SE TESNEJE ZDRUŽILA TISOČERE NAŠE PRIJATELJE V ZVESTOBI DO NJIHOVEGA LISTA, A OBENEM NJIH KROG SE ZNATNO POVEČALA. »JUTRO« PA JE ZOPET DOKAZALO, DA HOČE BITI ZVESTO SVOJEMU GESLU: VSE ZA POVZDIGO NARODA, ZA NAPREDEK IN DEMOKRACIJO.

„JUTRO“

Vsem našim
cenj. odjemalcem
Srečno Novo Leto

VOJKA

Mordax:

Novo leto Štefana Marternika

Od Vodmata do Tivolija,
od Zgoranje Šiške pa do Prul
divja ljubljanska krokarja,
caruje sultan Al Kahd!

Prva ura novega leta je pesimistično klenknila v prvo januarjevo noč. Mastna vrata gostilne pri »Stanovitnem jazbecu« so se odprla in mršava prikazen, ogorčena z duhom in trudna s kostmi, se je opotekla na cesto. Pločnik je bil pomrznjen in — rrrum! je sedla prikazen na svoj intimnejši obraz.

»Prokleti!« je zaškrpala, ko je priboganih do tira cestne železnice. »Taka grdobija se more zgoditi samo v Jugoslaviji! Nekdaj je bilo drugače, v vsakem pogledu drugače. Niti še nisimo bili ujedinjeni, niti ni bil led tako spolzek in trd. In tudi človek ni bil tako hitro nasekam.«

Prikazen z dnevnim poklicem moj znanec Štefan Marternik, študiran človek v državni službi, se je stokale obrnila na vse štiri, premotrla svoj položaj po trdnih smernicah svetovnega naziranja in zaključila, da bo treba nekako vstati. To ni šlo brez na-

daljših samogovorov o notranji in vna-nji politiki, kakor tudi ne brez grenke misli, da je Štefan Marternik spriču takih sedanjih, minulih in najbrže tudi bodočih dejstev bogme vreden svoje-ga praslavenskega imena.

»In bi stopili še kam,« si je rekel Štefan, ko je stal spet na nogah. »God smo imeli proketo suh, škandalozno trezen in nezasišano družinski; in ne bi proslavili novega leta po starem kranjskem obredu? Ali bi, ali ne bi? Skoro bi dejali, da bi... Toda kam v tej brezupni Jugoslaviji? Kam v ta svet korupcije in balkanizma?«

Med tem godrnjanjem, ki je logično sledilo iz razgovorov stalnega omizja pri »Stanovitnem jazbecu«, je Štefan Marternik že ubiral pot. Toda ulic je bilo mnogo in vse so bile gladke, kakor da so jih izdalci slovenskega naroda nalašč polili z vodo. Čim bolj je hodil Štefan, tem bolj se je moral opotekati in loviti; ob tem lovljenju in opotekanju se je razpljusaval v njegovi notranjosti jazbečev vinco in lezlo v možgane in lezlo v noge. Stanje je popolnelo, v katerem je bil ostavil gostilno, je žele zdaj dosežalo višek. Niti na oči se ni mogel več zanesti; cesta se je zvijala pred njim, pročelja hiš so se zgrinjala nad glavo in vsa

okolica, ne izvzemši niti senc novoletnih krokarjev, ki so fofotali v megli, je dobivala čudne, bajnslovne oblike.

Blizu franciškega mostu je zdajci razprostrl roke.

»Oj, devičica!« je zaklical z velikim glasom. »Krasotičica, mojega srca ptičica! Daj, da te hob - ja - hamem, roža vseh deklet... zakaj moja duša je žalostna do smrti!«

Ni še izrekel besede, ko je začutil s čelom in nosom, da je ptičica krasotičica trda kakor kamen in mrzla kakor led. Stenilo se mu je pred očmi in se sedel se je k njenim nogam.

»Na tleh leže Slovenstva stebri stari!« je vzdihnil iz dna svojih bolečin.

»Kaj je spet to, salabot? Ali je realno ali imaginarno?«

Na žalost je bilo tako realno, da je Štefanu Marterniku neutegoma prekipela grenkoba.

»Trikrat proketo!« mu je planilo iz odprtih ust. »Misli! sem, da je babnica, pa je bil kandelaber...«

Občepomembna uporaba tega dejstva se je ponujala sama od sebe.

»Hudičevi esdesarji! Sakramenski Puci! Toliko časa je bil gerent na magistratu, pa niti tega edinega kandelabra ni prestavil s potli!«

Popolnoma novo! Moderno! Elegantno! Popolnoma novo!

„Pleši Bajaco“

(Der tanzende Tor)

Največji, najlepši in na dražji dosedaj izdelani NORDISK-veletim ljubavi, strasti veselja id Kolosalna in razkošna režija oalec prekaša vse dosedaj videno — Prekrasna vsebina — Divna igra V glavnih vlogah najlepši in najboljši nordijski igralci — čarobno lepa KARINA BELL in sijajni GOE-TA EKMAN. Opozorjamo Vas na strokovne kritike inozemskih časopisov, ki so razstavljene s prekrasnimi reklamnimi fotografijami v naši izlozbi pri kavarni Zvezdi, Huite, da ne zamudite ter si preskrbite pravočasno vstopne za to monumentalno in najlepše filmsko delo, kar nam jih je dosedaj prinesla filmska umetnost.

Predstave se vrše na oba praznika oba 3., poi 5., 6., poi 8., in 9.

Pri vseh predstavah svira pomnoženi prvovrstni umetniški orkester. — Kljub izredno visokim nabavnim stroškom se predvaja to grandiozno filmsko remek-delo pri navadnih cenah.

„ELITNI KINO MATICA“, najuglednejši kino.

Tel. 124.

V Beogradu se je ta veletim predval skozi štiri tedne.

Prednaznanilo: LYA MARA in HARRY LIEDTKE.

Radio

Izveček iz večernih programov

DUNAJ (517 m 7 kw), BERLIN (484 m 10 kw), LIPSKO (357 m 9 kw), FRANKFURT (428 m 9 kw), STUTTGART (379 m 10 kw), RIM (449 m 12 kw), PRAGA (349 5 kw), BRNO (441 in 3 kw).

NEDELJA 2. januarja
DUNAJ 18.15: »omorna glasba.
BERLIN 20: »Netopir. Opereta v treh dejanjih.

LIPSKO 20.15: Poljuden orkestr. koncert.
FRANKFURT 20.30: Koncert madrigalno-ga pevskega zbora.

STUTTGART 20: Pisan večer. — Beethoven, Schubert, Mozart itd.

RID 21: »Gospod brez miru. Opereta v treh dejanjih.

PRAGA 20: Koncert lahke večerne glasbe.
BRNO 20: Prvo dejanje iz Rocičeve opere »Sevilski brivci«.

20.30: Koncert vojaške godbe.
PONEDELJEK, 3. januarja

DUNAJ 20.05: Iz starca Dunaja.
21.05: Koncert: akademija. (Orkester, kvartet itd.)

BERLIN 20.30: 200 let orkestra. — 1. Goldmark: Uvertura iz Sakuntale. — 2. Čajkovski: Violinski koncert, op. 35, v D-duru. — 3. Dvořak: Simfonija št. 5, v E-molu.

LIPSKO 20.15: Koncert komornega orkestra. — Mozart, Hugo Wolf, Robert Volkmann.

FRANKFURT 19: »Janezek in Jerica«. Pravična opera v treh slikah. (Iz frankfurtske opere.)

RIM 21: Vokalni in instrumentalni koncert.
PRAGA 20: Nordijska glasba.

BRNO 20: Smetanova doba. (Klavin in pesmi.)

TOREK, 4. januarja
BERLIN 20.30: Pisan večer. (Orkester, pesmi, recitacije itd.)

LIPSKO 20.15: G. Kaiser: »Pelin«. Drama.
RIM 21: Prenos iz gledišča.

PRAGA 20: Orkestralni koncert. — Dvořak, Liszt, Brahms.

BRNO 19: Koncert komorne glasbe.

SREDA, 5. JANUARJA
BERLIN 19.30: Verdi: »Ples v maskah«.

FRANKFURT 20.15: Simfonični koncert. — 1. Saint Saens: Danse macabre. — 2. Čajkovski: Simfonija št. 4, v F-molu.

STUTTGART 20: Melodije iz priljubljenih leharjev in Fallovi operet.

RIM 21: Mladinski koncert. (Nastop mladinskega zbora.)

PRAGA 20: Pisan večer. (Orkester in pesmi.)

BRNO 19: Orkestralni koncert.

ČETRTEK, 6. JANUARJA
DUNAJ 18.30: Wagner: »Siegfried«.

BERLIN 21: Baletna godba iz različnih oper.

LIPSKO 20.45: Beethovnov večer.

FRANKFURT 20.15: Operetni večer.

STUTTGART 20: Wagnerjev večer.

21.30: Večerni koncert iz Freiburga.

RIM 21: Prenos iz gledišča.

PRAGA 20: Koncert. (Orkester in pesmi.)

BRNO 19: Orkestralni koncert.

PETER, 7. JANUARJA
DUNAJ 21.15: Koncert komorne glasbe.

BERLIN 20.30: Florentinska tragedija; nato Beethovnova komorna glasba.

FRANKFURT 20.15: Koncert komornega pev-skega zbora.

LIPSKO 20.15: Orkestralni koncert.

STUTTGART 20.15: Program iz Frankfurta.

RIM 21: Večer italijanske operetne glasbe.

PRAGA 20: Orkestralni koncert.

BRNO 19.15: »Štvar Makropulose. Opera v treh dejanjih.

OBLEKE

lastnega izdelka Vam nudi

NAJČENEJE

Jos. Rojina, Ljubljana, Aleksandrova 3.

A tu je bilo zaman oštevati esdesarje in brezvestnega Puca, ki je ležal doma in spal, ne sluteč posledic svoje malomarnosti. Spet je bilo treba nekako vstati. Ko se mu je posrečilo, je krenil Štefan Marternik v Prešernovo ulico in zapel, da bi si osvežil pogum:

»Hej Slovenci, kdor je rodu zvest, naj ružno vince pije!
Te svobode Jugoslavija nam še odvzela ni!«

Tako je prižvgoel do pošte in še kaj korakov dolj; tam pa je zdajci začel osoren glas:

»V imenu zakona veselo novo leto, gospodi! In tiho, prosim, boli tiho... V Ljubljani žive tudi norci, ki hočejo imeti ponoči mir!«

»Sakraboč!« se je razkošatil Štefan Marternik, »kako pa to? Ali sem dr-žavljan ali nistem?«

»Seveda ste,« je modro potrdil redar. »Zato pa pravim.«

»Ali je tu Jugoslavija ali ni Jugosla-vija?«

»Menda je Jugoslavija...«

»Ali je v Jugoslaviji še kaj svobode ali ni več?«

»Mislim, da je... veste kaj, go-spod?!«

»Ali smem biti pijan na novega leta dan ali ne smem biti pijan?«

»Smete, smete,« je zdajci pritrdil mož postave in bliskoma izdrl beležnico.

»Počakajte, zapišem vas, da dobite pravico črno na belem...«

Štefan Marternik ni hotel pravice črno na belem, ampak jo je urnih krač pobrisal proti »Emoni«. Čuvaj zakona je planil za njim: že je iztegnil nasilniško roko, da bi mu ugonobil poslednjo iluzijo o svobodi jugoslovenskega državljana, ko je prihrumel iz Fialovega bara družba ljudi, ki so se navdušeno pretepali. Videč to zabranjeno početje, je stražnik pozabil, da bi moral po tradiciji male obešati, a velike izpuščati. Zavihtil je bridki pendrek in skočil pomagat trojici ljudi, ki so na vse grlo kričali: »mamma mia!«, klateč z rokami okoli sebe, da bi se ubranili težko prisluženih klofut.

Slovenska natura. Bog pomagaj, je že tako ustvarjena, da jo pogled na več pretep vselej priklene. Tudi Štefan Marternik je obstal na mestu in je začel z nepristransko škodoželjnostjo opazovati delovanje pendreka in mlač-vo junaških pesti. Ko pa je sovraznik izpred pošte ukrotil bojne duhove in spet izvekel »protokol«, kažoč Štefanu

Gospodarstvo

Gospodarsko leto 1926.

Gospodarska bilanca preteklega leta ni zgodna. Celo leto je potekalo v vedno novih razburljivih dogodkih in iznenadenjih. Takoj po novem letu so razburila javnost redukcije v premožljivih revirih, kjer je bila omejitve produkcije premoga zaradi splošne gospodarske stagnacije neizogibna. Pozneje ogrožale letino posebno v Volvodini in na jasnem so veike povodnji povzročile Sloveniji škodo, katerih sledovi se bodo poznali še dokaj let. Prometne nepravilnosti so ovirale naš izvoz v najintenzivnejši izvojni sezoni in normalizacija razmer, ki smo jo pričakovali v toku preteklega leta, ne beleži znatnega napredka.

Naša valuta je ostala celo leto stabilna, tudi trgovinska bilanca bo po vseh znakih sodeč končala z aktivnim saldom. Nasproti tem aktivom pa moramo, žal, ugotoviti, da se višina javnih davkov in državnega proračuna ni zmanjšala v obljubljeni pričakovni meri ter da so bremena, ki jih nosi trgovina, industrija in obrt na direktnih davkih ter konzument na indirektnih davkih ostala ista. Donos direktnih davkov je ostal že v prvem budžetnem polletju za 200 milijonov pod proračunano vsoto. Zato je bilo treba tudi izdatke prilagoditi odnosno reducirati v razmerju z dohodki. Tako je bila tekem leta ustvarjena cela vrsta nujno potrebnih materialnih kreditov in končno izvršena tudi dejna začetna redukcija pri osebnih prejemkih državnih nameščencev. Ker je že sam državni proračun predvideval za mnoge državne institucije in obrate nezadostne kredite, so tekem leta od časa do časa razburjale našo javnost vesti o odpustu železniških delavcev, zarvoritvi bolnic, redukcijah, omejitvi obratov, rudnikov itd.

Podaljšanje nestalnosti državnih nameščencev je posebno v prometni stroki zelo slabo vplivalo na železniško osnove in povečalo splošno nesigurnost, ki nikakor ne more biti v interesu službe.

Proračunske debate in razprave v finančnem odboru so v polni meri odkrile sliko težkega položaja in velikih nalog, ki bi jih bilo treba rešiti, da se racionalizira naše državno gospodarstvo. Toda namesto dejstev smo dočakali same teoretične načrte, ki se bili daleč od tega, da bi mogli vplivati na lečenje gospodarske krize in anketa, ki jo je sklicalo o gospodarski krizi ministrstvo trgovine in industrije, je potekala v pesku Vlade narodnega sporazuma od samih nesporazumov niso prišlo do pozitivnega dela in spadajo med najbolj neekspeditivne od vseh dosedanjih.

Kljub stabilizaciji dinarja nismo uspeli, da bi se bila draginja ublažila in indeks, ki je beležil 1596 začetkom leta 1926, je dosegel konec novembra zopet 1529, dočim je bil meseca avgusta že na 1443.

Skoro permanentne krize in labavosti vlade so vplivale porazno tudi na gospodarske razmere. Parlament ni prišel do pravega zakonodajnega dela in vlada ne bo realizirala vsaj najnujnejših ukrepov v interesu našega gospodarstva. Še celo to, kar je parlament sprejel, je ostalo po celezi pol leta neizvršeno. Tako na primer se je posrežilo le koncem leta izsliti osnove državne obrtne banke, dasi je bil tozadevni zakon že januarja meseca v parlamentu sprejet. Naše obrtništvo je bilo vsled tega celo leto navezano na kredite pri privatnih denarnih zavodih in na drobnice, ki mu jih milostno deli Narodna banka v obliki malih in nezadostnih izrednih kreditov.

Tudi trgovski posli se obnavljajo v vidu splošne nesigurnosti, ker carinska tarifa še vedno ni od parlamenta odobrena in jo ministrski svet mnogokrat nemudoma izpreminja.

Od vseh trgovskih pogajanj, ki so se vodila tekem leta za trgovske pogodbe z inozemskimi državami, je bila uveljavljena samo ena in sicer koncem junija tarifna pogodba z Anglijo. Obenem je bila razširjena klavzula največjih ugodnosti na glavne angleške dominijone kolonije in protektorate. Ostala pogajanja povečini še niso vodila do konkretnih rezultatov in tako se nahajamo danes v položaju, da nimamo v polrednem letu po uveljavitvi nove carinske tarife, razen z Avstrijo, Italijo in Anglijo še z nobeno drugo državo definitivne trgovske

pogodbe. Ta položaj predstavlja velik minus za organizacijo naše zunanje trgovine. Ekonomске posledice naše zunanje-politične krize še vedno jasne kažejo. Vedno jasneje se tudi vidi, da je naša intransigentnost v mnogih ekonomskih vprašanjih in neelastičnost naše davčne in carinske politike krivda, da se razmere v našem gospodarstvu ne morejo hitreje konsolidirati.

Vprašanje osnivanja gospodarskega sveta se celo leto ni premaknilo z mrtve točke. Tako tudi gospodarski krogi ne morejo priti do foruma, kjer bi mogli uveljaviti svoj vpliv in strokovne nasvete za naše javno gospodarstvo. V kroniki važnejših dogodkov preteklega leta je med drugim omeniti ratifikacijo in uveljavljanje gospodarskih sporazumov in trgovske pogodbe sklenjene z Avstrijo, ki je stopila 21. avgusta v veljavo, dočim je tarifni del že od 16. septembra leta 1925 v veljavi. Narodna skupščina je sprejela tisk pred zaključkom polnega zasedanja zakon o trgovinski pogodbi z Italijo ter konzularno in naseljevalno konvencijo, poleg nekaterih drugih sporazumov, ki so znani pod imenom »beograjske konvencije«, dočim ležijo netunne konvencije, ki so za naše Primorje izredno važnega pomena, še nerešene pred parlamentom. Tudi trgovinska pogodba z Albanijo, katero je albanski parlament že davno odobril, pri nas od Narodne skupščine še ni sprejeta.

Dočim se je valuta situacija v centralni Evropi stabilizirala in je imela naša trgovina z Avstrijo, ki je stopila 21. avgusta sko solidno kalkulacijsko podlago, so bile zapadne valute celo leto nestalne in spremenljive. Posebno je neugodno vplivalo na gospodarske odnose vedno menjanje tečala lire. Po konjunkturi baises, ki je spomladi težko prizadela naš izvoz je nastopila proti koncu leta konjunktura hausse, ki je zopet za uvoz iz Italije in Francije neugodna.

Splošno mnenje je, da drugega izhoda iz naše gospodarske stagnacije ni, kakor da se normalizira državni proračun in v investicijske svrhe najamejemo dolgotrajna investicijska posojila. Ta so potrebna predvsem za obnovu železniškega voznega parka, rekonstrukcijo obstoječih železnic in zgradbo novih prog, ki so za naš ekonomski položaj in napredek neobhodno potrebne. Ponudb za taka posojila ni manjkalo. Zatrjuje se nam, da imamo samo iz inozemstva za nad 10 milijard dinarjev ponudb za investicijska posojila in med njimi mnogo jako ugodnih. Tudi na notranjem tržišču je zanimanje za državne papirje vedno večje in bi se znaten del investicijskih posojil lahko kril v tuzemstvu.

Prometno ministrstvo je zato ob koncu leta sklicalo strokovno komisijo, da se dovoli program za najbližjo gradbeno periodo, ki bi se lahko realiziral s pomočjo preletih ponudb za posojila.

Razen železniškega omrežja potrebujemo ogromno investicij tudi za naša morská pristanišča, za ladjedelnice za regulacijo plovnosti rek in za zavarovanje nižin pred poplavlami. Teh del se ne da več odlašati, ker smo že do sedaj potratili z državnopravnimi borbami in političnimi krizami preveč časa. Treba je, da se enkrat prične z živahnijo produktivne investicijske dejavnosti, ki je edina v stanju prinesiti celokupnemu gospodarstvu novih sil in življenja. In to pričakujemo od novega leta.

Zakonske ugodnosti Obrtne banke SHS

Ker mogoče mnogi obrtniki še ne poznajo vsebine zakona o Obrtni banki SHS, jo v naslednjem navajamo v glavnih obrih:

Banka je po zakonu oproščena vseh državnih in samoupravnih taks pri osnovanju in izdaji svojih akcij. Daje le oproščena plačila davka in doklad, katere plačajo po svojih zaključnih računih družbe, zavzane javnemu polaganju računov. Za te davke velja oprostitev tudi glede samoupravnih dokladov.

Finančni minister mora za Obrtno banko SHS predvideti v državnem proračunu počenši z letom 1926-27 vsako leto znesek 3 in pol milijona dinarjev. K temu pride še del dohodkov državne razredne loterije, ki se ceni približno na 1 in pol milijona dinarjev. Pri tem se bo računalo tako, da bo člena

znatni deleži države največ 40 odstotkov celokupnega plačane osnovnega kapitala. S to vsoto bo država nakupila delnice banke, s katerimi bo razpolagal minister trgovine in industrije.

Država se za vplačani državni denar odreče vsaki pravici na dividendo, obresti ali za katerikoli drugi dobiček. Tudi ne bo ime la država na glavni skupščini več kakor 25 glasov.

Z zakonom je zagotovljeno, da bo Narodna banka SHS prejemala na reeskontno menico Obrtne banke SHS, kar bo vsekako pomagalo k nadaljnjim cenim kreditom. Pri takih izrednih privilegijih bo banki mogoče dajati kredite po zelo nizki obrestni meri. Razen tega bodo delnice Obrtne banke SHS nosile tudi dobro dividendo. V upravi banke morajo biti po zakonu zastopani pravi samostojni obrtniki vedno z nadpolovično večino, tako da bo ta banka res prava obrtniška ustanova. Opozorjamo obrtnike, da poteče rok za vpisanje delnic nepreklicno s 15. januarjem 1927. Naj si vsak obrtnik pravočasno zagotovi udeležbo pri stanovskem zavodu.

Ostra beograjska obsodba ministra Krajača radi razpusta Zbornice

»Razpust je akt partizanstva.«

»Trgovinski glasnik«, glasilo obrtnih gospodarskih krogov, eden najuglednejših in najresnejših beograjskih listov, posveča razpustu ljubljanske Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v svoji četrtkovni številki uvodnik in izjavo:

»Vprašanje razpusta ljubljanske Trgovske zbornice ima poleg previdno prilagojene neznanosti in radi svojega ozidja, ki se naglo samo od sebe odkriva, širši značaj. Ki sega preko okvira slovenske zemlje. Predvsem so nove nekatere formalnosti tega slučaja, zlasti ako jih primerjamo z načinom, kako se je postopalo v dveh prejšnjih, ali njih slučaji. Treba je ugotoviti, da je bil g. dr. Krajač pri sporih v novoudski in skupajški zbornici, ko je razpustil in suspendiral uprave teh ustanov in odredil nove volitve, zelo pazljiv in previden, da postavi za svoje komisije osebe, ki imajo osebnega interesa na izidu volitev.

V ljubljanskem slučaju je g. minister odstopil od te prakse in imenoval za komisije osebe, ki so igrale vidno vlogo v volitvah agitaciji. S tem činom se gosp. dr. Krajač morda nezavedno opredeljuje poleg vse svoje nepristranosti, e katero pokriva vsak svoj nastop, za eno izmed prepričajljivih se strank. Je-li to dobro?

Takisto so važna stvar ne toliko razlogi, ki so dali povod za tožbe poedincev proti volitvenemu poteku, kakor vzroki, ki so razvneli duhove v gospodarskih krogih Slovenije. Danes ni ne za one gori, ne za nas tu nobena tajnost več, da sta se pri volitvah za upravo Trgovske zbornice v Sloveniji borili dve struji, in sicer napredna, ki je pri tej priliki dobila večino, in druga konservativna: klerikalci in kmetijski. Obe ti struji se borita tudi na areni strankarske politike. Ker se v tej zadnji struji nahajajo tudi naši prijatelji g. dr. Krajača, je g. minister trgovine in industrije izdal svoj odlok o razpustu uprave prej, nego se je ona konstituirala in prej nego je s svojim poslovanjem pokazala, v koliko jo vodijo splošno gospodarske in v koliko strankarsko-gospodarske težnje. To činjenje lahko smatramo kot doela partizanški akt. In to zares ne more služiti državniškemu ugledu g. dr. Krajača.

Ali so stranke vplivale na volitve in v koliko moremo biti nepravilnosti pri volitvah dovolj močan razlog za razpust uprave, to sta dve različni vprašanji. Nedvomljiva stvar je, da soje vsake, pa tudi najmanjše volitve v današnjih časih pod vplivom političnih strank. To nesporo velja tudi za Slovenijo in njene volitve v Trgovsko zbornico. Toda to ne pomenja, da je stranka v tem konkretnem slučaju morala biti vsesmagajoča, ko je vendar znano, da so bile kandidatne liste sestavljene z udeležbo strokovnih, trgovskih, obrtniških in industrijskih korporacij. Njen vpliv se je pač lahko občutil, toda ta vpliv se je brez dvoma vršil letežno na eni, kakor na drugi strani. Zatečajeno se sme uspešne in neuspešne druge kandidatne liste tolažiti kot delan dokaz moči in glikosti strankarske obelodanosti skupin, nikakor in v nobenem oziru pa ne kot dokaz popolne njihove nadmoči. Ako komu, to je treba Sloveniji in Slovencem priznati, da imajo za gospodarske stvari nenavadno močno razvit smisel solidarne akcije in čut skupnih potreb.

Širok primorski hrbet, je v le-tem oživila nedavna mrznja. Prevzela ga je tako močno, da mu je čisto zmešala glavo.

»Ali ni policaj dišeča gavtroža?« je rekel sam pri sebi. »Sveda je gavtroža, kako ne bi bil!... Ali ni Stefan Marternik srebrna kanglica? Sveda je!... Ali ne bi bil smrtni greh, če bi gavtroža usahnili, ko je kanglica tako blizu pri rokah? Kako ne bi bil smrtni greh!...«

Tako misleč je neutegoma stopil dišeči gavtroži za hrbet... Pa je imel smolo. Mož s pendrekom se je obrnil, še preden je on dokončal svoje nesebično dejanje, in je pograbil dobrotnika za vrat.

»Ma, kei je temu hudiču?« je zoral. »Počakaj, ošjita di binkul!...«

In nevaležnost je bila plačilo sveta. Pendrek je zapel novoletno budnico in Stefan Marternik je romal s trinozom v vnanjo temo, kjer je bil jok in škripanje z zobmi. — — —

Na Novega leta dopoldne sem baš sedel v naslanjaču in dostojanstveno čakal svoje male nečakinje, kdaj pride čestitat, ko mi je žena vsa bleda prišla novico, da stoji zunaj naš dragi Stefan v stanju najvišje popolnosti.

»Kaj storiva?« je trepetala. »Ali naj rečem, da te ni doma?«

Sveda sva rekla, da sem doma. Iz-

dajalec slovenskega naroda si ne sme veliko izbirati ako mu je do ljubeza miru. Pač pa sem naročil ženi, naj skuha črno kavo, poln lonec za juho. In močno, kakor le more biti: če ga pri priči zlozel vzame, nič za to!

In Stefan Marternik je vstopil in se je zrušil v moj naslanjač kakor piramida gorja. Še preden sem ga utegnil vprašati, mi je z zmedenimi besedami razpovedal svoje nočne prigode, spravljaje jih v skrivnostno zvezo z balkanizmom, korupcijo in jezikovnim ujedinenjem. Iz kuhine se je čulo obupno ropotanje žene, ki je kuhala črno kavo.

»To — meni!« je vpil Stefan Marternik. »Kakor da nisem tudi jaz za Jugoslavijo! Kako bi jo mogli napraviti, če bi bili mi pri Stanovitnem jazbecu? zoper njo? Sem za Jugoslavijo, ampak za tako brez jugoslovenstva!...«

A v tem je prišla črna kava, ki ga je do malem spravila na druge misli. Čim delj jo je srehal, tem bolj obupano so mu zrlé oči. Naposled jih je očitaloče spustil okoli sebe.

»O, hudič, zdaj sem pa trezen!« je vzklilnil in debela solza mu je zdrnila v vele rumenkaste brke... Izrazil sem mu najgloblje sožalje. On pa se je tedaj spomnil, zakaj je prišel. Mežikale in zardevale mi je razodel, da je pri enem svojih sinočnih padcev izgubil listino, v kateri je bila

vsja mesečna plača, vštévši ženin gospodinjski denar!

»Ali mi posodiš dva tisoč dinarjev?« je vprašal, ko se mu je zdelo, da mi je segla nesreča dovolj globoko v srce.

»Dveh tisoč dinarjev nimam.« sem odgovoril suho. »A dober svet imam.«

In sem mu dal dober svet, s katerim se je potolazel odpravil. Posledica tega sveta je bila, da so drugi dan vsi časopisi z debelimi črkami priobčili vest, kako so v Silvestrovi noči razbojniki napadli pod Rožnikom gospoda S. M. in so mu ugrabili listino, v kateri je bila vsa njegova mesečna plača...

Toda Stefan Marternik je bedak. Ko ga je doma luča guja pestila zaradi roparskega napada, je v svoji stiski izgubil prisotnost duha.

»Le kaj te je neslo pod Rožnik?« je vpila gosa Marternica. »Kaj si delal tam, mavra olijana, te vprašam! Kaj?«

»Kaj sem delal?« je zajecjal mučenik. »Z Mordaksom sva šla na izprehod. V travi sva sedela in sva poslušala žabe, kako rešljalo!...«

»Kaj!« je zavpila luča guja. »V travi sta sedela in žabe sta poslušala?... Ali ne veš, lažnivček, da žabe pozimi spe in da je zdaj pod Rožnikom sneg?«

In metla zakonske pravičnosti je zapela Stefanu Marterniku novoletnico, kakršne nam Bog deležnim biti ne daje.

Kar se tiče nepravilnosti, so te napake, kakor se vidi, postavljene pod zelo nejasno luč. No, tudi v tem pogledu naj nam bo dovoljena opazka:

Komisija, ki jo je gosp. dr. Krajač imenoval, da pregleda volilni material, je končala svoje delo in konstatirala gotove hibe. Vprašanje je, so li te nepravilnosti zadosten razlog za razpust zbornice uprave, ako je točna trditve, da nekatere izmed njih spadajo v področje sodnih oblasti?

V vsakem slučaju je razpust Zbornice povzročil ogromno razburjenje v Sloveniji in pokazal gosp. dr. Krajača bolj v ulogi politika, kakor pa šefa resora trgovinske politike in državnika.

Predstavniki gospodarskih korporacij o mirni likvidaciji Slavske banke

Prejeli smo sledeči komuniké: Predstavniki gospodarskih korporacij in organizacij so na sestanku, ki se je vršil dne 30. decembra 1926 v sejni dvorani Kranjske hranilnice v Ljubljani, po vsestranski in izčrpni razpravi o vprašanju Slavske banke, d. d., soglasno sklenili sledeče:

1.) Pozdravila se namera gosp. ministra trgovine in industrije, da predloži Narodni skupščini osnutek zakona o prisilni poravnavi z omejitvijo na denarne zavode, ki so obvezani javnemu polaganju računov. Gospod minister trgovine in industrije se naproša, da uzakonitev takega osnutka kolikor mogoče pospeši.

2.) Povdarja se potreba, da se oba postojeca odbora upnikov Slavske banke d. d. združita v en sam odbor, ki bo mogel smotreneje in z večjo avtoriteto zastopati interese vlagateljev in drugih upnikov.

3.) Deputacija predstavnikov gospodarskih korporacij in organizacij naj obišče gospoda ministra trgovine in industrije, gospoda ministra financ in gospoda ministra saobračaja, da jih opozori na izredno važnost vprašanja Slavske banke. Kraljeva vlada naj se naprosi, da uporabi vsa možna sredstva, da se odgovorni činitelji prisilijo k prispevanju v svrhu sanacije, ter da se na ta način v interesu težko prizadevih upnikov omogoči pravilna likvidacija tega zavoda. Trgovska in obrtniška zbornica v Zagrebu naj se naprosi, da se naši akciji priključi in z nami sodeluje.

4.) Na dnevno časopisje naj se naslovi apel, da v interesu stvari o vprašanju Slavske banke ne prinaša drugih obvestil nego ona, koja prejme od upniških odborov, odnosno od pristojnih uradnih mest.

Naš tovarni promet z Italijo

Ni še dolgo tega, kar smo čitali, da izkazuje naš prometno ministrstvo v lanskem letu deficit preko 300 milijonov dinarjev. Človek se mora čutili, odkod ta ogromen primanjkljaj, ko imamo kljub vsemu varčevanju uprave in visokim tarifam še vedno tako živahen promet. Prometni minister je upravičeno na posvetno stanje s tarifnim postopki, z elementarnimi neugodami, s pomnjanjem voznega parka itd. Vse to je istina.

Ce pogledamo naš promet v Sloveniji, smo v splošnem še lahko zadovoljni. Izjemo dela samo pruga Ljubljana - Rakek. Več sto vozov, naloženih z našim in tranzitnim tovorom za Italijo, stoji danes na tej progi in čaka na milost Italijanov. Ker postaja Postojna zelo neredno sprejema naše tovarne vlake in je postaja Rakek za vzpostavitev tovora premajhna, se tovarni vlaki razpuste po progi Taka doje vozovi v Planini, Logatcu, Verdu, Brezovici in celo v Mariboru čutijo ta prometni zastoj, ko ne morejo spraviti iz Avstrije dolega tovora za Italijo naprej.

Ko se po nekaj dnevih promet zopet malo odpre, tedaj ti vozovi nadaljujejo svojo pot proti Postojni. Naenkrat postaja Postojna sprejemanje tovora zopet odpove in dotok se ustavi. Tako se proga vnovi zatrpa in vozovi ponovno lahko čakajo več dni na odločno odpravo. Kaj je prav za prav vzrok, da Italijani tako neredno sprejemajo naš tovor, se ne da popolnoma ugotoviti. Oni si očer trdijo, da ta zastoj povzroča reespekcije v Prestranku, kjer se blago prelopača orelavolja, da carina ponudi ne dela itd. in da jim zaradi tega primanjkuje prostora. Če je temu tako, potem bi bilo predvsem potrebno preurediti železniško carinsko manipulacijo v Postojni, odnoseno v Prestranku.

Toda pustimo ta razmotrivanja, ki spadajo pred konferenco strokovnjakov. Nas ki gledamo na vsak očni, brlj peče škola, ki jo trpi naša uprava in z njo vse naše gospodarstvo. Pomisliti je treba, da pri razpustu vlakov na progi plačujemo dvojno vozno takih vozov, da plačujemo enojno za vozove tujih železnic in da je pomnilnik, ne vzor radi tega že obhudeje. Da se pri takem činjenjem prometa, mnogo dela zastonj in brez potrebe, ni treba še posebej povdarjati. Tudi je slaba reklama za naš promet v inozemstvu delstvo, ko češkoslovaški, nemški ali madžarski trgovci zve, da je njegov vzgost stal i tolen ali že več na SHS železnicah in je njegovo blago radi tega preprosto dolgo v Trst ali na Reko se prevzve preko morja.

Tako nam neredno sprejemanje tovora po Italijanih povzroča ogromno škodo in je zelo domljivo, če nam bodo našli sodejstvo vaj deloma krili nastale stroške. Skrajni čas je, da merodajni faktori ukrepenjo var, da ta cprometna anarhija, ki traja že par mesecev, neha enkrat za vselej.

— Ljubljanski trg v letu 1926. je pokazoval prav majhno valovanje cen in izjemo snagskega blaga, ki itak spreminja cene vsako leto v svojem času (Jajca itd.). Promet blaga je bil v splošnem manjši kakor druge leta. Izjemno drag je letos krompir, ker ga primanjkuje. Tudi sadje je bilo dražje zaradi slabše sadne letine v Sloveniji. Cene mesa in nekake uradi leta malo popustile zaradi padanja cen živini v splošnem se lahko reče, da so se cene na ljubljanskem trgu prilžile stabilizirale. V minulem letu se cene niso spreminjale.

— Mariborski trg je bil včeraj zaradi lepge vremena dobro obiskan. Blaga prilžno. Cene stalne. Stanjari so imeli 288 zakonitih svinj in jih prodajali po 10.50—27 Din kg

na drobno ter po 14 — 17 Din kg na debele (po komadih). Cene perutinskih kakor običajno. Krompirja je bilo na trgu 5 voz po ceni 1.50 — 2 Din kg. Ostale cene: Zelenjava in podobno: čebula 8 — 4, česen 15 do 20, kisló zelje 8 — 4, kisló repa 2 Din kg, endivija 1 — 8, ohrovi 0.50 — 2, sveže zelje 0.50 — 3 Din glava. Sadje: jabolka 8 — 6, hruške 4 — 8 Din kg. Mlečni proizvodi: mleko 2 — 3, smetana 3 — 4 Din za liter, sirovo maslo 38 — 48, čajno 50 — 65, kuhano 48 — 52 Din kg. Krma: seno 80 — 100, alama 40 — 50 Din za 100 kg.

— Dinar v l. 1926 je zabeležil tako majhne oscilacije, da lahko rečemo, da je bil popolnoma stabilen. Prva curiška notica devize na Beograd v l. 1926. je znašala 9.15; to je ista višina, kakršna je bila večkrat v tretjem četrtletju 1926, le prav proti koncu leta je dinar neznačajno popustil in dosegel najnižjo notico v tem letu, to je 9.10.

— Službeni tečaj za januar 1927. 1 napoleonor 218.80; 1 turška lira 247.80; 1 angleški funt 274.80; 1 dolar 56.60; 1 kanadski dolar 56.80; 1 nemška zlata marka 18.47; 1 poljski zlatnik 6.80; 1 avstrijski šilling 8; 1000 francoskih frankov 228, 100 švicarskih frankov 1095; 100 italijanskih lir 255; 100 belg (belgijska valuta) 787; 100 nizozemskih guldinarjev 2263; 100 rumunskih lejev 29; 100 bolgarskih lejev 41; 100 danskih krona 1508; 100 švedskih kron 1512; 100 norveških kron 1423; 100 španskih peset 868; 100 grških drahm 70; 100 češkoslovaških kron 168; 1 milijon madžarskih kron 792.

— Gospodarsko blizanje med Jugoslavijo in Madžarsko. Kakor smo že poročali, je posetil te dni tajnik Deželne zveze madžarskih trgovcev Varany beograjske gospodarske kroge ter razpravljal z njimi v glavnem glede aranžmaja potovanja jugoslovenskih trgovcev v Madžarsko, ki naj bi se vršilo na pomlad 1927. Do pozitivnih rezultatov za enkrat ni prišlo, ker so se naši gospodarski krogi izogovarjali na zamotano notranje-politično stanje in negotovost ki vlada glede nadaljnega razvoja našega gospodarskega življenja ter naše gospodarske politike. Madžarski gost je bil povsod prijazno sprejet in je mogel ugotoviti povod razpoloženja za sodelovanje za Madžarsko.

— Italijanske tožbe zaradi pada izvoza v Jugoslavijo. Italijanski časopise poročajo, da se je letos izvoz v Jugoslavijo zelo skrilil, in izte vzroke temu dejstvu. Italija, ki je prej zavzemala pri jugoslovenskem uvozu prvo mesto, je sedaj na tretjem. Prvo mesto zavzema sedaj Češkoslovaška, ki oskrbuje 20 odstotkov vsega jugoslovenskega uvoza, potem sledi Avstrija z 18 odstotki, Italija s 14 odstotki. Nemčija z 12.5 odstotka ter ostale države.

— Naš dolg Franciji je znašal po francoskih uradnih virih 30. aprila t. l. skupno 1783 milijonov frankov. Za predvojno Rusijo je največji francoski dolžnik Jugoslavija. Njej sledita Rumunija in Poljska, vsaka s eno milijardo, ter Češkoslovaška s polovico milijarde frankov.

— Prodaja Dne 22. januarja 1927 se bo vršila pri direktni državnih železnic v Ljubljani ofertalna licitacija glede prodaje 548 starih lesenih sodov. — Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odeljenju te direktcije.

— Močno aktivna češkoslovaška trgovinska bilanca za november 1926. Iz Prage poročajo, da je zabeležila zunanja trgovina Češkoslovaške v novembru 1926 ogromen prebitek v znesku 761 milijonov češkoslovaških kron, dočim je v novembru 1925 bila bilanca pasivna za 20 milijonov češkoslovaških kron.

— Obtok novčanic v Avstriji se je zmanjšal v tretjem tednu decembra 1926 za 8 milijone na 851 milijonov šilingov. Kritveno razmerje se je za malenkost zboljšalo, in sicer od 58.4 na 58.6 odstotka.

— Stoodstotno povišanje uvozne carine na konje v Italiji. Italijanska vlada je sklenila povišati nekatere uvoznocarinske postavke. Zlasti močno je povišala uvozna carina na konje, in sicer za 100 odstotkov.

— »Bankarsko«. Izšla je januarska številka tega obsežnega gospodarskega mesečnika, ki prehaja s tem v svoje četrto leto. Med številnimi članki omenjamo: Ekonomsko situacijo Balkana (Lj. St. Kosier), Jedna potreba (dr. V. T. Marković), Naša opla kriza (dr. Dj. Surin), Ratni dug naše države v Americi (prof. B. S. Todorović), Naša industrija u godini 1926. (A. D. Alexander), Težave in neostanki našega ujedinenja (dr. R. Pipuš) itd. Letno stanje 250 Din in se plačuje naprej. Administracija: Zagreb, Marovska 30.

Borze

81. decembra.

LJUBLJANA. (Prve številke povpraševanja, druge ponudbe in v oklepajih kupciški zaključki). Vrednote: Investicijsko 82 — 84, Vojna škoda 852 — 0, zastavni in komunalne Kranjske 30—32, Celjska posojilnica 195 — 198 (197), Ljubljanska kreditna 150 — 0, Merkantila 100 — 0, Pralidionna 890 — 0, Kreditni zavod 170 — 180, Strojna 114 — 0, Trbovlje 350 — 0, Verže 120 — 0, Stavbna 50 — 65, Šešir 104 — 0. — B1ag o: Brez zaključka. Povpraševalo se je le po bukovih dreves, drugo same ponudbe v lesu in kmetijskih pridekih brez povpraševanja.

ZAGREB. V zasebnih papirjih kakor običajno. Opaziti se, da Ljubljanska kreditna malce čvrstejša. Tudi Verže pokazuje in z njim čemu čvrstosti. Vojna škoda čvrstejša. — Na deviznem tržišču ni bilo posebnih sprememb. Parizem bil malo slabši, a Italija čvrstejša. Notifas do devize: Amsterdam 2269 — 2275, Dunaj 708.5 — 801.5, Budimpešta 783.5 — 788.5, Bukarešta 25.75 — 26.25, Italija 255.5 — 256.5, London 274.85—275.05, New York 66.55 — 56.75, Pariz 224.29 do 226.29, Prag 167.7 — 168.5, Svica 106

Kronika Martina Letopisca za leto Gospodovo 1926

Januar:

Zamerili smo se nebesom — začeli leto smo s potresom, prešli nato smo v hude brige: komu bo Radić kazal fige, kako bo Pašić vladu rukal, kako se svet bo dalje sukal...

Februar:

Ne straši ga napor in zima, Momčilo Ninčič gre do Rima, podpiše nov svečan kontrakt. Mož ljubeznjivi še ne sanja, da mu Politika Zunanja rodila bo albanski pakt.

Marec:

Že stara pračka nam ne laže, da brezen ima rep zavil, izkušnja nova nam pokaže, da gadje zviti je jezuit. V cerkvah beró pastirske liste škof Jeglič goni antikriste...

April:

Zmešnjave nam april prinaša, v prestolici vre nova kaša: Gre Pašić z vlade... Stipa gleda, kako Uzun na stolec seda, Ne mine dolgo — primojdunaj, je tudi Stipa Radić zunaj...

Maj:

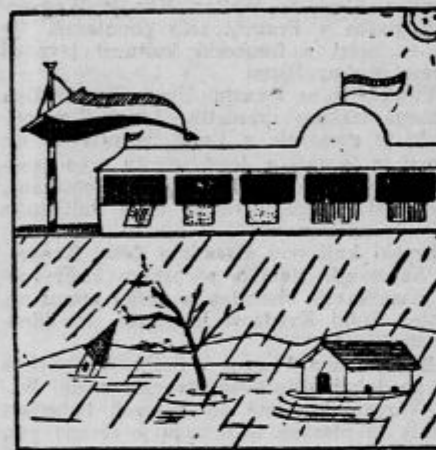
Maj krasen, da tegá nikdar, povsod zboruje Svetozar, «Slovenec», Radić, Pucelj javka. Ruder angleški vztrajno stavka. Amundsen gre na nov polet tja gori čez severni led...

Junij:

«Slovenec» tarejo blamaže, pred svetom se grdo izkaže: skovali so falzifikat... V obupu so ljudje Pariza, nastane panika in kriza: nesrečni frank drvi v prepad.

Julij:

Triumf sokolski v zlati Prag! Preglejte, štejte nas, sovragi. Zlat soj čez Prago je razlit. Doma po naši zemlji plodni razsajajo strašne povodnji odnašajo nam breg in zid.

Avgust:

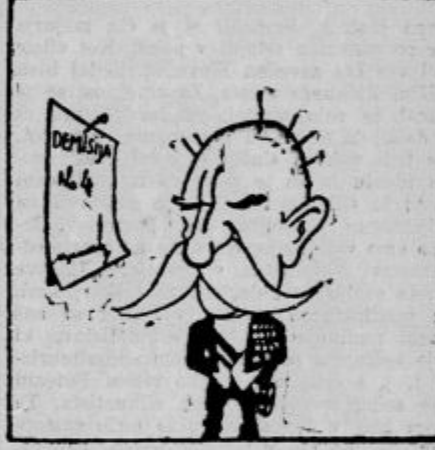
Ves čas nesrečnega avgusta so nam vremena strašno pusta. Nalivi Pucija poučé, (on je minister za vodé), naj izpopolni si talente, naj vpiše se med abstinente.

September:

Volitve TOI končajo jedno, frčijo združbarji na hladno. Tam v Mehiki pa Calles nune in patra ven čez mejo sane Novice strašne... Sveti oče se v Vatikanu bridko joče...

Oktober:

V oktobru hladna rosa pada, v ostavki spet je naša vlada. Moj Bož! vsak se v strahu križa Uzuna pa ne more griza Spet prime Štípo pod pazduho in staro nam solita juho.

November:

V novembru pade strašna toča polemika se vname žgoča. «Slovenec» iz pamfletov zbirke izbira kritične ocirke. Na Laškem nov pokolj se vname Benito nove dá programe. Povsod divjajo črne srajce, k nam čuje se vpijočih glas... Moj brate, to bo lov na zajce, ko sine dan, ko pride čas.

December:

Odšel je stari Čiča Baja med patrijarhe sredi raja, za večno se otel je krize, ki dalje RR-vlado grize. Za Božič, glej, so bratci složni, samo Korošec, mož pobožni, pri vratih je strme ostal, skomina njega v vlado mami, a se boji, kdaj «Mir med vami!» bo komandiral general...

Ljubosumnost

Strigol B. Pucelj

Shakespeare 'Kar hočete'

Drama v petih dejanjih
Prevel Otton Zupančič
Broširana knjiga stane 24 Din
v zana 32 Din
Po pošti 2.50 Din več
Knjigo ma v zalogi knjigarna

ISKOVNE ZADRUGE v Ljubljani
resorauve ulice št. 34 aspruti glavne post-
31a

Za Slovensko Akademijo Znanosti in Umetnosti — za Narodno galerijo

Slovenci!

Naša najodličnejša kulturna društva, Slovenska matica, Narodna galerija, Znanstveno društvo za humanistične vede in Pravnik, so vložili pri prosvetnem ministristvu zakonski predlog za ustanovitev Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Po dolgih letih notranje priprave, v katerih se je naše znanstveno delo diferenciralo in izpopolnjevalo, stojimo pred trenutkom, ko se bo stavba naše znanosti z Akademijo popolnoma dogradila. V Akademiji bodo imeli naši najboljši možje priliko, da gojijo znanstveno delo, naš narod bo prejel iz nje obilo pobud za nadalnje udejstvovanje, vsem našim prosvetnim organizacijam bodo prihajali iz nje dotoki svežih misli in novih stremeljenj.

Ob istem času, ko so zgoraj imenovane znanstvene institucije izdelovale načrt za Akademijo znanosti in umetnosti, je naša Narodna galerija začela veliko delo notranje reorganizacije, katere namen je ustvaritev enotne umetnostne zbirke, ki naj predstavi svetu razvoj slovenske umetnosti od najstarejših časov do današnjega dne, a hkrati tudi pokaže najboljša dela naše stare umetniške posesti. Naše velike dosedanje zbirke, tako Narodni muzej, Škofjiski muzej v Ljubljani in Narodna galerija, so izjavile, da so pripravljene združiti svoje dosedanje umetnostne zaklade v enoten organizem. Društvo «Narodni dom» v Ljubljani je s polnim umevanjem važnosti ideje, ki se ima ustvariti, sklenilo, da v svoji palači da prostora Narodni galeriji in Akademiji znanosti in umetnosti, s čimer je novima institucijama zagotovljeno primerno bivališče. Upravičeno torej smemo pričakovati, da dobimo umetnostni zavod, ki bo ponos našega naroda in naše prestolice, umetnostni vzgojitelj širokih plasti ljudstva, priča naše zgodovine in pobuda umetniku pri njega nadaljnjem delu.

Naša dolžnost je, da idealno stremljenje mož, ki se izvršitvijo te naloge trudijo, z gmotnimi sredstvi podpremo. Izvedba bo zahtevala mnogo žrtve, ki jih ne bo mogla vseh prevzeti država. Gotovo živimo v pretežkih razmerah, a vendar ne tako težkih, da bi se še vedno ne tratile naše gnotne moči za stvar, ki nam niso potrebne, in ne v tako težkih, da bi se obupani smeli odreči skrbi za svojo kulturno bodočnost. Zato pozivamo vse posameznike, vse zavode, vse naše prosvetne in gospodarske organizacije, da doprinesejo, kar morejo v fond Akademije in Narodne galerije.

V Ljubljani, 1. decembra 1926.

Slavko Grum:

Kaznjenci

Smo nekje, kjer zelo trpimo. Zbujamo se z zabrekli očmi, opiramo na komolce. Vseeno je, če vstanemo ali ležimo, nič se nima zgoditi, povsem brez zmisla je vse. Govorimo besede, prestopamo sem in tja. Sobne predmete prijemljemo v roke.

Včasih se kdo zasmeje, krčevit nagon po mestu nas zgrabi. Izmišljamo si trike za smeh, neverjetne stvari izumljamo, da se spravimo v smejanje. Tovariš z očali strmi cele ure v zrak, da iztuhla kako kvanto.

Pretvarjamo se. Človek, ki je spravil dva, tri sestavke v tisk, se zelo malo zmeni za trpljenje, kot umetni se pač ves dan lahko kopije v mističnih prividih! Prijatelj, šepetamo, in se radi imenitnosti naše družbe še boli stiskamo v užaljenost. Nekdo drugi, doktor medicine, izigrava svojo melanholijo; zahteva, da ga božamo. On sme biti bolj žalosten od drugih, posrečilo se mu je prepričati nas, da je občutljiv in nežen kakor deklica. Dolg, leon fant nam imponira s svojim telesom. Mnogo se umiva in slači pred nami. Tudi pleše. Vsak, prav vsak ima na sebi, kako posebnost, zaradi katere bi ga morali

bolj vpoštevati od drugih. Venomer je kdo užaljen, vsak čas zapadajo v molk, zato da jih ogovarjamo in se pečamo z njimi.

Trpimo, zelo trpimo, zato glumimo. Oni z očali je še najboljši med nami, še tu v tej grozi pozablja nase, da nas razveseljuje druge. Mrtvaško bled stopa po sobi in izumlja kvante.

Režimo se. Topo in bedasto se režimo.

Nočna služba. Vsakotoliko moramo imeti pri svojih tovariših službo.

Po posteljah so nagromadeni udi. Od časa do časa se kdo spečih dvigne in obsedi z zaprtimi očmi.

Doli po znočni cesti gre včasih gruča smejočih se ljudi, ali to je redko, zelo redko je.

Zvoki vijoline prihajajo od nekod. Daleč naokrog ni nobene hiše, vendar poje od nekod violina.

Sedim sredi teh šumov in jih urejujem. Smejoče se ljudi doli na cesti mislim. Okoli njih se dogajajo stvari, pričakujejo nečesa. Mi ne pričakujemo ničesar več.

Skušam pisati pismo. Dragi otrok, pišem. Dragi otrok — zelo mnogo spim. On — sila dober človek je, z neznanstveno trpečim obrazom stopa po sobi in izumlja smešnice. Ko smo prišli

sem, je dva dni sedel na moji postelji ter mi pravil šale.

Ne znam pisati. Z nobeno mislijo ne sežem od nas ven.

Njeno sliko gledam. Dobra je, poslala mi je fotografijo. Solnčni krogi so na pesku ob njenih nogah, smeje se. Morebiti je mislila name, ko se je dala slikati. Zakaj ne, večkrat se me spomni. Različne stvari ji gredo po glavi in se pač zmisli tudi mene.

Dobro je, da ne ve, kje sem. Skrivati moram, kakor mogoče dolgo. Sedaj ji še lahko kradem misli: kadar zve, kje sem, se ne bo hotela več ukvarjati z menoj.

Vijolna. Bog, moj Bog, kaj bo z menoj, kaj bo z menoj, kaj bo z menoj — V prste grizem, da ne kričim. Pisatelj si je zajel kolena ter nliha s telesom sem in tja.

Nekaj se je pripetilo: eden naših tovarišev je skočil skozi okno.

Sredi dopoldneva se je začelo po hodnikih tekanje in govorjenje. Prišlo je do nas, da je oni z naočniki skočil iz pisarne v drugem nadstropju skozi okno.

V nemih gručah posedemo po posteljah. Ali moramo sedaj tudi mi? Treba

bi bilo, seveda bi bilo treba, pa — ne upamo se, bojazljivi smo. Tresemo se za svoje življenje, kakor nikdar poprej. Človek, ki je preležal tri leta v strelskem jarku, se je pred dejstvom samomora potuhnil v kot in si z naporno vneto kupa hlače.

Sram nas je. Skrivamo oči. Mogoče se bo dalo prebiti tudi kako tako, tudi kako tako pojde. Koncem koncev naše življenje vendarle ni tako obupno, samo malo dolčas je. Nekoliko dolgočasno je, drugače nam ni zlega.

Ležimo po posteljah in se opiramo na komolce. Jaz sem dobil pole legega papirja in rišem igralne karte. Igrali bomo za kruh. Sicer pa tudi lahko pišemo in si bomo izplačali, ko odidem od tod.

Popoldne smo zvedeli, da ni mrtve, ampak si je samo polomil noge. Slišali smo tudi, da nič ne govori in ne mara jesti. Jaz verjamem vse to, čuden človek je bil.

Do večera, mislim, bom zgotovil vse karte. Za kralje rišem samo krono, dame pa poenostavljam z dozo za puder. Tovariši so zelo vznemirjeni nad to mojo idejo. Sklanjajo se čezne in me tleskajo po rami. Sedaj iščem le, kako bi prav enostavno označil fanta.

Danes ponoči se je ulil dež, našo sobo so zasule zveneče kaplje.

Tako solnčni so bili vsi ti zadnji dnevi, da smo bili že naveličani svetlobe, danes pa se je vendar že ulil dež.

Skoro vso noč sem ležal bučen in sem se smehljaj. Dobro, dobre kaplje! Toliko dežja potrebujem, da izmislim vse do konca, toliko dežja!

Ne da bi mi bilo baš hudo, ali so izvestne stvari, ki bi jih rad izmisli, povsem izvestne stvari so. Toktok — tok škrobotajo kaplje in se dá cele ure gledati v strop.

Zunaj leži zlato, samo zlato leži za okni. Prijetno bi zašumelo, če bi stopila noga tja vmes!

Nimamo mnogo jeseni, da bi se veselili, dva kostanja in komaj dober kup listja je vse, kar imamo na razpolago. Vendar je lepo, čudovito lepo je vse to za okni. Še nikdar nisem videl, kako umira drevje, sedaj opazujem prvič. Ganljivo je, kako vdano se predaja smrti.

Sivosivo je nebo, dobra roka je šla čezeni.

Sedaj ne bo več solnce, pozna jesen je že. Od zunaj prihaja vonj po razpadu

Kulturni pregled

Beno Puteani

V današnji številki objavljamo več dobro izdelanih silhuete javnosti še malo znanega umetnika g. Beno Puteani. Puteani je ljubljanski po rodu, star 49 let in je od l. 1896. do l. 1920. služboval v vojski kot

aktivem častniku. Pridobil si je čin majorja in je po prevratu vstopil v pokoj. Kot oficir je bil ves čas zaveden Slovenec. Sedaj biva v bližini Zidanega mosta. Za umetnost se je zanimal že zelo zgodaj, vendar pa mu ni bilo dano, da bi krenil popolnoma na to pot. Vzlic trdi vojaški službi je ostal zvest svojemu idealu in se je marljivo izpopolnjeval v risbi in slikanju L. 1924. je razstavil na ljubljanskem vselejmu par portretov, letos pa smo videli njegove slike na umetniški razstavi »Ljubljana v jeseni«. Njegove silhete so ljubko delo, rezane s škarijami, brez predhodnega risanja, v čemer se naš Puteani razlikuje od tujih silhuettistov, ki delajo večinoma po lakovanem »Schattenrisse«, t. j. s črno ali senco rabe. Puteani se je sedaj specializiral za silhuettista. Ta panoga ima v Jugoslaviji zelo malo zastopnikov. Želimo mu v nji kar največ uspeha.

Dva naša plesalca na tujem

Lidija Wislakovna in Vasil Vitek v Parizu. Povojna doba nam je podarila marsikaj, česar smo si nekdanj komaj upali nadejati. Muzna plesa se je priklojila ostalin, ki so bile že zdavnaj slovenske in dobili smo plesalce. Kdo se ne spominja prve malokolišnosti, prvega navdušenja, prvega bodrenja, prvih rahlih upov, ki so se dramili v nas ob drobni Lidiji Wislakovni in ob njenem soplesalcu Vasilu Vitku? Zadnji je sicer po rodu Čeh in ni niti treba, da bi svojo mladost naslanjal na prežveko solzavosti slovenske vzajemnosti; dobro bi bilo, da bi enkrat v bistvu razrešili to perečo vprašanje, vem tudi, da ga jaz ne bom s sledečim: kaj ni zrastle pri nas, kaj ni pri nas njegova duhovna domovina, vključno vsem in vključno njemu samemu.

Zgodovina našega igralca je močno zapletena, polna težkih odločitev, razočranj in bridkih izkušenj. Zgodovina plesalca je pa morda še bolj mračna. Si gledaš, je le že za vsakega povprečnega meščana umetnost in dati mu umetnost ni vedno pomenila visoke gospe, vendar ... Toda ples. Moral so najprej izvoliti načelno borbo, kaj je, in da li res zasluži to menda sveto ime. Vem, da si večina ni bila popolnoma na jasnem, ko so se na odru prvič pojavili domači plesalci, polni dobre volje in zlatih obetov.

Komaj nekaj let je tega in je komaj vredno omenjati vse postaje na tej poti na goro. Gledaš več, ljubljani, sem pa tja kak samostojen večer, nato študij v Helleru-u potem oprezna pohvala, premnogo zvenčene obljube, a vse kakor uganje. In začetkom 1926 sta po turneji, na kateri sta povsod žela uspehe, prišla gl. Wislakovna in V. Vitek v Pariz: v Parizu, kamor se zgrinjajo vsi oni, ki jih žene notranji ogenj ali pa močna domišljija; tu se vsakdo raziskati in razviti in se v silnem tekmovanju ali povzpeti ali pa uže natančno svoje mero. Ali sta naša plesalca prišla se izpopolniti ali zoreti, ali iskati prave linije, ali le po neomejeno priznanje, v borbo za slavo, da se potem z vika postavita pred domače? Obeli so veliki.

Za svoje šestmesečno bivanje v središču sveta lahko upravičeno trdita, da nista počivala. Lotila sta se trdega posla in v globljinah Sloveck ali plava, ali utone. Plesala sta na večerih, ki jih je privedlo češkoslovaško in poljsko poslanstvo. V juniju sta imela celotno popoldnevno predstavo v gledališču Champs Elysees pod češkim in jugoslovenskim pokroviteljstvom; kraj bi ne mogel biti lepši in uspeh je bil velik. Bila sta nato na programu music-halla Olympia in žela pri zabavljivem in razvajanem občinstvu množem listu.

Mir prihaja na nas, na kostanje in na nas za okni.

Pri njem sem bil; pozvali so enega izmed nas, da bi poizkusil spraviti iz njega kako besedo.

Pustili so me samega. Približal sem se postelji in sem se sklonil čezenj. Komaj sem ga spoznal, snižal je, da je groza. Nerazumljivo, zakaj je tako suh!

— Ti! — sem se ga rahlo dotaknil.

Zdrnil se je — molk. S srepmi očmi strmi predse in ne dá nobenega glasu.

— Ali je hudo, ti? —

Nič.

— Zakaj ne govoriš? Tovarš sem. Ali me zaničuješ? Sai — sai sem hotel tudi jaz, hoteli smo, pa smo se zbal. Vidis, nismo vsi enaki, nekateri nimamo poguma. Vidis, oprost, nima — Tukaj stojim pred njim s pomešanimi rokami in curkoma mi derejo solze — — Pridi zopet kmalu k nam, kratkočasno imamo. Igramo marša. Danes sem že štirikrat usekal »skozi«. Novo pesem smo dobili. »Večerni zvoni«. ruska. Katerikrat se zbudimo opolnoči in pojemo.

go priznanja. Tisti, ki ne pozna paritkih music-hallov, bo morda mislil: Hm, music-hall, nič posebnega. Pa naj si jih raje ogleda; tudi ni bil tako malo razumen oni maroški oblastnik, ki je na vprašanje, kaj mu je v Parizu najbolj ugajalo, odvrnil, da Polies Bergères. Morda bo krivljen v svoji sodbi tudi oni, ki bi jih lahko poznal, ali pa jih pozna iz davnih let in ne ve, da marsikaj današnje umetnosti stremi v te nekdanj lahke prostore. Nastopala sta nadalje v Nici v odličnem hotelu Negresco pred odličnimi gosti, se zopet vrnila v Pariz, podpisala pogodbo za daljne dežele s prečudno lepimi pogoji in ...

In ko je jesenski salon odprl vrata in v svoji mnogostranosti nudil bivališče tudi drugim muzam, smo med plesalci preskušene slave, kakor Vanah Yami, Nyota Inoka, Toshi Komori, ugledali tudi njuna imena. Bilo je koncem novembra. Prijazna prostora dvorana je bila polna gledalcev. Sledili so z vdano pozornostjo gibom teles, ki so postajala gozdenost in melodioza. Zdelo se je, kakor da jih čar Musorgskega »Slik iz razstav« še počasi osvaja; kajti tu niso vajeni analitičnega, včasih na robu iskrenosti se kretajočega ekspresionizma, in je bil tako »Stari grad« zanje več ali manj zagonetka in »Voz« (Bydlo) neznan čudo, dasi so se morali ukloniti silnemu čaru umetnosti. Ob vedrosti »Tulle-rij« se je morda začelo svetlikati. Na vsak način pa je ob fantastiki šeste slike (Samuel Goldenberg in Schmuyle) presijalo skozi zadnjo meglovitost daljino razumevanje ali vsaj slutnja in je bila pohvala ploska, splošna in neposredna. Ta nema borba, v kateri se kakor dve kači družila in razdvajala, vzpenjala in sesedala oblastnost bogatstva in nemoč siromaštva, ki nista nikjer tako poudarjeni kakor v židovstvu, ta nema borba je prečudno vzplamela v godbi in razbičala telesa v ples. Skoro bi omenjal preveč, če bi poudarjal, da sta plesala siljano in bi v tehničnem oziru izvedenjski od mene težko našel nedostatkov. Tu ples ni več le ilustracija godbe, ampak neposredna, paralelna in zase zaključena umetnina. — Drugi del programa je obsegal poleg Francovz Debussyja, Poulenca, tudi Čeha Jiraka in Suka. Vase legotnost, finesa in tenko-služnost je bila zajeta v bežnih gibih drobne Lidije Wislakovne in Sukovem Željku in v Martinjevi Habermi; zdi se, kakor da se prižigajo daljne luči, in tako živo kakor nikoli je klučvalo v meni: ali dobimo kakaj plesalca. Debussyjev Cake walk je zopet razveljela srca. Kajti Francoz je predvsem le Francoz in nato šele svetovljan in so mu njegovi ljudje izmed vseh le najbližji. Ta ples je poln bujne fantastike in si je v svojo paradoksalnost mahoma osvojil vse; ne vem, kaj bi moral bolj poudariti v njem, ali strogi stilizem ali jarko disharmoničnost, ki se pa v celoti veže v čudovito soglasja. Tu ni več kakega obnavljanja oprijema klasične forme; ali smo še daleč od svojega lastnega sloga?

Brez pretiravanja in strahu, da bi preveliko slavo pel, lahko pravim, da je predstava sijajno uspešna in sta naša plesalca lahko zadovoljna z njo in mi z njimi.

Empe.

Boj za duševno svobodo v Nemčiji

V Nemčiji se je razvila zanimiva borba med političnimi moralisti in literarnimi krog. Naš list je že poročal o zakonu zoper umazano in »šund« literaturo. Ta zakon je večina državnega zbora sprejela. Prvi paragraf ima nastopno določbo: »Da se zaščiti doraščajoča mladina, se bodo vse umazane in »šund« knjige sprejele v posebno list.« Ta paragraf je dvignil v nemških svobodomiselnih krogih burjo odpora. Poudarja se, da je država vpeljala indeks za literaturo, kakor ga ima katoliška cerkev. Stvar bi bila kolikor toliko zmožna, če bi zakon natančneje določil, kako slovstvo spada pod pojem »umazane« in »šund« literature. Ko so nekateri poslanci prijeli radi te nejasnosti notranjega ministra dr. Kälza, je le ta odvrnil: »Definicije ni treba; vsak normalen človek občuti, kaj je umazano in kaj ni!«

Iz te izjave je videti, da se nemški politiki kaj slabo spoznajo s slovstveno zgodovino. Če bi se malo zanimali za vprašanja, ki jih hočejo reševati, bi spoznali, kako resničen je francoski rek: On est toujours le pornographe de quelqu'un. Se tako nedolžni erotični spisi so se zdeli strojemu moralistu umazani in »šund«. Plaubert je bil radi svojega romana »Madame Bovary« postavljen pred sodišče. Moral se je zagovarjati na obožbo, da širi nemoralno in pohujšuje ljudi. Dobro bi bilo, če bi bil nemški notranji minister prebral opis tega proce-

sa, ki je priložen nekaterim francoskim izdajam Plaubertovega romana, pa bi se nemara preveril, da normalnega občutka za umazano literaturo sploh ni. Baudelaireove pesmi »Fleurs du mal« so dolgo veljale kot »šund« in njih avtor se je moral takisto zagovarjati pred strojnimi varuhi pravosti in pravice. Tudi nekatera novejša dela so mnogi, celo takozvani »merodajni činitelji« uvrstili med pohujšljive spise. Tako je bil žigosan s pečatom pohujšljivca največji moralist drugega časa L. N. Tolstoj radi mogočne drame »Moč teme«, še bolj pa zavoljo »Kreutzerjeve sonate«, ki je bila v nekaterih deželah prepovedana. Tudi mi Slovenci bi lahko postregli nemškemu zunanjemu ministru z dokazi, da so se pri nas mnoga resna literarna dela proglasila za umazana, tako n. pr. Prešernove, Gregorčičeve in Cankarjeve poezije.

Lepo je, da se skuša mladina zavarovati pred res umazanimi knjigami in slikami. Vprašanje je le, ali se da to doseči z zakoni in indeksi. Noben nasprotnik nemškega zakona zoper šund - literaturo ne ugovarja boju zoper umazane knjige, zahteva pa se, da se polni jasno definirajo in da se zaščiti svoboda umetnostnega ustvarjanja, ali v širšem smislu: duševna svoboda. Treba je le, da dobi državno krmilo v roke kaka reakcijska vlada in omejen zakon postane legama zavori vsake duševne prostosti. Knjige, ki ne bodo vladnim možem ali njih svetovalcem po godu, tako n. pr. socialno-tendenčni spisi in obožbe njih režima, bodo proglasene za šund in vpisane v indeks. In ne bo gospode prav nič pekla vest; narobe, še uživali bodo, da so rešili »moralna in socialna načela«. Skratka: taki zakoni so dvorezen nož, zelo nevarni v rokah ljudi, ki nimajo jasnih pojmov. In da jih imajo večkrat niti odločim, sicer svobodoljubni ljudje, priča citirana izjava ministra dr. Kälza.

Vsekakor je polemika, ki se je razvila povodom zakona zoper umazano in »šund« literaturo zelo zanimiva in podučna, ker se ž njo čisto pojmi in utrjuje načela. Do besede prihaja zopet Oscar Wilde, ki je nekoč zapisal: »Nemoralni knjig ni; obstoje zgolj dobro ali slabo spisane knjige.« Ta definicija je docela jasna, kakorkoli bo težko umljivo onemu, ki pozna zgolj kopico npravnstvenih nauk, ne pozna pa umetnostnega ustvarjanja in duha, ki se očituje pri nastajanju slehernega resnega literarnega dela.

Nravno izpričenost mladine je treba ozdraviti in preprečiti na drug način, ne pa z literarnimi indeksi. Sicer pa se v Nemčiji razburjajo duhovi o vprašanju, ki je že staro in ki se je tudi pri nas kaj čisto premlevalo za časa Luke Jerama in dr. Mahnlca. Ostalo je nerešeno, ali bolje: rešeno posebej za one, ki stavijo stroge moralne norme in cerkvene dogme nad svobodo duševnega dela in posebej za one, ki vidijo v duševni svobodi osnovni princip, ki ga morajo spoštovati tudi moralni nauki in predpisi. Ta dva tabora sta trčila sedaj v Nemčiji, a bosta prihajala navzkriž najbrže toliko časa, dokler bo človek razmišljal o takih rečeh.

Gustav Krklec

odlični srbohrvatski pesnik, rodom iz okolice Varaždina, sedaj književnik v Beogradu. Krklec se je nedavno odzval pozivu

bolgarskega pesnika K. Christova za zbiranje Bolgarov in Jugoslovenov s plamenim odzivom, ki vabi bolgarske kulturne delavce k delu za integralno jugoslovenstvo

vidno želi, da bi skrivaj malo agitiral zanj, da bi mogel potem povedati še tiste svoje reči.

Lepi fant pripravljaj neko presenečenje. Takoj je vstal in začel zamišljeno stopati po sobi.

Zjutraj se je usul sneg, hej, hu, kako vse to veselo frči po zraku! Se v trdi noči sem bil na preži in čakal, kdaj ga ugledam.

Ob oknu stojim in fantaziram. Po zakurjenih sobah diši in Sveti noči. Zavzamem se, da pridobim na kak način naročaj drv. V naši sobi stoji železna peč, ki je sicer že nekoliko vegašta, dala bi se pa še prav dobro ogreti. Neskončno rad bi duhal toplo peč.

Oženjen je danes rekel, da bo skočil tudi on. Toda to je samo bedast trik, poznamo take stvari. Ne boš, prijatelj! Marsikdo bi si dal dvoriti in se milovati!

Pozno v noči so me zbudili in rekli, naj grem zopet k njemu. Da umira. Mogoče bi hotel še kaj reči.

Bog, o bog, oni! Kost, samo kost, prozorna mesena maska.

V grozi se obrnem, če me niso pustili samega. Ob steni slonijo štirje bolničarji in se veselijo mloga obraza.

„KUVERTA“ d. z o. z.

konf. tvornica papirja

Vožarski pot 1.

Karlovska cesta 2.

Stalna zaloga kuvert vseh velikosti, plačilnih vrec, aktovk, Cene nizke! kuvert z okenci itd. Blago solidno!

Srbski jezik v solifski operi. Beograjski listi beležijo, da je minule dni gostovala v solifski operi gospa Kogovska, članica beograjske opere. Pela je v srbskem jeziku. To je bil prvi slučaj, da se je na solifskem odru slišala srbsčina.

Italijanska revija in naši umetniki. Nedavno je izšlo v Bergamu v Italiji delo o zadnji mednarodni umetniški razstavi v Benetkah. V knjigi je 450 reprodukcij slik iz te razstave, med temi dve Meštrovičevi (Gabrijel in Madona), a ena Gjuriča iz njegovega ciklusa »Delo«. Tudi delo »Le Bien-Veneziane dell'Ante Guerra«, ki je izšlo v Ale-sandriji, prinosa iz beneške razstave razne reprodukcije po Meštrovičevih delih ter njih oceno izpod peresa A. Lancelottija.

Wagnerjeva glasba v Parizu. Odkar so se obnovili politični stiki med Francozi in Nemci, se opaža tudi vedno večje kulturno sodelovanje. Poročali smo že, da se pripravljajo v pariski Veliki operi prva nemška opera po vojni. Grof Colloredo pa namerava privediti skupaj z vodstvom Grand-Theatra na Champ-Elysees reprezentativne predstave Wagnerjevih del. Nastopili bi najboljši sodobni nemški dirigenti, med njimi Schalk, Kleiber, Blech in Walter. Ker je Wagnerjeva glasba v Franciji zelo popularna, je bil ta našt v francoski kulturni javnosti sprejet s simpatijami.

Pirandello na Dunaju. Umetniška družina znanega laškega dramatika Luigi Pirandella, ki je gostovala v Pragi, je prispela na Dunaj in je dala v Josefstadtu prvo predstavo. Predstava pa ni bila preveč obiskana. Med gosti so imeli večino člani italijanske kolonije na Dunaju.

Srpski književni glasnik o Zofki Kvedrovi. Najnovejša številka »Srpskega književnega glasnika« je obelodanila gorko pisane nekrolog Zofki Kvedrovi iz peresa dr. Zdenke Marković.

Muzej Ivana Vazova v Soliji. V Soliji je bil po dolgih pripravah odprt muzej Ivana Vazova, ki slovi kot največji bolgarski pesnik in pisatelj. V muzeju je zbrano vse, kar spominja na moža, ki je dramil Bolgare še pred turškim jarmom in kakor naš Prešeren položil trdne temelje za razvoj umetnega plemstva.

Literarne nagrade »Jadranske Strazice«. »Jadranske Strazice« je razpisala pred meseci nagrade za tri najboljše novele iz pomorskega in primorskega življenja. Prispelo je 19 sestavkov, vendar pa ni bila nobenemu priznana prva nagrada. Drugo je dobil prof. Petarović v Splitu, tretje nagrade pa kap. Stanković, prof. Črnčić in prof. Rabodan. Dasi so bili tudi Slovenci povabljeni k tekm, ni noben naš pisatelj poslal svojega sestavka.

Dvajsetletnica osištejskega gledališča. Od 14. do 18. januarja bo osištejsko gledališče proslavilo 20letnico svojega obstoja. Prvi dan bo slavnostna proslava, na kateri soljudeta domača drama in opera. Naslednje dni se vrši gostovanje beograjskega, zagrebškega in ljubljanskega gledališča.

Uspeh hrvaškega tenorista v Belgiji. Pred božičem je nastopil na radio - postaji v Bruxellesu splitiški Hrvat tenorist Drago Čotić in zapel več jugoslovenskih pesmi. Po čustvenih glasovih sodeč je vzbudil mladi tenorist v belgijski javnosti precejšnjo pozornost.

Gogoljev »Revizor« v dunajskem gledališču. Znano gledališče v Josefstadtu na Dunaju je vzpizorilo minule dni v režiji enega najbolj nadarjenih Reinhardtovih učencev Ivana Schmytha Gogoljevega »Revizorja«. Dali so ga v izbrani zasedbi in s podčrtvanjem komične strani na račun satire. Premiera je imela popoln uspeh pri publiku in pri kritiki.

Sevčikov kvartet v Atenah. Kvartet Sevdik-Lhotsky je priredil v Atenah tri koncerte. Grška kritika se izraža zelo pohvalno o slovanski glasbi kakor tudi o kvartetu samem.

Stanislavskij kot operni režiser. Prosluli ruski režiser, ustanovitelj in vodilni duh moskovskega Hudočevnega teatra Stanislavskij se je odločil, da zrežira tudi opero kot primer, kako naj se operna dela podajo na odru. Izbral si je »Čarjevo nevesto« Rimski-Korsakovega. Premiera, ki se je vršila pred dnevi v Moskvi, je imela nezalisen uspeh. Stanislavskij študira sedaj režijo »Borim Godunova« od Musorgskega.

Češka publikacija o »Hamletu«. Glasilo češkega Narodnega gledališča v Pragi, ki izhaja pod naslovom »Narodni a Stavovske divadlo« prinosa v svoji letošnji 13. številki obilno gradivo o »Hamletu« s posebnim ozirom na češke vzpizoritve. Članke so prispevali: Ot. Fischer, Hilár in drugi. Publikacija se prezentira kot prav dobra monografija o »Hamletu«.

Janakova »Vojaška simfonietta« v Wiesbadenu. Orkester mestnega gledališča v Wiesbadenu je izvajal te dni »Vojaško simfonetto« češkega skladatelja L. Janakova. Kritika označuje to delo, ki so ga prvič izvedli Nemci, kot »narodno, rasno, sveže, že radi svoje izvirne instrumentacije prikupljivo«.

Krekovičeva razstava v Sarajevu. V Sarajevu je razstavil za božič mimo dalmatinskega slikarja M. Polića še Kristijan Krekovič, učenec Faje Jovanovića, eden izmed izrazitih klasicistov v najnovejši srbski likovni umetnosti.

Nemci se zanimajo za češko poezijo. Po dolgem času in po raznih osamljenih poizkusih začelja češka literatura vendarle prodirati tudi med Nemce. Razen prevoda Bezručevih pesmi je izšla te dni antologija češke poezije v založbi Kurta Wolfa v Münchenu pod naslovom: »Ein Erntekranz aus hundert Jahren öchischer Dichtung«. Pesmi je prevlel Rudolf Fuchs, zastopani so najuglednejši pesniki od Celakovskega do Wolkerja. Ob istem času je izšla na Dunaju antologija jugoslovske lirike, ki jo je naš list že naznanil.

Kaj je novega na pariskem knjižnem trgu. Romain Rolland napoveduje nov roman »Paques fleuries«. — Izšlo je posmrtno delo Maurice Barrresa »Les Mystères en pleine lumière«. — V Mercure de France sta izšla dva nadaljna zvezka Gourmontovih »Promenades littéraires«. — Claud Farrère, ki bo obiskal prihodnje dni Jugoslavijo, je pripravil spomine na svojega učitelja in prijatelja Pierra Lotija.

Velik napredek ljudskih odrov na Slovenskem. Pravkar je bila objavljena statistika o predstavah, ki so jih dali na Slovenskem diletantski odri. Pred prevratom so bile slovaške diletantske predstave kaj redke prikazane. Leta 1919. jih je bilo 391, naslednje leto 653, leta 1921. 1003, leta 1922. 1631, leta 1923. 2225, leta 1924. pa 4027. Statistika za leto 1925. še ni zaključena, sodi pa se, da številco presega 5000. Vzrast diletantskih predstav je v ozki zvezi s splošnim kulturnim napredkom, ki ga zaznamujejo Slovaki v novi državi.

Rikard Strauss se je po dvestletni odsotnosti zopet vrnil v dunajsko Državno opero in je pred dnevi dirigiral svojo »Elektrico«.

Knut Hamsun, ki je živel zadnje leta izoliran od sveta na Južnem Norveškem, se je preselil sedaj v Oslo in stanuje na slikovitem otoku Vidgordu. Tu namerava preživeti letošnjo zimo, vendar brez oblikov, katerim je zelo nemaklonen.

Dunajski Cartheater — češko dramsko gledališče? Z Dunaja poročajo o razgovorih med olomuškimi gledališkimi ravnateljem Drasarjem in med gospo Eibenschützovo, ki razpolaga s Cartheatrom. Pogajanja doslej ugodno potekajo in ni izključeno, da se odpre na Dunaju že v najkrajšem času češko gledališče.

Nagrade Češke Akademije za znanost in umetnost. Na seji Češke Akademije za znanost in umetnost v Pragi so se dne 25. novembra podelile naslednje nagrade: 5000 Kč Janu Vrbí za roman »Chodske rebelie«; 3000 Kč pesniku Mošku za zbirko »Laska a smrt«; 2000 Kč pisatelju Jahodi za roman »Naš dedek«. Glasbeni sekcija je prisodila prvo nagrado v znesku 5000 Kč skladatelju Ostržilu za Sonatino, 8000 Kč komponistu Rityku za simfonijo v D-molu in 2000 Kč drju Axmannu za Suito. Izmed ugodljajoljih umetnikov so bili nagajeni: slikar Hugo Böttinger, ki je prejel 3000 Kč, slikar Dvorak (2000 Kč) in slikar Kuba.

Vera Schwarz in Ljubica Oblak-Strozi v Zagrebu. V zagrebški operi je pred kratkim gostovala komorna pevka Vera Schwarz, ki poje na Dunaju in v Berlinu v odsotnosti Marije Jeritze večkrat njene partije. Umetnica nastopa tudi v Monakovem in v Hamburgu ter je gostovala v Zagrebu v naslovni vlogi Verdijeve »Aide«. Pozneje, spomladi enkrat, nastopi tudi v »Tosci«. — Te dni pride v Zagreb Ljubica Oblak-Strozi, primadona Državne opere v Berlinu, katero je pozvala uprava Nar. gledališča na gostovanje.

Puccinijeva »Turandot« v New Yorku. Nedavno so imeli v njujorski Metropolitanski premijero Puccinijeve »Turandot«. Naslovno vlogo je pela Marija Jeritza, orkester je vodil dirigent Tullj Serafin, opremo je preskrbel slikar Urban, režija je bila poverjena bivšem nadrežiserju dunajske dvorne opere Wymetku. Inscenacija je bila razkošna in je stala nad polmili milijon Din. Na odru je sodelovalo nad tisoč ljudi — samo pevk je bilo v zboru nad 300, plesalk 120, nekaj desetlin glasbenikov ter 280 statinov. Dejstvo, da so morali pevci nad 40 krat pred zastor, jasno osvetljuje uspeh predstave. Toda kritika povdarja, da delo kljub dragoceni izvedbi ne dosega v glasbenem pogledu Puccinijevih del iz prejšnjih let.

— Ali kaj želiš?

Smeh v obrazu popusti, ustnice mu vzdrgetajo, šepne, nekaj šepne, »vode«, razločim.

Nastrežem žlico vode, vlijem v usta. Skusa požreti, ne more, ne more — Voda grgrga po ustih —

Prosim, če smem iti. Slabo mi je, bljujem.

Zjutraj povedo, da je umrl. Peljejo nas k njemu. Sklonjeni korakamo mimo in molčimo.

Pripovedujejo, da je umrl lakote. Ko so ga hoteli hraniti po tisti cevki, se je premislil in je spet začel jesti sam, toda ko so po smrti premaknili posteljo, so našli pod njo cele kupe napoli izvečene jedi. Če je bil kdo prisoten, je jemal v usta, potem pa takoj zmetal zopet ven.

Videli so tudi, da si je mavec, v kate- terega je imel zalite noge, na spodnji strani prebil in si razpraskal rane.

Potujemo po sobi in uganjamo šale. Smejemo se, ker je h koncu vendarle izpregovoril. Meni pravijo, da sem ga s tisto žlico vode utopil.

Pogovarjamo se že o Sveti noči. Na- hranili smo denarja in se obeta za ta- krat zopet vino. »Večerni zvoni« vadi- mo v zboru in pisatelj bo povedal Joba.

Pozabit ne smemo, da dobimo za

Plesna sezona je kakor pravimo, v »polnem teku«. (Kakšen je prazen tek ali manj kakor poln, ne vem prav. Baje prihaja prireditev od tega, da tako dolgo teče v prireditveno blagajno, dokler ni polna. Izjave raznih funkcionarjev pa prepričujejo, da ta etimologija najbrže vendar ni prava.)

Danes se vrti vse. Triletne deklice se že zvijajo v čarlstonu, device v spanu in dame v najboljši moški dobi skakljajo, stari osli se potimo kakor haremske odaške in telovadimo, da vsaka kretanja vpije po fotografu. Adamson ni nič v primeri z nami. Zeleniši in žabe, (mladina ob 16 — okrog 25 let, moškega respektive komplementar-

nega spola) so seveda na čelu tega ... gibanja, da gibanja, ki je obsedlo cele generacije in se zagrizlo v najbolj progresivne arterioskleroze. Zaman kliče Gradnik »iz globine«: »Kako bodočnost nam kovala bude — mladina barov, šimila, fokstrota!«

Ni pomoči. Edina uteha je zgodovina. Plesali so v svetopisemskih časih, okrog zlatega teleta, kralj David pred skrinjo zaveze, sedem nespametnih devic in devet zborov angelov in deset tisoč devic iz Majne (pa je mesto moralo biti takrat večje, ko dandanes) in rdečelične ljubljanske ljubezne gosposične v onih etabliranih, kjer »mladino z materami vred kazé«. Plesal je Neron in Caligula, in tisti prismedé, ki se je operiral in bil zato povzdignjen v svetliški stan. Ta je plesal solo. Kako se je pisal, sem dabome pozabil.

Plešejo indijske bajadere in japonske gejšé, egiptovski baziliski ali obeliski in haremske katedrale, nubijske, hm, kako se že reče nubijskim babnicam bolj olikano? Ko brez miru okrog divjam, zapazim še ples svečenic in misterije in kolo, horo, kra-

koviak, polko, furianté in bésedo in kup plesov komčadalskih in španskih, ruskih, čeških, turških, gruzinskih, — izkratka, pannotikum je komplet.

Mesto narodopisca zgodovinar? Ples pred 1000, 100, 50, 10, 5 leti? To so cele dobe, polne historije. Tango je pred 10 leti puhilševal vse pridigarje in stare matere. Kmalu so pa umiknili, in danes ga celebrirajo isti pridigarji in stare matere in njih potomci, — takorekoč od groba do zibelke. »Bolcerja« že skoraj nihče ne zna in je vrtoglavl ter učinkuje na znojne organe kakor vroč lipov čaj. Polka ni dostojna, béseda pozabljena, četvorka anahronizem in kompromis s prošlostjo. Na obzorju se kažejo znaki black-bottona. Plesa, ki izraža občutke zamorca, ki mora čez močvirje. Pred, vmes in pozneje, ko je že čez in dvakrat črn. Ljubljanci ga bomo kmalu znali. Vežbališče barje, pa tudi mesto. Kdor ga ne zna, ekskurira po trioglatih ritmičih hreščé-če muzike plesno trojico tango, blues in čarlston. Dom-ta-ta-ta-hm, dom-ta-ta-ta-hm, okrog, noge navskriž, skok. To je tango. Ples navdušenih vov-boys in cow-girls, kravjih pastirjev in kravjih dekel na nepreglednih stepah južne Amerike. (Temperamenta imajo več ko vsi salonski plesalci ze-

dinjenih držav Evrope). Blues, kretnje mornarjev, plesočih v zvezdnati noči na palubi zibalce se ladje. Z rameni loviš ravnotežo in jo stiskaš k sebi (namreč ne ravnoteže) in se drsaš sem in tja in se po malem znojiš, po malem drstiš, infinitiv

drhteti je sprejet tudi v oficijelno litero. Carlston, to pa je ples zamorcev, ki darujejo bogovom. Nazadnje povsem ponore. Njihove kretnje kopirane, prenešene v evropsko možnost, iz akrobatike omiljene v sport, s spremstvom godbe, to je naš čarlston. Njegova papežinja ni Favsta, marveč mademoiselle Josephine Baker, mulatinja, plesalka mondialnega slovesa. Videl sem jo le na sliki, in reči moram: (Zaplenjeno). Tamara Karsavina, Pavlova, — to je zopet druga vrsta plesa, onega, ki ga gledaš, se mu diviš, ne da bi ga sam izvrševal. Toda v Ljubljani ... zaenkrat ta tema ni aktualna.

Kakor vsaka reč, prišel je tudi ples v Ljubljano pred 5 leti, moderni ples utrulene Evrope, ki se inspirira na Afriki in

južni Ameriki. Prišel je obenem s filmom, s postom, fašizmom, mistiko, univerzo in drugimi pridobitvami. Devične noričice so se ostrigle si oblekle smoking, si nataknile očala. Fantje pa izgledajo, kakor da je vsaki pravcati mladič Lloyd Harolda ali Bustera Keatona. Deklice imajo kratka krilca in dolge nogavice, dečki pa široke hlače, ki mahedrajo pri »habaneri« in »skoku« mačice, in pri »skarjicah«. Vedno moderna je stara devica: »Še kikeljco prodala bom« in pa »ne grem domov, ne grem domov«.

Letošnji predpust: Politika ima večno krizo in oblastne volitve. Trgovina: Večno krizo in zbornične volitve. Vsi drugi: Detto. Letos cel predpust pa tudi dame volijo, — (po slovenski in po srbohrvatski) in brez ozira na težave dobe bo odmeval »riddi, Bajazzo!« Izgleda, da mora tako biti. In končno, — zakaj pa ne? Ali moramo res vse generacije plesati enako? Ali naj se mi učimo carmagnole in fandanga in furiane? Vsaka doba svoj denar, svojo modo, svoja naziranja, svojo umetnost, svoje vojne, svojo vero, svoj ples. Ali se vrtiš stokrat okrog lastne osi ali med tem menjaš korak ali preskočiš, v čem je razlika? Menda res le v tem, da mlad lahko plešeš vse, star pa godrnjaš nad vsem. Tako je bilo in tako bo. Zato bo tudi letos — o predpust, ti čas presneti, — takšen, kakor že več tisoč let, namreč okrogel in ... prekratek.

Plesno in drugo življenje na Dunaju

Pisala sem že, da na Dunaju uživamo novo veliko umetnost in se učimo. No, včasih (žal, da poredkoma) se tudi zabavamo in učimo ... V mnogih ozirih so Dunajčanje pač povsem drugačni od nas tam spodaj. Primerjati nemško nacijo, toliko starejšo, večjo in močnejšo, z našo sploh ni mogoče.

Razloček je tako velik, da se čutim, kadar se vrnem z Dunaja v Ljubljano, nekako iztrgano iz novega časa in presajeno v ambient, kjer se je čas ustavil in zadremal ... V vsem se kaže to. V občejanju, pogovorih, vedenju, zabavanju, plesu — vsem.

Na Dunaju se dela vse iz prepričanja. N. pr. pleše se tu iz veselja, iz zdravega nagona razživeti se, razigrati. Večina Ljubljane pa pleše, ker se pač pleše drugje in je taka moda; šele v drugi vrsti plešejo Ljubljaničanje tudi zato, ker čutijo semtertja, a prav redkokdaj, željo po razgibanosti. In kako se pleše! Tukaj je dvorana polna smejočih se obrazov, ljudje se zares zabavajo in pozabljajo vse brige in težave; pri nas pa? Bože moj! Vedno me posili smeh, kadar se spomnim svečanostnih obrazov, s katerimi plešejo mili moji rojaki charleston, Ples sam na sebi je dovolj grotesken, vendar vpliva lepo vsaj v smislu frapantnega ritma. Ne

navdušujem se zanj, ker otežuje razvijanje gracije in je prenaporen. Ni lepo gledati v plesni dvorani prepotene obraze. Baš zaradi napora charleston ne učinkuje estetično in se ne pleše preveč.

Kakih štirinajst dni se zatorej pleše tukaj že — novi ples: black bottom. Ta naj bi bil nekako nadomestilo za charleston in naj

tvori kompromis med bluesom in charlestonom. V ritmu je počasnejši, močno sinkopiran in bolj salonski kakor charleston. Skratka novi ples ima vse predpogoje, da se priljubi Vrhu tega ni težak. Ritem sam dikтира gibe, in kdor ima dober posluš, zadene hitro pravo. Jaz sem ga kar brž plesala po kratkem opazovanju dobrega plesnega para na perfekciji češkega kluba »Beseda« v hotel Post.

Ples je tu na vseh koncih in družbah Dunaja enako priljubljen. V središču in na periferiji mrgoli plesnih lokalov. Od Kursalona z njegovimi »sopers dansants« preko vseh večjih kavarn, Sacher, Ritz, Promenaden, Erzherzog Rainer i. t. d. pa različnih plesnih klubov do najzgodnejših beznice v Ottakringu in drugod — povsod se veselo in navdušeno pleše.

Akademski klub »Slogacc« na Dunaju ima svoje prostore v kavarni Stadttheater v VIII. okraju, v bližini istoimenskega gledališča. Tam je vsakih štirinajst dni ob sobotah za-

Sveti večer tudi kitaro. Narisali smo na papir strune in se učimo akordov.

Bog ve, če mi bo pisala za Božič? Sedaj mi že dolgo ni, ali za Božič se me gotovo spomni.

Pogovarjamo se, koliko pisem bomo dobili. Lepi fant jih dobi vedno največ in bo gotovo tudi sedaj prvi.

Strežajeva žena, ki je baš te dni v postelji, je sporočila, da nam pošlje drevesce in prinese novorojenčka med nas.

Nekega jutra je med nami vest, da bomo za Božič pomiloščeni. Nihče ne ve prav, od kod je prišla, med nami je. Plešemo in objemamo se. Nekateri padejo na kolena in drsaajo po tleh.

Božič, Božič, čez štiri dni bo Sveta noč.

Tam zunaj po domovih narahlo prestopajo ljudje. Matere — komaj še upajo dihati, da ne bi kaj užalile otrok.

Tudi jaz bom še med njimi. Zelo se veselim, da pojdem ven. Tudi drugi, mislim, da se le tako delajo, ko pravijo, da ne gredo radi od tod.

Po starih zapiskih

Nekaj starinskega se je še ohranilo na skrajnem gorenjskem koncu, v Kranjski gori. Star rod živi tod, v kljub nemškemu krvnemu mešanju zrasel v eno kakor bor in skozi stoletja enak današnjemu.

»Chrinnau« se imenuje v neki oglejski listini 1363. l., »Kronowe« (izgovori Kronau) 1211 (Zahn. Urkundenbuch d. Herz. Steiermark). Nemško ime je menda celo starejše od sedanjega našega. Kdaj se je pričelo rabiti ime »Kranjska gora«, menda ne vedo najboljši trdni naši zgodovinarji. Ustno sporočilo pa pravi, da ima kraj dvoje starejših imen, namreč »Marija na bellem produ«, plastično, realistično ime, iz dobe romanskih cerkvenih zgradb morda, in pa prastaro pogansko ime »Borovška ves«, koje prebivalci so Borovci.

Grosupelj ni treba izpreminjati v Velike Uplje, res. Toda Kranjsko goro bi jaz takoj izpremenil v Borovško ves, uradoma.

V Karavanke hodi, koder gospodarijo pastirji. Tu stoji »stani«, po utrudljivi hoji počineš »V stanéh«. Korošec še danes hodi »v Kranj« (femininum) in pri tem ne misli reči, da gre v me-

sto Kranj, marveč v borovško dolino. Borovski govor se najbolj približuje gornjorožanskemu narečju (jat se nam domesti z i; n. pr. »Pišenca = Peščenica«).

So pa še druga starejša selišča. Rateče in Koren. Selišči Gozd in Rute staj mlajši. Na Srednjem vrhu je najstarejša hiša zgrajena na vrhu grajščaka iz Bele peči, v turških časih. Nad slapom potoka »Š meča« (= Šumeča) se dviga enonadstropna »kamenita« zgradba, notri je strop iz mecesnovih brun. Letnice ni, ali sicer vemo, da je zgrajena ta hiša okrog 1400, in se od takrat pravi vsem rodbinam, naj se pišejo kakorkoli, »pri Mirtlu«, kar baje izhaja iz »der Merker«, paznik, stražnik, ki od tod gleda (»merka«) v dolino, če se od Mojstrane ali od Kranja sem ne kaže kres, znak, da gredo Turki ... Zgradbo je delal Lah, vse karakteristične črte laške hiše ima, kakor ona druga na Srednjem vrhu, kjer se pravi »pri Wahu« (Lahu) ali pri Hlebanji, kjer imajo mecesnov strop z letnico 1506 in začetnicama A. M. Ustno izročilo pa pravi, da je ta A. M. bil Adam Mirtl, ki je toč gospodari, ko je bil Primož Trubar še dečko in se igral ob vodi domačega mlina.

Do 1848. l. je toč pobiral desetino

grajščak iz Bele peči. Tja moraš sedaj čez mejo in v adaptiranih ostankih grajščine se izprehajajo fašistovski organizirani nemški inženjerji. Borovci pa še pomnijo »desetenje« in »tlako«.

Iz shematizma ljubljanske škofije: Anno 1362. ibidem per Henricum plebanum de Radmannsdorf Vicarius institutus est. ... 1425 ad domum austriae cum transit, — a cerkev je zidala — španska kraljica. Od stare gotске stavbe ni ostalo več mnogo, razen zvonika, iz rezanega kamena (konglomerata). Na dveh oglih pod gornjim nadstropjem gledata že v šeststo stoletje oba najstarejša Borovca, dva cehovska zidarja, izklesana v kamen. — Les, lov, pašarstvo, to je domače gospodarstvo, poleg najnovejše — tujske industrije. »O dāb rāstu krampér — dāb ga jēdu pastēr — dāb žvīžgāv in pēv, dā biv zmērām vesēv.« Višje gori pa čuješ: »Tē bičce bōm pāsu, tē mlēkke bōm pīv, ānā dēčvā bōm ljūbu, zaklēdrn bōm živ.« (Bičce so ovce, če še ne veš.) Eksport ljudi na delo, »v Štajre« in v Ameriko. V zadnjem času, hvala bogu, tudi v Bosno, Dalmacijo in Srbijo. Nova doba, nova orientacija tudi temu kraju, ki je sam nekam gotске zunanosti in tipa.

Nekoč je deževalo, in ker zato svo-

jih letoviščarskih poslov nisem mogel nadaljevati, more Croatorum pa tudi nisem hotel. ležati ves ljubi dan, sem jo mahnil v borovski farovž in zaprosil za upogled v stare matrice. Stara krsta na knjiga vodi račune o dušah 13./2. 1642 — 11./5. 1660. Torej koncem tri desetletne vojne in po njej.

JESVS MARIA
Liber, in quo anno tantur is, qui Sacram baptismi Sacram (susceperunt) scriptus & (= a) me And^m Schinkhouiz Parochum, Canonice Installatum Anno Virginei partus 1638 mense Novembri, & Adm. R^{dm} Dnum Joannem Senex in Na^m klass Parochum supra Crainburgum deputato Comiss. Feliciter vero

Inceptus est A^o 1642, mensis 7bris die 13° Joan. 3°
Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spa s^o n potest introire in regnum Dei

Marci ib.
Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.
Omnia ad maiorem Dei gloriam, Bfmaecuae
Virg^{is} Matris MARIAE. Amen.
Prvi vpis na pravi, da je 13./9. 1642 rojen Michael filius legitimus Stru-

Zunanja in notranja politika v minulem letu

Zunanjepolitični pregled za leto 1926

Za vnanjo politiko naše kraljevine je bilo leto 1926. dosti mirno in normalno. Zasedrana v okviru Male antante se je uveljavljala primerno v politični usodi južnovzhodne srednje Evrope ter Balkana.

Male antanta je imela v tem letu dve konferenci; prva, izredna, se je vršila v februarju v Temišvaru na rumunskih tleh, druga pa koncem junija na Bledu. Obnovile so se zavezniške obrambne pogodbe med Češkoslovaško, Rumunijo in Jugoslavijo za nadaljnja tri leta, obravnavala tekoče zadeve v razmerju do sosedov in določila se je tudi, da bodi Mitileneu zastopnik Rumunije, ne Jugoslavije, kandidat Male antante za Svet Društva narodov. V jesenskem zasedanju se je res Mitileneu izvolil vanj kot predstavnik Male antante.

Kar se tiče razmerja Jugoslavije do sosedov, je n. pr. glede Bolgarije najvažnejši dogodek, da ji je Društvo narodov dovolilo izdatno begunsko posojilo, s katerim naj se ji omogoči naseliti begunce iz Trakije. Dobrudže in Makedonije in jim omogočiti solidno ekstenzo. Ako se begunsko posojilo pravilno porabi, se s tem likvidira v celoti vprašanje bolgarskega iredentizma, vsaj kar se tiče Makedonije, ako pa bi se posojilo zlorabilo, bi mogla z njim revolucionarna propaganda makedonstvujočih dobiti novih virov. Zato je naša država zahtevala primerno kontrolo nad porabo posojila in veslelo se uvidevalo upravičenost našega stališča, zato je upati, da pomeni bolgarsko begunsko posojilo zares osnovo za pomirjenje Balkana.

Kar se tiče odnosov do Grčije, se v preteklem letu na žalost še vedno ni uredilo vprašanje obnove prijateljske pogodbe med našo državo in Grško. Sklenili smo sicer pogodbo z vlado generala Pangalosa, ki je urejala zadevo z jugoslovensko cono v Solunu in vse, kar je v zvezi s tem vprašanjem, ali malo tednov nato, še preden se je pogodba ratificirala, je bil Pangalos strmoglavljen in nova grška vlada se je postavila na stališče, da ne prizna ničesar, kar je bil zaključil Pangalos. Čemur se seveda naša kraljevina upira. Tako se vprašanje razmerja do Grčije še vedno ni uredilo.

V odnosih do Madžarske je znamenovito v preteklem letu izboljšanje; sklenila se je trgovinska pogodba in državni upravitelj Horthy je pri priliki proslave štiristoletnice bitke pri Mohaču izrekel velepomemben govor, s katerim je snubil za spriznanje z Jugoslavijo, za kar je našel z naše strani simpatičen odziv. Do konkretnjejšega še ni prišlo; tudi vprašanje Madžarske cone v Splitu se še ni uredilo.

Glede razmerja do Rumunije je omeniti, da se je vlada generala Averescu pričela približevati Italiji, s katero je sklenila prijateljsko pogodbo, vendar se ne more trditi, da bi bilo to združeno z ohladitvijo razmerja do Jugoslavije.

Najvažnejši dogodek naše vnanje politike v l. 1926. je vsekakor neuspeh v Albaniji. Dasi je Ahmed beg Zogu v albanski notranji vojni zmagal kot naš kandidat in prijatelj, se je vendar tekom svoje vlade pričel nagibati na italijansko stran. Italija mu je dala izdatno finančno pomoč, mu ustanovila državno banko z absolutno večino italijanskega kapitala in si pri tem zasigurala vsa gospodarska in finančna podjetja v deželi; Italijani grade v prvi vrsti ceste, ki naj gredo od morske obale do naše meje pri Skadru, Prizrenu, Peči, Debru in Ohridu. Dne 27. novembra pa je italijanski zastopnik v Tirani podpisal s Albanijo prijateljsko pogodbo, s katero garantira Italija Albaniji pravni, teritorialni in politični status quo, kar pomeni v danih razmerah toliko kot priznanje italijanskega protektorata nad Albanijo. Ko je laška Agenzija Stefani dne 1. decembra objavila tekst pogodbe, je nastalo v vsej naši kraljevini silno ogorčenje in vnanji minister dr. Nincić, poglaviti zastopnik ultraloyalne politike napram Italiji, je moral podati demisijsko. Javnost je pričela zahtevati novo smer v vnanji politiki, tesnejše prijateljstvo s Francijo in spriznanje s sovjetsko Rusijo.

V evropski in svetovni politiki je postalo l. 1926. pomembno po spriznanju, ki se je ipak doseglo med Nemčijo in Francijo. Ko je Nemčija z zapadnimi državami v Locarnu podpisala garancijski pakt za renske meje, se je hkrati sklenilo, da se sprejme v Društvo narodov. Na zasedanju Društva narodov v marcu l. 1926. v Ženevi se sicer države niso mogle sporazumeti glede stalnih mest v Svetu in radi tega se je sprejem Nemčije zakasnil; toda v jesenskem zasedanju v Ženevi se je dosegel sporazum in Nemčija je vstopila v Društvo narodov ter postala stalen član v njenem Svetu. Cena za to je bila, da se je razen Brazilije, Španije odstranila iz Ženeve, priključivši svoj izstop iz Društva narodov.

V Franciji je bila za to leto najhujša preizkušnja finančna kriza. Francoški frank je padel nezadržno in levizarske vlade, ki so nastopale in padale druga za drugo, mu niso mogle pomoči, dasi so ministri po vrsti predlagali finančne načrte; šele ko se je Poincaré uspešno sestaviti močno koncen-

tracijsko vlado iz zastopnikov vseh strank, se je posrečilo izboljšati stanje francoskega franka in zdi se, da je sanacija francoskih financ na dobrem potu. V kolonialni politiki ima Francija v tem letu za seboj lepe uspehe; užugala je opasnega upornika Abd el Krima v Maroku ter ga internirala na enem od otokov pri Madagaskarju. Prav tako je obvladala tudi upornike v Siriji.

Za Anglijo je najvažnejši dogodek preteklega leta — ogromni rudarski štrajk, ki je pričel z generalnim štrajkom v maju, a se je kmalu spremenil v štrajk rudarjev. Trajal je čez vse leto in predstavlja gotovo največjo stavko dosedanje zgodovine. Mnogi so ga smatrali za bitko med Anglijo in Rusijo, ker so stavkujoče boljševiki podpirali denarno in so bili v stavkovnem vodstvu močno udeleženi komunisti. Orjaški štrajk je propadel popolnoma. Povzročil pa je angleškemu gospodarstvu ogromno škodo. — Sicer je najvažnejši dogodek angleške politike imperijska politika, ki je položila pravni temelj novemu razmerju med dominijoni in Anglijo; odlej bo dobesedno samo oseba kraljeva še vezala veliki britanski imperij. Vprašanje posesti Mosula, ki je vznemirjalo prednjo Azijo sedem let, se je rešilo s kapitulacijo Turčije v angleško korist.

V Italiji je prineslo leto 1926. veliko povečanje fašistovskega pritiska na vse notranje nasprotnike. Ponavljajoči se atentati zoper Mussolinija so dali na zunaj povod za izjemne odredbe zoper vse nefašiste; ti novi fašistični zakoni so pravi absurdum XX. stoletja in pomenijo najizrazitejšo uniformiranje vsega javnega življenja v državi. Tvorci dobesedno konec občin, človečanskim in državljanskim pravicam v državi tretjega Rima. Da je ta ojačeni fašistovski pritisk prinesel tudi nova nasilja zoper jugoslovene v Italiji, je samo ob sebi umljivo; osebno to so potrpeli Slovenci v Gorici. V vnanji politiki kaže Mussolinijeva Italija vedno večje imperijalistične težnje, kar je prineslo napetost s Turčijo. Z Jugoslavijo in s Francijo, ki ji fašisti silno zamerijo, ker ne izganja političnih emigrantov; sramotni slučaj agenta provokatorja Ricciottija Garibaldija priča, kako pravilno postopa Francija v tem pogledu.

V Poljski se je v maju izvršil vojaški prevrat, ki ga je izvedel maršal Pilsudski zoper vlado Witosa, ki je združil parlamentarni centrum in desnico v konservativno vlado. Pilsudski je dal po parlamentu izvesti nekatere važne ustavne reforme, ki dajo večjo oblast predsedniku republike ter vladi. Vladi Pilsudskega stavijo vedno večje ovire konservativci, ki so pod vodstvom Dmowskega pričeli z energično protiregularizacijo.

V Češkoslovaški se je v l. 1926. pričela zelo važna sprememba. Volitve v parlament so oslabilе socialne demokrate, ojačile pa komuniste. Še bolj pa separatistične slovaške klerikalce Petka, to je koalicija petih češkoslovaških strank, ni mogla več vršiti vlade. In razširila se je s pritegnitvijo nove obrtne stranke v šestico. Vendar pa se je take vrste vladna koncentracija že prežvečala in pričela se je grupacija strank po socialnih in ekonomskih interesih, kako da se jim je pričela podrežati celo narodnost. In pripravil se je teren za prvo vlado v CSR, ki sestoji iz Čehoslovakov in Nemcev, opirajočo se na meščanske in agrarne stranke obeh narodnih taborov. Z novo vlado se odpirajo nove perspektive notranjemu razvoju v CSR.

V Rumuniji se je morala pričetkom leta liberalna vlada Bratianova umakniti vladi generala Averescu, ki je izvedla pričetkom pomladi volitve in dosegla v njih veliko večino. Dasi ni imela v prejšnjem parlamentu niti deset poslancev. To so nač rumunske volitve Rumunija in Poljska sta obnovili zavezniško pogodbo, s katero si garantirata nedotakljivost meja napram vsakomur.

Nove volitve je izvedla tudi Madžarska; prinesle so slavno zmago Bethlenu, ki jo evropsko časopisje značilno komentira.

Na Grškem je vojaški prevrat pod vodstvom admirala Kondilisa vrgel diktaturo generala Pangalosa. Kondilis je storil to v namenu, da napravi konec vmešavanju vojske v politiko. Izvedel je volitve v parlament, pri katerih so republikanci dobili večino nad monarhisti, ki so pretili, da prevladajo. Sestavila se je koncentracijska politika iz zastopnikov vseh večjih parlamentarnih strank.

Svet zase je ostala tudi v l. 1926. sovjetska Rusija. Tega leta je imela velik notranjo krizo; proti večini s Stalinom na čelu se je pojavila opozicija, obsegajoča večino nekdanjih vodilnih članov, Leninovih ožjih tovarišev, s Trockim, Kamenjevim in Zinovjevom na čelu. Na XV. konferenci boljševiške stranke se je vršila med obema strujama odločilna besedna bitka; zmaga je vlada, opozicionanci pa so izgubili važnejše politične pozicije; tudi Zinovjev se je moral umakniti s predsedniškega mesta v tretji internaciji. S tem je zagotovljeno, da se bo sovjetska notranja politika tudi še nadalje razvila v smeri na desno, kakor

tekem zadnjih let. Precejšna izguba za vlado je smrt Krasina, prvovrstnega ekonomskega strokovnjaka in izbornega diplomata.

V vnanji politiki nadaljuje sovjetska Rusija svojo protiangelsko politiko. V velikem angleškem štrajku ni imela uspeha, z Nemčijo je sklenila berlinsko pogodbo, s katero si je zagotovila nemško zavezništvo tudi za dobo po vstopu v Društvo narodov; slično pogodbo je sklenila s Turčijo, Perzijo, Afganistanom in Kitajsko. Največ uspeha je imela v Kini, kjer je kantonska vlada, boljševiška zaveznica, dosegla v zadnjih mesecih velike zmage v državljanski vojni ter je podoba, da bo zmaga popolnoma nad generaloma Vupejfu in Čangtsolin, ki zastopata protisovjetsko smer. Uspešno boljševiško-kitajsko zavezništvo je napetost med Moskvom in Londonom le še povečalo.

Ekonomske se svetovna situacija še ni dovolj konsolidirala; politična konsolidacija je v l. 1926. napredovala, odpravila precejšen del povojne napetosti, a neznatno povečala nasprotja med Rusijo in Anglijo, odkrila se je opasna imperijalistična agresivnost fašistične Italije, ki je danes brez dvoma najbolj opasna za svetovni mir.

Dr. Fran Novak:

Proširjenje zakonov in nazorov

(Malo kritike k novemu letu.)

Manjka nam zakonov in na podlagi zakonov izdanih naredb, upravnih odredb. Naše gospodarsko, socialno in kulturno življenje pri doseganju zakonodajni povračnosti in apatiji preživlja težke čase. Sem in tja si je pomagala naša vlada s proširjenjem zakonov stare Srbije na naše kraje, toda to proširjenje se ne sme vršiti brez zadostnih stvarnih predpisov. Pred nedavnim časom je bila n. pr. proširjena na naše prečanske kraje v stari Srbiji voljavna odredba, da so lovci, organizirani v lovskem društvu, upravičeni do polovične vozne cene za daljavo 50 km po železnici. Privoščimo našim lovcom, da so se na ta način poceni vozili po železnici, smiselno in upravičeno pa to proširjenje na naše kraje ni bilo. V Srbiji je lovski pravica drugače urejena nego pri nas; če pa so šli iz enega kraja prebivalci v drug kraj pomagat sosedom preganjati divje zveri, volkove itd., je bila seveda v takem slučaju upravičena zahteva po znižani vožnji po železnici, v kolikor so take železnice tamkaj obstojale. Pri nas pa, kjer se lov izvršuje kot sport, pač ni bila upravičena odredba, da se lovcom kar tako vsem in pavšalno dovoli znižana vožnja za njihove lovske izlete. Ne malo začudenje je seveda vzbudilo pri nas to proširjenje v Srbiji veljavne odredbe. Moram pa priznati, da so se kmalu premislili v Beogradu in da so po preteku nekaj mesecev v zadnjem času zopet ukinili ta lovski privilegij.

Proširilo se je svojčas na naše kraje tudi 9. in 10. poglavje kazenskega zakona za kraljevino Srbijo tudi na naše prečanske kraje. Naša sodišča so imela dosti posla z interpretacijo tega zakona, da se je leti smiselno uporabljati za naše kraje. Jeli to proširjenje danes uместno ali ne, v tem je postojalo in postaja še danes pri nas mnogo dvomov.

Proširjenje nazorov glede javne uprave učinkuje včasih prav senzacionalno! Urad se je smatral v stari Srbiji in se morda še danes ponekodi smatra kot nekaka »radnja«. Uradniki naj bi imeli svoje urade za bazo, da si v času, ko je njihova partija na vlasti, poskrbe za dosti denarja. Taka naziranja pri nas niso postojala. Vprašanje je seveda, ali se naj naše naziranje proširi na druge kraje, ali pa naziranje drugih krajev na naše. Karakterističen je poziv ministra, ki ga je izdal v nedavnem času na uradni štvi. V tem pozivu ministarstvo seveda z dobrimi intencijami pozivlja uradnike, da ščitijo ugled urada in temu primerno tudi uredijo svoje zasebno življenje. Kot vzrok, da ne uživajo uradniki zadosti ugleda, navaja poziv, da so mnogi uradniki pijanci, prelestniki ali pa »kockarji«. Naši uradniki so začudenje zaznali za svoje kvalifikacije. Po mojem mnenju bi pač ministere ne smel tega svojega naziranja, ki velja morda (a ne verjamem!) za en del naše države, proširiti na druge dele naše države. Zanimivo pa se mi vidi, da ni dotični razglas navedel kot važen vzrok za kršenje ugleda uradnika, tudi podkupovanje. Menda ja ni »podmitac brez pomena za ugled uradništva!

V Državnem svetu se sestavljajo posamezni oddelki po kockah, to se pravi, žreb odloča, kdo izmed šestih gg. državnih svetnikov, med katerimi so menda v večini odlični upokojenci generalov, profesorji in drugi visoki državni činovniki itd., naj sodi n. pr. o finančnih pristojbinih del pravnih zadevah. To kockanje v oddelke Državnega sveta mora vendar enkrat zginiti a pozorišča; morda dobimo potem tudi odločbe ministrstev in Državnega sveta opremljene valkdar z razlogi, ne pa samo z lakoničnimi besedami »pritožba se zavrne kot neutemeljena«.

Konkurzi so danes pri nas na dnevnem redu. Naš konkurzni red določa, da imajo uslužbenci podjetja za svoje zahtevke prednostne pravice, to se pravi, zahtevki uslužbencev na plač in na odškodnini radi predčasne ukinitve službenega razmerja spadajo v l. konkurzni razred, v kolikor vsi ti zahtevki ne presegajo zneska po reči in piši 2400 K. Ni še zakona, ki bi spremenil to, za današnje razmere smešno določbo. Sodišče sicer preter legem ali contra legem valorizirajo ta znesek po 2400 K, toda zakone določbe za to še danes nimamo. In vendar je sprememba te določbe vitalnega pomena za uslužbenca.

Naš poravnalni zakon je nekoliko časa bil razširjen tudi na druge kraje države, toda malo časa. Gotovim krogom to ni konveniralo in gladko je bilo proširjenje ukinjeno. Po mnenju vseh gospodarskih krogov, vsaj prečanskih, je potreben poravnalni zakon, ki pa ga je ministrstvo hkratu s Srbijo ukinilo tudi za naše kraje, tako da smo sedaj brez tega zakona in vendar kažejo najnovejši slučajji gospodarskih polomov, kako potreben bi bil poravnalni zakon. Priznam, da bi bilo uместno razne določbe prejšnjega poravnalnega zakona sedanjim izkušnjam primerno spremeniti in tako v večji meri varovati pravice upnikov in s tem zaprečiti, da bi se ga lahko mišljeni kridarji posluževali. V novejšem času je trgovinsko ministarstvo pokazalo dobro voljo in pripravilo za Narodno skupščino odnomo za ministri svet načrt poravnalnega zakona, ki pa bi se tikal samo denarnih zavodov. Vsaj tak poravnalni zakon naj bi se čim prej sprejel. Pa že so se oglašile korporacije v Beogradu, ki se protivijo upejavi kakršnegakoli si boči poravnalnega zakona, tudi takega, ki bi veljal samo za zavode, ki sprejemajo vloge strank. Pri utemeljevanju svojega odpora navajajo, da bi bilo bolje spremeniti konkurzni red sploh in prisilno poravnavo v konkurzu. Priznam, da bi bilo dobro spremeniti konkurzni red in prisilno poravnavo v konkurzu, toda boljše je vedno sovražnik dobrega; na ta način nimamo ne poravnalnega zakona, niti spremenjenega konkurznega reda, kajti naša zakonodaja spi trajno mirno spanje pravičnega, pa tudi lenega. Ako v drugih krajih države niso poznali poravnalnega za kona, — ki ga poznajo tudi naše sosedne države — to še ni razlog, da se to pomanjkanje »proširi« tudi na naše kraje in že obojeječa pravna ustanova pri nas ukinje.

Z zakonom o zaščiti vlagateljev so se pečale in se pečajo sosedne države, kakor Avstrija in Češkoslovaška. Pri nas navzlic pobudam z raznih strani o tem ni govora.

Zakon o takсах in trošarinah so pač proširili na naše kraje, kar zopet mi najhujše čutimo, baš ker v naših krajih promet živahneje pulzira.

Kot kuriozitetno navajam razpis generalne direktije državnega računovodstva ministrstva financ dne 16. novembra 1926, drž. br. 154.877, ki opozarja Finančno delegacijo v Ljubljani, da je kredit po partiji 55. budžeta 1926/1927, iz katerega se poravnajo državne obveznosti iz prejšnjih budžetnih let,

že popolnoma izčrpan, da tedaj prošnje za izplačilo zaostankov na penzijskih, potnih in selinskih stroških itd. iz dobe pred 1. aprilom 1926 do prihodnje proračunske dobe, žal, nimajo nobenega izgleda na uspeh. Država tedaj, ki dolguje penzionistom zaostanke še iz dobe pred 1. aprilom 1926, izjavlja naenkrat, da nima denarja, da jih ne more plačati, in priporoča opravičenom, da naj raje opušča prošnje za izplačilo zaostankov! Kaj naj rečemo k takemu postopanju in naziranju centralne državne oblasti, ki v zakonu jasno utemeljenih in nespornih obveznostih države niti napram penzionistom ne morejo izpolniti? Sploh to državno računovodstvo! Vsa trgovci, ki dobavljajo blago državi, se boji okostenelosti in zastarelih predpisov tega državnega računovodstva.

Za poplavljenice se je uradništvu gladko odtegnil del doklad. Ravno tako so se tudi poštni pristojbine za vso državo zvišale za mesec november. Seveda smo vsi prepričani in tudi ne dvomimo o tem, da se tako natančen denar tudi uporabi za poplavljenice. V Narodni skupščini se je pojavila ideja, da bi poslanci od svojih dijet odstopili primerni znesek za poplavljenice; proti tej ideji so gospodje poslanci nastopili in izjavili, da treba predvsem dognati, ali bi ta denar tudi prišel v rosenici poplavljenjem v pomoč. S tem vprašanjem vzbujajo pri nas misel, da se pač denar uporablja morda v druge (seveda dovoljene) svrhe, ne pa v evrho podpore poplavljenjem, kar po naših nazorih zopet ne gre.

Do izenačenja davkov ne pridemo z lepa, čeprav bi bili mi zadovoljni, da bi se dosegli srbski davčni sistem proširili na naše kraje, toda tega proširjenja se vlada zopet brani na vse kriplje.

Dosti se je sicer že zboljšala uprava, toda še vedno doživljamo slučaje, da moramo državljanji, ko iščemo pravice pri višjih, posebno centralnih upravnih oblasteh, operirati poleg argumentov tudi s procenti za razne po našem mnenju nepotrebne intervencije, pomagaje itd. Vsaj bi moralo tudi brez teh iziti dobro in brze rešitve. Dajé nam dobre uradnike v centralo, ki naj pripravljajo za skupščino zakonske predloge! Zakonov potrebujemo. Življenje se vsak dan izpreminja in zakonodaja mora slediti takim življenjskim izpremenbam oziroma jih spremljati s primernimi zakoni in odredbami. »Ima vremenac, ta princip ne more trajno obveljati niti pri nas ne več.

Misli o konkordatu

Kdor stoji dosledno na stališču enakopravnosti ver v smislu ustave, mora smatrati konkordat s Sv. stolico za nepotreben. Ako ga katoliška cerkev želi, se s tem vsaj v načelu sama priznava kot cerkev druge vrste v naši državi.

Duhoviti argumenti Lufe Vojnovića o potrebi konkordata me niso prepričali. Mi ne želimo niti indirektno priznavati pravoslavju v Jugoslaviji položaja nad drugimi verami.

Da se kljub temu pristopa k sklenitvi konkordata, je znak, da žal obstoji med Sv. stolico in našo državo še vedno stanje nezaupanja, ki se skuša izgladiti po tem potu.

Mi svobodoumni Jugoslovenci pristajamo na konkordat s Sv. stolico s pridržkom, da varujemo načelno stališče, verujoč in želeč, da bo čim krajša doba zadoščala ustvariti tako atmosfero, da bo popolna pariteta cerkvâ tudi na tem polju izvedljiva, konkordat pa odveč.

Konkordat se more pečati le z vprašanji, ki zanimajo oba činitelja (»mešana vprašanja«), kjer obstoji bojazen spora in v kolikor na obeh straneh neizgibna doslednost sploh dopušča kompromis.

N. pr. brak stoji pod zaščito države. Njeno stališče glede »mešanih« zakonov je s kanonskim pravom nezdružljivo. Uместno bo torej, da se opusti siliti to vprašanje v konkordat. Kakor je itak gotovo, da bo država celo muslimane privela k monogamiji, tako tudi ne bo preprečevala cerkvenega bračnega obreda.

Cerkev mnogo posega na šolstvo. Pogoji za dovoljevanje zasebnih šol so stvar države, ki je vzela šolstvo v svoj program. Tudi načelno vprašanje, ali naj se v šolah uči verouk, je stvar države, ki bi za lahko prepustili i cerkvam. Čim pa je verouk del učnega programa, nastopi glede njegove ureditve »mešana« kompetenca. Pri nas stopi država na čeli črti na stališču, da spada verouk v šolo. Ustava je tu že pravilno potegnila meje. Šolski zakon bo predpisal, da se more učiti vera seveda le tako, kakor jo uradno priznava in zahteva dotična cerkev, in da mora učni načrt in veroučne knjige ona prej odobriti. Isti zakon bo kot normalno gotovo tudi predpisal, da vero uči duhovnik dotične cerkve kot državni organ in le izjemoma, kjer ni primernega dobiti, učitelj ali druga oseba iste vere, a v vseh slučajih tudi pod nadzorstvom cerkvenih organov. Konkordat bi ne mogel več zahtevati. Ako pa se zdi iz oportunističnih razlogov potrebno, gotovo ne bo mnogo ugovarjati, da se vprašanje verouka v šolah v tem smislu tudi v konkordatski pogodbi omeni.

Glavno vprašanje konkordata bo vpliv države na nameščenje škofov in dušebrižnih duhovnikov. Avstrija ga je sama regulirala z zakonom in tudi cerkev je priznavala, da ne more državi biti vseeno, kdo je škof ali župnik. Cesar Franc Jožef je bil na svoje pre-

rogative pri nameščenju škofov silno pazljiv in lahko se reče, da je nadškof in škof dejansko postavljala vlada, četudi je formalno bilo drugače. Avstro-ogrski kardinali so bili organi vlade, ki so vršili naloge ministra. Tako je šlo tudi navzdol. Cerkev je na vso moč forsirala monarhistično idejo Habsburgovcev. Okrajni glavar in dekan sta bila čisto paralelna organa iste ideje.

Uvodoma smo ugotovili, da je zahteva po konkordatu izraz nezaupanja. To nezaupanje je obojestransko. Oficijski krogi Sv. stolice so videli nastati Jugoslavijo proti svoji volji, le po malem se sprizanjujejo z njenim obstojem. Ni dvoma, da še vedno niso gotovi, jeli vse to definitivno. Morda se to zanika, a tako je. Politika kurije je v bistvu še ona stara politika. Poskušajo se sicer nove orijentacije, a napram slovanstvu ni še prodrl nov pogled. Še vedno so Čehi predmet nezaupanja kot Husiti, Jugoslavija kot »pravoslavna nevarnost«. Poljaki priljubljeni kot obramba napram pravoslavju, Rusijo pa hoče jezuitska »action catholique« z uprav evanjeljsko namistoviti z naglim trikom podrediti rimskemu primatu. Akcija jezuita D'Herbinyja se označuje kot »velika«, a kmalu se je pa spoznalo, da temelji na popolnem nepoznanju razmer in na površnosti sodb. Nove slovanske orijentacije rimske kurije še ni. Kadar bo neuspeh D'Herbinyja popoln in mine tudi psihoza z g. Musolinijem, da je poseben »božji varovanec«, bo morda prišla doba za novo boljšo trezno orijentacijo papeškega Rima napram slovanstvu, ki bo predvsem morala nazaj v šolo k Strossmayerju.

Država ne more opustiti zahteve, da sodeluje pri postavljanju cerkvenih dostojanstvenikov vsaj v toliko, da označi, kateri ji niso ljubi in katere izključuje. Kar je bilo prav v Avstriji, ne more biti »nasilje« v Jugoslaviji. Nobena javno-pravna organizacija se ne more odtegniti tej kontroli države, najmanj pa cerkev, ki ima svojo glavo v inozemstvu, glavo, ki je z vso okolico vedno bila in ostane čisto italijanska. Mi se čudimo, da se more le za moment oporekati Jugoslaviji to stališče, ki je obenem stališče vseh držav.

To pa tem bolj, ker se pri nas z nobene strani ne smatra za izvedljivo ločitev cerkve od države in po pač ostalo, da pri plačevanju svečeništva sodeluje država. Gospodarstvo z onim delom narodnega imetja, ki je namenjeno za pokritje potreb verskega življenja, se bo uredilo z državnim zakonom, ki bo vernikom zagotovil popolno samoupravo. Bera (lukno) bo pač v današnjih časih odpravljena. Po ponovni cenitvi lastnih dohodkov nastopi regulacija prejemkov duhovščine analogno javnim nameščenjem in se bo doplačilo države (kongrua) pač krilo s posebnimi davčnimi nakladami, najboljše za vsako oblast zase. Premožanja cerkve kot univerzalne in post-

lularne ni, pač pa je javno imetje, namenjeno pokritju potreb škofij, župnij itd. Ni torej možno priznati Sv. stolici kakšno pravno reprezentanco tega imetja in s tem odpade tudi razlog, da bi se stvar obravnavala v konkordatu.

Naša država želi, da se v konkordatu obnovi pravo bogoslužje v starem našem jeziku (glagolici). Cerkev ugovarja, da je obredni jezik njena notranja stvar. Vendar je gotovo, da se je cerkveno jezikovno vprašanje reševalo, ker nima nič opraviti z vero samo, izključno po načelih oportunitete (politike). Gre razen tega za staro pravico, ki ga je vati odpravila tuja nadvlada. Ker je prav Hebrejcem, Armejem, unijatom itd., je prav i Jugoslovencem. Naš problem se ne da vzporediti z vprašanjem latinščine med Nemci. Škofje ne zastopajo naroda, ki jih ni postavil, narod pa predstavlja država, ki je upravičena in dolžna braniti interese njegovega jezika. Prejudicij v annexu srbskemu konkordatu

ex 1914 je že tu in Sv. stolica ga bo težko zanikala, tem manj, ko istočasno ponuja v Rusiji ne samo narodni jezik (če treba i živi), ampak tudi razne obrede ter sploh vse zunanosti.

Priznanje glagolice bi to atmosfero nezaupanja zelo olajšalo in marsikatero vprašanje bi se potem lažje reševalo. Naša država sloni na načelu verske strpnosti in je naklonjena vsemu, kar zagotavlja popolno svobodo cerkva in njihovega udejstvovanja na njihovem terenu. Napaka je, da se reševanje konkordatnih vprašanj daje v roko predvsem pravoslavni politiki in funkcionarjem, ki ob najboljši volji ne morejo povsem pogoditi, kje je jedro problema. Prepričani smo, da bi na videz čisto »ekstremni« zastopniki, recimo klerikalnega in svobodomiselnega ali državnosuverenističnega naziranja iz katoliškega dela države, prej in bolj zadovoljivo razvozljali ves problem konkordata in cerkvenega zakonodajstva kakor možno, ki imajo stvar sedaj v rokah. *Katoliška.*

Za naše časopisje

V cerkvah imajo nabite pozive, da naj se ljudstvo naroča na »katoliško« časopisje. Celokupni aparat cerkve je na poslu, da reši politikujočo smer cerkvene politike preteče likvidacije. Bolj in bolj so ljudje siti mešanja vere in cerkvenih poslov s politiko in časopisno agitacijo. Tembolj pa se nekateri cerkveni poglavarji, navdahnjeni nezdravega nasilnega duha posvetnosti, trudijo, da s silo nadomestijo, kar sicer manjka.

V spovednicah se zopet deluje na vso moč zlasti na ženski svet naj v rodbini vpliva na naročitev »Slovenca«, »Domoljuba«, »Slov. Gospodarja«, »Bogoljuba« in drugih glasil klerikalne stranke.

Medtem mi ne smemo držati rok križem. Akcija izjavi protiakcijo. Naši prijatelji uvidevajo, da noben uspeh ne pade sam z neba. Treba mnogo truda dela, da pride uspeh. Kakovost našega časopisja daleko prekaša klerikalno duševno revščino, kjer vse stoji pod neizprosno cenzuro škofov in njihovih cerkvenih policistov. Vendar treba žive agitacije, da gredo naše novine naprej.

Seveda je pa zopet naša skromna »Domovina« središče truda vse klerikalne gonje. Nje se boje politikujoči duhovniki, kakor hudobec blagoslovljene vode in njo uničiti je ideal vseh teh eksponentov, ki jih je obsedel hudobni duh.

Zato je naša dolžnost, da v takem trenutku vsi delamo neutrudljivo, da razganjamo laži, ki jih širijo politikujoči duhovniki: Cerkev, kadar v njej

doni partijska strast, ni več hram božji, ampak agitacijski lokal. Duhovnik, ki besni za SLS in proti naprednim listom, ta hip ni duhovnik, še manj pa namestnik božji, ampak navaden hujšakač, ki žali vero in zlorablja božje ime za svoje umazane namene. Kdor reče, da je »Domovina« čisti greh, je navaden slepar, kdor pa to verjame, je duševno manj vreden. Najbolj razorožili politikujočega duhovnika, če se mu na njegovo čenčanje o pregrešnem čitanju »Domovine« začneš naglas smejati, in ga vprašaš, če je morda on tako daleč za dal, da to sam verjame. V Ljubljani se ne upajo javno pridigovati, ne v spovednicah obrekovati naših listov, ker vedo, da bi dobili v odgovor smeh in krepke besede, na željo pa so drznejši, ker tam prosveta ni še tako prodira v najširše kroge in ljudstvo tlačijo tudi s posvetnim terorjem.

SLS se čudi, da dobiva v Beogradu brco za brco. Ali ni v stanu videti, da stranka, ki vero vsak dan tepta v blato in se drži pokoncu le z lažjo o svojem verskem poslanstvu in zlorabo vere, ne more biti smatrana za polnopravno, ker zaničuje državljansko svobodo in zavrača ljudstvo v zaostalost in nekritičnost?

Ob novem letu je dolžnost vsakega prijatelja zlasti pa tudi naprednih žena, razširjati naše časopisje na vso moč. Naj ne bo hiše brez »Jutra« in tudi ne kmečkega doma brez »Domovine«. Vsak Jutrov čitatelj pridobi vsaj enega novega Domovinaša!

Novoletno razmišljanje o zunanji politiki Jugoslavije

»Jutro« je vedno poudarjalo, kako velika napaka je in kako usoden nedostatek, da v Jugoslaviji ni parlamentarnega odnosa za zunanjo politiko, kakršnega imajo vse moderne države. Pri nas se je cel čas po ustanovitvi združene kraljevine vodila zunanja politika s čudovito skrivnostjo. V ta tajinstveni mirak je imelo vpogled samo par privilegiranih oseb, ki so kmalu zgolj po lastnem preudarku in vidiku naložili narodno barko po razburkanih valovih mednarodne politike. Naši zunanji ministri so se kaj neradi oglašali v parlamentu, in če se je to zgodilo, nismo iz njihovih izjav vedeli prav ničesar, kar bi nam dalo slutiti, kam plovemo. Navezani smo bili zgolj na izjave inozemskih politikov, pisavo tujih listov in na ugibanje po zunanjih značkah, kakor so bila n. pr. skrivnostna posvetovanja dr. Ninčiča v Rimu in Parizu. Redkokdaj se je izvedelo, kaj se pripravljajo; navadno smo bili postavljeni že pred gotov čin, proti kateremu ni bilo več leka.

Vsak trezen človek priznava, da se zunanja politika ne more voditi pod steklenim pokrovom. Izkazalo se je, da Wilsonske in boljše ideje o popolni javnosti na tem polju še niso dozele za uresničitev. Tajna diplomacija je še prav tako v veljavi, kakor je bila pred svetovno vojno. Če drugi ne igrajo z odprtimi kartami, jih tudi mi ne moremo razkrižati. Iz tega pa še nikakor ne sledi, da ne bi smeli imeti naroda oziroma njegov predstavnik, parlament, prav nobenega pojma o smeri in ciljih jugoslovenske zunanje politike. Od naših mednarodnih odnosov in našega stališča v evropskem in svetovnem koncertu je v mnogem oziru odvisna naša varnost in bodočnost naše države. Dve tri osebe lahko zablodijo v množici razpotic, tej nevarnosti je tem bolj izpostavljen en sam človek. Ustanovitev parlamentarne odločbe za zunanje zadeve ne bi na noben način odvzela vodstvu naše zunanje politike one potrebne opreznosti in rezerviranosti, ki jo priznava vsak pameten človek. Če se je tak odsek obnesel drugod, kakaj se ne bi pri nas? Z njim pa bi se izognili onim usodnim napakam, ki morajo nastati, če je zunanja politika prav brez vsake kontrole. Nekdanji upravičeni pomisleki proti ustanovitvi zunanje odseka danes gotovo ne veljajo več.

Drugi, prav tako hud in usoden nedostatek je skrajno slab aparat, s katerim razpolaga naš zunanji minister. Jugoslovenska diplomacija je na žalost takorekoč izključna domena radikalne stranke. In če bi se vsaj iz tega ozkega kroga izbirali med dobrimi najboljimi. Temu pa še daleč ni tako. Z nesposobnim diplomatskim aparatom je pač težko voditi uspešno zunanjo politiko, naj bi aparat stane še tako horendno vso. Z maloštevilnimi čestnimi izjemami se od naših zunanjih zastopnikov ne more pričakovati kdove kake koristi, pred-

vsem pa ne iniciativnosti, ki se pri nas toliko pogrčša. Skrajni čas je, da se na tem polju izvede temeljita remedura. Zunanji urad mora biti pripravljen najposlednejim in najagilnejšim sinovom vseh delov našega naroda.

Če bo hotel novi zunanji minister dr. Perić spraviti naš zunanje politični voz na boljše pot, bo moral vsakega skušati, da odpravi ti dve temeljni pogrčši in svojem resoru.

Dedščina za dr. Ninčičem ni posebno razveseljiva. Ninčič je sicer izvedel nekaj hvalvrednih činov s sklepom večjega števila arbitražnih pogodb. Take pogodbe bi sklepali tudi kdo drugi na njegovem mestu. Bil pa bi morda opreznosti in bi se mu v nekaterih slučajih manj mudilo nego dr. Ninčiču, ki so mu po pravici očitali pakto-manijo. Pakti po londonskem vzorcu utegnejo biti dobri, ne smejo pa ostati zgolj mrtva črka. Preden se podpisajo, morajo razmere dozoreti in pogajanja pokazati praktično vrednost.

V ostalem pa je bila cela Ninčičeva politika zgrajena na slabem temelju. Slepo zaupanje v lojalnost Italije se je izkazalo za hudo napako. Na blejski konferenci je dr. Ninčič izjavil, da ne stori nobenega zunanje političnega koraka brez predhodnega posvetovanja in sporazuma z Italijo. Mussolini je njegovo slepo lojalnost nagradil s tiranskim pektom, ki je spravil Albanijo popolnoma v laške kremplje. Razočaran nad polomom svoje italofilske politike, je dr. Ninčič odstopil.

Z njegovim odhodom pa se mora postaviti naša zunanja politika na zdravejši podlagi. Malo je manjkalo, da si s lažkim ljubimkanjem nismo zapravili prijateljstva Francije, ki je vendar naša najnaravnnejša, najzanesljivejša in tudi najmočnejša opora. S Francijo nimamo nasprotnih interesov, pač pa maso skupnih koristi ne glede na tradicionalno prijateljstvo obeh narodov. Odnosaji s Francijo se morajo odsej poglobiti in zavzeti zopet prvo mesto v naši zunanji politiki. Iz tega seveda ne sledi, da bi se morali s naše strani ukreniti kakšne prijateljske koraki proti Italiji. Mi se moramo držati obstoječih pogodb, v kolikor jih izpolnjuje Rim, na mestu pa je skrajna previdnost in bujnost. Zakaj le slepec ne vidi, da stvarja Italija železen obroč okrog Jugoslavije. Zato moramo biti pripravljeni na vse eventualnosti.

Celokupna jugoslovenska javnost pozdravlja izboljšanje francosko-nemških odnosov in želi, da pride do popolne pravice med obema velikima narodoma. Končni sporazum med Nemčijo in Francijo bi bil ne samo najzdravnejše jamstvo za ohranitev miru v Evropi, marveč tudi najboljša obramba zoper morebitno krhavo avanturo fašističnega imperijalizma. Jugoslavija pa ne sme stati kot gledalec ob strani, temveč mora storiti vse, da poglobi tudi sama svo-

je odnose s Nemčijo in si tako zagotovi blagodatno bodočega francosko-nemškega bloka.

Novi zunanji minister se ne bo smel več ogibati vprašanju obnove odnosov s sovjetsko Rusijo. Kar je storila Italija, Francija, Nemčija, Poljska in druge države, bomo morali v lastnem interesu storiti tudi mi. Jugoslavija ne more ničesar izpremeniti na toku dogodkov v Rusiji. Nesposobnost bi bilo, da bi ravno naša država ostala zadnja, ki še ni obnovila diplomatskih in gospodarskih stikov z Rusijo. Če je Mussolini brez pomisleka priznal sovjetje in s tem pridobil Italiji zlasti važen gospodarski vpliv v Rusiji, je z naše strani oklevanje tem manj na mestu. Pogajanja, ki so se baje nekoč začela v Berlinu, se morajo nadaljevati, pa se bo že izkazalo, koliko je dobre volje na obeh straneh.

Pri tem nas ne sme ovirati stališče Rumunije, ki gotovo ni naša najzanesljivejša partnerica v Mali Antanti. Mala Antanta ima svoje miroljubne in obrambne cilje v srednji Evropi in na Balkanu. Nikakor pa nas ne veže spor za Besarabijo. Rumunija ne sme tolažiti našega eventualnega pri-

Dr. H. Jendov, Praga.

Leto 1926 in 1927 v Češkoslovaški republiki

Retrospektiva v češkoslovaško politiko leta 1926. ni posebno razveseljiva vskljud temu, da je češkoslovaški narod dosegel v tem letu več ogromnih uspehov, katerim se divi ves svet. Nekateri izmed teh uspehov so dali za vedno trajno smer razvoju češkoslovaške države, poleg tega pa bodo tudi trajno v korist državi in češkoslovaškemu narodu.

Predvsem sokolski zlet, veliki triumf češkega človeka. — Realiziralo se je sodelovanje z Nemci, in sicer iz načelnih nagibov, na podlagi in pod pogoji na obeh straneh moralnimi, poštenimi, državotvornimi; ne za kupčije, marveč iz globokega prepričanja in iz iskrene težnje po pozitivnem delu. Uspeh je tem večji, ker ni samo reklamni, zunanji uspeh, marveč ker Nemci dejansko delujejo v prosep države, ker njihovo sodelovanje ne ogroža mirnega razvoja države in ker država njihovo sodelovanje direktno in indirektno zahteva. Nadaljni in največji uspeh je sprememba politike Slovaške ljudske stranke in Slovačkov vobče. To je dejstvo, da so Slovaki prenehali biti neprijatelji države in so sami ponudili roko sodelovanju, ne da bi pri tem trpela enotnost države. Leta 1926. je torej češkoslovaški narod dogradil zgradbo svoje države na temeljih, na katere se lahko popolnoma varno lahko nasloni za mnogo let.

Vsi ti uspehi, s katerimi se je država konsolidirala in ki so pripomogli k notranji in gospodarski stabilizaciji, pa so bili znatno potlačeni in ugasnjeni po strašnem kriku in viku, s katerim je bila v javnost spravljena cela vrsta afer, druga za drugo, namenoma in brezobzirno, kakor se v vojni mečejo smrdljive bombe, da bi se z njimi zadelo sovražnika ter ga napravilo nesposobnega za nadaljni boj. Z ozirom na to je postalo leto 1926., mesto da bi bilo leto uspehov, leto škandalov in afer, ki povzročajo škodo in narodu trajno škodo, trajno korist pa imata obe skrajni krili notranje politične fronte: levčarji, boljševeki in klerikalci. Boljševski so se mogli v tem ambijentu neopazno razvijati; k sreči pa niso mogli te ugodnosti mnogo izkoristiti v svoje svrhe radi lastne svoje notranje razcepjenosti, a so mogli pred češko javnostjo igrati celo vlogo zaslužnikov države proti korupciji... Neizmerno več koristi so imeli skrajni desničarji, klerikalci, ki so zlasti v zadnjem letu tako ojačili svoje pozicije, da je njihova moč in njih vpliv v državi za dolga leta zasiguran in da so postali nenadomestljiva celica države, s katero je treba računati. Pri tem je najhujše prizadeta napredna misel. Na njo nihče ne misli, ako nima od napredka direktne koristi...

Preko vseh teh afer, ki se jim še ne vidi konca, stopa češkoslovaška politika v leto 1927. z najboljšimi nadami. Božične izjave ministrov in politikov v časopisih govore o tem docela jasno: načrti, ki jih bo treba v letu 1927. rešiti, so sicer vseskozi nevhvalni. To je takozvano podrobno delo, ki ne dovoljuje mnogo reklame in o katerem se ne da mnogo govoriti. Zato pa je to delo tem težavnejše. V tem podrobnem delu država v notranjosti ne bo motena, ako se ne ozira na močnega zunanje avanture, ki niso izključene pri takem sosedu, kakor so Madžari.

Protidržavna opozicija, ki se v osmih letih, odkar obstoja češkoslovaška država, ni mogla zediniti na skupen program, izgublja vedno bolj in bolj na svojem pomenu. Ubili so jo slovaški klerikalci. Nemci so razcepjeni, del njih je opoziciji pokazal hrbet in boljševeki preživljajo težko notranjo krizo, tako v Moskvi, kakor v Pragi.

Vladna opozicija, ki obsega predvsem socialiste vseh struj, je brez glave in ni sposobna, da bi osonala socialističen blok. Zato ostane ta blok tudi v bodoče zgolj utopična himnera, in sicer vskljud temu, da je časopisje te opozicije združeno in ima tako osrednje vodstvo, kakor tudi zadostna gmočna sredstva, kar se v nobenem oziru ne more trdit o časopisju koaliranih meščanskih strank.

Edina nada socialističnega bloka, nemški socialni demokrati, delajo, odkar se je rodila republika, nacio-

nalno bolj šovinistično politiko kakor znanja sovjetske Rusije kot neprijateljski čin, kakor ji mi ne zamerimo njenega približanja Italiji. V Mali Antanti imamo itak usojže zveze v prvi vrsti z bratsko Češkoslovaško in z njo se moramo predvsem spoznavati glede ruskega vprašanja. Seveda mora Jugoslavija vztrajati pri očuvanju Male Antante, saj je ona danes žalibog edini kolikortoliko uporaben diplomatski instrument, ki nam ga pušča dr. Ninčič. To pa nas ne ovira, da se ne bi ozirli še po drugih, novih instrumentih v zunanji politiki.

Nad vse važno je končno, da se nadaljuje politika zbližanja z Bolgarijo. Nikakor ne smemo dopustiti, da bi bila naša istočna in največja slovaška sosedna člen v obroču, ki ga kuje Italija za Jugoslavijo. Naša diplomacija je v tem oziru zagrebala težke napake v preteklih letih. Te napake se morajo popraviti. Tedaj se bo izkazalo, ali tudi Bolgari resno mislijo, ko govorijo o veliki jugoslovenski zajednici od Jadrana do Crnega morja. Najmanj, kar mora skušati doseči novi zunanji minister, pa je ustvaritev zanesljivih prijateljskih odnosov z Bolgarijo in s tem razbremeniti naše istočno mejo.

nemški nacionalci sami. To pa zbog tega, ker so brez programa in nimajo v vodstvu posebno bistrih glav. Brez pomembni so že radi tega, ker niso samostojna stranka, marveč samo mehničeni del dunajskih socialnih demokratov, od katerih so tako idejno kakor materialno popolnoma odvisni. Najmočnejši del socialističnega bloka, češki narodni socialisti, so desorijentirani, poleg tega pa so z izključitvijo Střibnerna iz svojih vrst izgubili linijo, ki jo nihče ne more nadomestiti. Izgubili so smotreno vodstvo in popularnost. Zato se vedno bolj in bolj pojavlja iz vrst članstva, iz ljudskih mas klic po reviziji odnosov k Střibnemu, to pa zategadelj, ker lahko sedanje strankino vodstvo, ki omejuje v delovanju tudi Klofača, katerega je izbralo v borbi proti Střibnemu, zapelje stranko v slično situacijo, v kakršni so bili realisti pred vojno, t. j. opravi iz stranke preje najširših mas skupino zajedljivih nezadovoljencev. Obec Legijonarstva je bila svoječasi ognjišče legijonarjev vseh smeri, strank in prepričanj. Čim se je proglasila za nositeljico ideje socialističnega ujedenja in čim se je izvedelo, da so njeni voditelji izjavili, da je ta institucija izključno socialistična, je postala neznatna organizacija brez programne in brezbarvne socializma. A kljub temu danes nihče ne ve, jeli ta Obec sedaj del socialne demokratske ali narodno socialistične stranke. Ker večina legijonarjev ni socialističnega mišljenja, je povsem naravno, da je Obec s tem odrinila od sebe veliko večino legijonarjev. Zato so šanse za blok, kakor rečeno, prav nepopolne in današnja opozicija proti vladi je docela nesigurna in neenotna. Mnogo se govori o češkoslovaških fašistih, dasi pravzaprav takšen fašizem vobče ne obstoji. Iz opozicije proti »politiki Grada« in proti osebni ministru zunanjih del dr. Beneša so se leta 1926. zbrali gotovi živili ter jeli dvigati glave. Nekateri politiki iz narodno-demokratske (Kramarove) stranke so hoteli te elemente izrabiti, da povečajo vpliv in pomen svoje stranke. Te elemente tvori masa nezadovoljencev, ki so odpadli od raznih političnih strank. Niso organizirani in nimajo niti pravega vodstva, niti vodilnih osebnosti. Poslužujejo se zmedenih gesel italijanskega fašizma in ne mislijo, to se pravi, ne morejo niti misliti na kako diktaturo. V naprej je bilo računati s tem, da se bodo ti elementi vmešavali v notranje strankarske spore in s tem postali tako brezpomembni, da jih ne bo treba v politiki niti upoštevati, ako pa bi le kdo z njimi računali, bi žel takšen sad, kakor ga sedaj žanje narodno demokratska stranka. Popolna brezglavost in brezprogramnost te skupine se pokaže šele leta 1927. Vesti o samostojnem nastopu fašističske skupine pri občinskih volitvah so neresnične, ker fašisti vobče niso prijavili svoje udeležbe pri volitvah in se jih zategadelj tudi ne morejo udeležiti. Priglasili pa se zato niso, ker niso politično organizirani. Govorice o udeležbi bivšega generala Gajde pri tem pokretu so prav take bajke. Gajda namreč ni niti član te organizacije. Znano je, da je osrednji odbor Gajdi prošnjo za sprejem meseca oktobra preteklega leta vrnil nereseno, a danes v danih razmerah Gajda menda tudi med fašisti ne najde mnogo častilcev.

Meseca maja leta 1927. bo parlament volil prezidenta republike. Vsaka agitacija proti ali za kandidaturu dr. Masaryka je docela odveč, ker volitev ne izvrši nihče drugi kakor »Narodno shromajenje«, v katerem ima prezident dr. Masaryk zagotovljeno ogromno večino. Nihče ni mislil doslej na kako drugo kandidaturu, v kolikor niso bile iz socialističnega bloka razširjene predčasne vesti, da se namerava prezident Masaryk odpovedati kandidaturi v korist neke druge osebe. Te govornice so bile demantirane.

V zavedi dr. Beneša zatirajo, da ostane dr. Beneš na svojem mestu kot minister zunanjih del, da pa bo to ministrstvo temeljito reorganizirano. Te reorganizacije se že izvršujejo in načrti za nje so delo dr. Beneša samega.

Dognana stvar je, da se leta 1927. v administraciji izvrše dalekosežne spremembe, in sicer v namenu, da bi s tem zadovoljili Slovače v njih težnji po sa-

moupravi. V to svrhu se vsaj v gotovih ozirih obnovi sistem bivše pokrajinske uprave. Deželni zbori sicer ne bodo obnovljeni, pokličejo pa se v življenje deželni odbori, v katere bodo gospodarske organizacije imenovale eno tretjino članov, dočim bosta drugi dve tretjini voljeni. V tem smislu bodo oživljeni tudi okrajni odbori. Ostane deželni odbor češki v Pragi, moravski pa v Brnu. Pod moravski deželni odbor pride tudi Šlezija s Hlučinsko. S tem izgine Šlezija za vselej iz češkoslovaške administracije. Nadalje se osnuje deželni odbor slovaški kot zveza slovaških žup in deželni odbor podkarpatoruski. Volitve v te korporacije bodo na jesen 1927., in sicer v času, da se bodo te korporacije lahko konstituirale še leta 1927. in pričele redno poslovati že začetkom leta 1928. Slovaki torej dobe svojo samoupravo, in sicer administrativnim putem. Naravno pa je, da je ta samouprava daleč od avtonomije, ki so jo Hlinkovci zahtevali. Češkoslovaška republika je in ostane strogo unitaristična država.

Slovanski svet

Zanimanje za slovanske študije v Nemčiji. Z Novim letom bo Vzhodnoevropski institut v Breslavi na Nemškem preimenoval svoj organ »Jahrbuch für Kultur und Geschichte der Slawen« v centralni časopis za vzhodnoevropske študije po vzoru rimekega »L'Europe orientale«. Ta revija bo beležila vse znanstvene članke, ki bodo izšli v slovanskih časopisih in bo objavljala stalne vesti o vseh važnejših znanstvenih in literarnih publikacijah na slovanskem jugu. Referat za Jugoslovane je prevzel graški profesor dr. Josef Matl, ki je dober poznavalec naših literatur. Ker se v Gradcu težje dobe naše publikacije, bi pisatelji oziroma izdajatelji ustregli našemu ugledu v tuzemstvu, če bi dr. Matlu omogočili natančno informiranje inozemstva o naših publikacijah. Njegov naslov je: Graz, Eduard Richter-gasse Nr. 11.

Iz ruske memoarske literature. General A. I. Denikin je pravkar izdal peti in zadnji zvezek svojih spominov »Očerki ruskoj smuty«. Sočasno so izšli v neki berlinski ruski založbi spomini generala Zalgoskega »Vozmerdiec«. Oba opisujeta vzroke ruske revolucije in svojo vlogo v protirevolucijskih bojih.

Vseslovaška zdravniška konferenca se vrši te dni v Pragi. Na tej konferenci se imajo sestaviti pravila za Vseslovaško zdravniško zvezo, o kateri se je sklepalo jugoslov. zdravniškem kongresu v Beogradu. Bolgarske zdravniške zastoje dr. D. Kirov. Kdo pa zastopa jugoslovenske zdravnike?

Poljsko-češkoslovaško sblitavanje. Pred štirimi, petimi leti so bili odnosaji med Poljaki in Češkoslovaki še vse preje, kakor prijateljski in bratski. Vprašanje Tešinskega in Javorine je zastrupljalo medsebojne odnose. Ti spori so bili med tem srečno spravljeni s sveta na način, ki ni puštal žala ne pri Češkoslovaki, ne pri Poljaki. Za to so se odnosaji med obema narodoma in obema državama od dne do dne vidno boljšili, dokler ni postalo razmerje med njimi že tako prijateljsko intimno, da se je v eni izmed največjih poljskih strank letos celo rodila ideja državnopravne unije med Češkoslovaško in Poljako. Danes so odnosaji med Češkoslovaki in Poljaki tako v vsakem oziru dobri, da jih lahko imenujemo naravnost bratske. K temu so mnogo pripomogli medsebojni poseti, ki so odstranili še zadnje klince protistrankarskega nezaupanja. V tem oziru je bil velikega pomena izlet češkoslovaških novinarjev na Poljsko, ki je pred vsem zbližal poljske in češkoslovaške kulturne delavce. Sadovi tega zbližanja se že kažejo: tu in tam živahna akcija za zbližanje na kulturnem polju. Dne 8. t. m. je bila v Varšavi velika svečanost v priložnosti 75letnice češkega pisatelja Aloja Jiraska. Slavnosti so se udeležili minister Kwiatkowski, predsednik poslanke zbornice Rataj, predsednik senata Trompczynski, jugoslovenski poslanik Ljuba Nešić, češkoslov. pesnik Jana Krasovicka. Protector prijateljev češkoslov. poljske vzajemnosti. — Par dni kasneje 12. t. m. pa so priredili v Pragi v Obecnem domu veliko slavnost v spomin letos umrlega velikega poljskega pesnika Jana Krasovicka. Protector prijateljev je bil primador dr. Baxa, slavnostne govore pa sta imela poljski prof. dr. Szykowski, češki pa prof. Horak. Tudi tu se je udeležila svečanosti krema praške družbe na čelu ji naučni minister dr. Hofka, predsednik Akademije dr. Zubaty, predsednik Narodnega sveta posl. Prokrupek, sindik novinarjev Pichl in sindik pisateljev Scheinpflug. — Vse to so znaki, da so i na Poljskem in na Češkoslovaškem na delu remi ljudje, ki sistematično delajo za poljsko-češkoslovaško vzajemnost.

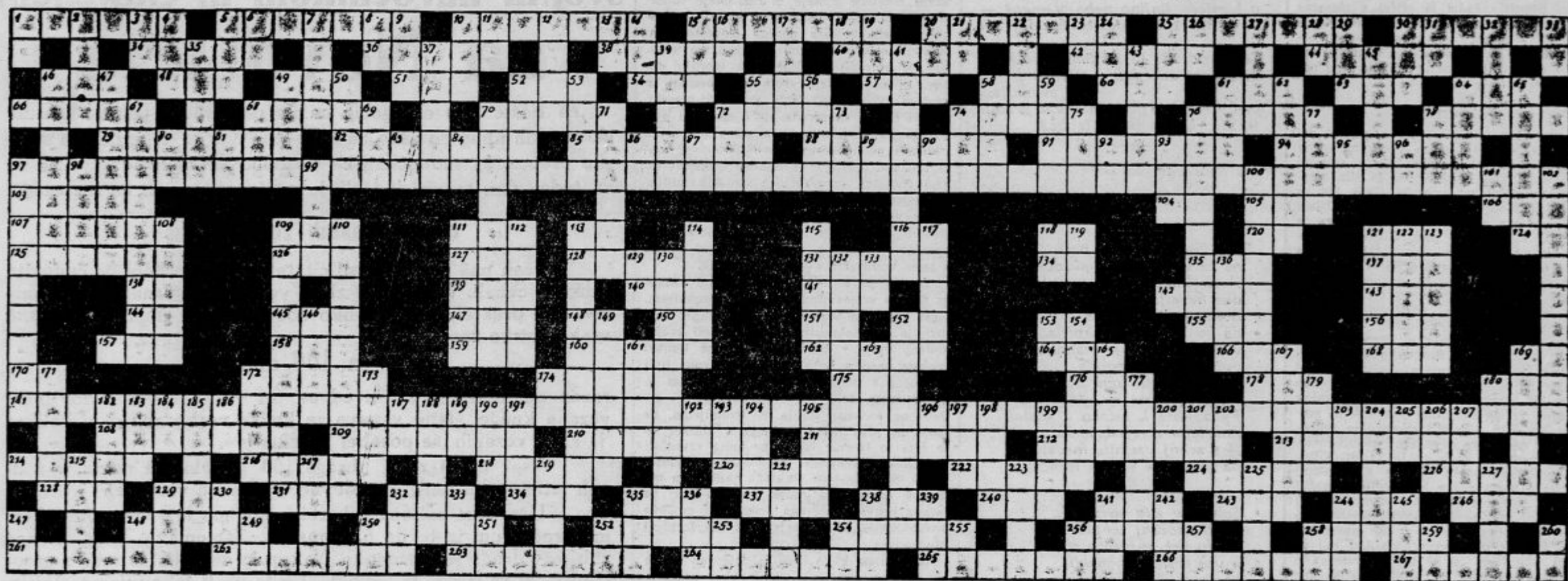
»Slavjanskato društvo v Blgariji« je pridno na delu, da propagira svoje ideje. Izdaja vsak mesec svoje glasilo »Slavjanski glas«, vsako leto pa »Slavjanski kalendar«. Za prihodnje leto je tak kolektor pravkar izšel. Vsebinsko kolektorja je prav zanimiva in poetna. Najvažnejši je članek vseučiliškega profesorja Stevana S. Bobčeva, predsednika »Slavjanskega društva«, o medslavjanskih odnosajih. Izmed drugih članov in razprav so zanimivi ti-le: Statistični podatki o površini in prebivalstvu slovanskih držav, prirastek slovanskega prebivalstva, glavna mesta slovanskega sveta, Rusija in Slovanstvo (prof. E. Sektorski), vprašanje jezika in narodnosti mahomedovcev v slovanski filologiji (prof. dr. S. Mladenov) itd. Ta kolektor izhaja že 17. leto in nima enakega v drugih slovanskih književnostih. V tem razdobju je gotovo mnogo storil, da so se široki sloji bolgarskega naroda poučili o ostalih Slovanih.

Smrt poljskega slikarja in novinarja. V Lvovu je umrl kot 82leten starček slikar in novinar L. Benedyktowicz, eden poslednjih udeležencev poljske vstaje l. 1863. V ustanjku je izgubil roki in je pisal in slikal z nog. V novinah se je udeleževal kot literarni kritik in eset.

Musej F. J. Tjutčeva v Muranovu. V Muranovu je bil odkrit muzej ruskega pesnika F. J. Tjutčeva (1808—1873). Pesnik je bil v diplomatski službi in ga je odkril Turgenjev. Njegova lirika se še danes čita.

Mickiewiczov spomenik v Parizu. Franco-

Novoletna križanka za nagrado „Jutra“

Jutrova noveletna
nagrada križanka

Pomen besed

Vodstvo:

1. knjiga, ki dobro služi križankarjem, 5. morski zaliv, 10. ljudski pisatelj (»Dobro«), 15. ameriški filmski igralec, 20. toaletna potrebščina, 25. kovina, 30. prebivalce balkanskega polotoka, 34. moderno oljevalno sredstvo, 36. ladijska potrebščina, 38. barva, 40. zakrament, 42. sransko bojišče iz svetovne vojne, 44. ime nemške filmske igralke, 46. Radičev organ, 48. kmeška potrebščina, 49. naselbina, 51. zamašek, 52. geometrijski pojem, 54. Cooganov film, 55. Slovan, 57. število, 58. krajevni prislov, 60. suveren, 61. nota, 63. samostanski brat, 64. svetopisemska oseba, 66. ptič, 68. jezik zaljubljenec, 70. zdravilo, 72. vojaško legitimacijsko sredstvo, 74. junak slovenske narodne priprave, 76. sestava ni del letala, 78. žensko krasno ime, 79. poklic, 82. cerkevna pobožnost, 85. mesto ob Dnepru, 88. predlog, 91. šolska potrebščina, 94. svetopisemska oseba, 97. »Jutrovo« noveletno voščilo, 103. kovina, 104. število, 105. prasoč starih Grkov, 106. vodna zgradba, 107. organska baza, ki služi za pridobivanje barvil, 109. kranjski močnik, 111. namizna potrebščina, 113. pogojnik, 116. predlog, 118. naslovna kratka, 120. cerkev ni red, 121. število, 124. utežna enota, 125. mesto v Albaniji, 126. sobna plošček, 127. žuželka, 128. Odissejeva domovina, 131. poklic, 134. kratka na listinah, 135. kandidat SDS za oblastne volitve, 137. rudarski izraz, 138. predlog, 139. knjižna značka (kras-

tica), 140. bivališče Adama in Eve, 141. švicarski kanton, 142. filmska diva, ki je igrala naslovno vlogo v »Beli sestri«, 143. števanik, 144. osebnostni zaimek, 145. komolec (angleška blagovna dolžinska mera = ca. 1/8 metra), 147. medmet, 148. nota, 150. prislov, 151. nikalnica, 152. osebnostni zaimek, 153. nikalnica, 155. pomožni glagol, 156. azijski denar, 157. zabavišče, 158. veznik, 159. divjaško orožje, 160. juristični pojem, 162. fizični pojav, 164. svetovni jezik, 166. češki veznik, 168. srbohrvatsko moško krasno ime, 169. število, 170. kratka na uradnih spisih, 172. mesto v Egiptu, 174. poetičan, 175. grška boginja, 176. turška izgovorjava arabskega »abu« (oče), 178. fizična enota, 180. število, 181. objekti k 97. 208. severnoameriški država, 209. mesto v Nemčiji, 210. človek izbranega nastroja, 211. srbohrvatsko moško krasno ime, 212. organska spojina, 213. absolutna smrt, 214. glasbeni pojem, 216. plača, 218. praga, 220. ime dveh sredozemskih zalivov, 222. skupne večerje starih kristjanov, 224. začimba, 226. junak grškega bajeslovja, 228. del plačila, 229. stanovski insignij, 231. svetopisemska oseba, 232. klic na pomoč, 234. žuželka, 235. oziralni zaimek, 237. žensko krasno ime, 238. časovna enota, 240. pesnitev, 241. srbohrvatsko moško krasno ime, 243. Napoleonov maršal, 244. število, 246. glas, 248. votra mera, 250. evropsko glavno mesto, 252. gora na Krasu, 254. medmet, 256. kraj ob Soči, znan iz svetovne vojne, 258. rimska boginja, 261. konvencionalen naslov, 262. moško krasno ime, 263.

turški mesec, 264. sovjetski politik, 265. ameriška verska sekta, 266. kraj v Albaniji, 267. ime rumunske princeze.

Navpično:

1. pomožni glagol, 2. sestavni del mostu, 3. ploščinska mera, 4. ime posebnega zemeljskega vzporednika, 5. vihar, 6. grška črka, 7. kras gorskih pokrajin, 8. igralna karta, 9. nedoločni števniki, 10. poljsko orodje, 11. kazalni zaimek, 12. egiptovski bog, 13. igralna karta, 14. pregovor, 15. španski narodni junak, 16. medmet, 17. šimska zabava, 18. predlog, 19. predlog, 20. ameriški pisatelj, 21. osebni zaimek, 22. Katin partner v Dvořakovih operi, 23. predlog, 24. srednjeveška junakinja, 25. oziromni zaimek, 26. središče gibanja, 27. japonski diplomat, 28. španski splošni, 29. severnoafriška pokrajina, 30. žensko krasno ime, 31. kvartaški pojem, 32. mesto ob Donu, 33. krajevni prislov, 35. mesto v Franciji, 37. grad ob Jadranskem morju, 39. navažen poklic, 41. loterijski dobiček, 43. kraj v Sloveniji z razvito železno industrijo, 45. isto kakor 42. vodovod, 46. abstraktno ime, 47. srbohrvatsko moško krasno ime, 49. trepalnice, 50. organ za presnavljanje življenja, 52. zabavišče, 53. moško krasno ime, 55. del obraza, 56. neotesno debljo, 58. angleška grofija, 59. rimski bog, 61. svetopisemska oseba, 62. moško krasno ime, 64. moško krasno ime, rabljeno v slovenskih krajevnih imenih, 65. čitatelj, 67. Lenjova žena, 68. vez blaga, 69. moško krasno ime, 70. Intriga, 71. dušikova spojina, 72.

rešiteljica Rimljanov pred Galci, 73. besedica, ki pomaga v zadregi, 74. del telesa, 75. krasno ime nekaterih filmskih igralcev, 76. stara pisava, 77. meja celine, 78. svetopisemska oseba, 80. medmet, 81. neznančvo ime, 83. pomožni glagol, 84. osebni zaimek, 86. veznik, 87. iracionalno število, 89. pridevek svetnikov, 90. najskrajnejši v morje segajoči del celine, 92. kratka, ki se ne piše na posnetice, 93. pridevek slehernega živca in neživega bitja, 95. isto kar 120. vodovod, 96. prislov, 97. posebne vrste spev, 98. oblika organske spojine, 99. pohištvo, 100. predsednik francoske republike, 101. medmet, 102. javen razgrajec, 108. astronomski pojem, 109. evropski politik, 110. skupina fizikalnih teles, 111. član kmetijske družine, 112. nedeljska zabava, 113. zbirka knjig, 114. divjačina, 115. neotesan kos lesa, 117. zavetišče starih listin, 118. pripis v pisnih (kratka), 119. akademski naslov, 121. torišče homerskih bojev, 122. i gentianu i delavcu enako potrebno perilo, 123. žensko krasno ime, 129. zemljiska mera, 130. park v Beogradu, 132. nacionalen pokret, 133. pomožni glagol, 136. del obraza, 146. trdka lokomobil, 149. nemška dežela, 152. ministrski kandidat, 153. pomožni glagol, 154. junakinja Rokavskega preliva, 161. materino veselje, 163. ptica-roparica, 165. kosilo, 167. angleško otočje, 169. moško krasno ime, 171. gibanje morja, 172. nemški pesnik in pisatelj (1768-1843), 173. žensko krasno ime, 174. pogojnik, 177. ločilo, 179. strateško važno mesto v Perziji, 180. kazalni zaimek, 182. nem-

ška filmska igralka, 183. bes, 184. osebni zaimek, 185. gorovje v Zedinjenih državah, 186. osebni zaimek, 187. naziv vladarja v romanskih jezikih (kratka), 188. glas, 189. veznik, 190. isto kakor 75. navpično, 191. nenaraven pojav, 192. nota, 193. sportna inštanca v Jugoslaviji (kratka), 194. isto kar navpično, 195. v slovensčini mnogo preveč in napak rabljeni zaimek (ženska oblika), 196. pomožni glagol, 197. krajevni prislov, 198. veznik, 199. šolska potrebščina, 200. medmet, 201. kraj pri Ljubljani, 202. važna britska trdnjava, 203. akademski naslov, 204. določena količina, 205. egiptovski bog, 206. veznik, 207. zbirališče volilnih kroglic, 215. kratek opis, 217. par atomskih jeder in hebridski otok, 219. isto kakor 195. navpično, 221. del žitnega klasa, 223. židovsko moško krasno ime, 225. odbornikovo veselje (muka?), 227. kraj Napoleonoovega pregnanstva, 229. praznik krstnega odrgovodgovor v rdgovodgovodgovodgovce patrona, 230. godalni instrument, 232. reka na Poljskem, 233. mlečni izdelek, 235. monogolski mogotec, 236. ročaj, 238. denarna kratka, 239. osebni zaimek, 241. vprašalnica, 242. rimski pozdrav, 244. očetov naslednik, 245. osebni zaimek, 247. vas pri Ljubljani, 248. pomožni glagol, 249. romanski splošni, 250. iracionalno število, 251. predlog, 252. predlog, 253. pomožni glagol, 254. pomožni glagol, 255. grška črka, 256. naslovna kratka, 257. španski splošni, 258. pritrilnica, 259. vprašalnica v narečju, 260. veznik.

Notranja politika Jugoslavije v l. 1926

Neprestana kriza vlade sporazuma. — Tekom leta smo imeli Pašičevo vlado in več Uzunovićevih. — Pet demisij. — Diskvalificirana politika sporazuma RR. — Neprestano eksperimentiranje z narodom in državo

L. 1926. zaključujemo v notranji politiki v znamenju neprestanih kriz vlade sporazuma RR, ki zavira reden razvoj našega javnega življenja že od julija l. 1925. Sodelovanje radikalov in radičevcev nam je poleg obse politične demoralizacije natovorilo tudi skoraj brezupno gospodarsko krizo. Parlament je celo leto komaj živel in v uspeh njegovega dela je klavrn. Bilanca naše notranje politike v l. 1926. je pasivna, bolj kakor je bila pred letom. Niti na eno večje delo ne more pokazati radikalno-radičevska koalicija.

V naslednjem podajamo kratek pregled važnejših notranjopolitičnih dogodkov v letu 1926.

Januar

5. januarja je bila tiha proslava obletnice Radičevega umika v slovitno zgodovinsko luknjo. Istega dne je v finančnem odboru radikalno-radičevska koalicija črtala iz drž. proračuna vse kredite za naše delne ceste in mostove ter reducirala nabroj kreditov. 6. januarja je min. predsednik Nikola Pašić odpotoval na odhiti v Monte Carlo, istega dne pa je krenil v Ameriko z našo delegacijo finančni minister dr. Stojadinović radi ureditve vojne dolega. — 7. januarja je minister za socialno politiko Milan Simonović predložil ministrskemu svetu zakonski načrt o pobijanju draginje, ki se pa po enem letu še ni pojavil v Narodni skupščini. — 10. januarja se je vršil v Zagrebu sestanek centralnega odbora Hrvatske za jednice, ki je ob tej priliki likvidiral. Osnovna se je nametala nove Hrvatske federalistična seljaška stranka (HFSS) s predsednikom dr. Ivanom Lorkovićem. — 18. januarja je vpoklopi St. Radić devet zagrebških vseučiliških profesorjev, ki so bili jugoslovenskega mišljenja, kar je izzvalo tridnevno stavko vseučiliške mladine v Zagrebu ter ogorčene proteste v vseh krajih države. Radi razburjenosti med dijaki se kralj ni udeležil akademskega plesa dne 23. januarja v Zagrebu. 26. januarja je finančni odbor dokončal razpravo o proračunskih vseh ministrstev. Proračun, ki je izkazoval izdatkov 12.279.890.631.70 Din, je bil sprejet z glasovno večino. — 29. januarja se je vrnil Nikola Pašić iz Monte Carla v Beograd.

Meseca januarja je govoril Sv. Pribičević na velikih shodih SDS v Ljubljani, Mariboru in Celju.

Februar

Dne 1. februarja se je sestala Narodna skupščina. V Dubrovniku je izzval Radić znani škandal z napadom na papeževu nuncija Pellegrinetti. — 8. februarja je podal Uzunović kot namestnik oadotnega finančnega ministra v Narodni skupščini ekspozicijo o državnem proračunu. 5. februarja se je v skupščini pričela glavna razprava o

proračunu. 8. februarja so bile končane volitve v ljubljansko Delavsko zbornico. Neodvisna delavska lista (SDS in NSS) si je z 8359 glasovi priborila sedem mandatov. — 11. februarja se je St. Radić opravičil v skupščini radi svojega napada na Pellegrinetti. Radi drugih svojih izjav. Grozila je že vladna kriza, z Radičevom kapitulacija je bila odgojena. — 16. februarja je bilo na seji radikalnega kluba prečitano besedilo famoznega sporazuma med radikali in radičevci. Izkazalo se je, da protokola sporazuma nista politična niti Pašić niti St. Radić. — 24. februarja je umrl v Zagrebu predsednik HFSS posl. dr. Ivan Lorković.

Marec

V Narodni skupščini se je nadaljevala razprava o državnem proračunu. 10. marca se je vrnil iz Amerike finančni minister dr. Stojadinović ter se takoj sprijaznil s St. Radićem, ki ga je prej posoval s kvartoprem. — 13. marca se je ustanovila v Ljubljani Vodnikova družba. — Pričetek kampanje Dragiša Stojadinovića proti Rade Pašiću. — 25. marca spor v radikalnem klubu z Ljubo Jovanovićem. Opozicija vloži dve interpelaciji proti Rade Pašiću. Prvo so podpisali Davidovičević, klerikalci in muslimani, drugo pa samostojni demokrati. Zahtevala se je skupščinska anketa, ki naj bi preiskala delo Pašičevega sina. — 26. marca je podal v skupščini dr. Ninčič ekspozicijo o zunanji politiki, na katerega je takoj odgovoril z daljšo kritiko Sv. Pribičević. — 27. marca je imel v skupščini finančni minister dr. Stojadinović ekspozicijo o državnem proračunu. — 29. marca je posl. Juraj Demetrović vložil interpelacijo o preganjanju učiteljev in ugotovil, da je St. Radić v treh mesecih vpoklopi, premestil in razrešil službe 28 šolskih nadzornikov ter 625 učiteljev. — 28. marca sta se v Ljubljani združili delavski strokovni organizaciji »Unija« ter NSS v Narodno strokovno zvezo. — 30. marca so radikali in radičevci izglasovali v skupščini drž. proračun s 186 glasovi proti 90. Poslanci SDS so ob tej priliki podali izjavo, da odklanjajo vsako odgovornost za ogromno obremenjenje ljudstva s tem proračunom. Istega dne so bile skupščinske seje odgojene do 5. maja.

April

Radičevci so se izjavljali proti odgovorni skupščini ter so zahtevali, naj se sestane 8. aprila. Pojavljala se je vnovič nevarnost krize. Kasneje so radičevci pristali na to, da se skupščina skliče na 16. aprila, zahtevali pa so, naj se tedaj postavijo na dnevni red interpelacije proti Rade Pašiću. — 4. aprila, prvi dan katoliških velikonočnih praznikov, je Nikola Pašić podal ostavko vlade radi nesloge med radikali in radi-

čevci. — 7. aprila je Radić posetil Pašića, ki je nato poslal kralju pismo, v katerem mu je svetloval, naj mandat za sestavo vlade poveri Nikoli Uzunoviću. Na to je pristal tudi Radić ter je Uzunović zvečer tudi dobil od kralja mandat. — 8. aprila je Uzunović po razgovoru s Pašićem in Radićem predlagal kralju vlado RR, iz katere je izpadel samo dr. Stojadinović. Kralj je takoj podpisal ukaz o novi vladi. Uzunović je prevzel tudi portfelj finančnega ministra kot namestnik. Sv. Pribičević je krenil to vlado za vlado političnih slabitev. — 11. aprila je nenadoma podal ostavko prometni minister Kosta Miletić, ki je ob tej priliki opozval St. Radića z »čitango« in »cucibatinzo«, ker ga je napadel na shodu v Pakracu. — 12. aprila je bil imenovan za finančnega ministra dr. Ninko Perić. — 13. aprila je bil imenovan za prometnega ministra dr. Vasa Jovanović. V listih se je povečala kampanja proti Rade Pašiću v svrhu pariranja Pašičeve akcije. — 14. aprila so nastale razburiljive konference med člani vlade. V Beograd je došel Radić, ki je bil sprejet v avdienci na dvoru. Drž. podtajnik dr. Kujundžić je podal ostavko. Tedaj je tudi Uzunović pozval St. Radića, naj predloži ostavko. — Ker Radić ni odgovoril na Uzunovićevo zahtevo, je 15. aprila odšel Uzunović z vsemi ministri (izmed radičevcev sta bila poleg dr. Nikić in doktor Superina) na dvor ter podal ostavko vlade. Kralj je poveril mandat za sestavo nove vlade, ki jo je Uzunović takoj sestavil, tako da so izpadli St. Radić, Pavle Radić in dr. Ivan Krajač. Prosvetni minister je postal Miša Trifunović, dr. Superina je zamenjal Pavla Radića, dr. Nikić na dr. Krajača. Dr. Nikić je s šestimi radičevskimi poslanci osnoval 17. aprila svoj lasten klub. Nastal je ogorčen boj med radikali in radičevci. Dr. Nikić je prišel izdajati radikalom podatke o korupciji radičevcev. Listi so prinesli dokumente proti dr. Vladku Mačku. Obtoževali so drug drugega korupcije. — 22. aprila se je sestal v Zagrebu k posvetovanju preplašeni Hrvatski seljaški klub. Sprejeta resolucija je bila zelo pomirljiva duha, ker je Radić še pošiljal Uzunoviću noutunde za zopetni sprejem v vlado. — 24. aprila se je vršila znamenita seja glavnega odbora radikalne stranke, na kateri je Nikola Pašić zahteval, naj se Ljuba Jovanović izključi iz stranke. Ta predlog je glavni odbor radikalne stranke naslednjega dne 25. aprila tudi sprejel s 46 glasovi proti 1, a 22 se jih je vzdržalo glasovanja. — V Celju so tega dne sklenili Prepeluhovi republikanci in Puceljevi pristajali, da se združijo v novo stranko, ki naj bi bila podružnica zagrebške HSS. — 29. aprila rekonstrukcija druge Uzunovićeve vlade, v katero so vstopili dr. Ivan Krajač, Ivan Pucelj in Pavle Radić. Drž. podtajniki so postali Josip Pasarić, dr. Ivan Fernar, Mirko Neudörfer in Avgust Košutić.

Maj

6. maja se je sestala Narodna skupščina; pričakovani odgovor vlade na interpelacije opozicije radi korupcije Rade Pašića je izostal. — 8. maja so radičevci v odboru za interparlamentarno unijo glasovali za Ljubo Jovanovića kot predsednika, kar je izzvalo nove glasove o krizi. — 10. maja je bila v skupščini sprejeta trgovinska po-

godba z Avstrijo. — 14. maja se je pričela v skupščini razprava o interpelacijah proti Rade Pašiću. Vladna večina se ves dan ni mogla sporazumeti o prostem prehodu na dnevni red. Opolnoči je dr. Šibenik predlagal v imenu HSK poseben prehod na dnevni red, v katerem se je zahtevala predložitev zakona o pobijanju korupcije, izvolitev anketnega odbora. SDS je vložila svoj odlovojni predlog, radikali pa s svojega po dr. Radonjiću. Uzunović je vezal votum za upanje s sprejetjem radikalnega predloga, ki pa je pri glasovanju propadel s 127 glasovi proti 150. Z opozicijo so glasovali tudi radičevski ministri. — 15. maja je Uzunović podal demisijo svoje tretje vlade. — 16. maja se so vršile občinske volitve v Dalmaciji, pri katerih je dobila SDS 197 mandatov. — 17. maja sta bila na dvoru Uzunović in St. Radić. Kriza se je rešila na ta način, da je Uzunović umaknil ostavko in da je izšel iz vlade samo Pavle Radić, mesto katerega je postal minister agrarne reforme dr. Stanko Šibenik. — 20. maja je odpotoval dr. Ninčič v Zenevo na razpoložljivo konferenco. — 25. maja so vložili radikali v znak korupcijske protiofenzive interpelacije proti dr. Kosti Kumanudiju in Risti Jojiću. — 26. maja je odločila vladna večina, da se izvoli v anketni odbor 21 poslanecv, in da naj ta odbor prouči v šestih mesecih interpelacije o korupciji. — 29. maja je v skupščini finančni minister dr. Perić odklonil nujni predlog SDS za pomoč poplavljenjem. — 30. maja se je vršil v Ljubljani antikorupcijski shod ožje opozicije, ki je bil prvi in zadnji te vrste.

Junij

3. junija prva seja anketnega odbora. — 6. junija je odpotoval Nikola Pašić na zdravljenje v Karlovo Var. — 8. junija je bil sprejet v skupščini s 129 glasovi proti 17 zakon o izpremembi čl. 289 finančnega zakona o invalidih. 9. junija je bila sprejeta v skupščini trgovinska pogodba med našo državo in Italijo. Dr. Krajač je ob tej priliki kapituliral, dasi se je prej mnogo upiral proti tej pogodbi. 13. junija je govoril Sv. Pribičević na velikem manifestacijskem shodu SDS v Metliki. — 17. junija je bila sprejeta v skupščini izprememba čl. 293 versajske mir. pogodbe. Istega dne je ministrski svet odobril nettunske konvencije, na katere so pristali tudi radičevski ministri. — 18. junija je skupščina ratificirala pogodbo naše države z Ameriko o ureditvi vojnega dolga. — 17. in 18. junija so se vršile konference ministrov Male antante na Bledu. — 22. junija se je podpisala v Beogradu trgovinska pogodba med našo državo in Albanijo. — 23. junija je bila ob burnih protestih opozicije zlasti pa SDS sprejeta v skupščini izprememba čl. 284. uradniškega zakona, s katero se je podaljšala nestalnost drž. uradnikov do 1. septembra l. 1929. — 23. junija je došlo v Ljubljani do krvavega spopada med Orjunaši in polječji, ki se je zbal demonstracij pred italijanskim konzulatom. — 30. junija so bile sprejete v skupščini takozvane beograjske konvencije z Italijo. Skupščina je bila odgojena za negotov čas.

Julij

V početku meseca sta poslovala anketni in zakonodajni odbor. Medtem je St. Radić

na svojih shodih nadaljeval napade na radikale. — 7. julija se je vršila v Zagrebu seja HSK, na kateri so bili izključeni iz kluba dr. Nikić, dr. Ivan Lončarević in Stipo Klaić. — 23. julija je vlada odzvela posebno naredbo drž. uradnikom delagrinskih doklad v korist poplavljenjem, kar je izzvalo med njimi skrajno ogorčenje. — 25. julija je umrl bivši radikalni minister dr. Zarko Miladinović. — 27. julija je bila razpuščena Orjuna v ljubljanski oblasti.

Avgust

Mesec avgust se je pričel s strahovitim terorjem radikalov pri občinskih volitvah v Srbiji in Crni gori. Radikali so se pri občinskih volitvah v Beogradu razcepili med Bobičeve in Maksimovićeve pristaje. — 1. avgusta so odkrili v Kranju na največjejši način spomenik kralju Petru I. Osvoboditelju. — 2. avgusta je umrl v Karlovi Varih radikalni prvak in minister pravde Marko Gjuričić. — 16. avgusta so se vršile v Srbiji in Crni gori občinske volitve. Valed razkola so radikali v Beogradu propadli v korist davidovičevcev. — 18. in 19. avgusta je bila v Zagrebu seja HSK, na kateri je bilo sklenjeno, da se vložijo interpelacija proti dr. Nikiću. — 29. avgusta je St. Radić napadel na shodu v Pregradi dr. Nikića in izjavil, da ne bo šel v Zenevo.

September

Dr. Ninčič in St. Radić sta odpotovala s ostalo delegacijo v Zenevo na zasedanje Drustva narodov. — 15. septembra se je vrnil Nikola Pašić iz Monte Carla v Cavtat. — 16. septembra sta odpotovala kralj in kraljica z Bleda v Pariz. — 21. septembra je podal Uzunović dolgo izjavo, da je v vladi vse v redu, da dr. Nikić ni kamen spodbite in da ni treba delati nobenih kombinacij s Pašićem. — 22. septembra so se vršile volitve v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, pri katerih so zmagnali zastopniki naprednih gospodarskih krogov.

Oktober

Početkom oktobra sta poslovala anketni odbor in odbor za stanovanjski zakon. — 4. oktobra se je vršila svečana seja Narodne skupščine na čast češkoslovaškim parlamentarcem, ki so posetili Jugoslavijo. Istega dne so bile odgojene seje skupščine do 12. oktobra. — 6. oktobra so odpotovali češkoslovaški parlamentarci v Srbijo. — 7. oktobra je bil odstavljen v Ljubljani goretski svet na magistratu pod predsedstvom dr. Dinka Puca ter imenovan na njegovo mesto vladni komisar Alfonz Mencinger. — 8. oktobra se je vršila v Zagrebu seja HSK. Da bi se izognil morebitnim neprijetnim sklepom HSK, je Uzunović tega dne pregovoril dr. Nikića k ostanku. Zvečer istega dne so pristigli v Zagreb češkoslovaški parlamentarci. Pri sprejemu je povzročil St. Radić škandal, ki je izzval v Beogradu veliko ogorčenje. — 12. oktobra se je vršil v Ljubljani triumfalni sprejem češkoslovaških parlamentarcv. Istega dne se je sestala v Beogradu Narodna skupščina. V vladi je nastala napetost, ker se je hotelo izdati komunikirati radi Radičevih izjavov ter prisiliti ga, da bi se odpovedal predsedstvu HSS. — 13. oktobra je Uzunović nenadoma podal demisijo svoje vlade, za katero je zvedel Radić šele iz listov. — 15. oktobra je došel Radić v Beo-

grad ter bil sprejet na dvoru. — 16. oktobra je Uzunović izjavil, da je vlada umaknila svojo ostavko. — 19. oktobra se je začelo novo skupščinsko zasedanje. Za predsednika skupščine je bil izvoljen Marko Trifković. — 22. oktobra so bili izvoljeni razni skupščinski odbori. Pašić je prišel z ofenzivno proti Uzunovićevi vladi, stalna kriza se je pojavljala v večini bolj vidnih oblikih. — 29. oktobra je skupščina sprejela najpomembnejšo odločitev, nakaž se bile seje odgoditi do 8. novembra.

November

8. novembra se je Narodna skupščina sopolstala. — 4. novembra je anketni odbor v glavnem zaključil svoje delo s storami Rade Pašića. — 11. novembra je bila sprejeta v skupščini izpovedna člena 205 o prometnem osoblju, s čimer se je povzela nestrastnost tega osoblja. — 12. novembra je predlagal v skupščini posl. Gligorić Božović v imenu SDS resolucijo o laistovskem nasilju nad našimi rojaki v Italiji in o aretaciji posl. Wilfana. — 13. novembra se je vršila v skupščini razprava o tej resoluciji, ki jo je vlada večina odstopila v rešitev zunanjemu ministru dr. Ninčiću. — 15. novembra so bile sprejete v skupščini konvencije naše države s Rumunijo o obmejnih posestvih. — 18. novembra je ministarstvo svet sprejelo sklep, da se izvedejo obširne volitve 28. januarja 1927. — 24. novembra je vlada večina odstopila v skupščini nujni predlog SDS o zaščiti zborovalne svobode. — 25. novembra so radikalni vojniki interpellacijo proti dr. Pernarju in dr. St. Košutiću. — 26. novembra so bile v skupščini ratificirane mednarodne konvencije o zaščiti delavstva. Ker je anketnemu odboru potekel šestmesečni rok, se je pričelo meštarjenje med radikali in radičevci. — 27. novembra je bil anketnemu odboru podan rok za 10 dni, skupščina pa je bila odgodena do 7. decembra. Položaj je postal zapleten, ker so med vladnimi zavezniki nastala nemirnostljiva nesoglasja glede poročila anketnega odbora. — 29. novembra je bil Pašić na dvoru v avdijenci, nakaž se je takoj pričelo govoriti o bližnjih važnih dogodkih.

December

Dne 2. decembra so bili sprejeti na dvoru v avdijenci dr. Korošec, dr. Ninčić in St. Radić. Pašić je pustil objaviti v listih izjavo o megli, ki preti St. Radiću. Razen tega je Pašić zahteval od Uzunovića, naj poia ostavko. — 3. decembra so radičevci pristali na odgovoritev anketnega odbora. — 6. decembra je postal ostavko zunanji minister dr. Ninčić s senzacionalno izjavo, da je izgubil zaupanje v pravilnost svoje politike. — 7. decembra se je sestal radikalni poslanški klub in istega dne je Uzunović na Pašičevo zahtevo podal ostavko svoje četste vlade. Ker se je tega dne sestala Narodna skupščina, ji je bila ostavka vlade takoj sporočena, seje pa so bile odgojene na negotov čas. Kralj je povelil mandat za sestavo koalicijske ali koncentracijske delovne vlade zopet Uzunoviću. — 8. decembra je Uzunović po Pašičevem nasvetu vrnil kralju svoj mandat. — 9. decembra so se pričele konvencije na dvoru. Pozvani so bili Uzunović, Marko Trifković, St. Radić in Pašić. — 10. decembra je nenadoma umrl Nikola Pašić. Konvencije na dvoru so bile radi njegove smrti odgojene. — 12. decembra se je vršil svečan pogreb pok. Nikole Pašića. — 13. decembra so se na dvoru nadaljevale konvencije. Pozvani so bili Lj. Davidović, Sv. Pribešević in dr. Korošec. Pribešević je predlagal kroni svobodno volitve. — 14. decembra je Uzunović dobil ponovno mandat za sestavo vlade. — 15. decembra je radikalni klub izrekel Uzunoviću zaupnico in ga pooblašil za pogajanja v svrhu sestave vlade. Uzunović je še istega dne prišel pogajanja z Radićem, Davidovićem, Pribeševićem in dr. Korošcem. Pribešević je odločil vstop v vlado. — 16. decembra se je Uzunović pogajal z dr. Spahom. — 18. decembra je bil na dvoru dr. Voja Marinković, ki je kralju obrazložil naziranje Demokratičnega zveštelca o rešitvi vladne krize. Tega dne je bil na dvoru dvakrat tudi Uzunović, čegar delo za rešitev vladne krize je radikalni klub odobril. Med vladno krizo je radičevski minister trgovine in industrije v demisiji dr. Iv. Kralja na nezakonit način razpustil še ne konstituirano Zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, in sicer vesled intrig slovenskih radičevcev in klerikalcev, kar je izzvalo splošno ogorčenje vseh zavestnih slovenskih trgovcev in obrtnikov. — 21. decembra je Uzunović po brezuspelih pogajanjih vrnil kralju mandat. Istega dne popoldne je dobil mandat za sestavo koncentracijske vlade ali širše koalicijske vlade Ljuba Davidovića. — 22. decembra se je Lj. Davidović pogajal z Veljo Vukičevićem, Sv. Pribeševićem in dr. Nikčem. Pribešević je odločil vstop v vlado. Medtem je tudi radikalni klub sklenil, da odklanja Davidovićevo ponudbo za vstop v vlado. Popoldne istega dne se je Davidović pogajal z Radićem, ki je pristal na vstop v vlado. Zvečer je Davidović kralju vrnil mandat. Ponoči je dobil Uzunović ponovno mandat za sestavo delovne vlade. Uzunović je skušal obnoviti koalicio RR, ojačeno s slovenskimi klerikalci. Nova vlada je bila sestavljena in zaprisežena 24. decembra na božični večer. V zadnjem trenutku so klerikalci izpadli. Iz nove vlade je Radić iztisnil tudi dosedanjega ministra Ivana Puclja ter vrnil dva svoja sorodnika, nekaka Pavla Radića in svojega zeta inž. Košutića.

Ivan Albreht:

Pismo v Korotan

Kako je s tabo, zemlja pod Ojstrico, ob Zili, tam pri Vrbi, Gospodstvu? Kakor mladenič ljubljeno devico bi k sebi hotel te nocoj prižeti.

In zasnel bi vate se s poljubi: «O naša zibel, naša sveta rana, kako se rešiš, ubežiš pogubi, ko z našo si nevero v smrt bila zdana?»

Joj, s srcem ne, z besedo smo ljubili... Zda bi srce kričalo, a ne more, v besedo smo vso vero izgubili: prišel je čas kesanja in pokore.

A zda spokorno ti srce bo zvesto, vstajenja spet si v dušah uglasimo, dokler da te ponosa svojega nevesto svobodno v svojo sredo vvrstimo.

Cvetko Golar:

Macesni

Macesni visoki iz sreha strne kot stražniki tihi na robu planjave, v blestečo sinjino neba plamenj — in smrti razlega se strel čez dobrave.

Sanj pridrsijo in z njimi nevesta, in vranec zahrška, v stremenih tvenkija, vsa v rožah in petju in smeju je cesta, in ptici kanila je kri iz src.

Vera Albrechtova:

Po solnce

Na Gorjancu leze polž, ne na vrh, on gre navzdol. A na Smarno goro mravlja dve nedelji se odpravljaj. Bohta se je odločila, da bo Triglav preskočila, v Trst jo žaba je mahnila, rada morje bi popila... Jojme, jojme, kam bi vi, vsi pred vami so odšli? Pa pojdite li solncu v goste, tam lepo sprejeti boste! A s seboj vzemite lonce, da prinesete v njih solnce!

Solnce v sito so zaprli, žarki skozenj so prodrli, pa so brž po vrečo stekli, a vse prste si opekli... in skozi vrečo osmojeno solnce je ušlo rumeno. S slamnikom so ga pokrili, pa kaj hitro so gasili, drugi so ga v sod stlačili, čep trdno v dno zabili... Zda pa pipo nasadite, v vrečo solnce natočite!

Vera Albrechtova:

Na konjčku

Hi, konjček moj, hi, hi! Meni strašno se mudi. Le vzdiguj nožice! Zda v Ribnico po žlice. Če ne bo cesta blatna, še v Dragatuš po platna. Hajd v Ljutomer po vino, v poljansko brž dolino: čipk v Idriji dobimo, les v Loki naložimo. V Bohinj po hlebec sira, konjček moj se hira, izgubil bo podkove, pa kje dobil bom nove? A — v Kropi so kovači, ti niso postopaci!

Veselin M. Vukičević: Uspomene djakarnednika. M. Vukičević Zagrebška «Nova Evropa» je izdala v latinici vojne spomine mladega, nadarjenega srbskega pisatelja Veselina M. Vukičevića. Knjiga, ki obsega 118 strani, je napisal predgovor Laza Popović, ki vidi v njej simpatično in gorlo izpoved mladega Sumadince. Uspomene djaka narednika, so pisane zelo zanimivo in pomembno rečiščno oboževanje jugoslov. literature o svetovni vojni. Knjiga, ki bomo o nji še izgovorili, toplo priporočamo. Stane 80 Din.

«Nova Evropa». Zadnja letošnja 12. številka te revije ima to-le vsebino: Ujedinjenje bez oslobodjenja (I. Kolbe) Tajni Londonski ugovor (Kako je postala Jugoslavija, dr. Seton Watson). Tekst Londonskega ugovora (u prevodu). — Politički pregled (Smrt Nikole Pašića). — Ekonomski pregled (80 godina I. Hrv. Stedionice). — Književna kronika (Zeretići u Crkvi). — Njegov i Nikolaj Velimirović (D. Kirilović). Knjige i listovi: Austrijanci o odgovornosti za rat (A. I. i B.). — Beleška: Ispravak g. Sarkotića.

«Slovenski Pravnik» ima v 12 številki to - le vsebino: Dr. Hinko Lučevnik: Dokaz s preizkusom krvi v pravnih za ugotovitve očetovstva. — Dr. Fr. Goršić: Katere izrazov na se nesporni sodnik posluhuje za takozvano likvidiranje napovedanih terjatev? — Dr. I. Vrančić: Ali pripetki za socialno zavarovanje ob izvršbah na nepremičnine res nimajo prednostnih pravic? — Književna poročila. — Razne vesti. — Priloge. Odločbe stola sedmoroce v kazenskih stvarih. — Notarski Vestnik.

Pozor: Pozor!

Automobilisti!

Automatično ličjanje.

Popolna lakiranje avtomobilov potom kompresije zračnega priuska. To postopanje nadkrijuje vsa dosedanja ličja in je trajnejši ter daje dosledno čisto svetlost in je pri vsem še c. neši kakor Duco. Svojo elastično svetlost ohrani ob vročini in mrazu in vzdrži vedno svojo enakomerno bar. o in svetlobo. Ne škoduje ji niti bencin, olje in mast. Nasprotno čim bolj se čisti in snaži tem sijajnejši je blešč.

Brez premisleka morete dati svoja vozila ličati s to novo ameriško iznajdbo,

autoličarstvu

Šušteršič Leopold

Dunajska cesta šte. 41.

ki izvršuje vsa naročila točno in primerno ceneje kot je ličanje po starem sistemu. Izvršuje tudi vsa sedlarska in tapetniška dela, kakor do sedaj.

„Ljubljanski Zvon“ v prihodnjem letu

Is kakom revolucionarnih povojnih dni se danes čimdalje jasneje in razločneje izloča pralni in solidni temelji, na katerih bo nekoč stonela kultura novega slovenskega. Intenzivno sodelovanje pri gradnji teh temeljev je notranji postulat vseh tvorilnih duhov, ki se zavedajo svoje odgovornosti in svojega poslanstva. Tudi slovenski-jugoslovanski človek se zaveda, da njegova in njegovega naroda kultura ne more biti neka izolirana neodgovorna provinca, temveč mora biti živ, oplojav in oplojen drobce v živem občestvu evropskih in svetovskih kultur. „Ljubljanski Zvon“ se zaveda svoje odgovornosti: ve, da so vprašanja in problemi sodobnih kultur njegovi lastni problemi in vprašanja; ve, da je njegova dolžnost stopiti s temi kulturami v kar najbližji stik.

Zaveda pa se tudi, da je kultura vsakega naroda svojevredna in poseben organizem. Čigar korenine segajo v davnino, čigar areol utripa v sodobnosti in ki s svojimi svojimi slutenj tipje v bodočnost. Službi kulturi svojega naroda, bo „Ljubljanski Zvon“ tudi v bodoče v svojem literarno-umetniškem in esejističnem delu negoval predvsem pomembne sodobne težnje in stremjenja, ne more pa prekiniti s tradicijo, v kolikor je še živa in tvoriva, kakor ne more zavračati bodočnosti obetajočih polkrušev. Zavračal pa bo tudi v bodoče vsakršno nejasno in neplošno eksperimentiranje. Slej ko prej pa ostane bistvo njegovega programa: najširše svobodoumje, ki ustvarja brez kakršnihkoli predsodkov.

Is gradiva, ki je listu že došlo ali mu je obljubljeno, omenimo samo nekaj poglavitnih točk.

V leposlovnem delu se po nadaljeval in zaključil Vladimirja Levstika roman iz vojne dni. Hilarij Pernate, ki se v letošnjem letniku radi tehničnimi nepravili ni utegnil dovršiti. Ta povest je že letos priklenila naše širok krog čitateljev. Njih zanimanje se bo v prihodnjih nadaljevanjih še stopnjevalo. Delo razodeva vse vrline avtorjevega peresa. Istotako pride prihodnje leto na vrsto Joka Lovrenčiča starorimski roman „Prubius in Hispania“, ki smo ga morali leto radi pomanjkanja prostora odložiti. Dejanje dela se vrši po drugi punski vojni, ko so v antični Rim jeli pronicati prvi azijski vplivi pomehkuženosti in razvratu. Ljudstvo se vdaja mističnemu kultu Duha zemlje, ženske se bore za neke svoje pravice. Iako razmere tedanjega Rima v mnogem spominjajo na današnji čas. Jedro je izraženo v gestu: salus rei publicae suprema lex — to je: če se v narodu pojavijo kalli bolezn, ni samo dolžnost posameznikov, marveč gosposke, da jih odstranijo in izleči. Tudi ta roman, ki je pisan v klasično-jedratem slogu in odpira nekaj nazornih perspektiv v vrenje in trenje tedanjega Rima, bo dostopen najširšemu občinstvu.

Poleg tega bo gojil list v prihodnjem letu v večji meri krajšo novelo in dramo. V ta namen so izročili uredništvu svoje pripevke že številni književniki: France Bevk (»Nenavadni obisk«), Juš Kozak, Ferdo Kozak (»Skritovosti naše hiše«), Cveto Golar, Anton Novčan, Ivan Zorč L. dr., med mlajšimi: Miran Jare (»Partija šahca«), Slavko Gram (zanimivi dramski prizor »Uporniki«), Tone Seliskar, B. Kreft, ter med mlajšimi: Anton Ocvirk (»Gospod Izidor«).

V pesniškem delu ostanje listu zvesti vsi dosežani sotrudniki, približno pa se pripetki tudi nekaterih mlajših pesnikov in pesnic. Razen tega objavi list nekaj poslednjih pesmi iz Askerčeve zapuščine.

Pod naslovom »Iz svetovne književnosti« se bodo pridobivali krajši značilni sestavki iz del pomembnih sodobnih umetnikov besede tujih narodov. Takoj prvi zvezek predstavi slovenskemu občinstvu največjega modernega francoskega romanopisca M. Prousta; temu sledi Angličan, nato španec Jarnes in drugi.

Esajistični del bo pester in aktualen. Največjo pažnjo bo uredništvo posvečalo sodobnim domačim literarnim in umetniškim vprašanjem. Tu bodo zastopani: odlični esejist Janko Lavrin, ki piše danes v angleškem jeziku in čigar dela se prevajajo v jeponščino, je izročil uredništvu originalno razpravo: »O psihologiji evropskega romanizma«, razen tega priobli nekaj portretov iz svetovne književnosti (I. Cankar, Bau delaite, Whitman itd.); Oton Zupančič (o gledališču in kritiki); A. Lajovic, Joka Glonar, J. Klemenčič, P. Bradac; Franjo Cihaj priobli esej o »Psihologiji Cankarjevega umetniškega ustvarjanja«, Karel Dobida piše o reviji evropske upodabljalne umetnosti na razstavi v Benetkah Josip Vidmar je poročal o sodobnem francoskem gledališču: o sodobni francoski književnosti bosta končno poročala tudi A. Debeljak in P. Karlin. Poleg navedenega bo list redno prinal tudi krajše esajistične preglede preko sodobne srbsko-hrvatske in bolgarske književnosti in umetnosti. Niz esajevov namerava uredništvo končno posvetiti modernemu avgleškemu slovensu, kritiki in gledališču, ki je danes med Slovenci malo znano. V to svrhu je uredništvo pridobilo znanega angleškega publicista in kritika, prof. W. H. Hindlea.

Smer lista je tedaj jasno opredeljena: kulturno slovenstvo — s najbližjem kontaktom s kulturami drugih jugoslovanskih narodov — s sodelovanjem sodobne kulturne Evrope.

Novost v novem letniku bodo umetniške reprodukcije v bakrotisku. Tekom leta prejmejo naročniki deset portretov naših vel moč. Prvi bo priložen februarški številki. Da bo uredništvo moglo izvrševati to svojo nalogo, je v veliki meri odvisno od obširnosti. Zato vabimo vse došolanje garotičke, da ostanejo listu zvesti in v bodoče, prostimo pa tudi druge, vsa, ki umejo ceniti pomen lepe knjige, da stopijo v naš krog!

„Ljubljanski Zvon“ bo izhajal točno prvi teden vsakega meseca. Naročnina znaša: za celo leto 120, za pol leta 60, za četrti leta 30 Din; za tiskovništvo 150 Din. Naroče se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica št. 54.

„Jutro“

svojim naročnikom in čitateljem za Novo leto

Za Božič smo omogočili našim prijateljem nakup krasnih slovenskih knjig po jako znižani ceni. Ker se jih je mnogo oglašilo prepozno, smo podaljšali pogodbo s Tiskovno zadrugo še za teden dni, tekom katerih je našim čitateljem na razpolago

deset krasnih zbirk knjig

Vsak naš naročnik ali čitatelj jih lahko dobi po čudovito znižanih cenah. Vseh deset zbirk velja v knjigarnah 2344 dinarjev, naši prijatelji pa jih lahko dobe za 1000 dinarjev, odnosno vsako zbirko zase

le za 100 dinarjev

razen poštnine, ki je navedena pri vsaki zbirki. Kdor hoče vezane knjige, stane vezava za knjige vsake zbirke v kolikor je knjig vezanih, še posebej 50 dinarjev.

Vseh deset zbirk obsega 100 popolnoma novih, v zadnjih letih izšlih knjig leposlovne in poučne vsebine.

Ugodnost nakupa teh zbirk nudimo le svojim čitateljem in naročnikom in to do 6. januarja. Zamenjava knjig iz ene zbirke v drugo je nemogoča. Nakup in naročila se vrše z naročilnico, ki se izreže iz »Jutra«, ter le proti takojšnjemu plačilu.

Knjige se dobe v Knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Prešernova ulica 54 (nasproti glavne pošte). Kdor predloži »Jutrovo« naročilnico, ima pravico do nakupa vseh desetih ali pa poedinih zbirk. Zunanji naročniki naj nalepijo naročilnico na dopisnico in jo pošljejo izpolnjeno na upravo »Jutra« v Ljubljani.

Naročilnica

UPRAVI «JUTRA»

v Ljubljani.

Podpisani naročam (katero?) zbirko knjig. Istočasno pošiljam za knjige in poštnino znesek Din. Za vezavo knjig dodajam še Din.

Blagovolite mi knjige po prejemu denarja takoj poslati.

Ime naročnika (čitljivo).

kraj, pošta.

Istočasno z Naročilnico je treba poslati denar po poštni nakaznici ali po položnici (ne »Jutrovi«!), ki se lahko dobi pri vsakem poštnem uradu za 25 par na naslov: Tiskovna zadruga v Ljubljani, poštno čekovni račun št. 10.708.

Seznam knjig v poedinah skupinah

I. zbirka:

Tavčar Iv.: Cvete v jeseni. Visočke kronike Kersnik: Cyclamen Roman Kersnik: Agitator Roman Barbusse: Ogenj Roman Vajnski: Lečee sence Roman Zbanič: Zrtve Roman Veber Fr.: Znanost in vera Shakespeare: Zupančič: Sen kresne noči Piramid Pravo v revuluciji.

Cela zbirka 100 mesto 235 Din. Poština 13 Din (kjer se dostavljajo zavrtki na dom 18 Din.)

II. zbirka:

Tavčar Iv.: Izza kongresa Roman Budai: Križev pot Petra Kupljenika Povest Fagazzaro: Svetnik Roman Shakespeare: Zupančič: Macheth Zeyer: Tri legende o razpelo Cermelj: Materija in energija Hobhouse: Liberalizem Dr. Titar: Nalezljive bolezni

Cela zbirka 100 mesto 248 Din. Poština 13 Din (kjer se dostavljajo zavrtki na dom 18 Din.)

III. zbirka:

Bon ton Knjiga o lepem vedenju, govorjenju in oblačenju Sorli: Zadnji val Roman Stritarjeva: Antologija Anarole France: Pingvinski otok Roman Dolenc Hinko: Izbrani spisi Puškin: Prijetelj: Kapetanova hči Povest Melik: Jugoslavija I del Iben. Gospa z morja Hearn Knjiga o japonski

Vseh 9 knjig 100 mesto 233 Din. Poština 13 Din (kjer se dostavljajo zavrtki na dom 18 Din.)

IV. zbirka:

Slavko Gram: Z ognjem in mečem Roman Pretnar: V pristanu Lah: Knjiga spominov Jenko S.: Zbirni spisi Andrejev: Plazovna Povesti Cehov: Švedske Povesti Kač: Dalmatinske povesti Felgel: Tik za fronto Humoreske Veber: Uvod v filozofijo

Vseh 9 knjig 100 mesto 235 Din. Poština 13 Din (kjer se dostavljajo zavrtki na dom 18 Din.)

V. zbirka:

Iurčič Jos.: Zbirni spisi IV zv (ali III ali II zv.) Cankarjev zbornik Coster: Uten spiegel Roman Lah Angelin Hidar Roman Novčan: Samosilnik Povesti Stare: Lisakova hči Povest Melik: Jugoslavija II del Kmetova Marija: Večerna pisma

Vseh 8 knjig 100 mesto 244 Din. Poština 13 Din (kjer se dostavljajo zavrtki na dom 18 Din.)

VI. zbirka:

Slavko Gram: Porop I Roman Podimbar: Križev pot Petra Kupljenika Povest Strug: Jutri Novčan: Velela Debeljak: Solnce in senca Stritar: Sodnikovi Povest Prijetelj: Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma.

Vseh 8 knjig 100 mesto 249 Din.

Poština 13 Din (kjer se dostavljajo zavrtki na dom 18 Din.)

VII. zbirka:

Pota in gili (Vsi dovedaj izšli zvezki po ljudno-znanstvene zbirke: Ant Melik: Zgodovina SHS I in II zv Fr. Veber: Uvod v filozofijo A. Melik: Jugoslavija I in II del Prijetelj: Predhodniki in idejni utemeljitelji ruskega realizma Stritar: Simon Gregorčič Fr. Veber: Znanost in vera Fr. Cermelj: Materija in energija

Vseh 9 knjig 100 mesto 239 Din. Poština 13 Din (kjer se dostavljajo zavrtki na dom 18 Din.)

VIII. zbirka:

Prosveti in zabava (Vsi zaporedni zvezki izbirke): Kač: Dalmatinske povesti Stare: Lisakova hči Povest Dolenc: Izbrani spisi Stritar: Sodnikovi Povesti Zeyer: Tri legende o razpelo Puškin: Kapetanova hči Povest Kersnik: Cyclamen Roman Kersnik: Agitator Roman Fastuik: Križev pot Petra Kupljenika Povest Zbanič: Zrtve Povest Hearn: Knjiga o japonski Kmetova: Večerna pisma

Vseh 12 knjig 100 mesto 194 Din. Poština 13 Din (kjer se dostavljajo zavrtki na dom 18 Din.)

IX. zbirka:

Oder (Vsi dosežani izšli zvezki zbirke): Lah: Noč na Hmeljniku Nužić: Navaden slovek Stalba: Stari grehi Petrovič: Ploha: Thoma: Lokalna železnica Linhart: Zupanova Mica Svoboda: Poslednji mož Nužić: Narodni poslanec Schönherr Zemlja: Korollja Jugana Petrovič: Vozel Zagor I.: Vrtinec Svoboda: Popek Lah: Pepelnik: Thoma: Lotkin rojstni dan Iben: Gospa z morja Novčan: Velela: Pregelj: Azazel

Vseh 18 knjig 100 mesto 231 Din. (Vezane zbirke ni.) Poština 10 Din. (kjer se zavrtki dostavljajo na dom 15 Din.)

X. zbirka:

Knjižnica »Jutra«. Heller: Prigode gospoda Collina Roman Heller: Blagava velikega vojvode Roman Farrere: Guasari Roman: Shelf: Hči papeža Roman Fereal: Veliki inkvizitor Roman Hire: Lucifer Roman: Leblanc: Tigrvi zohie Roman Vereščin: Pater Kaleran Roman Dumas: Zvestoba do groba Roman Melik: De Bitolija in Ohrida

Vseh 10 knjig 100 mesto 236 Din. Poština 13 Din (kjer se dostavljajo zavrtki na dom 18 Din.)

„JUTRO“

Mrzko

(Ruska narodna.)

Starec in starka sta imela troje hčera. Najstarejša hči je bila starka pastorka, zato je mačeha ni marala, ampak ji je nalašč dajala težko delo ter priganjala ubožico od jutra do večera. Pastorka je morala vstajati še pred svitom; ona je nosila vodo in drva, kurila peč, pometala tla in krnila živino. Se tako je bila starka nezadovoljna z njo. »Lenoba, zanikarnica!« je godrnjala venomer, »metla ni na pravem kraju, burklje ne slone tam, kjer bi morale, v izbi je polno smeti!«

Deklica je molčala in plakala. Na vse načine si je prizadevala, da bi ustregla a tudi sestri sta se ravnali po materi in sta pri vsaki priliki žalili Marfušo, prepirali se z njo in jo pripravljali do tega, da je jokala; prav to jima je bilo po godu! Sami sta pozno vstajali, umivali se s pripravljeno vodo in se brisali s čistim prtičem, za delo pa se nista zmenili prej kakor po kosilu. Tako sta dekleti rasli in rasli, dokler nista postali veliki in godni za možiteve.

Stara dva sta jela premišljevat, kako bi preskrbela dekleta. Očetu je bilo starejše žal; rad jo je imel, ker je bila tako poslušna in delavna in se ni nikoli upirala, nikoli pričkala z nikomur. A kaj mu je bilo storiti? Žena je bila godrnjala, njeni hčerki lenuški in trmo-glavki, on sam pa nadložen tako, da se ni mogel postaviti po robu.

Mačehi je bilo edina skrb, kako bi se iznebila starejše. Nekega dne je rekla možu: »Nu, stari, zdaj omoži Marfuško.« — »Prav,« je dejal starec in je zlezel v posteljo.

— »Jutri vstani prej ko moreš in zapreži konja v sani, je velela starka; ti, Marfuška, pa zloži svoje stvari v košaro in obleci čisto sraičico: v goste se popelješ z očetom!« Dobra Marfuša se je razveselila, da pojde v gosti, in je vso noč sladko spala; zjutraj je vstala, umila se, pomolila k Bogu, zložila svoje stvari v košaro in se napravila, da jo je bilo veselje pogledati.

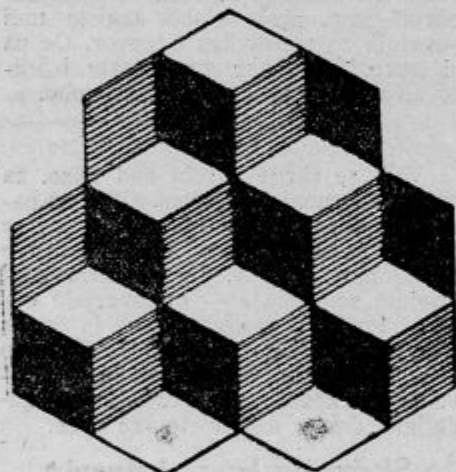
Ni se še dani, ko je starec zapregel konja v sani, zapeljal pred hišo, stopil v izbo in sel na klop, rekoč: »Nu, kako, ali si pripravljena, Marfuša? Sani že čakajo.« — »Pripravljena, očka!«

— »Če sta pripravljena, sedita za mizo in žrtita!« — se je zadržala mačeha. Dala jima je hlebec suhega kruha in skledo postanega zelja ter dejala: »Nu, golobica, naj se brz in spravi se izpred mojih oči; dovolj sem se te na gledala!... Zapelji Marfuško k ženinu, stari; a pazi, dedec, vozi najprej po cesti, potlej pa zavij na desno, v črni les, naravnost k tisti veliki smreki, več, ki stoji na griču; tam oddaj Marfuško vrlému ženinu Mrzku.«

Starec je od straha izbulil oči, zazljal in prestal srebati zelje, hčerka pa je zaplakala. »Nu, kaj se cmeriš,« je rekla mačeha, »kakor da ti je ženin premalo lep in bogat! Le oglej se, koliko ima: vse jelke, smreke in breze so njegove; življenje pri njem ni karsibodi, pa tudi sam je junak!« Starec je molče vstal, naložil bala na sani, velel hčeri, naj obleče kožuh, posadil jo in pogljal konja v zimsko jutro. Koliko časa sta se vozila in kdaj sta prispela, ne vem; ko sta se pripeljala v črni les, je zavil v neprodinno goščavo, naravnost k ogromni smreki; tam je velel hčerki, naj stopi s sani, postavil ji košaro pod drevo in posadil deklico na njo, rekoč: »Sedi tu in čakaj ženina; kadar pride, glej, da ga sprejmeš kar

Čudežne kocke

Koliko je kock na tej risbi? Če jih gledamo naravnost, se zdi, da jih je samo šest. Če pa zapremo oči in urno

obrnemo risbo narobe, vidimo, da jih je sedem. Ta prevara pa izgine, če počasi obrnemo list in pri tem ne zapremo oči. V tem primeru je optična prevara izključena, kajti risba predločuje samo šest kock.

moči prijazno. S temi besedami je obrnil konja in se je odpeljal domov.

Deklica je sedela na košari in prezevala; kar treslo jo je. Najrajši bi bila zaplakala, toda v očeh ni bilo nobene solze več! Tedaj pa — čuj: nedaleč od nje škriplje Mrzko na drevesu, z jelke na jelko skače in poka in prasketa! Ko je prišel do smreke, pod katero je sedela deklica, jo vpraša z vrha: »Ali ti je toplo, devičica? Ali ti je gorko, krasotičica?« — »Toplo, Mrzko, in še kako!« — Mrzko se je jel spuščati nižje; še bolj je škripal, še bolj je pokal in prasketal; in jo je vprašal v drugo: »Ali ti je toplo, devičica? Ali ti je gorko, krasotičica?« Deklica, čeprav je že komaj dihala, je vendarle odgovarjala: »Toplo, Mrzko, in še kako!« Mrzko je zaškripal še huje, na vso moč je zapokal in zaprasketal; in jo je vprašal v tretje: »Ali ti je toplo, devičica? Ali ti je gorko, krasotičica?« Deklica, ki je že zmrzovala, je komaj slišno odgovarjala: »Oj, dragi Mrzko, strašno mi je toplo, strašno mi je mraz!« Tedaj se je Mrzko usmilil in je zavil ubožico v kožuh in debele odeje, da bi jo ogrel.

Zjutraj je mačeha velela možu: »Pelji se v gozd, dedec stari, in zbudi ženina in nevesto!« Starec je zapregel konja in se je peljal v gozd. Ko je prišel do hčerke, jo je našel živo; oblečena je bila v prekrasen kožuh, na glavi je imela dragoceno ruto in košara je bila polna bogatih daril. Ne da bi trafil čas z izpraševanjem, je starec naložil košaro in hčer na sani ter pogljal domov. Mačeha toliko da ni okamenela, ko je zagledala pastorko živo in zdravo in v novem kožuhu in dragoceni ruti.

»Ej, golobičica, le počakaj,« je dejala sama pri sebi, »mene ne ukaniš!«

In res je nedolgo potlej starka ukazala možu: »Zapelji tudi moji hčerki k ženinu; njiju dve bo še vse drugače obdaroval!« Rano zjutraj je mačeha pogostila dekleti, napravila ju, kakor se spodobi nevestam, in ju poslala z doma. Starec je zapeljal hčerki tja, kamor je bil peljal Marfušo, in ju je pustil pod smreko. Dekleti sta sedeli v gozdu in sta se posmehovali: »Kaj je prišlo materi na um, da naju hoče zvesti v goščavi?« Kakor da v vasi ni zalih dečkov dovolj! Tu lahko pride vrag po naju in ne bova vedeli, kako naj se ga otreseva! Dekleti sta bili v kožulih, a vendar ju je začelo zebsti.

— »Veš kaj, Paraha, mraz me ščiplje po koži. Ženina pa ni in ni! Zmrznili bova...« — »Ne klati neumnosti, Maška, ženini ne prihajajo tako zgodaj!« — »A kaj bo, Paraha, če pride samo eden; katero vzame?« — »Nu, gotovo tebe, prismođa!« — »Nemara pa tebe!«

Ko sta se tako prerekali, je začel Mrzko škripati; z jelke na jelko je skakal, glasno je pokal in prasketal. Dekletoma se je zazdelo, da prihaja ženina. »Čuj ga, Paraha, s kraguljički se pelje po naju!« Mrzko pa je prihajal čedalje bližje; ko je dospel na visoko smreko, se je sklonil k dekletoma in je vprašal: »Ali vama je toplo, devičici?« — »Oj, Mrzko, strašno naju zebe, toliko da nisva zmrznili!« Ženina čakava, pa se je menda izgubil, da bi ga bes! — Mrzko se je jel spuščati nižje; še bolj je škripal, še bolj je pokal in prasketal: »Ali vama je toplo, devičici? Ali vama je gorko, krasotičici?« — »Poberi se k vragu, kaj siliš v naju? Saj vidiš, da nama roke in noge odmirajo.« Tedaj se je spustil Mrzko prav do deklet in je pritisnil tako, da sta povsem otrpili in zmrznili.

Zjutraj je rekla starka možu: »Zapreži, stari, sani, položij nanje naročaj senu in dve topli odeji. Dekleti sta go-

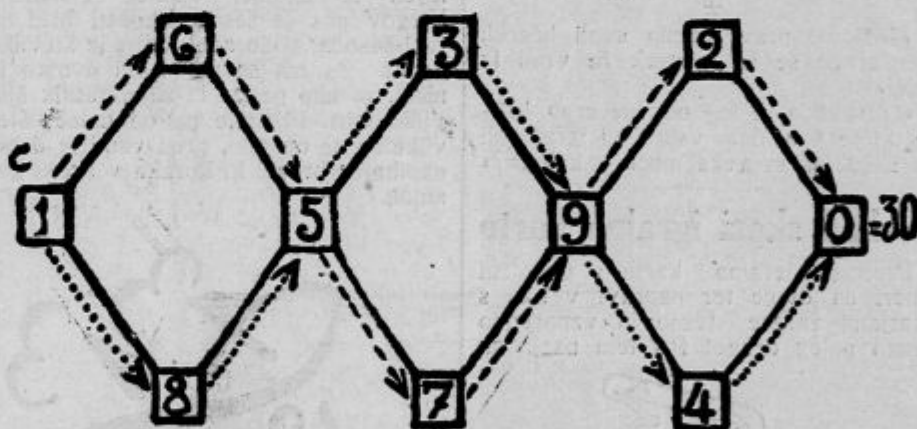
tovo prezebli, ko je tako strašen mraz! In da se mi kmalu vrneš, dedec!« Starec se je brz odpeljal; žena še ni utegnila pozajtrkati, ko je bil že na poti. Pripeljal se je do smreke in je našel hčerki mrtvi. Naložil ju je na sani, pokrili ju z odejami in ju odpeljal domov. Starka mu je pritekla naproti. »Kje sta moja otroka?« Planila je k sanem, odgrnila odejo in ostrmela, kakor da je strela udarila vanjo: »Kaj si napravil, stari bedak? Pogubil si moji dekleti, moji rodni hčerki, nenagledni ptičici!«

Z žežljem te naklestim za to!« — »Molči brezumnica! Kriv nisem jaz, ampak ti: bogastva si se polakomnila, sama si ju umorila...«

Starka se je togotila in zmerjala, potlej pa se je spravila z njim in sta jela živeti v miru in voziti po pravem tiru; vse dobro sta si privoščila, vse zlo sta kmalu pozabila. Marfušo je kmalu zasnuhil vrl mladenič; na njuni svatbi sem bil, med in pivo sem pil; bo brkih mi je bilo, v usta mi ni kanilo. (Po Afanasjevu V. L.)

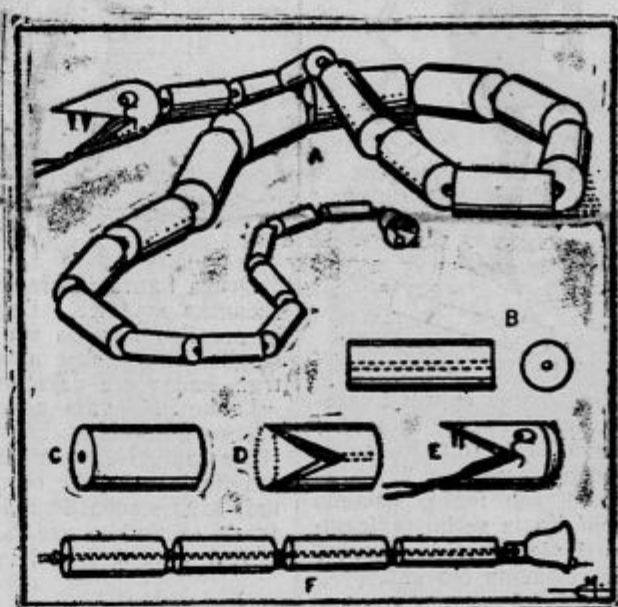
le oglodale.« — »Kozice, kozice, zakaj ste oglodale oreh?« — »Pastirji ne pazijo na nas.« — »Pastirji, pastirji, zakaj ne pazite na kozice?« — »Gospodinja nam mlincev ne peče.« — »Gospodinja, gospodinja, zakaj pastirjem mlincev ne pečeš?« — »Svinja mi je kvas razlila.« — »Svinja, svinja, zakaj si razlila gospodinji kvas?« — »Volk mi je pujska odnesel.« — »Volk, volk, zakaj si svinji pujska odnesel?« — »Bog mi je velel, da bi kaj jesti imel.« (Po Afanasjevu V. L.)

Rešitev računske naloge

ki smo jo priobčili v božični številki. Možnih je seveda več kombinacij, kakor doka, zujejo vposlani odgovori naših nadebudnih malčkov. Zato naj se tisti, ki so se sicer držali predpisanih pogojev, kojih rešitev pa se ne sklada z gornjo, nikar ne boje, da bodo prikrajšani. Imena izžrebanih ugankarjev priobčimo v eni prihodnjih števil.

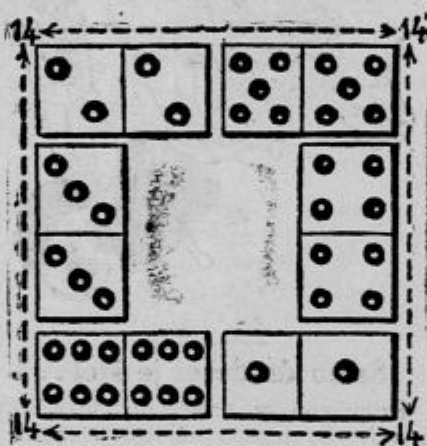
Umetna kača

Kačo napraviš iz lesenih valjev, ki morajo biti v sredi preluknjani. Skozi valje potegneš motvoz, ki mu napraviš med posameznimi valji voze. Če hočeš imeti kačo klopotačo, ji priveži na rep majhen zvonec. Valji morajo biti najtanjši pri repu, potem pa vedno bolj debeli, nekako do srede, nakar se zopet

manjšajo. Slika F kaže, kako spojiš valje med seboj. Slika B prikazuje pogled na valj v podolžni smeri in v pogledu na os. Slike C, D in E pa pojasnjujejo, kako napraviš kači glavo. V grlu motvoz zavozlaš, konec pa razdvojiš v preklani kačin jezik.

Rešitev naloge z dominami

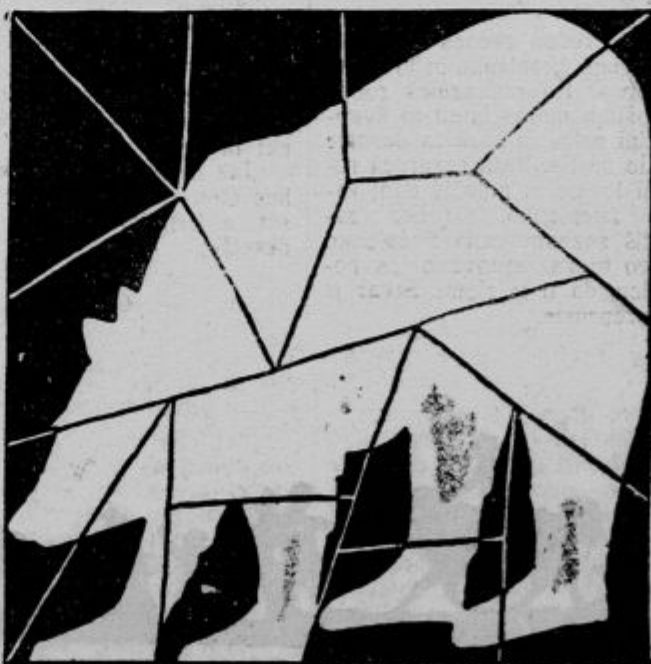

Petelinček in putka

(Ruska narodna.)

Zivela sta petelinček in putka. Nekega dne se odpravita v gozd po orehe. Petelinček zleti na oreh. »Jaz,« pravi, »jih bom trgal.« — putko pa pusti na tleh, da bi jih pobirala. Petelinček meče orehe dol, putka jih pobira. Vrže petelinček oreh z drevesa, oreh prileti putki na glavo in ji izblje očesce. Putka gre in milo zajoeče. Pa se pripeljejo gospoda in vprašajo: »Putka, putka, zakaj se jočeš?« — »Petelinček mi je izbil očesce.« — »Petelinček, petelinček, zakaj si izbil putki očesce?« — »Oreh mi je bil sukno raztrgal.« — »Oreh, oreh, zakaj si petelinčku sukno raztrgal?« — »Koze so me bi-

Rešitev uganke „Zver“: Beli medved

Kako ugasiš svečo s steklenico?

Prižgi svečo, postavi poleg nje prazno literko steklenico in povej, da boš svečo ugasnil s steklenico, ne da bi se plamena dotaknil!

Nihče ti ne bo verjel in ta ali oni bo celo stavil, da je to nemogoče. Stvar

pa je zelo enostavna: Vzemi steklenico, vtakni njen vrat v usta in pijaj močno v steklenico, da se zrak v njej komprimira. Preden vzameš steklenico iz ust, jo dobro zamaži s palcem. Nato približaj steklenični vrat plamenu sveče in odmakni palec. Stisnjeni zrak, ki se nahaja v steklenici, bo bušil na plan in upihnil svečo.

Škornji v postelji

Jurček je star tri leta in dobro ve, kaj se spodobi in kaj ne.

Neko jutro si je oče obul škornje. Močno se je napejal, zakaj škornjev ni baš lahko nataknil, in pri tem mu je od velikega napora nekaj ušlo. Ves presenečen se Jurček ozre. Je-li mogoče? Ali je prav slišal?

Oče je bil za hipec v zadregi, a se je hitro zavedel. In kakor da se ni nič zgodilo, je pojasnil strmečemu sinčku: »Veš, tako škripljejo škornji, če niso namazani!«

Jurček je bil potolažen. Čez nekaj dni je oče zbolel in je moral v posteljo. Nihče ni smel biti v njegovi sobi, le Jurčku je mamica dovolila alj obljubiti je moral, da ne bo preveč glasen.

Vse je bilo tiho v sobi, naenkrat pa se začuje Jurčkov glas: »Papa, zakaj pa ležiš v škornjih?«

Zastavica št. 1

Državlanska vojna na Mongolskem je prisilila slavnega raziskovalca Kozlova k vrnitvi skozi Turkestan. Na porna pot skozi velikansko gorovje »Streho sveta« je zmanjšala njegov oddelek do 9 ljudi. Zato so rešili iz ujetništva os- nek članov druge ruske ekspedicije prof. Temjakina, ki je raziskovala petrolejske vrelce v Zgor- nji Buhari. Afganski roparji so jih sle- kli do golega. Kozlov, ki je napravil velikanski ovinek zaradi mongolskih dogodkov je mel še malo živeža, ki mu je moral zadoščati za ostale 4 dni poti do prve ruske naselbine. Zbral je svoje ljudi in rešene rojake, da bi sklenili, kaj naj stori s prehrano in vodo, ker so b- zdaj zaloge pre- majhne. Eni so predlagali odposlati v naprej sla, a ta bi bil opet lahko ujet. Končno je rekel neki kazak: Najbolje je, da vse bratsko delimo. Če odstopimo osvobojenim rojakom 4 četrt naših zalog, t. j. toliko, kolik- kor potujemo na 'an, bomo vsi skupaj tri dni siti, en zadnji dan pa bom zopet skupaj stradali. V nasel- lni pa se bomo vsi zopet najedli. Ta- ko se je tudi zgodilo. Koliko ljudi je bilo v rešenem oddelku prof. Temja- kina?

(Rešitev. Če si je pridržal Koz- lov za 3 dni živeža, je odstopil Temja- kinu enodnevno zalogo, ker je imel hrane vsega za 4 dni. Kozlov je imel s seboj 9 ljudi in ti so pojedli ome- njeni živež v enem dnevu. Temjakinu pa bi zadoščal za 3 dni. To pomeni, da je bil drugi oddelek trikrat manjši. Rešeni so bili tedaj 3 ljudje.)

Zastavica št. 2

Oče s sinom je srečal na sprehodu svojo sestro z njeno rodbino. Pričeli so šteti, koliko jih je, in so videli, da so skupaj: 1.) oče, 2.) mati, 3.) stric, 4.) teta, 5.) brat, 6.) sestra, 7.) bratranec, 8.) sestrična, 9.) nečak in 10.) ne- čakinja. Koliko jih je bilo na spre- hodu?

(Rešitev. Samo četvero. Sestra je

Žveplenka in robec

Vzemi žveplenko in prosi kakega gle- dalca, naj jo na kakršenkoli način (re- cimo z modrim svinčnikom) zaznamuje. Zavij žveplenko v robec, ki ga poprej- pokažeš gledalcem, da se uverijo, da ni prepiran. V robec zavito žveplenko ponudi komu izmed prisotnih ter ga prosi, naj jo zlomi. Nato robec razvij in gledalci bodo z začudenjem ugotovili, da je žveplenka cela. Tudi znak na njej je nepoškodovan.

imela s seboj eno hčerko. Ta je bila sestrična dečka-bratranca in stričeva nečakinja. Mati pa je bila teta neča- ku in sestra njegovega očeta.)

Otroška usta

Sedemletna Marica je morala pesto- vati svojo sestro Liziko. Tako je uka- zala mamica. A kmalu se je naveličala pestovanja in je Liziko položila na tla. To ravnanje pa je triletno Liziko raz- jarilo in začela je vekati, da je bilo jo! »Na, veš kaj,« ji pravi slednjič Ma- rica, »tebi je res lahko. Vedno bi hotela da te pestujem. Ves dan naj te nosim na rokah. Slišiš, saj sebe tudi ne pe- stujem, pa se vseeno ne cmerim!«

Bilo je v praznikih in v hiši so bili gostje. Toliko jih je bilo, da so celo Sla- vici zasedli njeno postelico in se je morala zadovoljiti s prostorom poleg papana. Ko je legla noč, je torej Slavica splezala na posteljo, legla lepo na sre- do ter se udobno zarila v pernice. »Oho, le počasi, ljubica,« jo je poka- ral oče. »Mar hočeš zasesti kar celo posteljo? Kam pa naj jaz ležem?« Toda Slavica se ne dá kar tako. »Premalo prostora da imaš?« se od- reže malone užaljena. »Saj sem si iz- brala prav malo v sredi, zate pa je več kot dovolj na obeh straneh!«

»Jožica,« pravi mama svoji hčerki, »poglej če se je Janežek že vrnil iz šole!«

»O, seveda se je,« odvrne urno Joži- ca, ki se ji ni dalo vstati od igrac. Ali ne slišiš, da mijavka muca v kuhinji?«

Prehod skozi igralno karto

Prepogni igralno karto v podolžni smeri na dvoje ter napravi v njej s škariami zareze tesno in vzporedno drugo poleg druge! Pri tem pazi, da

izvršiš zareze izmenoma enkrat iz sre- de, drugič od robov! Zgoraj in spodaj pusti kake 3 mm širok rob! Ko se to delo opravi, primi razrezano karto za zgornji in spodnji rob ter jo nalahno potegni narazen! Karta se bo raztegni- la in dobil boš iz nje obroč, ki dovolju- je prehod tudi visokemu človeku.

Gospod računski svetnik in njegova rodbina

Otroci! Vzemite svinčnik in polo papirja ter poskusite iz števil napraviti človeški obraz. Kot vzorec naj vam služi slika gospoda računskega svetnika. Oglejte si ga natančno! Njegov klobuk je na-

rejen iz enojke, sedmice in osmice. Njegov nos je šestica, košati brki so tudi šestica, podbradek pa je iz številke dovet. Za oči smo porabili dvojko in ničlo, za uho petico in za ovrtnik šte- vilko štiri. Pogledajte ga od daleč: šte- vilke se ne opazijo, pred vami je debel napihnen brkač, ki koraka v svojo go- stilno.

Druga figura je njegova žena: gospa računska svetnica. Lepe kodrčke ima in pravilen nos, pa vse je narejeno iz številke. Take gospe ne bodo ukanili na trgu, kadar gre nakupovat.

Lahko bi vam pokazali še sina in hčerko gospoda svetnika, a ju rajši na- rišite sami. Ne pozabite le, da so na- pravljeni iz številke obraz, ovrtnik in tudi kapa sinova. Pravila igre zahteva- jo, da se zgrabijo vse številke po vrsti: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 in 0.

Samo do deset je štel...

Prihujeno je prišel opoldne Mihec domov. S strgano obleko, ovrtnik je bil izgubil, s pomandranim klobučkom, z oteklimi očmi in razpraskanim licem. Mama ga sprejme s strozim obrazom. »Kaj ti nisem že neštetokrat dejala, da se mi ne pretepaš? Kadar te zgrabi jeza, šteje lepo počasi do dvajset, da se ti kri ohladi. Tako sem te vedno učila. Pa tebi nič ne pomaga. Kie si se že zo- pet pretepal?«

»Jaz nisem kriv, mama,« odvrne Mi- hec hitre. »Jaz sem hotel šteti do dvaj- set, a kaj, ko je Tine štel samo do deset!«

Igre za deco

Pošta

Vsak izmed igralcev si naj nadene ime kakega mesta. Potovalec pa vpra- ša enega izmed njih, kam naj potuje. Dobi n. pr. odgovor: iz Ljubljane v Maribor. V tem trenutku morata oba, ki slišita na ti imeni, hitro zamenjati stole, na katerih sedita. Potovalec se tudi lahko vsede na enega izmed teh stolov, če se mu — posreči. Oni, ki ne dobi prostora, ostane potovalec.

Odvetnik

Vsi se vsedejo v krog, na sredi pa stoji oni, ki vodi igro. Ta mora nekaj pripovedovati in končno staviti vpraša- nje na enega izmed navzočih. Vendar mu ne sme odgovoriti noben naslov- ljeneec. To mora odgovoriti njegov »od- vetnik«, t. j. sosed na levi. Vsak, ki od- govori sam, plača globo, takisto tudi odvetnik za nepravilen odgovor. Če pa ni izpregledal kake zmote sam izpra- ševalec, mora tudi on plačati globo.

Volk

Volk se skriva v sobi pod mizo, za omaro ali zunaj za plotom. Ovce se pa- sejo na enem koncu travnika, pastir se postavi na drugi konec. Pastir vabi ov- ce: Domov, domov, ker se bliža noč! »Bojmo se volka!« — odgovarjajo ov- ce. Pastir se ozira naokoli in če ne vidi volka, kriči: volka ni! Zdaj tečejo ovce k pastirju, volk pa plane iz skri- vališča in začne loviti ovce. Igra se na- daljuje, dokler niso vjete vse ovce.

Skrivanje brez skrivanja

Eden izmed igrajočih se naj izmisli kraj, kjer bi se lahko skrili. Drugi ho- čejo skrivališče uganiti in mu stavijo vprašanja. Oni, ki ugane, se začne skri- vati in igra se zopet prične. Prostorji za skrivanje so poljubni: Trst, Šiška, Triglav itd. Vsa vprašujoč dobi v od- govor samo »Da!« ali »Ne!« in se mo-

ra vsled tega precej potruditi. Treba je seveda sprete postaviti vprašanja: ali pa je to daleč? Koliko je visoko? itd.

Lov na prstan

Otroci se postavijo v krog, na sredi pa čaka oni, ki bo iskal prstan. Navad- no navežejo prstan na tenak motvoz in zavozljajo konce. Eden izroči ta prstan drugemu, ne da bi to zapazil v sredini stoječi lovec. Prstan mora venomer po- toovati iz roke v roko. Vsakdo si mora izbrati trenutek, ko gleda lovec v na- sprotno stran, in hitro izročiti prstan sosedu. Če se posreči lovcu najti pr- stan, postane dotični, ki je bil s prsta- nom zasačen, sam lovec.

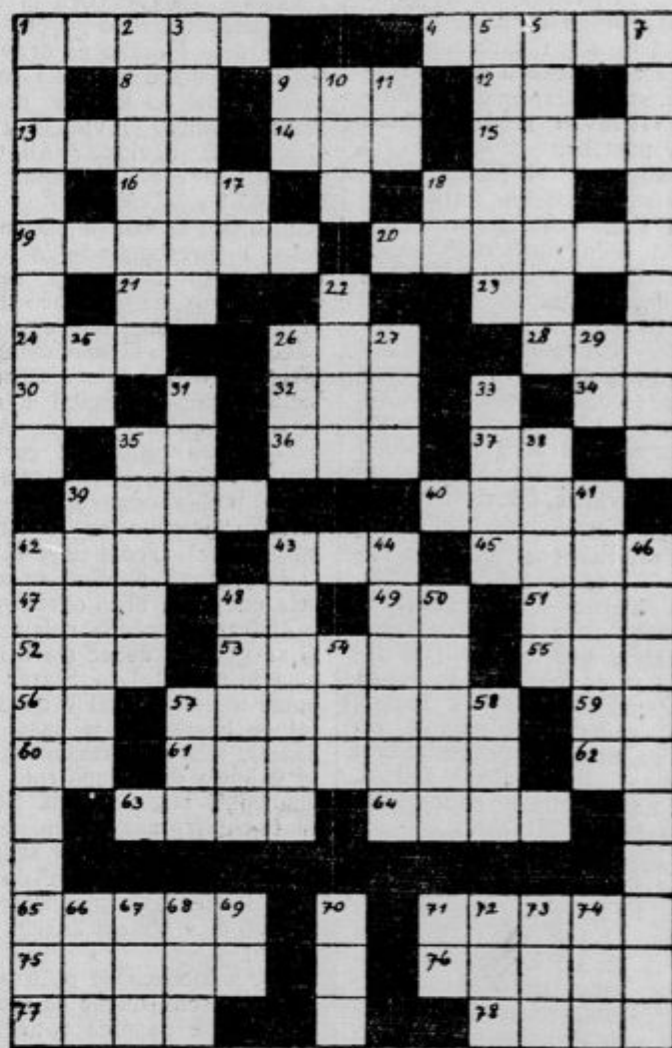
Mačka v kotu

Mačka stoji sredi sobe, miške pa so po kotih. Mačka se jih ne sme dotak- niti, dokler so doma, če pa zbeže na prostor in zamenjajo koticke, sme pri- jeti mačka vsako miško. Vsled tega se mora vsak par domeniti glede zame- njave v naprej za hrbtno mačke, da jih ta ne ujame prelahko. Ujeta miška pa postane sama mačka in lovi naprej.

Nariši z eno potezo

Križanka „Lutka“

Besede pomenijo:

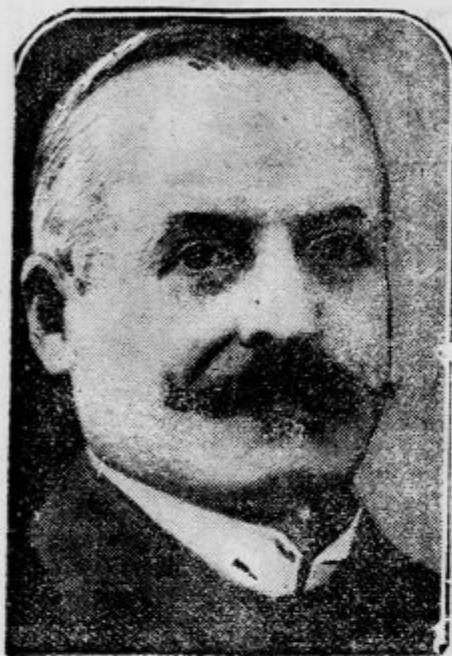
vodoravno: 1. ruski revolucionar, 4. ustanovitelj krščanstva, 8. av. 9. šte- vilo, 12. or. 13. del obraza, 14. število, 15. kurilno sredstvo, 16. žensko krstno ime, 18. vidni znak otroške tuge, 19. pogosti otroški občutek, 20. živalski glas, 21. av. 23. kratka za »ozlroma«, 24. adr. 26. morska žival, 28. srbohr- vatska vprašalnica, 30. predlog, 32. ne- določni števniki, 34. število, 35. kratka za »starejši«, 36. uzmovič, 37. ab. 39. zimski pojav v gorah, 40. utežna enota, 42. svetilno sredstvo, 43. Pic. 45. azijs- ka dežela, 47. težka bolezen, 48. hr, 49. vp. 51. naplčilo, 52. žensko krstno ime, 53. pobočje, 55. predlog, 56. osebn- ij zaimek, 57. prebivalec azijskega otočja, 59. pomožni glagol, 60. isto kakor 34, 61. svetopisemska oseba, 62. ad. 63. povelje, 64. skalovje, 65. gleda-

lišče, 71. živali, ki dajejo kožuhovno, 75. sad, 76. del pokrajine, 77. kos bla- ga, 78. žensko pokrivalo.

navpično: 1. mesto v Sloveniji, 2. postrežaj, 3. slovansko ime, 5. kulturno razdobje, 6. Indijanci, 7. jed, 9. kra- tica za »starejši«, 10. število, 11. ol, 17. at. 18. pomožni glagol, 22. otrokom pogosto potrebno zdravilo, 25. pritrdi- tev, 26. del sobe, 27. uzmovič, 29. prislov, 31. poklic, 33. svetopisemska žen- ska oseba, 35. podoba, 38. jugosloven- ska pokrajina, 39. plamen, 41. Kristuso- va mati, 42. čas, 43. gorski prehod, 44. jugoslovanski operni pevec, 46. jugoslo- venska pokrajina, 48. živež, 50. časov- ni prislov, 54. prejšnji hrvatski dosto- janstvenik, 57. poljska cvetica, 58. ce- sar, 66. dvojica, 67. eda, 68. pregovor, 69. ač. 70. božanstvo, 71. pomožni gla- gol, 72. ruska reka, 73. mostič, 74. ju- goslovanski otok.

Iz življenja in sveta

Motta,

novi predsednik švicarske konfederacije.

Schulthess,

novi podpredsednik zveznega sveta.

Psihologija plesa

Američani prav radi dobavljajo Evropi stvari, katerih ne potrebujejo sami. Ne bom omenjal filmov, ki prikazujejo dolarske princeze, pač pa se mi zdi vredno dotakniti se znamenite španske bolezni, ki je južnoameriškega izvora, pasje kuge, ki je prišla iz Mehike in končno modnih plesov.

Še nedavno priljubljeni shimmy je prišel iz Kanade. Njegovo ime izvira baje od francoske besede »chemise«. Bistvo tega plesa predstavlja lenega zamorca, ki stresa svojo košuljo predno leže spat ne da bi jo slekel. Glede izvora charlestona si raziskovalci še niso na jasnem. Vendar misli večina, da ponazarja ta ples kretanje zamorca, ki trpi radi pihanja moskitov. Vsekakor tvorita ta dva plesa nekako celoto, to se pravi, eden je nadaljevanje drugega in vsled tega se je izvršil prehod od enega k drugemu brez posebnega razburjenja in brez odpora.

Od kraja (v dobi shimmyja) smo videli, kako leze gozdeni zamorci pod košuljo in prisili človeka, da se krči in zvija. Pri charlestonu pa vidimo veliko jato komarjev, ki napadejo mladega zamorca in ga pikajo predvsem po bosisih nogah. (Od tod, pravijo, izvira besne kretanje pri tem plesu.) Človek, ki ni zadostno poučen o vplivu zamorske glasbe na elegantno Evropo, bo seveda nekoliko v zadregi, ko bo gledal moderne plesne. Zakaj temeljno pravilo pri charlestonu se glasi: naj ne ve tvoja desna noga, kar dela leva. In resnično brezhiben plesalec mora plesati ta ples v izredno širokih oksfordskih hlačah, za katere se porabi trikrat toliko blaga, kakor za navadne. Nerodno zapletane gube hlač posebej podčrtavajo nerazumljivo prestopanje. Dame seveda

tudi store, kar jim veleva sedanja moda. Priznati je treba, da pohodijo nekatere izmed njih zoperne jim moskito z neverjetno prožnostjo in eleganco. A kljub temu doseže popolno enotnost pri izvajanju charlestona le profesionalen plesni par. Amaterji pa se ne smejo zanesti drug na drugega in raditega vidimo, kako neprestano opazuje plesalka korake svojega partnerja, on pa ogleduje njene noge, kajti oba se bojita stopiti na boleče kurje oko. Jazz-band mora biti zelo hreščec, sicer ne zasluži besnega peketanja plesalcev. Navadno pa ubogi godbeniki niso kos tej nalogi; toda saj jim tudi niti ni treba dolgo igrati. Plesalci vedno opešajo v razmeroma kratkem času. V Berlinu je n. pr. charleston prepovedan v mnogih lokalih — pravijo, da radi tega, ker dekleta nočejo kupovati vsak teden novih čevljev. In starejši, solidnejši ljudje z ustaljenimi nazori radi tega očito dajejo prednost staremu in preizkušeniemu fox-trotu.

Sovražnik smrti

Naš tisk je menda popolnoma prezrl desetletnico smrti velikega ruskega bakteriologa prof. Mečnikov, ki je umrl meseca novembra 1916. Bil je prvi, ki je dognal, da smrt ni nujen in neizogiben zaključek človeškega življenja. Svojo trditev je učenjak podprl s strogo znanstvenimi dokazi. Pred njim so branili to tezo samo duhovniki in tisti, ki so se bali smrti.

Mečnikov je moral ostaviti Odeso in se naseliti v Parizu, kjer je deloval v Pasteurjevem inštitutu. Od njega izvira nauk o imuniteti, teorija o embrionalni vretenčarstvu in on je bil tisti veliki duh, ki je naravnost prekrval patologijo ter dokazal, da je sifilis dedna bolezen. Poglavitno odkritje Mečnikovo pa je dokaz zopernaturnosti in vsake nasilne smrti, ki kosi mlado in staro. Njegov aksiom se glasi, da more smrt nastopiti le tedaj, ko se s telesom vred postara tudi duša, ko izgubi utrjena zavest veselje do življenja ter hrepenenje po počitku. Bil je preverjen, da se bo medicini posrečilo najti lek za vse bolezni in podaljšati življenje do skrajnih

Žrelo ognjenika Vezuva o priliki nevaadne erupcije.

mei, ko si bo človek radi utrjenosti prostovoljno pozelel smrti.

V svojem boju je izhajal Mečnikov od ideje brezsmrtnosti stanice, torej stvari, ki je biologiji že davno znana. Že Weissmann je dokazoval, da ne poznajo smrti niti enostavnejše živali in rastline. Pri najnižjih bitjih se deli vsaka stanica v dve polovici, ti dve polovici se zopet cepita v štiri dele in tako gre naprej do neskončnosti. Življenje se ne ustavlja. Različni vzroki lahko ugonobe na stotine milijonov organizmov, a vse to ni naravna smrt. Vendar pa se je izgubila lastnost neomejene razmnoževanja pri višjih organizmih. Še človeške spolne stanice so nesmrtni, ker se prenašajo. Umirajo torej le telesne stanice, ki so obrabljene in so opravile svojo življenjsko funkcijo.

Iz vsega tega je jasno razvidno, da je smrt neka tuja, postranska čimteljica, kateri ni mesta v temeljni brezsmrtni naravi žive materije. Takozvana

naravna smrt je le posledica opešanja »plemenitih« stanic v jetrih, ledvicah, jajčnikih, živcih itd. Možganske stanice, ki izvršujejo najvišje duševno delo, jetra, ki odstranjujejo škodljive kisline, vse te »aristokratske« stanice se v starih letih tako preobrazijo, da postanejo nekako lesene in se nadomestijo s »proletarsko« nekvalificirano tkano, takozvanim »vezivom«. Tako nastane skleroza. Plemenite stanice so nazadovale in so izgubile ravnotežje med posameznimi organi. Tudi takozvani fagociti ali makrofagi, plemenite stanice, nimajo več pravega posla. Dokler je človek mlad, vrše makrofagi pri človeku nekako sanitetno službo in skrbijo za higijeno, ker odstranjujejo vse nepotrebno. Pri starem človeku pa požro makrofagi že itak oslabele plemenite možganske, jetrne in druge stanice. Življenje opeša in smrt postane neizogibna.

Mečnikov je tudi dokazal, da nastopa skleroza samo vsled večje občutljivosti višjih stanic napram strupom, ki jih producira naš organizem. Naša čreva konstantno izločajo takozvane toksine. Organizem bije neprestano boj z njimi, končno pa se utruji, opeša in podleže. Glavno zverženje strupenih

mikrobov je debelo črevo, ki vsebuje do 128.000.000.000 mikrobov. Ta »črevesna flora« sama na sebi ni škodljiva, toda njeni izločki — toksini — zastrupljajo kri in stanice. Mečnikov je predlagal kislino mleko kot najboljše sredstvo za uničevanje mikrobov. Kislo mleko namreč ustvarja kislino, ki zatira gnilobo. Razum tega je našel Mečnikov citotoksične siratke, ki jačajo slabo stanice in uničujejo napredek skleroze ter škodljive vplive makrofagov. Na žalost pa danes še ni mogoče kontrolirati delovanje citotoksičnih siratke pri živem človeku. Mečnikov je dobro vedel, da osebno ne bo premagal smrti. Vendar pa je bil tisti mož, ki je postavil človeštvu orjaško nalogo ter mu predpisal boj zoper smrt. On je bil, ki je povedal, da je človeštvu podedovalo od svojih prednikov debelo črevo in črevesno floro, in da so se na drugi strani izredno razvili človeški možgani, z njimi vred pa tudi zavest naše starosti in umrlivosti. Naša želja po življenju ostro nasprotuje boleznim v starih letih in kratkosti človeškega življenja. Prva naloga naše znanosti torej bodi, odstraniti to največjo disharmonijo v človeški naruri.

Francoski literarni aeropag: Goncourtova Akademija

Člani Akademije, ki so prisodili letošnjo literarno nagrado pisatelju Henryju Deberlyju. V prvi vrsti sede (od leve na desno): Raoul Ponchon, Rosny st. in Ajalbert. V drugi vrsti stoje: Léon Daudet, Hennique, Pol Neveux, Gaston Chérau in Rosny ml. Na sliki manjkata Georges Courteline in Lucien Descaves.

Ob stoletnici »Poslednjega Mohikanca«

Zgoraj (na levi): Sotorišče rdečekožcev v narodnem parku pri Banffiju ((Kanada); ameriški pisatelj Fenimore Cooper, ki je pred 100 leti izdal indijansko povest »Poslednji Mohikanec«. — Spodaj (na levi): Indijanci v svojih narodnih nošah; rdeča koža z detetom.

† Zofka Kveder-Demetričeva:

Moja zahvala novinarjem

Gospodje uredniki, dolžna sem Vam posebno zahvalo! Saj sem, žal, še bolna, a mi je že bolje, dosti bolje.

Ah, tisti dolgi meseci, ki sem jih morala prebiti v postelji in ko nisem smela sprejemati niti posetov! Neusmiljeno me je uklepala bolezen: kakor čezleto trde so bile njene pesti. Soba mi je postala ječa. Nič več lepih izprehodov, nič več gledališč, niti koncertov, niti razstav, niti družbe. Samo tri zlate ribice v akvariju in lepa, rdeča ciklama z mnogimi, mnogimi cvetovi so mi nudili vsaj nekaj lepote. Ure in ure sem opazovala dražestno igranje okretnih rdečezlatih ribic. In kako lena je bila ciklama vsako jutro, ko je zimsko solnce posijalo v sobo! Vsak cvet je bil kakor živ eksotični metulj, ki je tiho in ponosen na svojo krasoto sedel na zelen list... Leno so se plazile minute dalje in enoličnost dni je bila težka ter brez utehe.

»Nikoli knjig! Nič pisati, nobenih ročnih del, — kvečjemu čitajte novine!« Čitala sem torej novine. Svet je prihajal zopet k meni, takorekoč ves svet,

v ekstraktu, skrbno izbran, raznovrsten, pester, močan: novine!

Samo bolniki znajo čitati novine. Intenzivno, vdano, z užitkom. In čitala sem jih dobesedno od prve do zadnje vrstice. Kritikovala sem, hvalila in reagirala na vse na posebno intenziven način. Zakaj novine so mi bile nadomestek za vse: za izprehode in umetniške užitke, za družbo, za opero in dramo ter za politične debate. Tudi prej sem čitala uvodnike, toda med boleznijo sem prebirala mesece in mesece vse novice, vse borzne vesti in celo inserate. In zanimivo mi je bilo, ugibati, kdo je napisal to in ono v Vaših novinah. In razmišljala sem: kako različni so temperamenti, ostrih duha, hladnost ali toplota srca, širokost ali omejenost duše! Zakaj v kratkosti ali lepoti izraza in popisa, v intenzivnosti besed in stavkov, v moči karakterizacije je skrivnost fluid ustvarjalne osebnosti. Kako različni in zanimivi ljudje podajajo vsak dan mal ekstrakt svojega bitja, znanja, talenta in svoje duše na teh par listih, ki tvorijo novine! In posredujejo zvezo s stoterimi in tisočimi usodami, odpirajo okna v drug svet, poln lepote ali skrbi, teme ali zviženosti.

S tisočimi jeziki so mi govorile novine. Gledala sem narode in države, se

seznanjala z osebami, v katerih je kristaliziran duh časa ali njih nacije ali njih stanu, in moj duh je letal preko morja in gorovja, zrl zaklade umetnosti ter bogastva sveta.

Par vrst, jedva stolpec, morda le kratka beležka, a vsak zares kakor skrivnostno zlat ključ, ki odpira ogromna skladišča človeškega znanja in lepote bivših in današnjih rodov. Le nekaj močnih besed, in premostene so daljave in dobe, moj duh prodira v gozbine zemlje, se dočika zvezd ter leta tisočletja v preteklost in tisočletja v bodočnost.

Tišina in beda bolniške sobe izgine, tajinstveni glasovi mi šepetajo čudovite melodije, pred očmi mi vstajajo slike, na katerih so delali umetniki dolga leta, začetim bližino zadovoljnih ali nesrečnih ljudi ter poslušam borbo milijonov za lučjo, srečo in spoznanjem istine.

Bolezen me je naučila, da cenim novine kot posredovalca znanja in stremljenja, radosti in tuge vsega človeštva. In moje hrepenenje po novem delovanju je naraščalo in naraščalo ogromno. Ah, da bi bila zopet zdrava, da bi bila neodvisna od uslug poslovcov, da bi ne bila več na breme ljubljenskih oseb, da bi se mogla zopet kretati svobodno, užiti

vati življenje in da bi mogla zopet delati!

Temna melanholija se mi plazi v srce. In bolesti! Toготim se na neusmiljeno silo bolezni, ležim mirno, pokorno, vdano v neizogibnost in upam na okrevanje...

Toda srce se mi noče umiriti; strašni napadi se mi ponavljajo. Izmučena, vsa prepotena, ječeča prebdevam dolge noči, večnosti, polne muk in trpljenja...

Včasih se mi nestrpna duša napolni z uporom. Okrevati ali umreti! Kolikokrat sem že obračunala z življenjem, se z vročimi solzami poslovila od vsega, vdano razvezala vse vezi, se v mislih ločila od moža, otrok, prijateljev in vse zemске lepote ter si želela le miru, večne nirvane! Stokrat sem tako umrla v temnih nočeh.

Potem pa je napočil dan, srce je začelo zopet redno delovati, moji dragi so prihajali želeli mi dobro jutro; v srcu sem praznovala novo vstajenje in bila hvaležna usodi, da mi je dovolila vrniti se s črnih, tajnostpolnih mej bitja v življenje, čeprav v bolesti polno življenje.

In segla sem po novinah in jih čitala vdano, hvaležno. Vsako misel, vsak stavek, vsako sliko, vsako risbo sem spre-

jemala kakor posebno, le meni namenjeno darilo ter se čutila srečno, da živim v dobi, ko telefon in radio uničujeta vse razdalje, ko smo vsem ljudem bližje, ko sodoživljamo stremljenje vseh nadarjenecov, ko smo dušam posameznikov in splošnosti za toliko, toliko bližji, kakor so bili pred sto, da celo pred petdesetimi ali dvajsetimi leti.

S tisočimi jeziki govorile novine o vsem velikem in lepem, o napredku, borbi, bolesti, a tudi o zmagi in sreči. In bogata, srečna, pogumna sem iznova!

Da, gospodje uredniki, moja bolezen me je naučila novine duševno uživati in jih višje ceniti...

Ze teden dni visji nad Zagrebom mračna mokra megla. Kolikokrat sem včasih v tem času romala tja gor na naš lep Mirogoj, kjer nad mestom v krasni legi počivajo naši mrtvi! Solnce je sijalo z modrega neba. Sljeme je bohotilo v jesenskem veličastju, kakor srebrni trak se je vija bistra Sava za mestom po planjavi skozi zelena in rjava polja... Barve, krasne barve, kamor so mi segale oči in pokopališče kakor cvetoč vrt.

Toplo, z lepo tugo sem lahko razmišljala o pokojnikih, duša se mi je lahko in vdano dvigala nad vsakdanje

Vrtlini laboratorij

Aero- in hidrodinamični laboratorij v Göttingenu je dobil pred kratkim napravo, kakršne nima ves ostali svet. Ta naprava je 3 m širok laboratorij, ki se vrti s poljubno hitrostjo in se obrne okrog in okrog svoje osi v eni sekundi s pomočjo elektromotorja.

Namen laboratorija je proučevanje izpremenb onih tekočin in vplivov, ki tvorijo notranjost vrteče se zemeljske obale. Tako n. pr. vpliva vrtenje naše zemlje na vetrove in na oceanske struje. Važno je tudi kontrolirati zakone gibanja vode ali pare v notranjosti turbine. Doslej je bilo tako neposredno opazovanje izključeno, kajti zemlja se vrti prepočasno, na njej vpliva vrhunska centripetalna sila, turbina pa teče prehitro. Nov laboratorij omogoča podrobno proučevanje tega gibanja.

Seveda je bilo predvsem potrebno ugotoviti, kako vpliva krožno gibanje na opazovalca samega. Izkazalo se je, da izgleda normalno, če se obrne laboratorij 10krat v eni minuti.

A to je le navidezno. Oko zabeleži samo začetek in konec gibanja. Ko se stroj ustavi, se zdi opazovalcu, da se pričinja gibati soka v nasprotni smeri. A tudi tukaj je pogoj, da stoji glava čisto mirno na mehku. Če opazujemo kroženje z nagnjeno glavo, se zdi, kakor da se ziblje opazovani objekt semintja kakor ladja na morskimi valovih. Če pa vržemo glavo naprej ali nazaj, se nam ziblje prostor na levo in desno. Tako nastane morska bolezen. Vsega tega seveda ni, če sedimo mirno na mestu. Če se opazovalec nasloni na steno vrtečega se aparata, ima občutek, da se podira stena z laboratorijem vred in da leti v globlino. Ta občutek narašča v enaki meri s hitrostjo gibanja in pojava približno v sredini sobe, izgubi pa se popolnoma v njenem centru. Hoditi po taki sobi ni prijetno. Vrtenje te vleče v stran, če hočeš sesti, padeš na desno ali levo. Končno se naviš hoditi po strani in zadeneš prav. Iz vsega tega izhaja, da ima naša zemlja prav pripravo hitrost in da je naša hoja po njeni površini popolnoma v skladu z njenim gibanjem. Če bi letela hitreje skozi vesoljstvo, bi imeli dan na dan neprijetni občutek, kakor ga ima oni, ki dela poskuse v vrtečem se aparatu. (Mislimo pa, da bi se v času, odkar že biva človek na svetu, že privadil tudi na večjo brzino svoje zemeljske obale. Op. ur.)

Sport in zdravje

Ljudje so še vedno pomanjkljivo poučeni o vplivu sporta, odnosno telovadbe na zdravje. Moderna fiziologija je dosegla tozadevne navedbe važne ugotovitve, ki zaslužijo splošno pozornost. Učinek vsake gimnastične vaje obstoji v tem, da se po premikanju ali gibanju ojači delovanje sleherne stanice našega telesa.

Točne podatke o posledicah tega ojačenja t. j. o življenejši prebavi in krvotoku nudi poraba kisika. Navadno potrebuje človek 14.4 litra kisika na uro. Pešec porabi v istem času 40.8, veslač 136, drsalec na ledu 136 l kisika na uro, tekač ali smučar v hribih celo do 200 l kisika na uro. Iz teh števil je razvidno, da odgovarja poraba kisika različnemu naporu človeškega telesa. Človek, ki urno koraka po ravni cesti, potrebuje 351 kalorij na uro ali 5 kalorij na vsak kg telesne teže. Pri teku potrebuje že 591 kalorij, kolesar pa, ki vozi po ravni cesti, če nima proti sebi vetra, porabi 629 kalorij (9.13 na kg telesne teže). Če primerjamo delovanje organizma tekom ene ure pri kolesarju in pri popolnoma mirnem stradalciem umetniku, znaša razlika med obema nič manj ko 58%. Na nadomestilo izkruho kalorij, bi moral stradalci človek pojesti 275 gr dobrega kruha.

Ojačani krvotok raztegne predvsem srčno mišico. Obseg srca se pri tekaču na ravni cesti in pri veslaču poveča. Zato pa ne spremeni srce svojega obsega, n. pr. pri telovadbi, če se telo še tako stegne. Smotrene vaje uspešno jačijo delovanje organov za prebavo. Pri pljučnici, difteriji in sličnih boleznih nudi sportnik in telovadcu njegovo ojačeno srce več pomoči kakor vsa zdravila. Srce namreč skriva zalogo odporne sile in ta sila premaguje boleznijo.

življenje — toliko utehe so mi nahajale oči, kamorkoli so se ozrle.

Zdaj pa je vse mračno. Megla je razohesila svoje sive rjuhe povsod naokoli, srce pa mi je samotno in tuja teža, dušča... Pokojniki so mrtvi, za nas izgubljeni, nedosežni našemu, brezmočnemu, žalostnemu hrepenenju. Minilo je poletje, minilo so modri, solnčni dnevi, jaz pa zmružujem ne samo telesno v tihih svojih sobah. Ah, kako temne, terne tužne sence so oklopile mojo dušo! — Ali ipak vem: še me obsije solnce, še zacvete pomlad!

Se je mrzlo, še me zebe, še mi je okoli srca led. Še se opotekam od težke udara usode. Vendar zopet verujem v veliko dobro in lepoto življenja. Bliza se Vstajenje...

Opomba. Moder kovčeg, do vrha poln pisem in rokovpisov v slovenskem, hrvaškem, češkem in nemškem jeziku, stoji v moji spalnici. Preden je umrla, mi ga je poslala. Dvakrat je začela pisati to zahvalo novinarjem, a dovršila je ni več. Iz obeh konceptov sem ga sestavil, da ga pridobim na spomin nji, ki zdaj na krasnem Mirogoju pričakuje Vstajenja... Pr. G.

Pljuča močno delujejo pri teku, veslanju, nogometu in sličnih igrar, ker morajo oskrbovati menjavo kisika z dušikom. Malokdo si pa ugetne predstavljati, kako orjaški stroj so naša pljuča. Njih notranja površina vsebuje do 350 milijonov dihalnih bradavičk, ki zavzemajo 75 krat več prostora, kakor površina celega našega života. Človeška koža ima kvečjemu le dva m² obsega, površina pljuč je po delovanju mnogo večja. Iz tega sledi, kako važno je, če jačamo pljuča s tekom in z razumnim sportom. Delovanje pljuč se da izmeriti s posebnim respirimetrom, ki ugotovi količino predelane zraka tekom nekega danega časa. Zato je respirimetrom najboljša kontrola koristnosti tega ali onega sporta. Močno »zračenje« gornjega dela pljuč pri globokem dihanju je nadvse koristno kot najzanesljivejšo sredstvo proti vgnediviti bacilov jetike.

Povprečen človek pričakuje, da se mu ojačijo po telovadbi predvsem mišice. Vendar je veliko večjega pomena urnost in sigurnost kretanja. Ideal zdravja je žilav, prožen skakač, drsalec, smučar, plavalec, ne pa težak roko-borbec ali atlet. Samo sportna telovadba ustvarja gibčnost ter občutek popolnega zdravja, ki tako blago vpliva tudi na naše duševno razpoloženje. Povečano delovanje mišic obudi tek in veselje do hrane. To je zelo važno, ker preprečuje živčno obolenost čreves in želodca. Stalne pravilne vaje so najboljša sredstva zoper take bolezni.

Končno je treba omeniti še delovanje kože. Telo mora biti pri gimnastičnih vajah čim bolj prosto ter čimmanj pokrito. Telovadba in sport v lahki obleki na prostem jačata odpornost kože zoper rane, izpuščaje in ture. Enako blago vpliva tudi plavalni sport, ki učinkuje skozi kožo in pospešuje pravilno razdelitev krvi po životu.

Vsak sport ima specialen vpliv na človeško telo. Zato si mora vsakdo izbrati tisti sport oz. vaje, ki se najbolj prilagajajo njegovim prirojenim zmožnostim, njegovemu poklicu in ki ga končno veselijo. Kdor se muči, ne da bi pri tem užival, ne more koristiti svojemu zdravju. Osebná dispozicija odloča tudi pri telesni vzgoji. Radi tega je tudi potrebno, predno se odločimo za to ali ono sportno panogo, da se posvetujemo z izkušenim zdravnikom.

Nemuzikaličen mož muzikalne pevke

Angelika Catalini je vzela za moža kapetana de Balabregue, častnika, ki je imel vse vrline, katere išče ženska pri moškem, bil je pa popolnoma nemuzikalen. Temu so se ljudje splošno čudili. A lepa Angelika je šla mimo tega in si ni delala skrbi. Bila je zadovoljna s svojim možem. Ko so jo vprašali, kako je mogla dati oficirju prednost pred drugimi moškimi, je odgovorila: »Veste, vsi so me oboževali, hvalili so moje lepoto in mi govorili o ljubezni. De Balabregue pa je govoril o moji močvirji in zato sem vzela n'ega za moža.«

Kapetan je krasotec in med tovariši na glasu najlepšega oficirja. Večkrat spremlja svojo ženo na pevskih turnejah, seveda samo kot zakonec in poslušalec.

— Pa ste res ožaren, dragi moji Cash! ste možar in energičen, da vas moram občudovati, Cash! pa tako ženski, da vas ni moči prepoznati!

— Veste, to bo nemara podedovano. Polovica mojih prednikov je namreč moških, druga polovica pa ženski!

šalec. Nekoč ju je pot pripeljala v kraj, kjer ni bil klavir dobro uglašen. Angelika je pela najprej na poskušnji in je pri obedu potožila možu, da je klavir previsoko uglašen. Bala se je, da bo koncert radi tega slabo izpadel.

»Kar nič se ne boj,« jo je potolažil mož. »Bom že jaz uredil tako, da bo vse prav do večera.« In res, prišel je zvečer, dvorana je bila polna občinstva in pevka je prišla na oder. Njen spremljevalec je udaril prve akorde — strah in groza, klavir še vedno ni bil pravilno uglašen! Angelika je morala napevati vse sile, da ni pela preizko, kajti klavir je zahteval izredno višino. Občinstvo je bilo navdušeno in je aplaudiralo brez konca in kraja. Angelika pa je bila slabo razpoložena in je nejevoljna zapustila koncertno dvorano. Ko sta se odpravljala z možem spat, je vprašala svojega moža, kako ji je mogel obetati, da bo uglašen klavir, ko ni storil ničesar.

»Ljuba moja,« je odgovoril mož zelo začuden. »kako se vendar moreš pritoževati radi klavirja? Takoj po tvoji pevski vaji jutraj sem šel po mizarja in mu ukazal, naj odžaga noge pri klavirju za 10 cm, da ti ne bo treba tako visoko peti.«

Obdavnice ničle

Pariški kritiki rabijo v najslabšem slučaju besedo »genijalen«. Tujec lahko misli, da ni na Francoskem nobenih manj nadarjenih pesnikov, temveč sami zvezdniki. Kritikom pomaga založnik, in sicer z ničlami. Vsaka nova knjiga je namreč prepasana z rdečim, rumenim ali zelenim trakom, na katerem stoji, da je bilo prodano že prvi dan 100.000 izvodov, 92.000 eksemplarov itd. Vendar nudijo vpraševalne pole, katere je poslal francoskim pisateljem mesečnik »Revue mondiale« sliko in like revščine.

Pesniki iščejo ure francoščine pri Japoncih in Američanih, zgodovinski romanisti prodajajo za delo potrebne knjige iz svojih knjižnic. Literatura je postala luksuz in malokdo si lahko privoščiti literarno delovanje. Knjige so poceni in vsled tega so nazadovale tudi pisateljski honorarji; knjig pa ne kupuje nihče. Človek ne more izhajati brez stanovanja, ki je zdaj petkrat dražje, kakor pr. d. vojno, brez čevljarja, dimnikarja, kosila, tobaka itd. Brez knjig pa se živi prav lahko. Čevljar računa 20kratno ceno iz leta 1914., če mu daste narediti podplate. Stavce prejema 30krat večjo plačo kot pred vojno, pisatelj pa strada. Zdaj je še povečal to nesrečo novi dohodninski zakon. Pisatelji so dobili plačilne naloge. Davkarja je natančno izračunala, koliko dohodkov vrže avtorju 50.000 prodanih izvodov. A mesto denarja je dobila obupane odgovore.

V sili so postali iskreni tudi pisatelji, kateri sicer ne bi nikoli razodeli skrivnosti. Obdavnice pisatelji so hoteli pojasniti, da ne pomenijo številke na rdečih listih nič resnega, one samo vlečejo bralece, ker hoče vsakdo brati le modne romane. Založniki imajo svoje stalne številke za vsakega avtorja. Rainki Anatole France ni imel kljub svoji duhovitosti nikoli toliko ničel na ovojih, kakor Pierre Benoit ali Victor Marguerite. Ko je dobil znani

Lovska

— In tedaj zagledam celo jato jerebic. Pomerim, sprožim, in ko se dim razkadi...

— No?

— Ni bilo nobene več!

Zdravje je prava sreča družine,

ako pa hočete da bo stana in treba misliti kako boste nadomestili Vaše sile.

OVOMALTINE

koncentrirani produkti hranilnih snovi mleka, ajace in kava je pravi blagor za vse, za očeta, katerega krepi in jači pri delu in v pisani, za mater kateri množi sile; potrebno je za hišo za dete, kateremu zagotovi najboljši razvitek in ga ojači za šolski pouk.

Ena skodelca OVOMALTINE s svojo hranljivostjo je vredna kakor 12 skodelic ruke, 7 skodelic kava ali 3 ajace ter pri tem še veliko lankeša za prebavo.

Ovomaltine se dobi v vsaki apoteki in drogeriji po cenji:

100 gr 18.50 Din, 250 gr 36.25 Din, 500 gr 63.25 Din.

Zahtevajte poskusno pošiljatev, sklicujoč se na list. od

Dr. A. WANDER d. d. tovarna farmacevtskih in dijetetnih preparatov ZAGREB, Jurjevska ul. 37.

romanist plačilni nalog na temelju prodanih 250.000 izvodov je prinesel takoj založnikove knjige, poštne spremnice in sl. ter dokazal, da je bila zadnja ničla le reklamnega značaja. V resnici se je prodalo le 25.000 izvodov njegovega dela. Zdaj bodo vedeli vsi, da je zadnja ničla le pravljica. Kritiki so to vedeli že prej. Tembolj je torej treba poudariti njih ljubeznivost. Če nima pisatelj dohodkov od založnika in uspeha pri čitatelju, naj si oddahne vsaj pri kritiki, da ne bo obupa. Tako delajo v velikem svetu...

Dela za ureditev Londona

London je že davno postal pretesen za svoje prebivalce. Zato so Londončani pravočasno podvzeli potrebne korake, da se najprej napravi načrt, potem pa takoj prične z deli za razširjenje in ureditev tega največjega ljudskega mravljišča na svetu. Načrt, ki so ga napravili posebni strokovnjaki, predvideva v prvi vrsti zgradbo štirih novih mostov preko Temze in renovacijo starih prehodov.

Največji novi most bodo gradili pri Charing Crossu, kjer že stoji most, ki pa ni več uporaben. Starega bodo porušili, poleg njega pa zgradili novega, ki bo imel to posebnost, da bo zidan v dve nadstropji. Spodnja nadstropja bodo rezervirana za železnice in vozila, zgornje pa za pešce in transporte. V I nadstropju bo šest parov tračnic z železnico, v zgornjem nadstropju pa bo prostor rezerviran ob straneh za pešce in kakopak tudi za tračnice električne železnice. Stroški tega kolosalnega mostu so preračunjeni na 7.500.000 lir šterlingov, vsa dela starih mostov in za razširjenje Londona pa so preračunjena na 27.500.000 lir šterlingov. Dvorenja pa bodo šele čez 15 let.

Bodočnost avtomobila v Ameriki

V Ameriki je sedaj okrog 20 milijonov avtomobilov. Ker Zedinjene države štejejo okrog 115 milijonov duš, se lahko reče, da ima povprečno vsaka obitelj svoj avto. Toda to je po mnenju avtomobilskih fabrikantov šele začetek. Že je čutili učinke inseratne kampanje, ki si stavlja za cilj: Dva avta za vsako famijilo!

Je pa res že tudi skrajni čas, da se dosedaj škrtosti v tem pogledu napravijo konec. Ako se je g. družinski oče jutraj z obiteljskim avtom deljal v svojo delavnico, so se morale obžalovanja vredne soproje posluževati plebejskih cestnih železnic ali celo apostolskega prometnega sredstva (pešhoje). Tako ne more dalje. Zato doni alarm: Dva avtomobila za vsako družino!

Statistiki izračunavajo da se bo že tekom 15 let število avtomobilov podvojilo in jih bo torej okrog 40 milijonov. Avtomobilskim tvornicam ne bo manjkalo dela, ker se bo vsako leto »odložilo« blizu 4 milijone starih »ponošnih« avtomobilov. Nadaljni napredek v avtomobilski tehniki bo vzel prenapolnjenosti z avtomobili še stalno rastel. Tvorničarji pravijo, da bodo ženske imele pri tem važno besedo. Okus žensk se bolj in bolj uveljavlja na avtomobilskem tržišču. Dočim se moške interesirajo za motorje, konjske sile in razne mehanične prednosti posameznih mark, je zanimanje ženskih interesentov predvsem posvečeno zunanji obliki voza opreme barvi in udobnosti. Ta tendenca bo v dobrih meri vplivala na produkcijo Karoserije, bodo dobile vse močnejše barve ter bodo izpodrinile monotoni črni lak. Kvaliteta limuzin in vsa notranja oprema utegne kmalu biti važnejša kakor vsi hitrostni rekordi.

Frigid:

Poljska

Listi s poti.

Večer. Lučke, silhete pokrajine, modro nebo na obzorju, modre vode Donave. Za nami tonejo luči Dunaja. Brzovlak hiti na Češko, na Poljsko.

Romani. Ahasver z juga, v Censtohovo, v poljsko zemljo. Grenak sem šel z doma iskat. Ni nam prav trodinim... Mar ni za nas leka, mar ni vsaj tople besede v Poljakihi?

V kupeju mi vis-à-vis sedi žid, Romar, še bolj grenak od mene. Iz Dunaja kolne v Krakov, vse baltske države kolne, sveto Rusijo, Krim, Palestino, Pilsudskega, Dawesov načrt, Žid je in veš je kletve kakor Irec kake starodavne sekte, z besedo hebrejsko, poljsko in nemško zna in s kretinjo in obrazom, Kristusovemu podobnim. Od Petrograda je bežal z belimi, prebrodil je za kruhom ves sever in vso centralno Evropo, pa je ni pod solncem pedi zemlje zanj, ni zadiljalj prostega zraka, ni za uro svobode. Žid je žilav, marsikateri dokument — časih pravi, časih kriv — je govoril zanj, in vendar je bilo manj kruha nego policijskih ječ po mejah in po centrih. Zdaj je na

dolgem romanju — v rusko Palestino, na Krim.

Ozira se, če kdo ne prisluškuje, meni pa je zaupen iz dna srca. Ne bo, ne bo do cilja priromal. Kakor otrok je iskren. Zdaj je namenjen na Krim. Dognali so bili ruski učenjaki, da njihovi židje niso iz Izraela, iz Hiacarov, iz starega turansko-altajskega plemena da so. Na Krimu jih kanijo kolonizirati, tja se je namenil.

Skozi češko deželo se vozimo, nekdo pojde pridružen:

Fčerajs byla mamjencina, fčerajs byla mamjencina, a dneskaj už si a dneskaj už si moja žena.

Tega žida nisem vesel. Kakor zlo znamenje mi je pal na pot. Človek brez doma je. Pod podom se v divjo brzino vrte oči in poropotavajo kolese, pokrajine beže mimo oken, desetim ljudem, tujim med seboj, gori luč, on pa se v kotu zavija v suknjič in kramljam z menoj neznanec — to je danes njegov dom, jaz sem mu to uro edini brat. Človek brez domovine je. Iz rodu je, ki ga učenjaki šele koplejo iz starih pergammentov.

Ne vem, zakaj mi je ob tem židu ta-

ko temo, da truden vendarle ne morem zadremati za minuto.

Kraj Češke. Na vzhodu se narahlo, prav narahlo buči dan. Mimo nas drvi vlak premoza Angleški rudar drži roke navzkriž angleškim akcionarjem gredo računi navzkriž. Poljski, češki rudniki cv-to.

Poljska zemlja, zdrava v tej nedeljski zori! Zemlja Reymontovih kmetov, zemlja tisočletne zgodovine — ne daj, da stopim nate od doma bolan in še po židu-vagabundu omaloždušen! Prekliči ga, daj mi tople besede!

In ga je preklicala v tem rosnem jutru in je vame dahnila bratski pozdrav. S polji, ki je na nji požeto žito zloženo v kupe in evete ajda, od vasi, kjer dim nad domovi oznanja, da so matere že rano na nogah, od mlinov, ki jim na dalekem obzorju veter giblje dolge lope, od pastirkov na travnikih in marogastih goved in belih brez in pisanih kmetih, ki že spešijo v daljino faro k maši, od nizkih karpatskih obronkov na jugu je dahnila. Takšno je bilo prvo jutro na Poljskem.

Dziedzice! V kupe je nosač za dvema težkima jezuitoma prinesel dva težka kovčega. Jezuita sta sedla, brevirja v roke, ustnice so se avtomatično razgibale v mo-

ltev. — Na hodniku nekdo na glas bere jutranji krakovski list: general Korfanty — »Polonci« 30.000 zlotih — atentati — »Zveza šleskih vosašev« — Na vrata je stopil policiant, vsašen, kapo z iermenom opeto pod brado. Potnje liste.

O, saj ne bo leka! Kakor naša je poljska zemlja, k se išče, kakor jaz, kakor moj bedni krimski Ahasver. Kljub tisočletju, kljub mogočnemu Vavlu nad Krakovim in Kociusku se išče. Mogočna, gospodska Varšava ima zemljo, ima jo, a vanjo je najde; kakor slepa tiplje gruda za mogočno, gospodsko Varšavo in je ne dotiplje.

In ko sem se dalje vozil, ni bilo ne brez ne pastirjev. Hoste, močvirja, travniki, tu in tam dimnik samotne tovarne. V kupeju pa breviri, žid in jaz. V Krakovu sem srečal na cesti procesijo, muziko, bandero, ornate, ženske v glasni molitvi. Videl sem židovski kvart, najbednejši, umazani. Poldan je bil in na pragu so sedeli kodravi otroci v raztrganih kaftanih in naglo zajemali iz skled. Stare ženske, let čni, blede starci z bergljami. Na trgu so se zbirali boljši, v čistih črnih kaftanih, in se menili. Nedelja je, zakon pa je neizprosni in spoštovati jo morajo kakor soboto. V Plantah se izprehajajo polj-

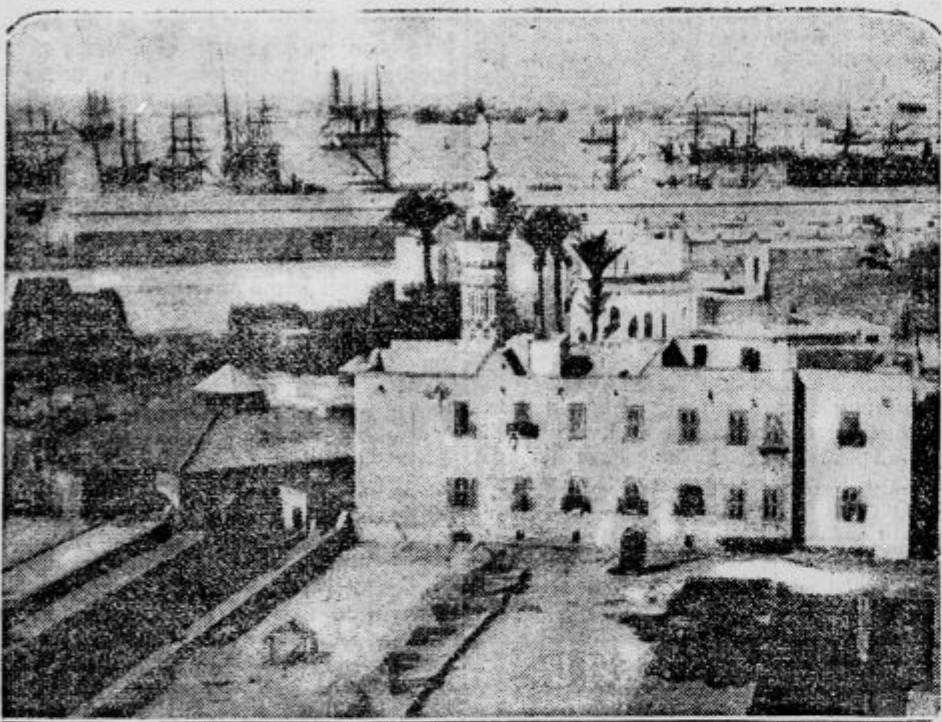
Kraljica trgovskih potnikov

Društvo trgovskih potnikov v Ženevi si je o Božiču izvolilo svojo kraljico, ki bo ob enem njihova patronesa za leto 1927. — V sredini: gđ. Nelly Ruffix, ob strani njeni častni dami gđ. Renée (na levi) in Violette Favrod.

Gorski velikani v Boliviji (Južna Amerika)

Zgoraj: Zapadno pobočje gore Illampu (6560 m). — Spodaj: gorski hrbet (na levi) in vrh Caca-Aca (6220 m).

Pristanišče v Aleksandriji (Egipt)

ski oficirji, študentje, mladi svet. Zidovke so lepe.

Ko zvečer beži vlak proti Varšavi, sem truden od vsega. V vozu mlada dvojica. Lepše, bolj iskreno se ljubijo poljski ljudje nego pri nas, ne taje se tako, ne potvarjajo se, strežejo si. Kraj mene dremlje mlada gospa. Noč je, zasrta svetiljka daje medlo luč. Trudna je gospa in glavica se ji je pobesila na mojo, tujčevo ramo. Rad ji strežem vso pot do Varšave, vso dolgo noč. Po tej mladi gospej mi je Poljska v drugo dala toplo besedo.

A. D.

V splitski okolici

Iz Lovretske ulice — lovor pred oknom mi dela neveselno senco — po malem »šetando«, kakor se čuje iz prostih ust okoli Dubrovnika, hodim skozi Veli Varoš mimo franjevcov na lobračanov, ki so l. 1214. ustanovili samostan zoper bogomile na podnožju brda Marjana. Tod še živi starinski naziv »kmanji«, iz l. kampani — kmeti. Vzdolž Ilirske obale in prvega škara drži kolovoz na Zapadno obrežje do Starega kopaljšča in vojaške streljanje, pred katero zvijajo vrvarji dolge konope. Dober km od mesta se je dvigala opatija sv. Štefana pod bori (de pinis) iz l. 1020. Danes leži na njenem selišču *Sustjepansko Groblje*. Srednja Dalmacija obiluje s sličnimi jezikovnimi zlitki kot naš Števerjan ali Senčur, n. pr. Sumartin, Sutrojica, Sučur, Sučurac, Sučuraj in Svečuraj (Juraj), Sučidor (Izidor), Sutivan, ki se v ljudski izreki navadno krči v Stivan, kar se rabi za ime čolnov. Ko sem svojo bogoljubno gospodinjno vprašal, kak svetce utegne biti Sukojišan, se je opravičila s tem, da je Slovenka iz Ptuja! On kakor njegov imenjak Su-

Ljeningov kult v Rusiji

Kip rdečega diktatorja, ki so ga boljševiki postavili v park nekdanje carske zimske palače v Ljeningradu.

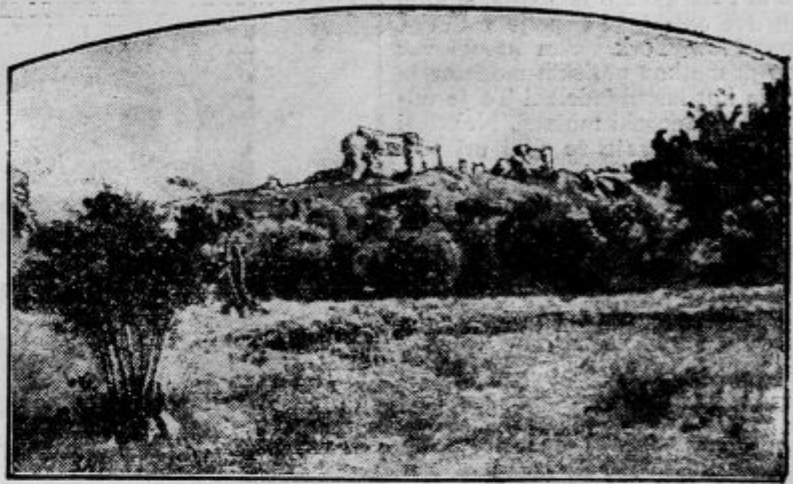
Človeštvo se jača

Stari ljudje vedno radi tožijo, da je današnja mladina za nič. Janez Trdina, ki je korakal vsak mesec peš preko ljubljenskih Gorjancev po pokojnino v Novo mesto, in dr. Ivan Tavčar, obžalujeta v svojih povestih, da izumirajo »stare grčee«, in ne sodita posebno prijazno o novem pokolenju gostobesednih neznačajnih »škricev«. Tako je sovražil »črnilno stoletje« še Karl Moor v Schillerjevih »Roparjih«, in je čital samo o junaštvi Hanibala in Cezarja. Če se oziramo nazaj, se moramo spomniti tudi Chateaubrianda, ki je neusmiljeno ironiziral svoje rdečkože junake. Njih nepokvarjenost ugaia še danes častitemu »Slovencu« — vsaj v podlistku. Prav tako se je navduševal še poprej sredi pregrešnega Rima Tacit za divje, a naravne ter iskrene Tevtove. Rousseau in Tolstoj sta povzdignila vrnitev k naravi do filozofskih višin. Končno je zapel Nietzsche, filozof predvojnega Nemčije, pravi slavospev »plavalasi živini«, orjaškemu, kodrastemu divjaku, ki je živel le za ljubezen in vojno. Za sedanje plešasto, kratkovidno in napredno pokolenje ni imel Nietzsche niti usmiljenja, temveč ga je preziral. Še pred kratkim so bili junaki Nietz-

Buldog »Menelik«

Na vsakoletni razstavi luksurnih psov v Parizu, ki se je letos vršila 11. in 12. decembra, je dobil »Menelik« najvišje odlikovanje: dvoje prvih nagrad z značko »excellent«, častno nagrado in posebno nagrado za najlepšega psa na razstavi. »Menelik« je star šele 10 mesecev in je last Švicarja Hubera. V Parizu so mu zanj ponujali 15.000 frankov (35.000 Din), a ga Huber ni hotel prodati.

Obzidje v Palestini,

ki so ga zgradili križarji, se, kakor poročajo iz Jeruzalema, vsled silnih viharjev podira. Ograjeno obzidje, ki ga je sezidal Rihard Levostrični, je popolnoma uničeno.

scheja, Hamsuna in drugih maliki vseh sportnikov. Žal je dokazala moderna znanost, da teh plavalasih orjakov sploh ni bilo na svetu. V naših muzejih je shranjenih dosti kosti in lobanj jamskega človeka, sodobnikov mamuta, jamskega medveda, sabljzobega tigra in drugih, zdaj izumrlih evropskih pošasti. Medicinska raziskovanja so ugotovila, da je takratni človek hudo trpel na putiki, revmatizmu in drugih boleznih, ker je živel v vlažnih luknjah, imel slabo obleko in jedel surovo meso. V londonskem Kensingtonskem muzeju sem se ustavil pri lobanji 30-letnega moža iz kamene dobe, ko se je še rabilo kremenasto orožje. Zobje so mu odrgnjeni do korenin, ker je grizel kakor volk debele kosti. Odrgnjeni zobje pomenijo odprt živce, to je stalen peklenski zobobol. Otečena čeljust govori še sedaj o oteklinah in gnojenju ko posledicah te bolezni. Druga lobanja z izbočeno, luknjičasto čelno kostjo priča nedvomno o najhujši spolni bolezni, sifilisu v tretjem stadiju.

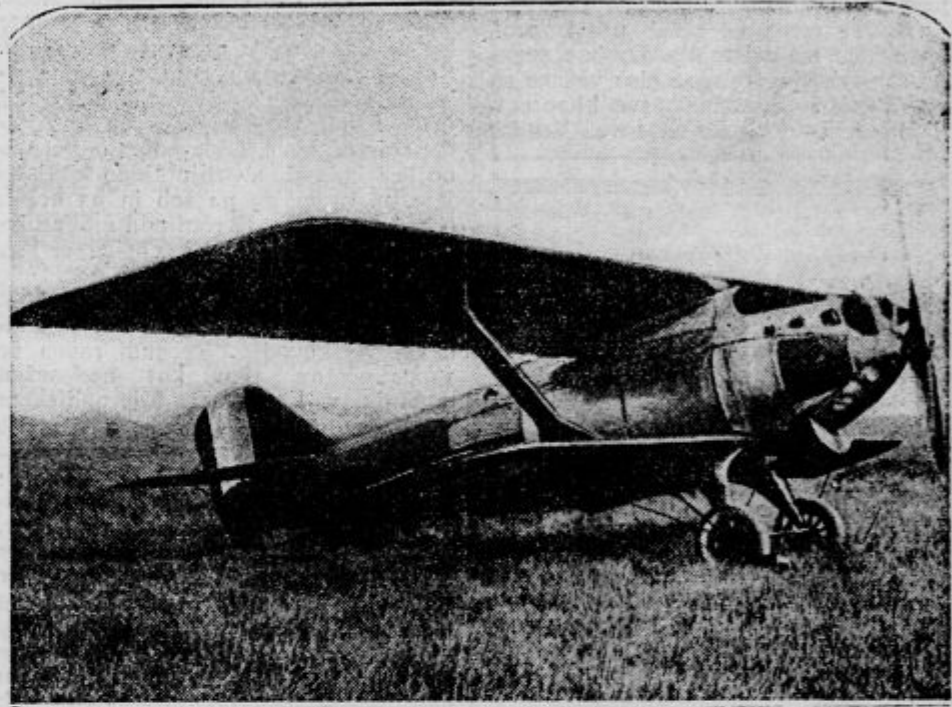
Ni treba pripominjati, da ni bilo pred desetstotimi leti nobenega zdravlja proti tem boleznim. Kar se tiče zdravja in dolgoletnosti, nismo nazadovali v primeri z našimi predniki. Vendar slika znani H. Wells v svojih romanih strašne posledice sedanjega zanemarjanja telesne kulture. Piše, da postajajo človeške kosti šibkejše, da nazadujeta vid in voh, da slabe posebne kožni živci, ki ne prenesejo nenadne izpremembe zraka: posledica je razširjenost eksemov in slične bolezni. Človek se nehoti vprašuje, v kakem oziru smo nazadovali od klasičnih časov, od one blažene grško-latinske kulture, ki je »ojila« zdrav duh v zdravem telesu? Vsi antični pisatelji omenjajo kot izredno junaštvo beg onega sla, katere a je poslal l. 490. pred Kr. Milijad v Atene, da naznani zmago nad Perziji. Ta tekač je izdihnil takoj, ko je pretekel 30 km od Maratona do Aten, zakričal je edino besedo »Nike« (zmagala) in umrl. Vsi klasični pisatelji

so slavili to junaštvo sto in stoletja. Zdaj pa se ponavlja maratonski tek ob vsaki mednarodni sportni prireditvi. Sportniki vestno pretečejo 30 km in v boljsem času kakor Miltijadov sel, ostanejo pa živi in zdravi. Kot drugi čudež je veljal Grkom Leander, ki je preplaval vsako noč Helespont, da se sestane ljubljeno Hero. Dardanele so široke kakih 6 km. Byron, ki je ponovil ta rekord iz navdušenja do Helade, je potreboval 75 minut, in Leander gotovo ni plaval hitreje. Kaj pomeni to junaštvo v primeri s sedanjimi zmagam v Rokavskem zalivu, kjer vzdrže moški in ženske po 12 do 14 ur v vodi ter preplavajo do 60 km? (Preliv je sicer samo 30 km širok, a plavca dajo veliko posla valovi in tokovi.) Iz tega sledi, da sedanje človeštvo ni nazadovale telesno, temveč prekaša svoje prednike in se jača vedno bolj. Seveda to ne pomeni tudi duševnega napredka, sicer ne bi bile mogoče take grozote, kakor je bila zadnja vojna. A kaj hočemo...

Nas so morili svoj čas z latinsko in grško slovnico, a vendar nismo postali Sokrati in Platonci. Sedanja mladina živi v znamenju nogometa. Počakajmo, mogoče se bo bolj približala klasičnim vzorom kakor mi...

Okradeni mojstri

Na ulici St. Honoré v Parizu ima svojo palačo ena najbolj znanih trgovin s čevlji. Prodaja in izdeluje predvsem damsko in plesno obutev. Pred izložbo je vedno kup radovednežev, kljub temu, da visi v razkošni izložbi napis: Copier c'est voler — Posnemati pomeni krasti. Francoski odlični čevljarji in krojači ljubosumno čuvajo svoje avtorske pravice. Imajo seveda pravico na to, kar plačujejo poleg obrtnikov tudi priznane umetnike, ki jim kombinirajo barve in napravljajo risbe. Krojači sami se smatrajo za umetnike (les artistes) in nikdo jim ne reče »krojači« imenujejo se »les maîtres de la couture parisienne«. Seveda

Dvosedežni Bréguet s 500 HP,

na katerem je bil dosežen rekordni polet brez pristanka iz Pariza v Djask (Perzija): 5450 km.

jón. Izza te podrtje cerkvice iz 8. stol. se polotoček končuje v rt sv. Jurja z opuščenjo kapelo in špiljo sv. Jere ali Jerolima. Prav za prav sta v živi pečinici dve jami; ena dvonadstropna, obzidana in s stopnicami opremljena, bi lahko služila za skromno stanovanje puščavniku. Z druge, nepristopne, sem si prepisal latinski izrek o slogi: Concordes vota sequuntur, discordes frustra laborant.

Ves ta pas tvori vzožje griča Marjana (nekoč Mergianus ali tudi Kyrie Eleison), ki utegne biti ugasel ognjenik (178 m). Od Trumbičevih stolb in Račičevega prilaza drži mimo židovskega pokopališča in cerkvice sv. Nikolaja popotnika zavojita cementirana pot s krasno ograjo in številnimi počivalniki, od koder se proži vidik na amfiteatralni Split in bližnje otoke: evo Ciovo z antimalarično postaja za deco, potem Sulet ali Šolta z odličnim medom in rožiči, skaloviti Brač z Vidovico, najvišjo točko primorskega otočja (778 metrov), Hvar, Vis id. Na obeh straneh Marjana se spreminjajo prelivali barve širokega morja, žal, da v početnem odseku čarobnega šetališča tri dimniške betice iz Betizove tvornice neredkokrat zasmrajajo čisti vzduh. Vsa brežiček je obsajen z gostim bo-

rovjem in čudiš se, da je mogla med debelimi skalami najti dovolj hrane tako čvrsta crnogorica. Vmes pa se samoniklo »truje« (plodi) eksotični stilet (aloja), z neštevilnimi vrezanimi imeni zaljubljenec ali domišljavec. V ostalem pa se po vsej okolici brati bujna tropska flora: palma, kaktus, agava, pomaranča, limona z vinsko lozo, smokvo in maslino. Vso pot mi delajo špalir zeleni grmiči modrocvetnega rožmarina, cele bratovščine lekovič, eteričnih biljk, ki dajejo brdu poseben značaj ter opajajo, kakor pravi Cimperman: Duh puhti iz njih sladak, napolnjuje čisti zrak... Ali da citiram domačega pesnika, Jerolima Kavanjina (1640-1714), ki ima na vesti največji naš ep, epigonsko »Bogastvo i uboštvo« z 32.000 verzmi:

Bez bahornic i liečnika Tu mi narav
zdravlje goji.
Izvarsniaga nie bo leka Neg u miru kad
duh stoji.
Samočo, u svem blažena si I blaženstvo ti
sama si.

Sosedna ploča nosi prevelik slavospev Luke Botiča (1830-63) na samotno planino Marjan, da bi ga mogel navajati. V romantičnem epu »Bijedna Mara« je avtor proslavil to gorico,

UNION
ČOKOLADA
KAKAO
BONBONI

Jim je hudo, če priroma na trgovino rue de la Paix kaka tuja šivilja, si kupi eno ali dve obleki, se odpelje v Berlin, London, New York, tam naredi več tucatov posnetkov pariških modelov in jih proda kot lastni izdelki! To je tavalna krič francoski mojstri. Nekateri izmed njih zahtevajo že zdaj pri prodaji od tučca priznanje avtorske pravice (droit d'auteur). Seveda zaležejo te obljube prav malo, kakor tu li napis v oknu: Posnemati pomeni krasti.

Inozemski krojači pošiljajo v Pariz svoje risarje, ki se potikajo s svinčnikom v roki okoli izložbenih oken, na dirkah, plesih in v gledališču. Obiskujejo tudi modne krojačnice, in če tam ne morejo risati, se potrudijo vsaj, da si čim več zapomnijo. Nato pa se posloviijo, hité v najbližje kavarno in takoj narišejo vse, kar so videli.

Barvna godba

Prof. Aleksander Laszlo deluje že več let kot utemeljitelj nove «sintetične umetnosti», kjer tvorijo barve in godba zaokroženo celoto. Njegov nauk temelji na teoriji barvne godbe (Farblichtmusik). Napisal je že več opusov in tudi teoretično knjigo z skizaljkami, risbami, notami in barvnimi lestvicami. Prvič se je predstavil javnosti 1. 1926 na razstavi v Düsseldorfu, sedaj pa mu je dala na razpolago svoje prostore in tehnična sredstva berlinska mestna opera, da postane tudi širše občinstvo deležno plodov njegovih eksperimentov.

Misel o sintezi godbe in slike ni nova, temveč izvira iz fiziološke skupnosti človeških kretanj, sluha in vida. Tudi gledališče, posebno opera in balet je pravzaprav sinteza nekaterih umetnosti. Nastalo je iz verskih predstav prastarega izvora. Vendar pa je sedanja gledališka umetnost v tehničnem oziru mehanična sestavina.

Zvok in slika sta se vedno kvečjemu vspešneje združevala. Ruski skladatelj Skriabin je prvi predpisal barvne efekte za svojo simfonijo »Prometej«. Uredil je zadevo tako, da so posamezne akorde spremljali različni barvni efekti. Kompozist Rimski-Korsakov je že takrat protestiral zoper sinj H in rumeni F, ker si je predstavljal te glasove v drugih barvah. Prof. Laszlo si je postavil še težjo nalogo. Sestavil je »barvni glasovir«, katerega tipke mečejo na platno kinematografske slike, medtem ko vdarja pianist po klaviaturi.

Slike so grafične: geometrični vzorci, brilje, se menjavajo, izpreminjajo barve in sence. Glasovir vrže na platno več plasti slik v različnih ritmih in smereh. Navadno je videti na platnu luske, pike, oblačke, mreže in valove. Skozi to osnovno risbo valovijo barve, ogenj, včasih se prikažejo večje temne sence ladije, zmaja, gradu itd., sence, ki so nepremične ali pa se gibljejo. Včasih se zopet zasvetijo solnca, ki so malik pajkom v obliki kolesa ali pa se vrte naokrog ognjeni jeziki. Slike so same zase res lepe, izpreminjanje barv in kroženje smeri pa kaže nadarjenost umetnika.

Godba sama na sebi, pravi prof. Laszlo, je malo izrazita. Drobne sonate, sanjarije in predigre niso vezane na »tople« ali na »hladne« barve, ki spreminjajo različno visoke glasove. Vendar

kjer je prebil svoje detinstvo. Na prvem vrhuncu stoji razen tega njegov kip s stih iz l. 1861:

Od mene če odpuh praška biti,
Al u grobu raztovoren prašek
Za slobodu razigrat se hoče.

Tik spomenika se dviga meteorološki observatorij, kjer posnemam za večerajšnji dan, praznik sv. Martina z bučo: najnižja temperatura 13,5, najvišja 20,8 C. Po dvorišču se podijo z zoprim vreščanjem in hreščanjem udomečeni galebi, na ograjah bližnjega prirodoslovnega muzeja iz l. 1924. se leno zvirajo ošabni pavi, po pesku pa stopicajo faraonice, kiviju podobne kokoši. Zadaž za restavrantom pa snuje glasen živ-zav raznolikih krilatev v zoološkem vrtu. Opic in drugih jetnikov nisem šel gledat. Iz Amerike dospe v kratkem medved »grizli«, ki so mu že pripravili primeren brolg v globoki jami. Zakaj je potrebna poleg buffeta še orožniška stanica, nisem poizvedoval. Zgradbo vseh teh poslopj je vodil svoločni arhitekt Ante Petrel, ki je v svojem poklicu obredel vso srednjo Evropo ter »Italijo«, Splitski zvonik in vodovod sta v znatni meri njegovo delo. A ko se je v Zadru potegoval za pokojnino, so mu avstrijski birokrati

je slika statična, tudi tedaj, če traja samo en kinematografski trenutek. Godba je pa dinamična in se izgubi brez sledu. Urni in pisani ritmični zvoki niso izraženi z naglo optično igro. Malokdaj je n. pr. vtis celoten, kakor je bil nekoč pri sliki morskih valov. Sinjezelena voda je odgovarjala zubo-rečemu arpeggiu kristalne harmonije gorenjega registra. Naraščanju valov so odgovarjale nove, trenutne kombinacije na platnu.

Ni dvoma, da se bo sčasoma posrežilo izboljšati tehnične vezi med glasbenim ritmom in slikami. V splošnem pa ni občutiti nujnosti te, sicer prijetne barvne godbe. Zakaj iste slike bi lahko ilustrirale drugo glasbo ali pa narobe, predvajano godbo bi lahko spremljale druge slike.

Kitajski državniki doma

Kakor vsak človek, imajo tudi Kitajci v prostem trenutku svoja razvedrila, po katerih cenimo njih duševnost. V »starih dobrih časih« izbira ni bila baš velika. Lepopisje, nabiranje knjig, porcelana, stare zlatovezene svile in drugih umetnin, gosi in kure ter boj petelinov, to je bilo vse, kar si je lahko privoščil Kitajec. Zdaž pa je ustvarilo pronicanje zapadnih vplivov bolj pestro in nepričakovano sliko. Kdo bi n. pr. mislil, da je nekdanji kitajski cesar Pu-Ji strasten kolestar? In vendar izpolnjuje ta sport večji del njegovega časa v Tien Tsinu, kjer prebije skoro celo leto. Minister Henry Pu-Ji ne manjka nikoli v kinematografu. S svojo ženo in priležnico (ki tvorijo, mimogrede povedano, prav srečno trojico) si ogleda skoro vsak novi film. Obiskuje tudi plesne prireditve evropskih hotelov in je na glaslo spretnega plesalca v ameriškem slogu. Isto velja tudi za njegove dame.

Plesno umetnost, ki jo tudi »mandžurski prestolonaslednik«, 25letni general Čang-Sio-Ljan, sin mogočnega maršala Čang-Tso-Lina. Zadnjič je dobil prvo nagrado pri otvoritvi jesenske plesne sezone v Tien-Tsinu. Če ni zaposlen z letali in vojno (on je namreč vodja zračnih oddelkov svojega očeta), igra vedno tenis v Mukdenskem klubu, zelo rad tudi kvarta bridge in poker ter se udeležuje črk s svojimi konji. Prireja tudi velike plesne ter uživa uspehe pri evropskih in domačih lepoticah. Njegov oče Čang-Tso-Lin pa je Kitajec starega kova. Čisla poleg optike edino le še maščan, priljubljeno kitajsko igro, ki spominja na šah in na karte. (Znana je tudi v Evropi pod modernim imenom mah-yong.) Včasih, če je igra zelo zanimiva, jo igra dan in noč.

Maršal Vu-Pej-Fu, njegov sovražnik in klub sedanjemu porazu največji kitajski vojskovodja se tudi ravna po vzoru očetov. Slovci kot nedosežen umetnik v kitajskem hijeroglifskem lepopsju, pridno študira taktiko starih kitajskih junakov in je, kakor poročajo, dosegel s pomočjo starih zgodovinskih podatkov marsikatero zmago. Piše tudi pesmi in čita kitajske filozofe. Odstavljeni prezident Cao-Kun je bil v svoji mladosti navaden krošnjar ter goji edino le cvetke in ptice. Poleg vrta si je celo uredil zverinjak. Vse njegove sobe so pokrite z lastnorčno spisanimi dujčami, to je podolgastimi papirnatiimi trakovi z reki kitajskih modrijanov. Njegov naslednik Duan-Či-Zui je znan šahist. Kot prezident ima dosti časa za kraljevsko igro.

povedali, da je že prejel svojo plačo. »Šest cervkva sem sezidal, danes pa rabotam ko dinar; vidite, tole je sedaj moj posel: zavod«. Pokazal je z grenkim glasom na stranišče (zahod). Razkazal mi je razna dišavna zelišča. Je li res to zdravilna kadulja? »E, tako ju zovemo od starine«. Povedal mi je nadalje, da sta se Grška in beneška republika pred stoletji prepirali, katera proizvajala boljši med, a se je prisodilo prvenstvo šoltanskemu medu iz rožmarina. Ni pa znal razložiti, zakaj se ni kralj Aleksander odločil, da bi si pod Marjanom izbral svoje kopališče. Dozdaž ima namreč naš vladar na najvišji »vidilici« samo naziv razgledišča otvorjenega 1. okt. 1925.

Ako si prodril, plašči med potom jate divjih ptic, do divje romantičnega Marjanskega sedla, se moraš obrniti nazaj, ker je v zadnji odsek zaradi divjačine zabranjen dostop »pod zapelom globe 1000 Din ili 30 dana zatvora«. Na voljo ti je dana potratno široka cesta, ki pa je od 6 zv. do 6 zj. zaklenjena. Kakor po mestu tako je tudi tod polno nabiralnikov za odpadke in železnih otiiral za blatne čevlje.

Končno je še Wellington Cui, poslanik v Zenevi pri Zvezi narodov, strasten jahač in kvartač. Poleg mah-yonga imajo Kitajci najrajši poker, bridge se jim zdi predolgočasen. Kitajci namreč radi potegnejo pri igri razen nasprtnikov tudi soigralce. Splošno lastnost vseh kitajskih državljanov in uradnikov pa tvori strast do nabiranja — dolarjev. V tem oziru tekmujejo gospodje drug z drugim s pridnostjo in vztrajnostjo, ki bi zaslužila boljšo uporabo.

Tako piše moskovska »Krasnaja Gazeta«. V Moskvi zdaj niso posebno zadovoljni s Kitajci, ki so se tako brezobzirno iznebili sovjetskega prijateljsstva.

Prijetna oporoka

Blizu poljskega Manchestra Lodža stoji vas Ripultovice. V tej vasi je pred kratkim umrl premožen posestnik Paluska, ki je zapustil za sedanjé čase precej neobičajno oporoko.

Premoženje je ostavil svojemu 14 letnemu vnuku pod sledečimi pogoji: Dedič mora vsak dan moliti ter iti vsako nedeljo v cerkev k maši. Ko doseže 20. leto, se mora oženiti in ostati zvest svoji ženi. Nadaljna določba se glasi, da ne sme čitati nobene knjige in ne sme vzeti v roko nobenega časopisa. Svojih potomcev tudi ne sme dati v šolo, da se ne nauče pisati in čitati.

Zadnji dve točki utemeljuje pokojnik z izgovorom, da je gospode vedno več. Radi tega postajajo ljudje nesrečni, ker vpetajo v svoje glave preveč znanja. Paluska je namreč imel sina gimnazijca. Tik pred maturo je zašel fant med revolucionarje. Bil je preganjan v Sibirijo, kjer je tudi umrl. Tako je oče, trdnokmečasta korenina, popolnoma verjel, da so mu sina izpridile knjige in listi, brez katerih ne bi postal mladi Paluska nikoli vstaš.

Najlepše pa šele pride. Varuh 14 letnega dediča, ki ni nihče drug nego domači župnik, je prošil sodnijo, naj očetovo oporoko razveljavi. Poteguje se posebno zato, da odpadeta zadnji dve določili testamenta. A treba je takoj pripomniti, da je g. župnik pri tem mislil samo na sebe. Poljski zakon namreč določa, da mora vsak varuh skrbeti za izobrazbo svojih varovancev, sicer pride sam pred sodnika.

Vsakemu svoje

Kinoigralec Mittler se je udeležil neke filmske skušnje, pri kateri je igral vlogo stare žene. Pozno ponoči se je vračal domov od vaje, imel pa je na sebi isto skromno žensko obleko, katero je nosil pri skušnji. Na nekem oglišču se je ustavil, da bi si kupil prigrizek za večerjo. In kaj se mu pripeti? Pripusti stražnik ter ga prime, ker je bil prepričan, da pomeni nastop moškega v ženski obleki javno pohujšanje.

Zadeva je prišla pred sod. Mittlerjev odvetnik je ugotovil, da njegov klient ni nikogar izzival in da je vsega kriv le stražnik. Po tej utemeljitvi je sodišče sicer opravičilo igralca, ker je bil skromnega vedenja in tudi potreben večerje. Obenem pa je izreko salomonsko sodbo, da mora vsakdo nositi svojemu spolu primerno obleko.

Pri nas smo zaenkrat nekoliko liberalnejši. Vsaj ne sliši se še, da bi ustavil stražnik pred pošto kako smučarko v hlačah...

Neuljuden umetnik

Pariški slikar Jean Gabriel Doumergue je postal slaven s svojimi ženskimi portreti. Časopis »La femme de France« je hotel izkoristiti to priliko in je vprašal umetnika, naj odgovori s stališča strokovnjaka na vprašanje, kateri mož najbolj ugaja ženskam.

Slikar je povedal, da je imel opraviti z najrazličnejšimi ženskami. Na podlagi izkušenj, ki jih je doživel, pa je napisal nepričakovano krut in trd odgovor, ki se glasi takole:

»Ženska duševnost je zoperna. Najlepše in najbolj izobražene ženske so ponazorjena lažljivost. Moški jim je le tedaj všeč, če streže njihovi čutnosti. Razum, blago srce in plemenita duša so za ženske nerazumljivi rekviziti. Ideal francoske žene pa je top in živinski ljubček, predmetni postopač in končno tudi takšen mož, ki mu je treba plačati, da molči. O tem bi marsikaj vedeli povedati zamorski plesalci...«

Ta odgovor nevljudnega slikarja ni nov. Slične nazore so imeli že marsikakšni starokopitneži, ki nočejo verjeti, da sta si ženska in moški enaka v pogledu življenjskega boja. Nešteto svetlejših ljudi smatra žensko zgolj za igračo in neredki so celo duhovniki, ki slekoplej trdijo, da je »čaba hudiča«.

S takimi trmoglavci se seveda ne kaže spuščati v debato. Toda Jean Gabriel Doumergue je s svojo izjavo razburil francoski ženski svet in izzval burjo odgovorov. Nekateri napadi nanj so se glasili: »Otroci, ali niste imeli matere, ki se je sklanjala nad vašo zibel? Može, je, ali nimate soprog, ki vam stoji ob strani v trenotnih skrbi, obupa in težkih porazov?«

Francozinje sploh nimajo sreče v domovini. Pisatelji so jih razkričali za najbolj lahkoživa bitja pod solncem, dasi so večinoma marljive gospodinje. Sedaj pa pride še slikar, ki napiše, da je ni boli nesramne ženske od Francozinje! Vsekakor se bodo sedaj morale francoske dame preorijentirati in si poiskati manj nesramnega in izzivajočega portretista.

Poljski humor

Neki poljski seljak je svojemu sosedu razlagal bistvo boljšeživizma:

»Ako imaš konja, ga moraš oddati županstvu.«

»Razumem!«

»Kravo tudi!«

»Razumem!«

»Plug tudi!«

»Razumem!«

»Svinjo tudil!«

»Te pa ne!«

»Zakaj ne?«

»Poslušaj: konja nimam, krave tudi ne in ne pluga, imam pa prešča.«

Rumeni vrag

Posebni poročevalec moskovskih »Izvestij« piše iz središča znanih aldatinskih zlatih polj v Sibiriji.

Nadvse bogata ležišča visokoodstotnega zlatega peska so bila najdena le slučajno. Lovci, ki je odrli losa, je hotel kožo s pepelom na notranji strani odrgniti. Segel je po grmadi in je našel med pepelom zlata zrna. Ta vest se je po bliskovito raznesla in proti Aldanu se je napotilo na tisoče pustolovcev. Živeli so v napoli izkopanih luknjah in sotorih iz smrečja. Poleti usahne edini studenec v tem močvirju in rudarji morajo oddalč odnašati vodo. Pozimi pa ni bilo od nikoder živil v to puščavo. Ljudje so umirali od škorbute in glada, plačali so za kos razenega kruha njegovo dvakratno težo v zlatu. V hribu blizu Nezametnega štrli proti nebu cel gaj lesenih križev — to so ostanki žrtev prvih aldatinskih let.

To je bilo pred dvema letoma, zdaj pa je Nezametni celo mestce, upravno središče aldatinskih državnih rudnikov, sedež sovjeta, komunistične organizacije, zadržne zveze, ima čitalnico in narodni dom. Na videz je vse kakor drugod, a pod to zunanostjo si biskaga mestce se skriva posebno nemirno in prav razuzdano življenje. »Rumeni vrag« je višja oblast v tem kraju: zlato izpreminja in kvari ljudi. Mimo izkih, pritičnih lesenih hiš korakajo karavane velblodov, drve na pasji vpregi oročanski lovci na svojih ozkih saneh. Sredi mračnega pragozda je skrit trg, kjer tuji — krojači, urarji in zlatarji — kupujejo in prodajajo prstane in obeske temnega aldatinskega zlata. Korejec fotografira srečne rudarje. Sredi kitajskih sotorov in tun-gunških glinenih koč se zabija papirnate svetilke pred kitajskimi kadilnicami opija. Po lesenih kmečkih kočah so skrite neverjetne beznice, kjer se igra za milijonske vsote. Največ se v Aldanu tvega pri sledeči igri: Na znamenje zvončka se zberejo igralci in sedejo na klopi ob zidu. Gospodar stopi noter, se molče prikloni, sede k mizi in napiše na papir določeno število posameznih besed. Piše počasi in zamišljeno, potem skrbno zloži listek skupaj, ga pusi na mizi pred vsemi in odide. Nato napišejo vsak po eno besedo na listič tudi igralci. Vsa skrbno premišljajo in napišejo navadno ime kakega predmeta, ki ga je ta dan posebno potreboval, ali pa se mu je o njem sanjalo. Vsak zloži svoj listič, vse skupaj pa zlože na mizo; nato pride gospodar in pobere stave v zlatem pesku, pa tudi dvojne, trojne, ne samo navadne. Tedaj se približa odločilni trenutek. Gospodar prebere najprej svoj listič, nato pa lističe vseh posameznih igralcev. Če je napisal kdo besedo, ki je tudi v gospodarjevem seznamu, dobi nazaj svoj denar in ravno toliko od gospodarja. Kdor pa ni napisal nobene gospodarjevih besedi, izgubi svoj denar in ga pobere gospodar... Zunaj praznujejo srečni iskalci zlata. Novi bogataši naroči harmoniki »aldankov«, rudarski ples, in vrže na mizo vrečico zlatega peska. Dobi jo ona ženska, ki ostane pri njem po plesu. Na 6000 mož pride v Aldanu le kakih 600 žensk.

Večinoma pa so še te »mamke« — kuharice posameznih skupin iskalcev zlata. Mamka zasluži do 200 rubljev (5600 Din) na mesec, prodaja pa tudi žganje in — sebe. Marsikaka mamka zasluži več kot vsi njeni gospodarji skupaj. Te ženske pridejo včasih na pošto, da pošljejo domov po tisoče rubljev. Mamka pogosto menja moške: gre vedno k onemu, ki ima več zlata. To je vzrok stalnih krvavih pretepov, ker nož nikdar ne počiva.

Pohlepnost po zlatu je ustvarila posebno obrt vodnikov, ki pripovedujejo zaupljivim novincem prave čudeže o gozdnih poljanah, kjer leži zlato kar pod mahom. Iskalci vplačajo deleže, redé vodnika in ga napajajo z žganjem, da jih popelje na srečni kraj. Včasih vodi slepar novince cele mesece po pragozdu in jih goljufa končno pa izgine ponoči. Nesrečni družabniki morajo strgati in ačni nazaj do prvih naselbin. Gorje vodniku, če bi ga dobili osleparjeni v roke!

V Aldanu vladajo posebni napisani zakoni: Greh je ukrasti tujo cunjo, ali zaviti vrat tuji kokoši. Tatvina se kaznuje s smrtjo. Nekeč sem videl pretep voznika, ki je vzel iz tujih jaslí nekaj ovsa za svojega konja. Moral je oves povrniti: vsakokrat pa, ko je zagrabil pest ovsa, je dobil udarec po obrazu, da je krvavel. Ni pa greh oropati prodajalno špirta, oslepariti nadzornike. Iskalci se bahajo o takih junaštvih v veseli družbi. Nihče ne ve, kaj ga čaka v bližnji bodočnosti, in zato vsak uživa po svoje. Rumeni vrag ne pusti predolgo živeti svojih sužnjev. Težko, da se je posrečilo komu izmed Aldancev ono, o čemer je sanjal ob prihodu: vrniti se z denarjem domov in pričeti boljše življenje. Dar rumenega vraga je prokletstvo, ne pa blagoslov.

Obsodba modernih plesov

Profesor Julius Harrison iz Milloma (Anglija) je pred kratkim izjavil, da bodo vsi »zamorski« plesi kmalu izginili. Po njegovem zagotovitju se bomo kmalu zopet vrnili k sarabandi, menuetu, gavoti in k drugim plesom, ki slove še iz dobe Mozarta in Haendela.

Charleston in jeebie heebie sta že danes obsojena na smrt. Te vrste plesu, zaključuje učeni profesor, so primerni zgolj še za kanibale Centralne Afrike.

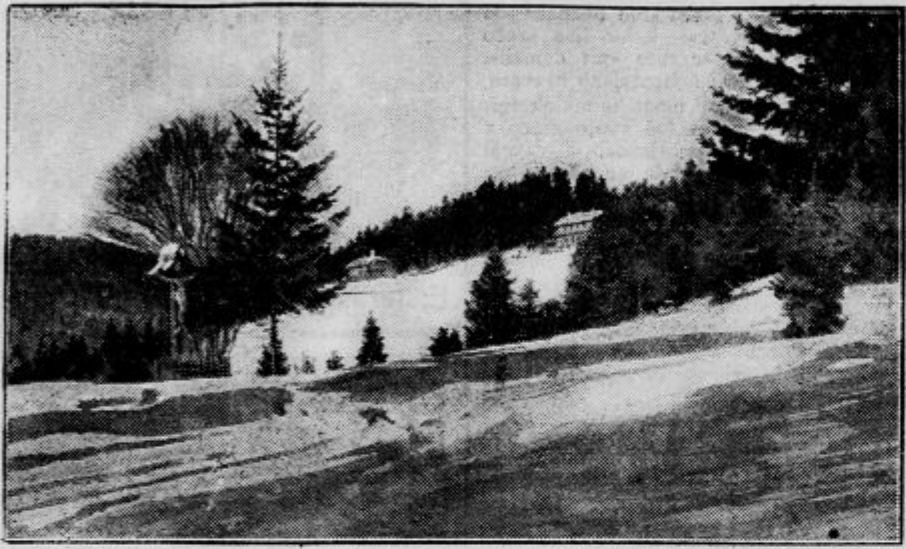
Ptice računarji

Naravoslovci so zdavnaj načeli vprašanje, ali znajo ptice šteti. Med lovci je razširjeno mnenje, da znajo vrane šteti samo do tri. Pravijo, da nikoli ne pridejo vrane po nastavljenem meso, če je skrit lovec v sotoru. Če pa gredo noter štirje lovci in trije nato odidejo, mislijo vrane, da je sotor prazen, in se takoj spustijo na vabo. Vrag ve, ali je to res. Prof. V. Moter v Pragi je letos nedvomno ugotovil, da znajo kure računati. Imel je namreč dve kolkiji: ena je zvalila 4 piščance, druga pa 7. Ko so piščanci malo odrasli, je druga kolkija zapustila svoj naraščaj. Hodila je z ostalimi kurami in kljuvali svojo deco. Sirote so se zatekle k četvorici srečnejših bratcev in kolkija je skrbela za vseh 11. A to je bilo le podnevi. Ko so šle zvečer kure spat, je vžela kolkija pod peroti le 4 piščance, ostalih 7 pa je vedno neusmiljeno napodila. Pri tem pa ni razločila svoje dece od tujce. Poznala je samo število 4 — kolikor piščancev je zvalila. Prof. Moter je naredil temo, tako da niso kure nič vidle. Kaj se je zgodilo potem? Računarska kolkija je sprejela pod peroti vseh 11 piščancev, ne da bi kaj rekla. To dejstvo, ki se je večkrat ugotovilo, je pač menda dokaz, da znajo kokoši šteti.

Dogavice

KLJUČ
najboljše, najtrpežnejše
zato najcenejše

Pohorje pozimi

Okolica Mariborske koče

Zimsko Pohorje je bilo »odkrito« šele pred nekaj leti. Pred tremi ali štirimi leti so ga obiskovali zgolj pogumni turisti. Pogumni z mariborskega vidika, kjer je nedeljski izlet na poletno Pohorje že tura, ki se o nji pripoveduje ves teden. Kaj čudo, če veljajo ljudje, ki si drznejo sredi zime in preko snežnih zametov na Pohorje, za pogumne turiste. No, nekaj poguma je res treba, da ti ni mar ne za sneg in dež, ne za led in zamete. Dasi Pohorje nima gorskih ledenikov in nevarnih pečin; čeprav so njegova pota tako krotka in ponižna, da jih zmore otrok, je zima vendarle zima, in kdor nima največje

kramljalec v božični številki. Sedaj se vrši že v drugi pri Mariborski koči na Pohorju smučarski tečaj, ki ga vodi naš znan planinski pisatelj g. R. Badiura. To nam je dalo povod, da s par slikami opozorimo »Jutrove« čitatelje na zimsko Pohorje.

Tam pri Mariborski koči! Kako veselo je ondi, 1080 metrov nad morsko površino, to se pravi: nad dravskimi poljanami, gozdovi, potoki in vasm, nad tisto lepo ravnico, ki jo obrobajo bregovi Slovenskih gor, Bož z Dončko goro, Pohorje in daljine hrvatsko-zagorske gore. Okoli in okoli koče se razprostirajo divni pohorski gozdo-

Sankanje pri Mariborski koči

planinske in sportne čednosti: koraže, naj se ne podaja pozimi niti na Pohorje. Ali to je treba zapisati: koražnih ljudi je vedno več in tako postaja tudi zimsko Pohorje od leta do leta bolj znano. Še nekaj let, še nekoliko zimsko-sportnega razvoja in razmaha, pa bo postalo Pohorje pravi mariborski zimski sanatorij v tistem smislu, kakor ga je lepo očrtal »Jutrov« smučarski

vi: tu umno zasajeni, tam prosti in podvrženi lastnim zakonom kakor pragozd. Včasih je celo dolina cele tedne v megli, dežju in blatu, tu zgoraj pa sije sonce, ki dosega opoldne majniško temperaturo. In skrje se ves nevaležen svet, zavije v megleno morje, le pohorski vrhovi srkaio sonce in se pomenkujejo z vrhom Boča, ki moli kot najbližji sosedi iz tega morja. Drugekrat je narobe: v dolinah je vse suho in brez snega, tu pa je pol metra snega in še več, pa smuk takšen, da malo takih. Koča je dostopna pozimi iz Hoč.

Zimski sportniki nam zatrjujejo, da so odkrili na Pohorju prekrasne smučarske partije in da bo postalo počasi upravn vzorno torišče smučarskega sporta. Celo zagrebški planinci-smučarji se zanimajo zanj, kakor se je Po-

Veselo navzdol...

horje v zadnjih letih močno prikupilo Zagrebčanom, osobito »Sijemenšemu«. Predsednik mariborske podružnice SPD, podjetni in energični gospodar g. dr. Senjor, si lahko s svojimi odborniki vred veselo mane roke, zakaj delo, ki je bilo izvršeno tekom petih let za napredek pohorskega planinstva, je pognalo bogato klasice.

Dobro uro od Mariborske koče leži Ruška koča, ki jo oskrbuje že 25 let obstoječa podružnica SPD, čije duša je g. nadučitelj Davorin Lesjak. Obe sosedni podružnici živahno tekmuje med seboj in tudi tej tekni gre hvala, da prodira planinstvo na celotno Pohorje, tudi zapadno, ki je bilo dosihmal zanemarljivo. Naše slike nam kažejo Ruško kočo in cerkev sv. Areha tik Ruške koče. Ta cerkev je znana daleč naokrog. Neko nedeljo v poletju se vrši pri Arehu pohorsko prošenje. Pravi, da so nekatere pohor. cerkve

Ruška koča s cerkvijo sv. Areha

nastale na mestih nekdanjih poganskih svetišč. Dognano je, da se je tu v rimski dobi posejalo častil bog Mitras. Od cerkve sv. Areha, ki jo obdaja široka trta, se odpira krasen razgled na pohorsko hribovje okoli Slo. Bistrice.

Okrog Mariborske in Ruške koče se osredotočuje planinsko življenje na Pohorju. Počasi pa se težje prenaša na Klopni vrh, kjer ima kočo Mariborska podružnica SPD in ki je izhodišče za izlete in smučarske partije na zahodnem Pohorju.

O Pohorju, ki so ga hoteli imeti graški Nemci še v septembru l. 1920, ko so bili že bolj skromni, za državno mejo, so pisali že mnogi pisatelji. Izmed Nemcev ga je lepo opisoval znani pisatelj Bartsch. Česal ga je Slomšek. V Vodovniku J. je imelo svojega »pevca in pivca«. Na podnožju Pohorja je tekla zibelka kremenitemu slovenskemu rodoljubu dr. Turnerju. Na Pohorju je živel kot preprosti baitar pozabljeni prevajalec iz slovenskih literatur P. Miklavc-Podravski. Največ pohorske lepote odraža poezija Janka Glaserja »Pohorska pota«. V najnovejšem času sta izšli dve knjigi o Pohorju:

Shakespeare, MACBETH

drama v petih dejanjih. Prevel

Oton Zupančič

Knjiga vsebuje tudi zgodovinske podatke diame. Cena za broš »vod Din 14—, za vezan izvod Din 20— Po pošti Din 2-50 več Naroča se v knjižarni

Tiskovne zadruge v Ljubljani,

Prešernova ulica 54 Nasprot glavne pošte

Slovenske narodne pesmi v nemškem prevodu

V znani zbirki »Meyers Klassiker Ausgabe«, ki jo izdaja Bibliografski zavod v Leipzigu, je izšla 560 strani obsegajoča knjiga »Volkslieder der Slawen«. V Pragi živeči nemški pisatelj Paul Eisner, znan tudi kot sodrudenik »Prager Presse«, je zbral v tej obsežni knjigi lastne prevode slovenskih narodnih pesmi. Delo je zahtevalo ogromno truda, spretnosti in poznavanja slovi in jezikov, kar bomo pri nemškem prevajalcu tembolj cenili, če uvažimo, da imajo narodne pesmi vse polno provincijalizmov, ki jih čisto ne pozna niti domači človek. Strokovni kritiki, ki bo imela pri rokah izvirnike in zadosten pregled čez bogastvo slovenske narodne poezije, je pri držani končna sodba o delu, ki ga je opravil dr. Eisner.

V tej antologiji so zbrane lirčne narodne pesmi, izmed epičnih pa zgolj one, ki imajo lirčen značaj; tako izmed srbskih znana »Smrt majke Jugovića«. Ker je knjiga namenjena čitatelju iz širših krogov, je imel prevajalec pri izbiri gradiva pred očmi estetičen moment. Zato je knjiga »Volkslieder der Slawen« antologija poezije, ne pa znanstven pripomoček. Prevajalec pravi v uvodu, da imajo Slovani izmed vseh evropskih narodov še največ narodne pesmi. Pokazati preprosto lepoto slovenske narodne duše in pesterst ljudskega življenja, kakor se odražata v narodni pesmi — to je bil prevajalec poglavitni namen. Kolikor je bilo potrebno komentarija, da čitatelj lažje uživa te pesmi, ga je prevajalec podal v uvodu in v posebnih opombah na koncu zbirke.

V vsej pestrosti so nanizane v tej antologiji preproste, a mične uspavanka, otroške, zaljubljene, prazniške, delavniške, plesalske, pivske, žetvene, vinogradiške, pastirske, materinske, moralne, stanovske, nabožne, refleksivne in druge pesmi vseh slovenskih narodov. Tu so pesmi, ki jih poje že stoletja ruska mati svojemu detetu v zibelki; tu je erotična poezija ukrajinskih step, pomešana s prastarimi spevi narodnih in cerkvenih praznikov; poljskim zaljubljenim vzdihom, ki dosega vso ljubkost v krakoviankah, slede glasovi češke grlice z Vltave in slovaških golobčkov z Vaga; oglašja se slovenski romar, ki poje o zelenem Juriju in prosi nebeško Devico, da mu prižge luč v temni groba; hrvatski fant trubadur dekletu na širni slavonski ravnici; srbski junak poje o konjih, sabljah, vinu in dekletih; slednjič pride k besedi Bolgar s svojo napol slovensko-čustveno, napol orientalsko, nomadsko-tožno ljudsko poezijo. Vrh tega so zastopani še Belorusi in Lužički Srbi. Prevajalec se je držal pri vsakem narodu enakega vrstnega reda: najprej sledi otroška doba z uspavankami, koledami in praznovanji, nato se vrste erotične pesmi, med njimi tudi plesne, zatem stanovske in slednjič verske in refleksivne, ki govorijo o najvišjih rečeh: o Bogu, o smrti, o tega bah življenja, o modrosti in čednosti.

Zelo obsežna sta hrvatski in srbski del. Slovincem je posvečenih 20 strani. Naše pesmi avtorja stara belokranjska koleda; slede ji božična pesem pastirjev, pesmi slovenske pomladi, ki jo predstavlja sv. Jurij, pesmi o kresni noči, romarske, ljubavne in ženitovanske pesmi, vinogradiška poezija, napitnice, primer lovskih pesmi in slednjič nabožne. Zaključuje jih gotsko-mistična »Dolga je pot«. Med njimi je tudi znana »Čuk se je oženil, ki jo je prevzel Eisner v temle žanru:

Freit im Lenz der Uhu,
Frelte Frau von Schuhu.

Was die Frau mitbrachte,
Im Wein sie gleich durchbrachte.

Izmed ljubzenske lirike naj sledi kot primer kritike: Je bela kot mleko...

Weiss wie Milch das Mägdlein
Und so rot wie Blut;
Wer hätt' bei solchem Kinde
Drei Nächte nicht geruht?

Eisnerju je uspelo, da z izbiro pesmi karakterizira pred tujim svetom značaj in dušo posameznega naroda; tudi odhod odseva in pr. melanholično-veseljaški, pobožnasko-materijalistični, resnobno-porogljivi duh slovenske narave. Iz celotne zbirke pa veje mehka čustvenost Slovanov, njih prijazno sožitje s prirodo, njih ljubezen do miru in dela.

Dobro stoletje p. Herderju in Goetheju je v nemškem svetu zopet obnovljeno zanimanje za slovensko narodno pesem. Pred enim stoletjem so nemški intelektualci od Slovanov veliko pričakovali in so se pošteno trudili, da bi jim bili pravični. Z romantiko pa so slovenske simpatije v Nemcih domala izginile. Po velikem preobrtu se začnajo tudi tu iskati nova pota. Hermann Wendel in drugi. Eisnerjeva antologija je tudi v znamenju povratka od nadutega Mommsena k blagemu Herderju. Pomembno delo, sad pesnika in znanstvenika. »Volkslieder der Slawen« stanejo v lepo opremljeni, vezani izdaji samo 4 marke 25 pfenigov. Za današnje razmere na nemškem književnem trgu ugodna cena.

M. Pugelj:

Dr. V. P.

Oddelek za šolstvo je v četrtem nadstropju prostrane vladne palače. Široki hodnik, s katerega vodi obilo vrat v različne pisarne višjih in najvišjih šolskih uradnikov, je izpremenjen v čakalnico ter poln starinskih, z usnjem prevlečenih zof, po katerih sede moški in ženske, ki čakajo sprejema. Ogromna okna so obrnjena na dvorišče, kjer leži sredi rjavih zidov umazano-mlečna megla.

Maia in prikupna gospodična Amalija je pridobila vsa zaspala v čakalnici, pihnila parkrat sapo pod svoj nos in preko svojih rdečih lic in se nato z vidno naslodo predala tisti zof, ki je stala na bližje.

Ko je ogledala nekaj starikavih in sitnih žensk, najbrže starih učiteljic, dva staričkava gospoda, od katerih je bil eden velik in suh, drugi pa majhen in debel in ki sta vselej, kadar je šel kdo mimo, stisnila glavi skupaj, da si nekaj pošepetata, se je brezbržno in zadovoljno stisnila v kotečih in se zagledala v svoje bele, nekoliko predebele roke.

Amalija sama je bila tudi učiteljica, toda še mlada. Imela je ozke, temne,

nekoliko poševno ležeče oči, temne lase in zelo žal životek. Včeraj je prejela od šolske oblasti pismo, naj se takoj zgleda pri podpisnem. Podpisani pa je bil dr. Vladimir Poljanec.

Kakšno zvočno moško ime in priimek, ali ne? Vlad. Poljanec. Priimek napoveduje nekaj zdravega, pristnega, kakor je na primer drevo na travniku. Mlado, močno, zeleno drevo. In Vladimir da slutiti nekaj podobnega, simpatičnega, zrelega, dostojnega, a kljub temu zelo podjetnega in odločnega. In spredaj sta stali še dve črki s piko: dr. Torej doktor Vladimir Poljanec. Zato ker je doktor, je gotovo že šolski nadzornik. Zakaj Vladimir Poljanec ne more ne biti ne postati star.

Tako je mislila in se v mislih smehljala, ko se je spravljala spat. Pihnila je luč in šla se enkrat v sami srajci do vrat, da se prepriča, so li res trdno zaprta ali ne. Fantje v vasi, zlasti nekateri, so res od hudirja. Tako poštarjev Nace. Tega ni sram nobene besede, naj bo še tako nesposobna. In če ga okara, pravi: »Saj sem vam na ušesa povedal. Prava reč!« Ta bi na primer gotovo nič ne pomišljal, temveč bi kar butnil v sobo, če bi vedel, da Amalija leži.

Toda Nace je nocoj hitro izginil iz

njenih misli. Ko je legla vznok, so jo mahoma objele izredno žive sanje. Pismoša ji je prinesel pismo, v katerem jo je vabil na sestanek dr. V. P. Takoj je uganila, katerega imena in priimka začniti sta to, in je zardela čez uhlje.

Če pride spet v nedeljo v mesto, kakor je njena navada, naj pride v drevored k vodometu. Tam jo bo čakal! Ta je komaj čakala nedelje! No, sanjski čas teče še hitreje od pravega in evo Amalije, ki drobi po drevoredu proti vodometu. In kdo stoji tik vodometu kakor Pozejdon? Gospod dr. Vladimir Poljanec.

Tak je, kakor si je mislila. Ne suh, ne debel, visok, zastaven, eleganten, na glavi ima širok črn klobuk, v roki palico, na katero se opira, v drugi cigareto, a izpod rdečih ustnic se svetijo in smejejo beli prednji zobje.

Iztegnil je roko in tako močno stisnil in potresel njeno, da se je zbujala. Zunaj je prekrasna septembarska noč z luno in rahlim vetrom, ki prinaša z bližnjega grlica vetrovsko pesem vročo, mlado in zaljubljeno, pomešano z lepoto noči, lune in vetra.

Amalija poprasa svoj mali srbeči nosek, prekriža roki pod kuštravo glavo in vnovič zaspi. V sanjah bere »Jutro«. Prevleti politiko, dnevene novi-

ce in tako stran za stranjo. Obtiči na zadnji strani, zardeva boli in bolj in bere: Gospodično z japonskimi očmi prosim za sestanek v mraku v malem drevoredu tik praznega podstavka za spomenik. Gospod od vodometu.

Amalija je prišla natanko, kakor je bila pisano: tega in tega dne o mraku. Čakala je, čakala je, toda nikogar ni bilo razen nje in že se je hotel lotevati strah. Takrat se nad njo nekdo zasmeje. Ona pogleda in glej: na kamenitem podstavku stoji živ in vesel sam gospod dr. Vladimir Poljanec in se ji živahno smeje tako glasno, da se je zbujala iz sani.

Siv, sključen in čemeran sluga stopi k nji in jo vpraša: Ste naročeni?

— Da!

— Kdo vas je pa naročil?

Amalija preda listek in sluga pokaže na bližnja vrata.

— Malo počakajte.

Amalija, ki je že vstala, spet sede in čita vsa zadivljena beli list, ki visi na vratih: dr. Vladimir Poljanec. Odrečno torbo in se gleda v zrcalo. Popravi nazlo par kodrov, ki so gledali izpod malega klobučka in si obriše z robcem ustnice. Vso objame nemir, zakaj tisti za vrati ni sen, ampak živ člo-

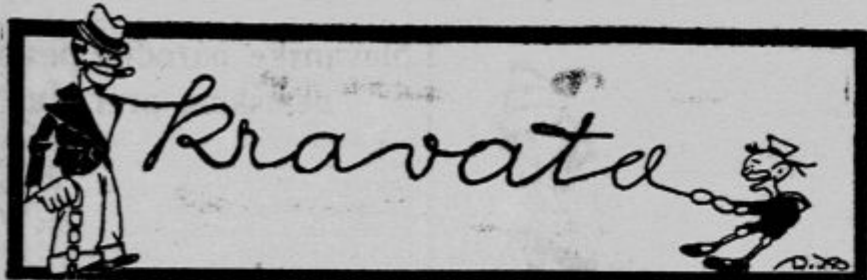
vek in kar pride zdaj, ne bodo sanje, ampak resnica.

Toda srce ne laže. Tak je, kakor ga je zaznalo in videlo prvi hip: ne suh, ne debel, visok je in zastaven, med prsti drži cigareto, a izpod ustnic se svetijo in smejejo beli prednji zobje. In kar je glavno: mlad je.

Zdaj ji je pomignil sluga. Amalija je vstala in šla.

Pisarna je prostrana, z dvema oknom. Ob vsakem stoji ogromen filodendron, ki sega od tal do stropa. Zadaj tik vrat je velikanska rjava peč in tik nje neprimerno velika skladišnica drv. V levem kotu stoji prostrana pisalna miza z mnogoštevilno vrsto polic, napolnjenih s pisanimi knjigami. Tudi gorji in spodnji konec mize sta zložena s knjigami, ravno tako jih je polna odprta omara, ki stoji za stolom ob steni.

Na stolu za pisalno mizo sedi neizmerno drobno bitje, silvo v sivem, med tem suhoparnim in prostranim pohištvo in med neznansko množico knjig in papirjev skoro izgubljen in komaj še opazno. Iz drobne brezbarvne glavičice štrli z desne in leve po en šop sivih, dolgih ščetinastih las. nos je ozek in grbast in iz teh grb teko globoke zarez v lice in režejo v koščeno brado, iz katere spet štrli šop, podoben

Kravata je edini kos moške mode, ki ni namenjen, da nas greje, marveč samo lepša. Mi Jugoslovenci moramo biti nanjo dvojno ponosni. Mnogo dolgojemo Zapadu, mnogo iztoku. Obema smo se sijajno razvanzirali. Hrvati so svetu dali svojo ovratnico, kravato. La Cravatte, die Krawatte,

hrvatska ovratnica, kravata in sicer v najplemenitejši obliki, kot ovratnico samo-veznič. Seveda, stari Hrvati je niso vezali tako, kakor današnji »genti« od Belta do Adrije, ali od Themse do Volge in od Hudsona do La Plate. Samo okrog vratu so vzeli širok robec, po možnosti svilen, ide ali črn, in si ga pod grlom zvezali v žvor ali voz, in konca ki sta obvisela precej na dolgo, sta končala z zlatimi resami. V tej obliki so od nas prevzeli kravato še poljski ulanci, ko jih je Benedek 1866. tri dni pred Sadowo inspiciiral, jim ni imel povedati nujnejšega, ko da jih je nahrulil radi kravati, ki so bile predolge za takratno »foršifto«. Razdelil je oficirjem vrsto arestov, — pa jih niso odslužili, ker so jih Prajzi pod Chlumom vse postreljali.

Staro pristno kravato si fantje zvezemo le še k smokingu, le kraja je in zlatih res več nima. Kakšen star kanclist iz c. k. dobe nosi takšno kravato tudi še po dnevi, pa je ne veže, marveč jo je pred generacijo kupil že sešito.

Dede se navadno ne brigamo preveč za svojo garderobo. Za ta posel imamo krojača, in pa enjo, ženo, hčer, mamo, dekleta. Ali vsaj gospodinj. Le pri kravati je drugače. Za to se brigamo sami, še celo več, nego je vseh gorl omenjenim damam. Kravata je nepravilna, pa lepa. Njen namen je, da sije, da se baha z barvo s svojim desinom. Količkar dobro oblečeni gospod ima v omari vsaj okrog ducat raznih kravati, in med njimi izbira. Drugačno za v pisarno, za sport, za izprehod, drugačno spomladi za na Bled ali jeseni za v židnico, ali zvečer ali za v kavarno ali pa na koncert, drugačno za na ulico, nekateri

onima dvema na glavi. Mnogošina sivih rodkih brčic, ki le deloma pokrivajo gornjo ustnico, je na prvi pogled na desni večja nego na levi. Suknjič visi na životu kakor na količku in koščene ter sitne ročice, ki iščejo nečesa med papirji po mizi, štrle žalostno in revno iz prekratkih sivih rokavov. To malo bitje zatise naenkrat svoje vodene in drobne oči, zaokroži ustnice navzdol v obliki podkve in se oglasi nosljivo in čemerno:

— Ste vi učiteljica Amalija Kociper ki službuje zdaj na štirirazrednici pri Sv. Ožboltu za Zeleno gor? — Da, se odzove Amalija vsa blede. — Torej ste vi tista, ki odpušča otroke pred koncem za pouk odmerjenih ur? Zato jih spušča domov, da gre prej sedet na klopi pred pošto in se pomenjavat s poštarjem Nacetom? — Prosim, dovolite, se zavzame Amalija vsa blede in vstane. — Sedite, zarenč malo bitje. — Mene je naročil sem gospod doktor Vladimir Poljanec. — Gospod doktor Vladimir Poljanec sem jaz. Ja, ja, ja, le glejte me prav čudno! Kaj ne, vidi se, da ne more biti vsak tako lep, kakor je poštarjev Nace. — Prosim, jaz vršim svojo službo točno.

si »preoblečejo« celo drugo kravato za v razstavo. Kravata je edina svetla točka v turobno temni gospodovi obleki, in baš letos smeš uganjati uprav orgije barv s kravato. Posebno pa glej, kakšno oblečeš, če greš na sestanek in ne pozabi je zamenjati z manj ljubezljivo, če greš na obisk k upniku.

Dandanes je v navadi, da ima vsaka stvar poleg narodopisne zgodovine tudi svojega literarnega svetnika. Naša hrvatska kravata ima v literarni priliki enega največjih. Njen svetnik je sam Honoré de Balzac, ki je napisal amuzantno »Fiziologijo vsakdanjosti« in v njej posvetil kravati uprav sijajno poglavje »O umetnosti, kako si zavoziljaš kravato.«

Naslov Balzacovega poglavja o kravati se glasi:

»ZGODOVINA KRAVATE, V LUCI ETIMOLOŠKIH, FILOZOFSKIH, MEDICINSKIH, FIZIKALNIH, MORALNIH, POLITIČNIH, VERSKIH IN VOJAŠKIH RAZISKOVANJ, Z OZIROM NA SVOJ VPLIV IN UPORABO V DRUŽBI, OD PRVIH PRICETKOV PA DO DANAŠNJIH DNI.«

Pod tem naslovom modruje Honoré de Balzac:

Ustno izročilo ne ve nič zanesljivega, kdaj so kravato iznašli. V starih časih se niso nič vedeli o smešni in tudi opasni modi, ki stiska plemenit del telesa, kjer je sedež velikih žlez in organov. Zato so hodili okrog golovrati ali so golovratili. Če jih je pa le zeblo, so si ovili vrat z volnenim robcem ali tudi s svilnenim. V Rimu se je takšnem robcu reklo focale, beseda je v zvezi s fances, grlo. Vendar se je s takšno ogrlico smel prikazati na cesti le, kdor je bil zares bolehen ali mator, in le v takšnem stanju si smel obuti tudi neke vrste nogavice, sešite iz kosov blaga, slično, kakor mi nekoč pri infanteriji (fus-fencel) Quintil je rekel: »Palladium, sicut fascias et facialis sola excusare potest valetudo«. Jezovitski pater Guillaume Adam pa je v svojem delu o rimskih starostnostih celo dokazal, da so Rimljani v zimski nosili nekakšne obveze okrog vratu, pod brado in čez ušesa. Te »bradoveznice« so se imenovale focalla vel focale, in nekateri so se v slučaju potrebe obvezali kar s svojimi »sudorijama«, kranjsko facenet, hsem, slov robcem Rus še danes reče »gals-tuha« mesto »kravata«, piše besedo s cirilico in ne ve, kako se ji reče nemški Seneca se je hudoval nad mehkužnimi mladeniči, ki se zavijajo z galstuhom, in zabavlja: »Videbis quosdam graciles et palliolo, focallique circumdatos pallentes et oegris similes.« (Stvar bi bila dobra, morda tudi za Mussolinia, kajti) Cesar Augustus, slabotni in vedno trepetajoči, je doma vedno nosil focale, vendar javno se ž njim ni pokazal.

Kdor je torej bil kaj moža, se v starem Rimu ni smel pokazati s kravato. Današnji Lah pa nosijo celo uhane.

Naši predniki in še današnji sorodniki so utrjeni in »golovratijo«. Za Sarmate in Skite nam to izpričujejo stari pripovedniki, za današnje preproste Poljake, Rusine, Ukrajince in druge »sosed« pa vemo, da še vedno enako »golovratijo«. Tudi sicer na iztoku velja ta navada — vsak se primerja slonokoščnemu stolpu, kakor že v Davidovi Visoki pesmi, tako še do danes v narodni pesmi.

V Evropi so se možakarji kmalu naveličali »golovratenja«, luksas je storil svoje, in tudi železna vojaška moda je morda služila za vzgled Kavalirji so pričeli odajati vrat s platinastimi ovratniki, na široko, večkrat »v štuka dva« in več iz teh »Stuartovih« in drugih ovratnikov izvirajo naši ovratniki. Ni pa še takrat bilo ne sluha ne duha o onih vrtnih obvezah, s katerimi so se pozneje obvezovali po vratu, da jim je kar sapa pohajala. Potem so si naši

— Ze poznamo vašo točnost in natančnost. V zvezek učenca četrtega razreda Janeza Rogača ste zapisali na korekturni rob domače naloge »Kateri domače živali so najkoristnejše?« Štirinajstkrat, pomislite, štirinajstkrat »poštarjev Nace«.

— To je nemogoče, to je podtaknjeno.

— No, no, kaj bo podtaknjeno, če je pa tukaj zvezek, kjer ste na rob štirinajstkrat zapisali »poštarjev Nace«. Kaj boste grizli ustnice pa pomežikovali, kakor bi vam moke natresel v oči! Vi ste še v tistih letih, ko vam vse poje, žvižga: grm za hišo, oblak in luna in planka ob poti! V življenju je pa tako narejeno, da ima vse svoj čas. Sola svojega, poštarjev Nace pa svojega. In vse spada na svoje mesto in ne sme biti nič tam, kamor ne spada. Poštarjev Nace ne spada na korekturni rob domače naloge Janeza Rogača. In vi stojite zdaj pred dr. Vladimirom Poljancem, ki ni poštarjev Nace. Za enkrat boste za svojo nemarnost primeren kaznovani, drugi boste pa še primernejše. Ste opravili. Zbogom.

Ko se je peljala mala Amalija nazaj na svoje službeno mesto in je vozil vlak skozi predor, je jokala, stiskala mali robec v pest in točila z njo po

predniki omislili ovratnike »skravžljane«, negubane, nabrane, potem visoke colletes, à jour vezene passes, plisirane riše, včasih

prepletene z raznimi trakovi ali »pankeli«, zažabiti in slično načičkano robo.

Leta 1660. je v Francijo vkorakal polk hrvatskih žolnirjev, v nenavadni noši. Francoze je zlasti bodila v oči doslej neznana povost, — Galli rerum novarum cupidi — namreč obveza okrog vratu, kakor je uvo doma omenjena Redovi so imeli menda trhaste, oficirji pa iz muselina ali svile, na koncih spete z rozetami ali pa z resami ali cofki. To novo obvezo okrog vratu so Francozi po Hrvatih krstili »la Croate«, pozneje se je beseda izpremenila v »la cravatte«, in isto ime se je držalo junaških dečkov regimenta, ki je do revolucije imel originalno ime »Kraljevih Hrvatov« — »Royale Cravate«. Ko so se ti francoski Hrvati proslavili v brojnih bitkah s svojim junaštvom, se je tout Paris ovratil s hrvatskimi ovratnicami, ki so postale la grande mode za Pariz in za vso Evropo do dandanes. Celot Voltaire je o novi modi poročal prav obširno.

Z revolucijo so izgubile bogato načičkane kravate in pa kratke moške hlače, culottes. Sansculotti so nosili dolge hlače in so zopet »golovratili«. Pa ne dolgo, ker je bila ta divja moda le preveč barbarska. Okrog leta 1796 se kravata zopet vrne in iznova zavlađa. Moda prizna le one revolucije, katere je sama izzvala.

Balzac pa pove o kravati razven zgodovine tudi nekaj zanimivih »foršifov«, — za kaj ne bi »Jutrovci« spoznali nekatero? Eto jih:

Kako si zavoziljaš kravato, — to je umetnost! Za moža v svetu je ta umetnost prav tako važna, kakor je za »moža države« (= državnika) važna umetnost, kako priredi dimer.

Kravata ženjalnega ne bo nikdar slična kravati povprečnega.

Neskončna raznolikost značajev in duševnih sposobnosti ustvarja prav tako pestro raznolikost kravati.

V umetnosti zavozljanja kravate ne vidiš nič družega, ko modno zadevo? Motiš se,

kolenu in sikala v temo:

— Ti grdo, nesramno življenje! Ali te to dr. Vladimir Poljanec?!

Ivan Zorec:

Ubožec Martin

Prvi puh je Martinu že nekoliko osul brado, nekakova mišja dilača mu je že začela temneti pod nosom in strašno rad bi se bil izpeljal iz materinega gnezda, pa se ni mogel. Z materjo je moral hoditi po vaseh in skupavati jalca in perutnino.

Kaj pa sta mogla, če sta hotela pošteno živeti? Vse bogastvo jima je bila tista ponižno čepeča, v drevje se skrivajoča hišica na Šmarčevem hribu in nekaj malega v denarju, ki pa ga je mati zmerom skrivala in na ves glas tajila.

Kadar sta obredla vso sosesko, sta brž s polnimi kurniki in košarami naložila samotni voziček in se napotila v daljni Trst: peš tja, peš nazaj.

»Z železnico ni nič,« je mati učila. »Vedi ga sam zlomek, kakov svet so ti železničarji. Se jaja bi nama spotoma pobili ali pa kokiš izpustili. In vožnja bi nama požrla pol dobička.«

Tudi hane sta si vselej vzela z doma.

brel! Le glej kravate in kako jih pošljol! Takšno opazovanje je historično in filozofsko poglavje in zgodovina šeg, je že prav učena enciklopedija in mnavstvena razprava. Eksaktni glavi priporočam matematično kravato (— daji je več ne poznamo. Balzac misli na debelo kravato svoje dobe, ovito okrog ovratnika, katerega smo poznali pod imenom »Vatormör.«). Kdor ima srečo pri babah (— sedaj se reče »pri damah«, excusez moi!), nosi orientalsko kravato, Ono à la Byron bi smel nositi le malokateri sodobni poet. Če polkusaš svojo srečo v vlogi hrepenečega zaljubljenca, si zaveži kravato à la Bergami, toda ne pozabi pri tem na krepke zalize (kotlete na lico) in na primerno krepka meča. Govornik in publicist naj nosi ameriško kravato, desničar pa gastronomsko, mlad obiskovalec boudo njegov sentimentalno: plesno naj nosijo levi salonov, lovsko šiljvarji, one, ki se ji pravi »la marotte« pa odvnetiki. Naši diplomati pa gordijski vozol.

Dandanes, — drugače, pa vedno isto. Kravata izraža individualnost. Prav nič ni čudno, da so razne vrste umetniško navdahnjene ljudje nosili plapolajočo črno pentljo, morda še žametast ropč in črn širokokraj,

nik. Na Goriškem so se celo slov. kmetijski fantje slično oblačili, v Mirnu in Prvačini. Ta plapolajoča pentlja zares ilustrira celo individualnost Gentleman zopet je skrbno zavezal svojo ovratnico, ki je soignirana ilustracija, koliko daje on nase, na svojo

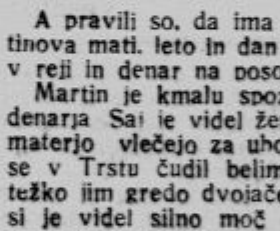
zunanjost, ugled in veljavo. Zopet drugi so očitno ne brga ne za barve, ne za način zavozljanja, marveč si zadrge krog vratu oguljen vozol. Zamisljeni profesor, oni s pozabljenim dežnikom, se vedno ilustrira

s kravato, ki mu je ušla postrani, skoraj pod ušesa, in o nekaterih tipih se reče, da imajo ušesa le, da zadržujejo kravato na begu. Povprečnik, ki sploh nima smisla za

toaletne zadeve, si kupi kravato že kar sešito, — ovca v črni Moderni gentleman se največ peča s kravato, in če nima nič v glavi, samo še ž njo in z obleko sploh. Njemu postane obleka glavna vsebina življenja, ne le sredstvo. Takšen mož

A pravili so, da ima Poberela, Martinova mati, leto in dan po jarem volov v reji in denar na posojilu.

Martin je kmalu spoznaval vrednost denarja. Saj je videl ženske, kako se z materjo vlečejo za uhoje vinarje, in se v Trstu čudil belim gospem, kako težko jim grelo dvojica iz rok. In najsi je videl silno moč denarja, hraniti in varčevati le ni znal.

»Vse življenje boš siromak,« ga je karala mati, ki je skoparila in se tresla ob vsakem izdatku, a sina vendar nikoli ni pustila brez denarja.

Martin je tiščal med fante in jim dajal za pijačo, pa ga niso nič kaj marali; nikoli ni smel z njimi iti na vas.

»Spat, kokošar!« so ga podili. Tudi dekleta so se mu le posmehovala, če jih je obležaval in ovohaval.

»Kaj boš ti, kokošar!« so ga pikala. Bolj ko zaničevanje fantov, ponosnih na kmetije in kmečko delo, ga je skelala nemilost deklet, ki je za njimi tako rad srorilosti.

Le Pelinova dekla Mana ga ni kar očitno zametavala, ampak mu le bila prav dobra prijateljica.

Kadar je prišel iz Trsta, vselej ji je prinesel kaj za spomin.

»Nočem, da bi mi nosil daril,« se je včasih branila.

Srečno novo leto

en vesel dan

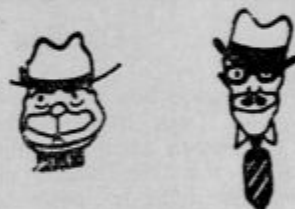

more-prinesti vsakomur le naš dobi »FLORIAN«

edina izdelovalnica

E. Jeras in drug, Ljubljana-Moste.

je slabše, ko ženska ki se oblači in sla-či le radi lepote, ljubezni uspeha. Dobičkarji pa ti se okravatijo z bahavostjo, v nemogočih kričetičih barvah, in v kravato vtaknejo briljante, debele za palec iz stekla ali včasih tudi pristne, »mi ko mama«.

Zena nam radi kravate včasih svetuje, ko se sam ne zna odločiti, in vedno zadene ona najhulje. Še bolj pa, kadar si sama prilasti našo kravato.

Toda to spada že v naš ženski modni referat. Zato »vršim, — oho, že toliko? Torej le brž v frak, z belo pentljo, in hop na nocojšnji ples s tango in charlestonom!

F. Wertheim & Comp.

»vornica hranilnic in dvigal
WIEN, IV 2. Mommsengasse 6.

Doba I a:

BLAGAINICA: ciklene oklonne bla »ajno« blagajni za vzidanje v »vornice« kijačalnice domače hranilnic

DVIGALA: za osebe, bremena, j d la in »kte, dvigala »a »ernos re, dvi »la za »onike, pregle-dovanje in »o »rav la dvigal.

Za dvigala:

Generalno zastopstvo za Slovenijo in Hrvatsko
Direktor Ing R. ROESSER
LJUBLJANA, Gledališka ul. št. 4 III nadst.

Stalna poslovalnica »Montan« in »revicir«
Visji monter VILIM TRAGER,
ZAGREB, Gunduličeva ulica br. 23

»e »elno »asto »stvo »a »osno
»MONTANIA«, tehni-ko-ko-mer-
cialno poduzeće.

SARAJEVO, Kralja Petra ulica br. 8.

»Ne jemlji mi veselja!« jo je prosil. »Ko jih izbiram, mislim nate in vso pot so mi potlej misli pri tebi.«

»A kako naj ti vse odvrnem?«

»Če bi te smel prav posebno pobožati, bi se mi močno prikupila.«

»Bog ve, kako misliš?«

»Lepo, lepo mislim.«

Sklonil se ji je do ušes in ji nekaj zašepetal.

»O ti grdavič kokošarski!« se sikhnila in ga odnehnila.

Tako se ji je zameril in se brž lotil neke druge ki ni bila tako samosvoja. Mana pa je zvedela in ga od jeze dala v jezike.

Tudi mati je to slišala.

»Da te le sram ni!« je pihala. »K spovedi poidi, gnusoba!«

A Martin se ni nič kesal, kar še po drugih je začel gledati.

Če ni bil čas za kupčijo, le vlekel harmoniko, žvižgal kanarčko ali pa hodil v hosto po gobe in ježice. Hosta ga je vselej vsega prevzela. Na ves svet je čisto pozabil tiho hodil po mehkih mahih in vlekel vase tiho in lepo veličastne samote. Včasih se je zleknil po tleh in zamišljen gledal v oblake in za pticami ki so se vozile z vetrovi. O, ko je hodil v šolo in če se mu je bilo bati učenika, le pobegnil kar v

Domača obleka

Domačo obleko je zares treba krojiti z razumevanjem. Ustrezati mora vsem zahtevam. Ako nočemo, da bi bila uporabna samo za določen letni čas, marveč za vse leto, ne sme biti niti prelahka, niti pretežka, poleg tega pa mora biti vedno graciozna in praktična. Predvsem pa ne sme biti predraga, ker za domačo garderobo proračunske postavke navadno itak niso previsoke. Često skušajo dame izgotoviti domača oblačila iz razpoložljivih ostankov, kar ne povzroča prevelikih težav, ker pestrost ni nikakoli napaka; nasprotno, barvitost je tu prikupna ter odpira kombinacijam različnega materiala široko polje.

Videti je najrazličnejše sestave. Kombinirajo se svetla blaga s temnimi, gladka s flaneli, različni volneni in bombaževina-sti krepi, nadalje seveda tudi različne svile, bodisi umetne ali vzorčaste atlasove tkanine ali čiste svile.

Barve domače obleke niso vezane na nikake modne predpise in so večinoma tudi od dnevne mode popolnoma neodvisne. Vsekakor pa imajo posebno markantne modne barve gotov vpliv. Videti je n. pr. vinsko rdečo ali modro barvo, — vendar pa skladnost z dnevno modo nikakor ni bistvena za domačo obleko.

Izmed številnih materialov so najbolj priljubljene različne svile, vendar pa številne dame favorizirajo volnene tkanine, ker so bolj praktične, toplejše in tudi preprostejše. Posebno mehke materialije so za to svrhu zelo cenjene in se dajo tudi zelo ljubko krojiti.

Domača obleka ne sme nikoli imeti komplicirane fazone, marveč mora učinkovati enostavno. Često je prikupen že raven spalni plašč. Običajno se domača obleka garnira z materialom, ki se da lahko prati, torej s svetlo svilenim ali pikčasto garnituro, ki se da vsak hip sneti in prati, ali pa s čipko, ki je navadno doma v zalogi. Takšne domače obleke so včasih tako ljubke, da jih dama lahko nosi tudi tedaj, ko sprejema obiske svojih prijateljic. S tem je nekako mišljen model, ki ga predločuje

poslednja skica na naši podobi. To je enostavna, z ozkim svilenim pasom prepleta baržunasta obleka katere edini okras obstoja v širokem čipkastem ovratniku, ki ga lahko izgotovijo tudi iz ostankov. Ker je baržun poceni ter si ga lahko nabaviš v najbolj apartnih barvah, je takšna domača obleka vedno na mestu. — Enostaven je tudi predzadnji spalni plašč iz mehkega kashe ali sličnega blaga. Salast ovratnik, pas in manšete so iz pestrre svile, ki daje celemu komadu živahno noto. Reverji so navzdol tako globoko in pestro podloženi, da pri odpetju te domače obleke dobiš vtis, kakor bi vsa bila pestro podložena. Najenostavnejši izmed vseh pričujočih

modelov je prvi. Lahko je iz temne svile ali pa iz blaga. Salast ovratnik in manšete so debelo podložene z vatelinom, prevlečeni s svetlo svilo ter prešiti v karih, kar zagotavlja soliden vtis spalnega plašča. Oblika te domače obleke je prilagoden dnevnim modam. K temnemu materialu izbereš svetle manšete (morda zelenkaste ali pa črešnjevo rdeče), k svetlemu materialu pa samo pastelno barvne nastavke in manšete. — Druga skica predločuje, kako lepo lahko učinkuje kombiniran spalni plašč. Ta model je sestavljen iz pestro vzorčastega materiala (flanel ali svila) ter temne tkanine (svila ali sukno).

Bolero-jopica iz krzna

predstavlja apartno modo, ne da bi zahtevala preveč denarja. Potrebno je le malo

krzno, a še to ni treba biti pristno, marveč so na mestu tudi imitacije in sicer najcenejše. Bolero se opremi z dečjim krznom.

Ravne čepice

so za otroke izmed dveh in šest let vedno prikladne, ker vprav velika, skoro prekodimenzijska oblika učinkuje izredno pri-

kupljivo. Takšno pokrivalo lahko izgotovijo doma in sicer iz sukna, klobučevinastega blaga, kashe, velurja ali sličnega. Rob nekoliko utrdiš, odnosno čvrsto prešeš. Gornji del takšne čepice opremiš z vezelino ali pa z volneno kvasto.

hosto, iskal pičla gnezda, a ni jih razdiral, le občudoval. Večkrat se je tako zamotil, da je pozabil iti domov. A ko je potlej stal ves odrt in opraskan pred materjo, je skoraj ni slišal, preveč mu je v ušesih šumela posebnost skrivnostne hoste.

Skozi posekove so mu oči šle in v lazu našle pastirico Ančko. Da, Ančka... Škoda samo, da je še tako otročja... Ko bi vsaj tako plaha ne bila.

Karkoli je že imel s katero, tu ali tam, vse ni bilo nič, tudi z Mano ne. prava, prav prava bi bila res le Ančka.

Oprezal je in oprezal, da jo je kje prestregel.

»Ančka, ali si huda name.«

»Zakaj?«

»Ali pa tako samosvoja.«

»I, kaj pa hočem, ko nimam koke-šij, ga je uščemila.«

»Pa udariva za kaj drugega!«

»Prismode!« je rekla in stekla.

»Čakaj no, Ančka, da te nekaj vprašam.«

»No?«

»Kje pa ležiš?«

»Kaj te skrbi!«

»Strašno rad bi vedel.«

»No, na enem ušesu ležim, z drugim se pa odevam, — če že hočeš vse

vedeti.«

Tako je kokošaril, rastel in dorastel. Kar mu je umrla mati.

Nič več ni kokošaril, marveč živel lepo brez truda in dela ob materinih prihrankih in hodil s puško na lov.

Se ženiti se je začel. Dobil bi bil rad Ančko, pa ga ni marala — tudi nobena druga ne; le Mana se ga ni več branila, ko jo je vprašal.

Ko je srečni mladi zakonec vse za- dejal, kar je naskoparila rajnka mati, mu je postalo v delež veliko ubožstvo, da bi ga mu sam sveti Francišek Asiški lahko zavidal. Imel pa je puško in psa, harmoniko, kanarčka in ženo.

O, pa svojega ubožstva ni cmeravo pestoval in miloval, ampak se mu le smejal.

S psom je hodil na lov, a žena mu je bila, kar je rad povedal, za pokoro, da bi si še na tem svetu služil sveta nebesa; s kanarčkom je pel in žvižgal ali pa poredno šegetal harmoniko, da se je veselo krehljala v ubranih poskočnicah, dokler ni od neievollje začel tuliti pes in ni zavreščala zakonska pokora:

»O ti —! Olci, reva ne vem, kaj bi pristavila za opoldne in s čim bi solila in belila, tebi pa hodi na smeh in na ples!«

»Mar tebi ne, preljuba pokora mo- ja?« se je smejal. »Berači ti ne tiščijo čez prag, tatje se naju ogibajo, brez skrbi in v ljubem miru božjem bi lahko živela, če ne bi bila ti preskrbna in prezgovorna.«

»O, da te končal —!« se je Mana ujezila.

A Martin je zažvižgal psu, odšel s puško in se kmalu vrnil z zalcem, le- rebico ali divjo raco.

Tako je bilo tudi Mani prav. —

Kakovega drugega dela ni prav ma- ral. Bog ti ga vedi, zakaj ga ni mogel; morda zato ne, ker je rad in dolgo spal. Se ob belem dnevu božjem se je poleti dostikrat zavlekel v koruzo, da ga žena ne bi našla.

»Kaj se ti je ugrelo, da bi zmerom ležal.« je vpila, če ga je iztaknila.

»Ogrska bolezen me lomi.« se je nasmehnil in obrnil na drugo stran.

»Kakšna —?«

»Da je spanec boljši ko žganec.« je zehal.

Ampak takole na jesen je ves oži- vel. Venomer je lazil za divjačino, sanj- jarel po tihj hosti ali pa skrivaj kupal žganje iz lesnik in črvicega sadja, ki ga je pridna Mana pobirala in nama- kala.

Ali tak skrivni žganjekuh ni bil prav

po vojni financarjem in orožnikom.

Martin je mislil, da se mu z njih prepovedjo godi grda krivica, obenem pa ga je mikala nagajivost.

Dostikrat so ga dobili in hudo kaz- novali.

Neko leto je sadje posebno obrodilo, Martinova žena ga je prav dosti na- brala in namočila, a Martin ga je; da bi bil z oči financarjem in orožnikom, v brenti nosil v hosto. Tam mu je v skruti skalni duplini čvrčal pod kotlom pohleven ogenj.

In tu ga je izvohal zviti fincar.

»Zdaj sva pa vkup, Martine!« se mu je hudobno režal.

»Nemara, da sva. Glejte si no, saj sva res! Kako pa vam kaj zdravje?«

se je Martin hitro opomogel, popadel puško, skočil za steno in pomeril:

»Zdaj pa kar brž steči, zelenec: — čez pol minute bom sprožil!«

— Potlej je šlo naglo.

Zaprli so ga zaradi javnega nasilja.

To mu je šlo v živo. Zdelo se mu je zelo krivično, da so mu branili preku- havati črvojedno sadje, ki bi drugače gnilo pod drevjem, in mu vzeli svo- bodo, ker je malo postrašil tistega ne- porlednega prežuna.

Kazen ga je čisto spremenila in ubila.

In ko je prišel venkaj, mu je še Ma- na umrla za hitro pljučnico.

Zdaj je bil spet sam in še bolj nero- den in ubog. Nobena stvar ga ni več veselila: ni kanarčku žvižgal, ni har- monike šegetal, ni zverjal nadlegoval; še ogrska bolezen ga ni preveč lomila, ker ni bilo Mane, da bi skrbela zanj in godrnjala nanj.

Čez leto in dan se je premislil. Kar na brž je prodal hišico s tisto zaplato zemlje in šel v Ljubljano za hlapca.

Tu ga je naša vojna in mu kmalu postlala v črni gališki zemlji.

Po 400 Din

dobite damski plašč, čista volna v šest različnih barvah, dokler traja zaloga.

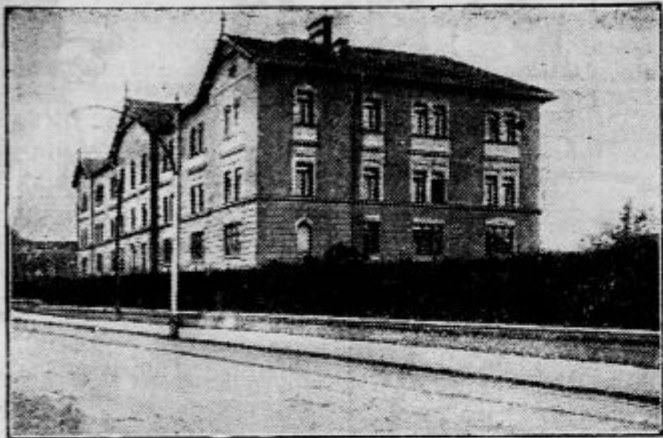
Gričar & Mejač

samo 12054

Selenburgova ulica šte. 3.

Vilko Mazi:

Državna gluho-nemnica v Ljubljani

Nekaj zgodovine in statistike

V preteklem stoletju smo imeli pol tucata redkih človekoljubov, ki jim je bila pri srcu naša najbolj zapuščená gluho-nemna mladina. Živa želja, zgraditi takim sirotam potrebno šolo in dom, jih je napotila, da so v svojih oporokah ali drugače volili večje ali manjše zneske v ta blagi namen. Ti dobrotniki in ustanovitelji ljubljanske gluho-nemnice so bili: Francišek Schmid, prelat in stolni kantor v Ljubljani, ki je leta 1830. volil za ustanovitev zavoda 6043 goldinarjev. Jožef Skušek, kaplan v Železnikih, istega leta, 952 gld., Benjamin Jelovšek, vpoškojeni stotnik v Novem mestu, leta 1839. znesek 200 gld., Anton Alojzij Wolf, knezoškof ljubljanski, leta 1859. vsoto 8000 gld., Francišek Sev. Dafner, duhovnik na Dunaju, leta 1861. znesek 3000 goldinarjev, Ignacij Holzapfel, dekan v Ribnici, leta 1862., pokroviteljsko vsoto 52.962 goldinarjev, ter grofica Stubenberg leta 1866. znesek 4000 gld. Najzadnejše volilo je bilo tedaj ono dekana Holzapfela, ki je tudi zadostovalo za nakup zemljišča in zidavo poslopja. Mestna občina je po tem dobrotniku gluho-neme dece imenovala ulico, ki leži za obsežnim zavodnim vrtom.

Dokler se zavod ni začel graditi, so se porabljale obresti teh ustanov za šolanje naših gluho-nemcev na vnanjih zavodih bivše monarhije, zlasti v Lincu. Toda otroci so se na teh zavodih odtujevali svojem, ker so se izobraževali v tujem jeziku. Bila je torej nujna potreba po ustanovitvi lastnega zavoda. Učna uprava pa je to perečo zadevo tako dolgo zavlačevala, dokler ni so začeli vnanji zavodi odstavljati našo dečo z izgovorom, da nimajo prostora. Tako se je naposled leta 1898. nakupilo stavbišče ob Zaloški cesti nasproti bolnice ter se je v prihodnjem letu začelo z gradbo, ki se je slovesno otvorila 28. oktobra 1900.

Prvo leto se je prišlo za sprejem 32 gojencev. To število je ostalo v prihodnjih letih skoro neizpremenjeno. Zavod je popolnoma zadoščal potrebam bivše Kranjske, za katero je bil tudi zgrajen. Po prevratu pa je postal mahoma pretesen. V Ljubljano so zdaj pritisnili gluho-nemi otroci iz Štajerske, ki so se poprej šolali v Gradcu. Število gojencev je tako naraslo na 90 in jih več tudi ni mogoče sprejeti, dasi izkazuje zadnji statistični podatki blizu 300 šolajočih gluho-nemnih dece v Sloveniji. Treba bi bilo tedaj zgraditi vsaj še en zavod in to za mat'orsko oblast, na katero pade skoro 70% teh siromakov. Seveda je to

spričo obče gospodarske krize zaenkrat le pobožna želja, ki pa jo bo treba prejeti ali slej tudi uresničiti. Dokler pa se to ne zgodi, bi morala država krepko podpirati vsaj ta edini zavod, kar pa se na žalost ne vrši.

Prvo vodstvo naše gluho-nemnice je bilo v rokah Stefana Primožiča, ki ga je leta 1905. nasledil Janko Pianecnik, dve leti kasneje pa sedanji ravnatelj Fran Grm, katerega bogato delovanje in skrb omenimo na drugem mestu.

Učilnica

Izprehod po zavodu

Državna gluho-nemnica v Ljubljani je internat, ki potrebuje poleg učilnic še več drugih prostorov. V prizemlju so poleg velike obednice in prostorne kuhinje s shrambami tudi pralnica, kurilnica za centralni ogrev, lepa kopalnica, ki pa mora hudo skopariti z vodo, za katero »nema para«, in razne kleti. Celotno pritličje zavzemajo učilnice, osem po številu, in malhna telovadnica, ki pa vsled pomanjkanja prostorov služi za delavnico. V prvem nadstropju je obsežna bivalnica, toda še mnogo pretesna za sedanje število otrok, dalje risalnica, ravnateljeva pisarna in stanovanje ter še par drugih prostorov. V drugem nadstropju so štiri velike spalnice, ki pa tudi ne zadoščajo ter je bilo treba v ta namen adaptirati še bolniško in ordinacijsko sobo. Poleg dveh tesnih garderob in umivalnic sta v tem

nadstropju na vsakem krilu po en kabinet za nadzorstveno osebo, ki vrši nočno službo.

Najzanimivejši je pogled v katerokoli od učilnic, ki so vse enako velike in enako opremljene in tudi edini prostori, ki odgovarjajo potrebam. Sredi učilnice je v polkrogu razvrščenih 1 do 15 majhnih pultov, kakor je pač število učencev. Za vsakim pultom je navaden stol, ki ga otroci po potrebi prenesejo tudi pred pult, da so tako bližje učiteljevim ust, na katera je treba gledati z veliko pozornostjo. Da se otrokom ne napača vid, je veliko okno tako nameščeno, da pada vsa svetloba v učiteljev obraz in na table, kamor se črta priučena snov.

Za zavodom se širi velik vrt za zelenjavo. Tu je nameščeno tudi prostorno igrišče, na katerem uživajo otroci ob ugodnem vremenu potreben odhiti.

Pouk na gluho-nemnici nekdanj in sedaj

Spoznanje, da so gluho-nemci zmožni naobrazbe, je razmeroma še jako mlado. Vsi stari in srednji vek si ni nihče belil glave za napredek teh četveročutih bitij. Najradikalnejši so bili menda Spartanci, ki jim je taka vprašanja rečevalo široko žrelo Taj-

geta. Dosti boljše ni bilo niti kasneje, ko je bilo splošno razširjeno mnenje, da so gluho-nemci obsedena bitja in da bi bilo proti božji previdnosti, ako bi se kdo lotil »izganjanja hudiča« iz njih. Šele v novem veku zasledimo prve poskuse izobraževanja posameznih gluho-nemcev. Prvi zavodi pa so nastali komaj pred par stoletji v Franciji in Nemčiji in šele mnogo kasneje po ostali Evropi. Toda pouk na teh zavodih je bil docela drugačen od sedanjega.

Znano je, da so gluho-nemci poslušajoči za izražanje svojih misli živahnega migalnega rok in obraza, kar imenujemo kretanje. To je nekak »materni jezik« mutcev vesoljne zemlje in vseh časov, hkrati pa tudi najbolj razširjen in najbolj naraven mednarodni jezik sploh. Saj tudi mi »govorimo« tako, zlasti če pridemo v dotik s tujcem, s katerim se sicer ne moremo sporazumeti.

Na kretanje se je naslonil tudi pouk v prvih gluho-nemnicah. Ker pa se je pokazalo, da kretanja marsikaj ne more izraziti (zlasti abstraktni pojmi!), so poklicali na pomoč umetna znamenja, med katera spada tudi takozvana ročna abeceda. Na ta način in še s pomočjo pisave so mogli doseči učenci prav znatno stopnjo naobrazbe. Kljub temu so ostali tujci med sliščo okolico, ki njihovih izumetničenih znamenj ni razumela.

Hude in dolgotrajne pravde so se vnele med zagovorniki te šole in tistimi pogumnimi borci za novo smer, ki je tirjala v gluho-nemnico živ govor. Poslednji so se opirali na dejstvo, da je s pomočjo vrida in tipa mogoče odbrati govor od ust in tudi zganiti sicer zdrava govornika gluho-nemcev za dovolj različno glasovno izražanje, s tem pa tudi odzdraviti nemost. Zagovornikom stare šole pa je ostalo v rokah neizpodbitno orožje, da je tak način pouka za glušca docela protinaren.

Toda vedno lepši uspehi nove šole so potiskali v ozadje tudi ta poslednji pomislek. Res da so bili zdaj napor učitelja, pa tudi učenca neprimerno večji nego prej, ali le v živim govorom je mogoče postaviti glušca kot polnovrednega člana v človeško družbo. Ta novi način pouka po govorni metodi se vrši na naši gluho-nemnici že vse od njenega obstoja ter se uspešno izpopolnjuje z bogatimi pridobitvami drugih kulturnih narodov na tem polju. Otroci se nauče v osmih letih šolanja na zavodu gladkega čitanja govora od ust in tudi dovolj razumljivega izražanja lastnih misli v živih besedi. Njihova naobrazba odgovarja skoro popolnoma naobrazbi, ki jo nudi osnovna šola polnočutnemu otroku. Seveda so tudi nemi otroci bolj ali manj nadarjeni, splošno pa nadkrijujejo dečki deklice. Učitelstvo polaga po triletnem praktičranju na zavodu in obsežnem strokovnem študiju poseben izpit za stalno nameščenje. Njegova plača pa ni v nikakem razmerju z ogromnim trudom, ki mu razjeda živce bolj nego v kateremkoli drugem poklicu. Toda to je posebno poglavje, o katerem je bilo že mnogo besed, pa doslej še vse zaman.

Ravnatelj Fran Grm

Malo pozna naša javnost tega izrednega moža, ki ima za sabo bogato dobo dela in skrbi za blagobit naše gluho-nemne mladine. Po pravici bi ga lahko imenovali slovenskega Abbé de l'Épéeja, očeta gluho-nemcev.

Fran Grm se je rodil v preprosti kmečki hiši na Raki pri Krškem dne 12. februarja 1877. Po dovršeni meščanski šoli v Krškem je vstopil na ljubljansko učiteljsko, kjer je maturiral leta 1896. V prvo učiteljsko službo ga je zaneslo na Kopanji pri Grosupljem, od koder ga je leta 1901. poklicala naša mlada gluho-nemnica, da ji posveti vse svoje velike sile. Tako obhaja letos 25letni jubilej svojega učiteljevanja na zavodu, prihodnje leto pa bo poleg svoje 50letnice slavil tudi 20letnico odgovornosti in skrbi polno brigo, ki mu jo je naprtlo vodstvo naše gluho-nemnice.

Ze kolj spočetka se je vrgel naš jubl-lant z občudovanja vredno vneto na strokovno literaturo, da bi mogel tem uspešneje zaorati v domačo ledino, ki je bila takrat skoro docela prazna. Razen pomanj-

kljivega Koprivnikovega »Gluhomurca« in skromne Rudeževe knjige »Gluho-nemci« nismo imeli niti enega strokovnega dela na tem polju. Mogel pa bi nam tako delo napisati iz svoje bogate prakse Fran Grm, samo kje najti založnika? — Poleg nemške strokovne literature pa je gnalo našega jubl-lanta tudi zanimanje za nič manj obsežnimi francoskimi viri. Moral pa se je šele učiti jezika. Dasi ni imel za to nikake podlage iz meščanske šole in učiteljske, se je kar sam lotil učenja, pri čemer mu je vrlo pomagala fonetika, katero je že takrat dobro poznal. Čeprav nikoli ni videl Pariza, obvlada ravnatelj Grm francoščino, zlasti glede precizne izreke, v toliki dovršenosti da so se temu nemalo čudili celo rojeni Francozi.

Kakor ima naš jubl-lant nevenljive zasluge za odgojo gluho-nemne dece in si je znal vzgojiti kader učiteljstva, ki po svoji strokovni naobrazbi nadkrijuje marsikak ugleden inozemski zavod, veda še posebej podčrtati njegovo široko znanje fonetike, tiste mlade vede o glasovih človeškega govora, ki je pri nas še domala nepoznana in vendar nujno potrebna ne samo učitelju na gluho-nemnici, ampak tudi vsem tistim, ki se bavijo z govorom, torej učiteljem sploh, pevcem, igralcem, govornikom, predavateljem itd. Posebno važno pa je znanje fonetike pri učenju tujih jezikov, ki jih sicer ni mogoče pravilno obvladati. Tu zlja globoka vrzel in ravnatelj Grm, kot naš najboljši praktični fonetik, bi bil prvi poklican, da nam napiše prepotrebno delo o slovniški izreki. Upajmo, da nam tega ne ostane dolžan. S tem si bo postavil tudi med narodom trajen spomenik.

Naš zavodni oče pa ima tudi kot človek odlične vrline. Kdor bi ga sodil samo po videzu, bi dejal, da je morda nekam mrk in čemerjen, ker ne troši rad besed. Zato pa ga mora človek tembolj vzljubiti, ko se mu odkrije izpod te trde lupine videza njegova nad vse blaga in nežna duša. Naš jubl-lant ni samo poštenjak od nog do glave, človek, ki bi nikomur ne skrivil lasu, pa makar bi mu šlo za lastno kožo, ampak je tudi klub vsem težkim časom, ki jih ima za sabo, še vedno mladostno navdušen idealist, vsakeži plemenit značaj in sploh vzor človeka. Naj bi mu bilo dano še dolgo vrsto let vztrajati v veliki in izredni nagoli, ki mu jo je dodelila usoda.

Bivalnica

Delavnica

Jules Lemaître:

Zaljubljenec

(Na robu Cervantesovih novel.)

Markizu Manuelu de Léganezu je bilo šestdeset let, ko se je zagledal v mlado grofico Elviro de Nisana.

Don Manuel je služil v vojski pod kraljem Ivanom II. in se je boril proti Mavrom. Dokaj dolgo je živel življenje, polno ljubavnih pustolovčin. Toda v vseh nemirih življenja je vedno ohranil zanimanje za lepo slovestvo; rad je prebiral viteške romane, čeprav je dobro vedel, da so samo za razvedrilo; toda cenil je njihovo navedeno rahločnost. Oženil se ni; in tako je sedaj, pokojno živč v Murciji, gojil razne umetnosti in najplemetitejšo filozofijo, se obdajal s prijatelji in z neko dolgočasno elegantnostjo gostil najodličnejše družbo.

Bilo je o procesiji na Veliki petek, ko je prvič videl Elviro. Stala je na svojem balkonu, ki je bil le malo vzvišen nad cesto; a mimo nje so se tisti trenutek ravno pomikali spokorniki v haljah, noseči križ iz Trpljenja, zasrmovalni plašč, šibe, lestvo, žrebce, trnjevo krono in sulico; tako, da se mu je Elvira sprva zadelala vsa obdana z

mučnim orodjem, kar bi bil moral prav za prav smatrati za slabo znamenje.

Poizvedoval je o nji; izvedel je, da se je iz ljubezni omožila z grofom Pompeyem de Nisana in da je ostala blazno zaljubljena vani, akoravno je bil poln pregreh. Ni mu bilo težko doseči, da ga je grofica sprejela, in postal je eden najpogostejših hišnih gostov.

Ljubil jo je takoj od početka z naj-silnejšo ljubeznijo in ne brez poželje-nja: toda, ker ni mogel upati, da bi ga vzljubila tudi ona, je sklenil, da nase popolnoma pozabi, da jo bo ljubil zaradi nje same in bo storil vse, da ji prihrani bridkosti. In ker pojma lepote ni ločil od pojma čistosti in ker mu je bila Elvirina krepost tako draga, je sklenil storiti vse, da jo ohrani, če že ne nedotaknjeno (ker je na nesrečo bila pač že v oblasti drugega moškega), pa vsaj nedolžno, kolikor je to mogoče, in zvesto njenemu možu.

Spočetka je bila donu Manuelu de Léganezu misel, da je žena tega soproga in v ljubezni njegova last, neznoša. Zato mu ni bilo neprijetno, da je Pompeyo vzdrževal več priležnic, zakaj mislil je, da svoji ženi daje manj sebe samega, ko mora toliko razdajati drugim

ženskam. Nekaj časa se je don Manuel celo udeleževal Pompeyevih veseljačenj in ga je vzpodbujal k razuzdanosti. Zato, da bi bil utrujen in poln prezira, kadar se je vračal k svoji ženi, jo je objel.

Toda Elvira, vsa ljubosumna, je jokal in hiral. Don Manuel je spoznal, da jo še težje gleda nesrečno, nego če bi jo videl srečno z njenim možem. Ker je trpela zaradi Pompeyev nezvestobe, je poizkušal vse, da bi vrnil Pompeya na pravo pot. Pripravil ga je tako daleč, da je prekinil zveze z dvema ali tremi ljubicami. Toda komaj je Pompeyo žrtvoval eno, že si je poiskal drugo. Vrh tega se je don Manuel v težkih mukah »risilil«, da je pred Elviro opravičeval in zagovarjal njenega snusnega soproga, da ga je včasih celo sam privedel nazaj k zapuščenji ženi ter da je prisostvoval njenim spravim in radosti Elvire, ki je bila kruta, ne da bi se sama zavedala tega.

Kmalu mu je dala povoda za nemir celo Elvira sama s svojimi oboževalci, ki jih je slabo soprogovo ponašanje privlačilo v njeno bližino. Belil si je glavo, kako bi jih odvrnil k drugim razvedrilom. Dona Jeronima de Moyasdas je vlek v igralnice in mu celo posojal denar, kadar je vse izgubil. Da bi

dona Rogera de Rada ozdravil njegovega nagnjenja do Elvire, mu je poslal zelo lepo milostnico. Dona Gonzalesa Pacheca je navadil, da si je iskal razvedrila v pijančevanju. Kar se pa tiče dona Juana de la Membrilla, s katerim je Elvira ravnila še dokaj prizanesljivo, je izzval z njim prepir in ga je nato ubil v dvoboju.

Njegova gorečnost ni ostala brez nekakšne nedolžne nagrade. Elvira je občevala z njim prav po domače in dobrohotno, kakor s starim stricem ali z dedom. Zaupala mu je vse svoje malenkostne skrbi in težave. Dovoljevala mu je, da je prisostvoval, kadar se je napravljal, in da je smel nji na čast prirejati veselice, pojedine in koncerte. Vpraševala ga je za svet, kaj naj bere. Končno, ker je bila dobroščna, se je hlinila, kakor da ga res zelo potrebuje.

Toda ljubila ni prav nikogar razen Pompeya, kljub njegovi nezvestobi in vsem razuzdanostim. Pompeyo je nadaljeval svoje nerodno življenje, bil je ves zadolžen in zdelo se je, da se čedalje bolj otreša predsodkov. Don Manuel ga je zaničeval zato, ker je bil kriv, da je žena trpela, in ker je bil njen mož; toda istočasno se je vztrajno vedel kot zvest Pompeyev prijatelj,

to pa zaradi Elvire, ki jo je bil ta prokleti soprog — kot je mislil — začaral in obsedel.

Med tem je kralj iznova pričel vojno proti Mavrom. Generalu de Xerica je bilo ukazano, da zasede mesto Lorca, važno trdnjavo, oddaljeno nekaj milj od Murcije. Njegov poročnik je bil don Pompeyo de Nisana. A don Manuel je stopil spet v vojsko, da bi mogel čuvati Elvirinega moža.

Mavri so kmalu pričeli oblegati Lorco. Oblega je trajala že več mesecev, ko se je Mavrom posrečilo priti v mesto skozi neka vrata v obzidju, ki so bila po naključju brez brambovcv; španska vojska se je morala umakniti do Murcije.

Bil je pa ravno don Pompeyo tisti, ki je tedaj ukazal, da naj se puste tista vrata brez obrambe, ker je — kot je trdil — izvedel, da se sovražnik pripravlja k napadu na drugem kraju. Vedelo se je na tudi, da je bil v silnih denarnih stiskah in zato zmožen vsega, in pričeli so ga dolžiti izdaistva. Take govorice so dospale tudi Elviri do ušes, ki jo je zgrabila neizrekljiva groza in bolest, tako da je don Manuel ni mogel več ne pomiriti, ne utolažiti.

Nato je emir mavriške vojske poslal generalu de Xerica pismo v Murcijo,

ZA NOVO LETO!

želi jo naši malčki

ново slikanico

Martje Grošljeve:

Cebelica brenčelica.

Večbarvne slike iz otročjega in živalskega življenja s pesmicami
Cena Din 30, s poštnino 33.50

Naročila sprejema

Knjigovna Tiskovna zadruga

v Ljubljani.

71

Umetnost in sramežljivost

Svetohlinska sramežljivost se ne more skladati z umetniškim stremiljem. V filmu ne iščemo morale nego lepote. Šmo proti nekaterim filmom zavoljo de-... Tisti starši, ki skušajo zadržati pri otrocih trenutek, ko se oglašajo ljubezen, in jih obratno vpliva neprimernih prizorov, ravno pravilno. Zato ne vodijo svoje deca k vsem gledališkim predstavam in ji ne dajo v roke vseh knjig. In zato ji tudi ne dopuščajo, da bi si ogledala ta ali oni film. Moški ne sme skrivati svojega duha v toliki meri, da bi veljal za neokusnega, in ženska ne sme zakrivali svojih čarov tako zelo, da bi izgubila sleherni človeško obliko. Bilo bi moralnejše, maskirati gotovo razbrzdano moška nagnjenja kakor zakrivali gotovo telesne dečke ženske.

Resnico, najvišji cilj vseh človeških stremilj, je upodabljala antika kot boginjo, ki razkazuje svojim vernikom... to, kar cenzura zabranjuje. Škoda, da se nečistoča, ki kloni pred ljubeznijo, ne pada tudi pred logiko. Kdor preveč moralizira, so mu slednjič sama čednost zagabi.

Veliki slikarji so razgledali žensko in njih slike so razstavljene v muzejih, ljudstvu v obdobju. Za platno pa veljajo posebni zakoni sramežljivosti.

V nekaterih državah cenzura ne dovoli, da bi poljub trajal dlje nego tri sekunde. Na nekaterih slikah traja še stoletja. In bo trajal še dalje.

Poljub je dostopen vsem, ker je demokracija. (Ali pa obratno.) Včasih je življenj in navidez hladni, de-... in boje, drhteč in nežen, goreč in sladosten.

Film nam je razodel bliskovite poljube. Romeo utegne poljubljati Julijo tako brzo, da poljubov niti ne zaznamo. Če pospešimo rotacijo aparata, dosežemo lahko več tisoč poljubov na minuto.

Ta hitrija je vrlo simpatična... je žal, da jo je moči realizirati samo na platnu.

Pola Negri.

Filmska reklama

Reklama ima samo en namen, in ta namen najbolje označuje beseda: ogreti. Da reklama ogreje, danes ni več potrebno, nasprotno, celo škodljivo je, če se poslužuje superlativov, kakor n. pr. »najlepši, najboljši, največji, najdružovitejši, najsenzacionalnejši itd. itd. Vsak moderni trgovec se mora varovati uporabe takih besed. Moderna reklama mora biti predvsem duhovita.

Vzor originalne in duhovite reklame je podal lastnik nekega kinematografa v ameriškem mestu Denver. O priliki premijere nekega filma z Raymondom Griffithom si je ta gospod nabavil nosila, kakršna uporabljajo v bolnicah za bolnike, in jih je postavil v čakalnico s sledenčim napisom:

»Za vse one, ki bi oboleli pri predvajanju Griffithovega filma«

Draga brzojavka

Zadnjič se je v nekem londonskem poštnem uradu pojavil mlad mož in je oddal brzojavko, namenjeno v Ameriko. Dve poslastici sta bili na tem telegramu, ki sta takoj vzbudili pozornost poštnega uradnika. Prvi je veljal odposiljatelja malenkost kakih 25.000 dolarjev, drugi pa je bila njegova vsebina docela nevsakdanja.

Poslenu uradniku se je stvar zdela sumljiva. In zato je porabil priliko in je obvestil svojega šefa. Ta je brzojavko prebral in bil s sodbo hitro na jasnem. Mladenič očitno ni bil pri pravi pameti.

Kaj naj stori? Ekspedicije brzojavke kakopak ni mogel in smel zabraniti. A poprej je vsaj hotel uveriti, da-li je njegova sodba pravilna, in je jel mladca spraševati.

Mladenič pa ni bil neumen, zakaj razumel je takoj, kam oni meri. Prostočudo se je nasmejati in dejal:

kjer je dejal, da je človek, ki mu je za denar označil nezavarovano mesto v trdnjavi Lorci, bil plemenitaš. Čigar imena pa ne ve, toda ki ga je skrivaj videl v neki zapuščen hiši blizu okopov, in da je ta plemeniti gospod pozabil ravnotam dementno okovico. Emir je poslal okovico nazaj, češ naj jo vrnejo lastniku, ker od izdajalca noče ohraniti ničesar.

Pismo in okovico so razstavili v mestni hiši v Murciji. Ta dragulj ni bil nič kaj poseben za oko. Toda ker je don Pompeyo de Nisana šele nedavno poplačal del svojih dolgov, se je sumnja, ki jo je vzbujal, oglasila iznova in s še večjo silo.

Don Manuel ni mogel prenašati niti Elvirinega obupa, še manj pa misli, da je žena onečastjena moža. Sklenil je, da zaradi svoje ljubezni do Elvire reši Pompeyja, čeprav se mu je bil zastudil in čeprav je njegovo nauhuje trpljenje izviralo ravno iz Elvirine ljubezni do Pompeya.

Vzel si je za milostnico najsilnejšo Murcijsko kurtizano; nastanil jo je v razkošni palači in hlinil do nje sramotno in neizčelljivo starčevsko ljubezen. In naročil je tej ženski, naj pripoveduje, da jo dolgo časa tako silno ljubi in da jo obsipa z zlatom.

»Jaz sem sin znanega filmskega tvornika Carla Laemmila, ki se momentano mu-... di z menoj v Londonu. Za jutri je določeno, da začne snemati film, ki sem mu napisal manuskript. Moral bi biti navzoč, toda oče je bolan in se je moral dati operirati. Zato se nisem mogel pravčasno vrniti na ladjo. In ker ne morem ostaviti umetnikov, režiserjev in operaterjev na cedilu, sem bil pač prisiljen, da jim pošljem scenarij brzojavnim potom.«

Puščice

Kako bi Američani sprejeli film, v katerem bi ne nastopali več mladi, obrtni, za sport navdušeni ljubitelji? plavalase melanholične primadone? ruširani očee? bogati strici (iz Amerike, seveda)? krute tašče? nedolžne pomaranče z dežele? potratni bratje? pošteni sodniki? itd. itd. ...?

Nekdo je o priliki zapisal, da je »umetnost« ameriškega filma tuja.

Kaj pa naj potem rečemo o brkih Lewisa Stona? o obrvih Barbare Le Marr? o ravnodušnosti Ronald Colmana? o nasmešku Dicka Barthelmessa? o plečih Nite Naldi? o obeh Glorije Swansonove? o plavih kodrkah Mary Pickfordove? o... itd. itd. ...?

Drobne vesti

— Pola Negri začne v kratkem snemati film »Izpoved« po scenariji Ernesta Vajde.

— Charlie Chaplin je formalno prepovedal predvajanje filma »Življenje Charlieja Chaplina«, ki so ga začeli vrteti v nekaterih londonskih kinih. Charlie meni, da privatno življenje umetnikov ne briga široke javnosti. Mar ni v pravem?

Charlie Chaplin junior

— Paramount pripravlja film, v katerem nastopita v glavnih vlogah Wallace Beery in Emil Jannings. Naslov filma še ni določen.

— Conrad Veidt je sklenil s Universalom pogodbo za pet let. Ta kontrakt stopi v veljavo šele potem, ko odigra film, za katerega se je obvezal pri Ufi. Prvi njegovega ameriškega filma bo imel naslov »Poet-vagabund«. Nastopil bo z Johnom Barrymorem.

— Ernst Lubitsch pripravlja »Stari Heidelberg« z Ramonom Novarro.

— Alice Terry je s svojim možem režiserjem Rexom Ingramom odpotovala v Francijo, kjer bodo snemali eksterijerji za »Alahov vrt«.

— John Fairbanks, starejši brat Douglasa, podpredsednik in generalni upravitelj družbe Douglas Fairbanks Picture, je po kratki bolezni umrl v Hollywoodu v starosti 52 let.

— Charles de Rochefort, poznan iz »Desetih zapovedi«, »Madame Sans-Gene« itd., je začasno prekinil filmsko kariero. Nahaja s sedaj v New-Yorku, kjer vodi neki kabaret.

— Chaplin — ločen. Posebni poročevalci pariškega »Cinéma« javlja iz Hollywooda, da je sodnija ugodila zahtevi Charliejeve žene Lite Greyeve po ločitvi. Odprto je le še vprašanje odškodnine. Kakor znano, zahteva Chaplinova žena 2 milijona dolarjev. — V kalifornijskih filmskih krogih Chaplinova razporeda ni presenetila. Že dolgo je bilo znano, da se Charlie in Lita nič kaj dobro ne razumeja. Vrhu tega je

baje Chaplin zadnje čase dvoril svoji novi partnerici Merni Kennedyjevi, ki jo pozna že od zgodnje mladosti. Čuje se, da se namerava Charlie z njo poročiti.

— Anthony Asquith, sin angleškega državnika, se je mudil dlje časa v Hollywoodu, kjer se je seznanil z Douglasom Fairbankom, Charliejem Chaplinom in Marry Pickfordovo. Na njih pobudo je mladi Asquith sklenil posvetiti se filmski karijeri in opustiti dosedanj diplomatski poklic. Prišedši domov, je sklenil z londonsko tvrdko Stoll pogodbo za celotno vrsto filmov.

— Eisenstein, sloviti avtor in režiser »Oklopane križarke Potemkine«, odpotuje v kratkem v Ameriko, kjer bo režiral velik film, prirejen po ameriškem scenariju, v katerem nastopijo zgolj ameriški igralci in igralke. Eisenstein znači veliko pridobitev za ameriški film. Pravijo, da ga je prepričal Douglas Fairbanks, ki se je pred meseci mudil v Rusiji.

— Maurice Stillier pripravlja velik film z glavnima interpretoma Polo Negri in Emilom Janningsom.

Baby Peggy

— Edwin Carewe je začel s snemanjem Tolstovega romana »Vstajenje«. V prologu nastopi grof Ilja Tolstoj v maski svojega velikega očeta. Takisto je za film angažiran Rus N. Pleškov, ki bo nadziral vojaške prizore.

— Buhovecko pripravlja Tolstovo Ano Karenino za tvrdko Metro-Goldwyn-Mayor. Naslovno vlogo prevzame Lillian Glah.

Za pranje svilenih in volnenih nogavic so pralne luske

ENA
nenadomestljive!

Nove knjige

Razprave

Indaja Znanstveno društvo za humanistične vede v Ljubljani. III. 1926.

Naša akademija, ki se skromno naziva »Znanstveno društvo«, je pravkar obelodanila tretji zvezek »Razprave« svoja periodične publikacije.

Rezultati znanstvenih raziskovanj imajo pri nas pomen, če postanejo znani samo najbližji okoliščini znanstvenika (n. pr. slušateljem na univerzi) t. j. če se ne natisnejo. Znanstvo bi se torej le težko razvijalo, če ne bi raziskovatelj našel primerne prostora za obelodanjenje svojih spisov. Zato moramo biti hvaležni čimljem, ki so omogočili izdajo teh »Razprav«, obenem se pa tudi začuditi, ko slišimo da je vlada držala podporo zanje v prihodnjem proračunu. Je pa še drug čimljil tu, ki lahko ohrani »Razprave« to je naša javnost. Gotovo je, da niso pisane in da ne izhajajo »Razprave« samo za znanstvenike. Dokler smo dobivali publikacije Slovenske Matice, je tudi neznanstvenik mimogrede prečital kako znanstveno, a vendar splošno zanimivo razpravo v matičnem Letopisu oziroma Zborniku; danes pa, ko se še leposlovna knjiga s težavo širi, danes so prav redki tisti, ki bi žrtvovali nekaj tudi za znanstveno knjigo, češ, to je samo za specialiste znanstvenike. Pa vendar ne more biti tako. Članek, obravnavajoč našo kulturno in literarno zgodovino, čeprav znanstveno napisan, bi moral zanimati vsakega pravega ljubitelja. In takih članov je v letošnjih »Razpravah« dovolj.

Prof. dr. Kidrič, znani prešernoslovec, je napisal razpravo »Prešernove odklonjene prošnje za advokaturu« (o katerih je poročalo tudi »Jutro«). V dosedanjem prešernoslovju je izpolnil znatno vrzel za umevanje pesnikove miselnosti in življenjske usode. Stavlja si je vprašanje, kdaj, s kakimi utemeljitvami in v kakih okoliščinah so se zavrnile pesnikove prošnje za advokaturu. Vzporedno z glavnim vprašanjem nam podaja tudi najvažnejše momente za zgodovino

— Edna Purviance, dolgoletna partnerica Charlieja Chaplina (Pasje življenje, Charlie kot vojak itd.) in glavna junakinja »Pariskih metes« (Javno mnenje) je angažirana pri francoski firmi Aubert, kjer nastopi v vlogi princese v filmu »Education de prima«. Film je prirejen po istoimenski komediji Mauricea Donnaya.

— Wallace Beery igra Louisa XIV. pod režijo Jamesa Cruzea. A ne Louisa XIV. francoskega, nego — gostilničarskega natakarija, glavnega junaka neke komedije, ki pravkar zanje v New-Yorku salve sme-... ha...

— Sunya je naslov prvega Glorijinega filma pri United Artists. Scenarij, ki ga je napisal Earl Browne, je povzet po gledališkem komadu Maxa Marcina: The Eyes of Youth (Oči mladosti). V tem filmu igra Gloria Swanson tri docela različne vloge. Režijo vodi Albert Parkes. (Sunya pomeni v man-skritu »sen« — iluzija.)

— Lya de Putti je začela snemati svoj drugi ameriški film »The Prince of Temptors« (Knez-izkušnjava).

— Jackie Coogan se je po dolgi odsotnosti vrnil v atelje ter nastope v filmu »Johnny« daj si ostrži lasel!

vino advokature na Kranjskem, odkar je prenehala Napoleonova Ilirija, pa do leta 1850. Glavno vprašanje nam razvija v šestih, prav zanimivih poglavjih: 1. Stanje ob Prešernovi vrnitvi v Ljubljano (1828). 2. Poskus (1832). 3. Resna kandidatura (1834). 4. Veliko upanje (1840). 5. V evjenci po-... ljeje (1843). 6. Še en poskus za Ljubljano (1845). Končuje: »Problem, ki se je razgrnil pred močmi našega slovenskega teritorija, je Prešernovim iskanjem življenjske potje, se je reševal in reš. tako, da ostane za večne čase opomin, kako se tak problem v kulturni državi ne smejo reševati.«

Prof. dr. Prijatelj je napisal »Ustanovitev Ljubljanskega Zvona in celovskega Kresa«. Novo obdobje poetičnega realizma (1881—1895) sta po prenehanju dunaj-skega Zvona poizkusila inaugurirati takrat pri nas dva nova literarna organa in dva različno usmerjena pisateljska kroga: literarni krog našega centralnega in pa četa zastopnikov našega obmejnega Slovenstva. Prvi krog je stal na bolj umetniškem stališču, dočim je bil drugi bolj utilitaristično usmerjen. Pisec nam na osnovi doslej po-... vedni še neznanega gradiva osvetljuje lite-... rarne boje obeh krogov in končno zmago ljubljanskega kroga »Kresa« je l. 1885 pre-... nehal kot liter. glasilo in vegetiral še leto dni kot znanstven mesečnik, medtem ko izhaja ljubljanski Zvon še danes.

Anton Breznik je prispeval s teme-... lito razpravo »Slovenski slovarji«. Sloven-... skih slovarjev ni po njihovi potrajni vred-... notbi še nihče ocenil. V njih je mnogo več duševnega dela in tudi jezikovnega boga-... stva, kot se je doslej mislilo. Presenetljiva je posebno vrednost zlasti nekaterih sta-... rejših slovarjev (Kastelic, Hipolit, Pohljan), ki so bili doslej d. cela prezirani!

Zagrebški prof. August Mustič (član Hu-... manističnega društva) je pisalval s jezi-... koslovno razpravo o negaciji ni, utemelju-... joč svoja izvajanja ponajveč z gradivom iz slovenskega, srbskohrvatskega in staro-... cerkvenoslovenskega jezika. Napisal je članek v slovenskem jeziku; zaletel pa bi bil, da bi ga bil napisal v srbohrvaščini, ali pa da bi dal slovenski tekst v popravilo.

Petar Skok (tudi član H. D.), romanist, ki uporablja svoje bogato znanje romanske gramatike za pojasnitev jezikovnih poja-... vov, tičočih se romanistike in naših jezikov podaja nov poizkus za razlago besed cesar, car.

Za vsakim člankom sledijo kratki pos-... netki v francoskem ali nemškem jeziku, namenjeni inozemskim znanstvenim kro-... gom. Tiskarna (Učiteljska) je odlično reši-... la svojo težko nalogo, kajti zunanost knji-... ge je dovršena in dostojna.

Dr. M. R.

Sigrid Undset: Kristin Lavranstochter

Sigrid Undset, kandidačka za Nobelovo li-... teratno nagrado, je bila rojena l. 1882 kot hči slavnega norveškega arheologa. Ker je bilo v očetovski hiši več otrok, si je morala zgraditi sama služiti kruha. Bila je pisarniška uradnica v Oslu. V prvobodnem času je pe-... nila, napisala svoj prvi roman »Fru Marta Oulien« in nekaj novel. Od l. 1921 so se ne-... škli založniki začeli zanimati za njene spi-... se; takrat je izšel v nemškem prevodu njen roman »Jeanne« (napisan l. 1911). Njen ro-... man »Pomlad« je iz l. 1914. V letih 1920—1922 pa je napisala svoj veliki nacionalni roman »Kristin Lavranstochter« v treh knji-... gah (po 600 strani): »Venec«, »Žena« in »Križ«. Ta ogromni roman iz 14 stoletja, dobe kraljev Hakona in Magusa, ima — kakor pove naslov — za osrednjo osebo Kri-... stino, hčer Lavransovo. Ob njej se opisuje v široko epični obliki patrijarhalno prepro-... sto življenje po plemiških veleposestvih; življenje, polno ver, vrah in borb; ti ple-... miči so kmetovalci, junaki in politiki. Uo-... da Lavransa in njegovo ženo, Kristino, nje-... nega prvega zaročnika, kasneje svaka Simo-... na, njenega moža Erlenda in njenih šte-... vilnih sinov, raznih duhovnikov, podnaje-... mnikov in oskrbnikov sredi dolgotrajne hi-... storijske borbe za osamosvojitve Norveške od Švedske, ki sta dobili kontno vsako svo-... jega kralja, je vsebina tega psihološko, na-... rodopisno in zgodovinsko vezanega roma-... na. Nemški prevod vseh treh knjig je čitateljem po ljubljanskih knjižnicah na razpolago.

Pierre Louys:

Gardni stotnik

Stari profesor Chartelot je zdravil svoj visoki stas, kot da hoče napove-... dati bolniku življenje ali smrt, potegnil uro in pogledal nanjo s svojimi sveče-... niškimi očmi:

»Dovolj časa je, da vam povem tole,« je rekel, »ampak glejte, da ne zamudim vlaka. Jutri moram predavati.«

Stisnili smo se okoli njega v kotu parka, pred selskim dvorcem, kamor so ga prijatelji poklicali na konzultacijo. Njegova čisto pomirljiva diagnoza nam je olajšala dušo, da smo mogli dostojno oceniti še njegov pripovedovalski ta-... lent, ko smo prej občudovali njegovo učeniško bistroumnost, in poslušaje ga smo živo občutili čast, ki nam jo je iz-... kazoval s tem, da nam je pripovedoval svoje spomine.

»Da« je povzel »vedno sem mislil, da je resnični zapuisk žensk zdrav-... nik in ne duhovnik. O vsaki na-... ših bolnic, o vsem česar o njej nihče na svetu ne ve, vemo mi več nego vodnik njene vesti. Običaji so zelo napredovali izza starih Grkov, pri katerih je toliko nesrečnih umrlo v otroški postelji, ker

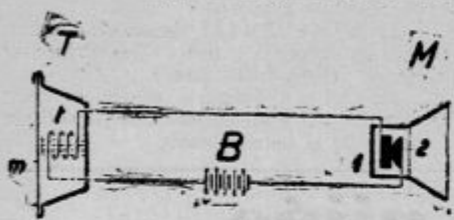
je zakon prepovedoval pomoč babice in ker se poštene ženske niso hotele vselej pokazati zdravnikom-porodničarjem. Dandanes, nočem reči, da je iz-... ginila vsa sramežljivost, to bi bilo ne-... miselnost, toda če čut dostojnosti po-... vzroča, da pred zdravnikom še pove-... šajo oči, vendar ta običaj ne prepreči, da bi odložile srajco, in v tem naše žens-... tvo ni povsem slično Ksenofontovemu.

V kolikor je telesno zdravje bolj stvarna dobrina, nujnejša in (za neka-... tere) sigurnejša od večnega odrešenja, v toliko prihajajo ženske k nam z iskren-... nejšim in bolj gorečim poželjenjem da jih utешimo. Vsaka preiskava nam je dovoljena: vsako vprašanje nam opro-... ščajmo. Spovednik ne prodre v tajnosti zakonskega življenja: te podrobnosti, ki niso greh, tudi niso podvržene pokori; toda ker tvorijo del zdravlja, so podvr-... žene medicini. Kar se na drugega tiče, bo spovednik sredi nepopolnih priznani venomer dvomil. V spovednici dokaz ni pripuščten. Ob bolniški postelji nam je dan v roke. Za nas ne velja kar je za-... napisano v sloviti svetopisemskih vrstah Salomonovih o nevidnem sledu orla na nebu in mladega moža pri mrti ženski: »Ženska je in si obriše usta, nato pravi: »Nič hudega nisem storila.« To pravi ona drugim, ne svojemu zdravniku.

Spominjajte se
nesrečnih poplavljenec!

Radio-amater

V dosedanjih izvajanjih smo videli, da je potom električnih valov mogoče prenesti del električne energije iz enega kraja do drugega.

Slika 13.

gaga. V naslednjem bomo spoznali kako vtisnemo električnim valovom glasove, ki jih ti transportirajo v daljavo. Za temeljito

Slušala, ki se rabijo v brezžičnem prometu

umevanje tega procesa si bomo najprej ogledali princip navadne žične telefonije.

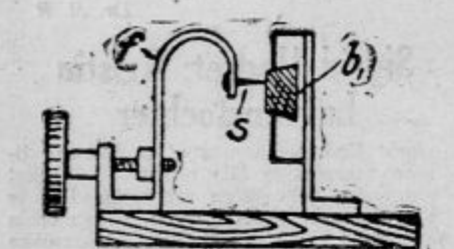
Na sliki 13 imamo baterijo B, v spojno žico vtaknemo mikrofon M in nato slušalo T. Mikrofon obstoji iz plošče 1, ki je ravna, in iz druge okrivljene plošče 2. Obe plošči sta iz oglja, in se nalahno dotikata.

Slika 14.

V prvo ploščo tok vstopa, iz druge spet izstopa ter teče dalje skozi slušalo v baterijo nazaj. Slušalo obstoji v principu iz tuljave t, v kateri nastane pod vplivom toka magnetno polje. To polje močno ojačimo s tem, da v tuljavo porinemo jedro iz mehkega železa. Pred jedrom je v posebnem okrovu vpeta tenka opna ali membrana m, ki je iz mehke železne pločevine.

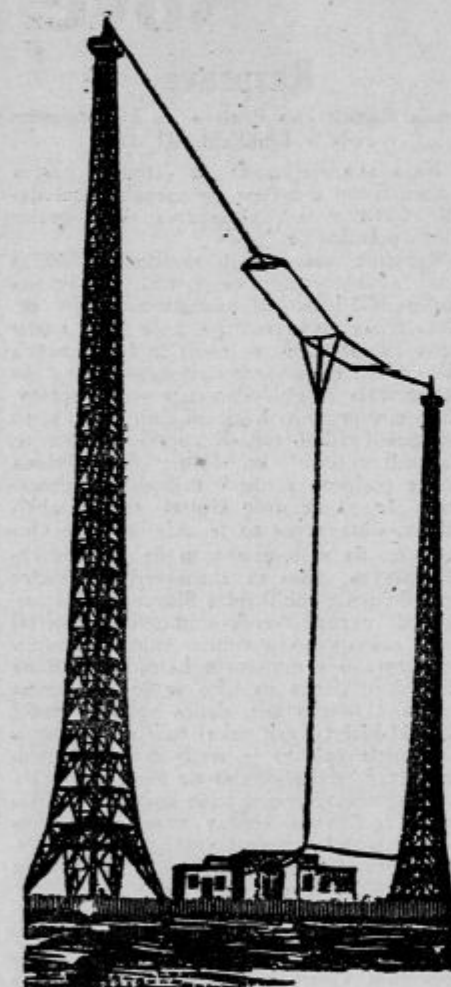
Spomnimo se, da obstoji zvok iz zračnih valov, to je iz zgoščin in razredčin zraka, ki jih proizvaja zveneče telo.

Slika 15.

Če v mikrofonsko ploščo 2 govorimo, tedaj zadevajo ploščo omenjene zgoščine in razredčine zraka. Zgoščine plošče 2 tesneje pritisnejo na ploščo 1, razredčine pa prvotni pritisk še zmanjšajo. Točka, kjer se obe plošči dotikata, stavi že pri normalnem pritisku prehoda električnega toka precejšen upor, ki pa se z malenkostnim spreminjanjem

njem pritiska prav izdatno povečuje oziroma zmanjšuje. Kadar zadene ploščo 2 zgoščina zraka, se upor mikrofona močno zmanjša, po spodnji žici steče lažji tok, magnetno polje v tuljavi t se pojači in potegne membrano močnejše k sebi. Pred membrano se zrak trenutno razredči in ta razredčina se zrak zračni val razširi na vse strani. Enak pojav poteče, če zadene mikrofon razredčina zraka. V tem primeru dobimo v slušalu zgoščino itd. Zgoščine in razredčine zraka, iz katerih obstoji glas, spremeni mikrofon

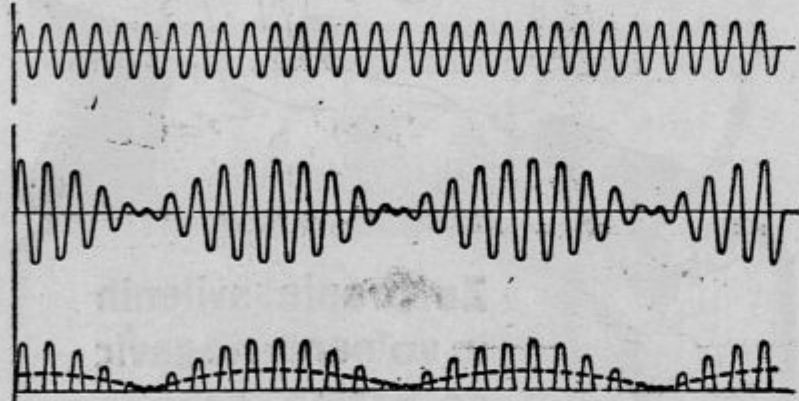

Antena oddajne postaje v Stuttgartu

v odgovarjajoče električne toke, ki potom membrane v slušalu verno reproducirajo enake zgoščine in razredčine, torej enak glas. Z mikrofonom moduliramo, kakor pravimo, električni tok. Končno lahko spojno žico poljubno podaljšamo in postavimo mikrofon v enem, telefon pa v drugem kraju, pa imamo možnost govoriti na daljavo.

V principu je telefonija torej prenos modulirane električne energije iz kraja v kraj. Kako prenašamo energijo brezžičnim putem, smo že spoznali. Treba bo tudi tu energijo z mikrofonom modulirati.

Najenostavneje dosežemo modulacijo, če vklopimo mikrofon naravnost v oddajno anteno. Jakost izmeničnega toka, ki niha v anteni, se pod vplivom glasov veča in manjša. Dobimo diagram moduliranega izmeničnega toka, kot ga predstavlja slika 14.

Slika 16.

S tem smo modularili tudi energijo, ki jo električni valovi transportirajo na vse strani. V prejemni anteni ti modularni valovi inducirajo popolnoma enako modularni izmenični tok. Misli bi kdo, da je treba sedaj v prejemno anteno vklopiti le še slušalo, pa bomo že čuli glasove, ki jih v oddajni strani govorimo v mikrofon. V resnici pa stvar ni tako enostavna.

Izmenični tok v oddajni anteni ima frekvenco 1 milijon (če se držimo izhodnega primera). Torej tudi v prejemni anteni tok milijonkrat v sekundi zaniha. Temu visokofrekvenčnemu toku pa stavi tuljava slušala tako velik upor, da je jakost toka v tuljavi premajhna in slušalo nanj ne reagira. Pa tudi če bi bil tok v slušalu dovolj močan, bi ostalo slušalo nemo, kajti membrana bi morala napraviti milijon nihajev v sekundi, za kar pa je preokorna, prelena, in bi nikdar ne mogla napraviti tako fine in elastične membrane, da bi dosegla to visoko število nihajev. Visokofrekvenčni izmenični tok nas je torej tu ostavil na cedilu.

Končno pa izmeničnega toka za prejemanje samo sploh ne potrebujemo več. Visokofrekvenčni tok je bil potreben za prenos električne energije iz oddajne na prejemno anteno, dočim bi nam bil sedaj mnogo ugodnejši modularni enakomerni tok kot pri žični telefoniji. Tega dobimo, če visokofrekvenčni izmenični tok usmerimo t. j.: doseči moramo, da nam bo tok po anteni tekkel le v eni smeri. Najenostavneje dosežemo to, če vklopimo v anteno v bližini zemlje poseben ventil, ki propušta tok le v eni smeri, dočim stavlja toku v nasprotni smeri neskončno velik upor. Takih ventilov poznamo več vrst, najenostavnejši in najbolj čutnejši je kristalni detektor (slika 15).

Slika 17.

V kovinski deljosti je pritrjen kosček kristala b. n. pr. svinčevega sijajnika (galenita). Kristala se prav nalahno dotika grafitna konica s, ki jo drži kovinska ročica l. Z vijakom pritisk konice na kristal poljubno fino vravnamo. Celjost s kristalom in ročica s s konico sta pritrjeni na ebonitni ploščici, ki ju dobro izolira med seboj. Kristalni detektor propušta le tok, ki teče od konice na kristal, dočim tok od kristala na konico popolnoma zavre.

Kristalni detektor vklopimo v anteno n. pr. tako, kakor kaže slika 16, in priključimo vzporedno še slušalo. Tokovni impulzi, ki imajo smer iz antene proti zemlji, imajo pot iz konice na kristal in v zemljo. Impulzi pa, ki gredo iz zemlje po anteni navzgor, nalete na detektorju na nepremagljiv upor in morajo skozi slušalo.

Na sliki 17 imamo zgoraj diagram nemođularanega, pod njim pa je diagram modularanega izmeničnega toka. Detektor odstrani spodnjo polovico modularanega izmeničnega toka, tako da ostanejo le posamezni impulzi toka v eni smeri, torej enakomernega toka (spodnji diagram). Ti posamezni impulzi enakomernega toka se pred slušalom združijo in gredo skozenj kot nepretrgan, toda modularni enakomerni tok. (Črtkana

črta, ki gre preko posameznih enakomernih impulzov na spodnjem diagramu). V tem primeru bo slušalo verno reproduciralo glasove, ki zadevajo na oddajni strani mikrofon.

Tako smo si skonstruirali najprimitivnejšo oddajno in prejemno postajo za radio-telefonijo, ki sta shematično označeni na sliki 16.

Moderna tehnika Razpošiljanje parfumov

Do pred kratkim so razpošiljali parfume v istih steklenih posodah, v katerih so ga pozneje tudi prodajali. Slučajno pa so prišli na to, da je boljše zani, ako ga spravljajo v steklenice iz organskih snovi. Na

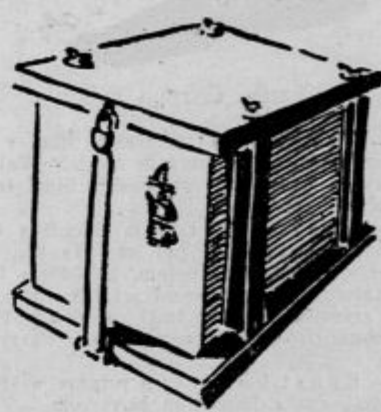

potu po daljšem pretresanju namreč se parfum silno utruja, postane nečist, celo moten, včasih izgubi za nekaj dni svoj karakteristični vonj; zato se ga ne more prodati takoj, ko je prispel, mora se vlečati ali spočiti. Posoda iz organske tvarine — uporabljajo parafin, pomešan s kazeinom in drugimi kondenzacijskimi produkti formaldehida, ki nimajo le prednosti, da odstranijo te slabe lastnosti, to je da napravljajo parfum lažje transportabel, marveč tudi bistveno povzdignejo njegov vonj. Poizkusi uporabljati tudi za alkoholne in ocetokisle raztopine eteričnih olj, takozvano kolinsko vodo in toaletni kis iste steklenice, pa so pokazali, da se skvarijo te dišave v organskih posodah tako zelo, da jih sploh ni mogoče več popraviti.

Na Angleškem prodajajo v letošnjem božiču prvič parfume v posodah iz organskih snovi, ki so jako lično izdelane, četudi manj gracilne od steklenih in začepljenih s čepom pritaljenega parafina.

Nadomestek za zaboje

Zaboj običajne vrste, ki je povsod pri nas v rabi, ima neprijetno lastnost, da zavzame v skladišču in pri pošiljki prazen ravno toliko prostora kakor naložen. Vrh tega se ti zaboji hitro obrabijo.

Američani uporabljajo zato zložitveno ogrodje, ki je tako močno, da daje oporo naloženemu blagu in da ga bolje varuje mehanični ozled kakor zaboj sam. Blago je stisnjeno in se zato ne na pije tako močno vlage, kakor če je ra-

hlo zloženo. Posebno ugodno je to za transport papirja, lepenke, blaga in občutljivih poljskih pridelkov. Na primer hmelja, čaja in tobaka listov. Pri transoceanskem transportu zavijajo ves naložen material še posebej ali v štančilo ali pa v papir, ki ga nato popleskajo z oljasto barvo ali s firnečcem.

Zaboj sestoji iz dveh plošč, ki sta zvezani z močnimi drogovi. Ako ni v rabi, zavzame jako malo prostora. Vrh tega je naprava bolj priročna, ker nudi delavcem več možnosti priprave.

ELEGANTNO
in primerno darilo
damam

CREME MOUSON

Francoska študija o naših agrarne problemih

V Parizu je izšlo obsežno delo docenta zagrebškega vseučilišča dr. Milana Ivšiča: »Les problèmes agraires en Yougoslavie«. Knjigi, ki ima motto: »S svobodo k socialni in gospodarski organizaciji«, je spisal predgovor bivši francoski poljedelski minister, poslanec Victor Boret, ki se laskavo izraža o delu in podčrtuje pisčevu osnovno stališče, da je vprašanje zemlje in kmeta temelj državne politike.

Spis dr. Milana Ivšiča nima primere v naši literaturi. Nihče se ni s tako temeljitostjo in tolikšnim poznavanjem problemov lotil analize jugoslovenskih agrarnih odnosov. Problemi pa so zbog svoje samoniklosti, starodavnosti in zapletenosti, kakor tudi radi poizkusov, ki so se storili v prejšnji in v sedanjih državah, da se rešijo v duhu sodobnih socialnih in ekonomskih stremenj, tako zanimivi, da bo Ivšičeva študija s pridom rabila tudi strokovnjaku tujih narodov.

Knjiga, ki obsega 376 strani velike osmerke, je razdeljena na 3 dele. Prvi del nudi zemljepisno-geološki pregled položaja našega državnega ozemlja s posebnim ozirom na poljedelstvo. Ta pregled je namenjen v prvi vrsti tujci, ki ga seznanja s klimatskimi razmerami in pogoji poljedelstva ter mu prikazuje naše ozemlje kot križišče svetovnih potov in civilizacij. V drugem delu je pisec premetril razvoj našega poljedelstva z zgodovinskega vidika, podal celo študijo o feudalizmu na Hrvaškem, v Slavoniji, Vojvodini in Sloveniji, o nastanku in razvoju zadrug, o svobodnem kmetu, o kmečkem plemiču, o vojaški granici in o kolonizaciji. Sledi študija o turškem agrarnem režimu v Bosni, Hercegovini, Srbiji in Macedoniji. Tretji del, ki je najboljše delo, nudi informativno-kritičen pregled o agrarni politiki po l. 1918. Tu so zbrani vsi podatki iz tega področja, ki osvetlujejo peripetije, iskanje in znane naše agrarne reforme, vse podprto z bogato statistiko in bibliografijo. Tu najdeš podrobne, še nikjer pregledno objavljene podatke o stanju naše velike in male posesti, o začasnem zakupu, o kolonizaciji itd. Skratka: bogat material, ki je tu razvrščen sistematično in kritično.

Spis dr. Ivšiča vsebuje tudi osnutke in predloge o rešitvi posameznih perečih problemov, h koncu pa sledi resne pisčevih nazorov, ki loči pozitivne strani agrarne reforme, kakor se je izvajala v Jugoslaviji v letih 1919—26 ter teh za Jugoslavijo izredno važnih problemov.

Pisčev credo je izražen v besedah: »Kmeti, ki sloj, fizično zdrav in ekonomsko zadostni krepak, tvori narodne temelje; dotok sveže krvi obnavlja in vzdržuje mesta«.

Knjiga je tehnično lepo opremljena; solidna francoska izdaja, ki je šla na avtorjev račun. Naroča se pri avtorju (Zagreb, Kapota št. 31).

Držite se stare navade

in uporabljajte še nadalje davno preizkušeni

Pravi Franckov kavni pridatek.

Ta pocenjuje kavo, jo krepeča in ji daje dober okus. Tudi k žitu spada neobhodno Pravi Franck.

Z eno besedo, manjka nam samo priznanje krivde greha kot greha. Tako priznanje bi bilo, se dozdeva, čisto slično tistemu, ki ga slišimo, ker je predvsem povest o istem činu in ker ga vrhu tega vedno izzove strah. Pa naj gre za njeno telesno rešitev ali za njeno odrešenje. Ženska se v prvi vrsti boji smrti, pekla šele v drugi in občutek groze jo prisili, da izda svojo skrivnost. Nu, dobro! V resnici sta obe priznanji vendar precej različnega značaja. Naj bo priznanje kratkobesedno, kolikor hoče, ako nismo njegovi zaupniki, je, kako bi dejal, tem lepše. Skesanka si ne prizna, da jo misel na večne muke sili in tira. Draga mala ve, da se mora pokasati in za hip se omama kesanja spremeni v dejansko istino. Pripovedujem vam to, ker poznam te zadeve. Kajti slučaj je hotel, da sem bil nekega dne zdravnik in spovednik obenem. »doctor in utroque«, kakor so dejali naši očeti.

Kakih dvajset let je tega, ko so me poklicali v neko protestantsko rodbino, da lečim žensko, staro trideset let, katero sem poznal, odkar se je rodila ali skoro že od tistih dob. Vstopim. Najdem bolezenski slučaj z dramatskim začetkom: 40 stopinj vročine, tri ure nato mrzlica in šklepetanje z zobmi. Kmalu

se je pojavilo zbadanje v bokih. Tekom večera je močno naraslo. Kašel je bil jak, dihanje soplivoče in naglo, izpljunki lepljivi in malce krvavi: skratka, lep slučaj pljučnice.

Drugi dan se je vročina vzdržala pri 40 stopinjah; dan pozneje se je približala 41 stopinji. Lahko si še zdaj predstavljate poblašnega soprega, staro, vso objokano služkinjo in mater, ki se me je oprjemala za roke: »Rešite jo, rešite jo!« Ne vem, ali je bolnica čula vso to razburjenost, toda našel sem jo v stanju obnemoglosti, katere ni povzročila samo vročina.

Ko sem ostal sam z njo: — Umrla bom, kaj ne, dragi doktor? — Pojte no! Zaradi napada mrzlice! — Povejte mi resnico, umrla bom, kaj ne? Ali se to zgodi že danes? — Niti v nevarnosti niste.

— Ah! ne govorite mi odkritosrčno... Dobro čutim, da že odhajam... Bolj nego na pol sem že mrtva... Če vročina ostane, ne preživim noči, dragi doktor, nimam več moči, da bi dihala... V nevarnosti le res bila. Izkušal sem jo kljub temu pomiriti: vsak trud je bil zaman. Zdelo se ji je, da umira, in vse, kar sem ji mogel reči, ji ni dalo niti utrnika upanja.

Večkrat je ponovila s svojim resnim

glasom za vse odločene in hrabre kalviniste:

— To noč umrem... To noč umrem...

Toda naenkrat jo je zapustil ves pogum. Vzdihnila je globoko, kolikor so ji dopuščala pljuča, in zamrmrala je dvignivši oči:

— Katoličanke so res zelo srečne! —

— Se vam zdi? —

— Katoličanke so srečnejše od nas! —

Na dan, ko jih Gospod pozove k sebi, so jim poslednji trenutki hipi radosti. Oprane so vseh grehov... Rešene so pekoče vesti...

— Ali se je hotela izpreobrniti? —

— Kadar okrevate, boste imeli dovolj časa premišljevati vse to.

— Kadar okrevam! Ah, moj Bog! —

— Okrevati! —

Spustila je glavo na blazino in skoro takoj nato je silen kašel prekinil razgovor, ki ga nisem želel nadaljevati.

Dvignil sem se... Govorila je še vedno.

— Ah! Kakšna radost, če priznaš —

— končno priznaš! —

— Malenkostne pregreške! —

— Strašno priznanje... vi ne veste.

— Sama domišljija je to.

— Prevarila sem svojega moža.

To pot sem spet sedel, docela zmenden.

Odkar izvršujem svoj poklic, sem doživel kot svedok ali soigralec zelo nenavadne prizore, toda tale je gotovo eden najkrepkejših, kolikor jih pomnim.

Sklenila je nenadoma roke in jih dvignila nad posteljo.

— Ah, dajte mi, da vam povem... povem vse... da vam priznam svoj greh... dokler še morem govoriti...

Ne vem, ali bi bila morala živeti po rimski veri... vem pa vsaj to... čutim, če more kaka stvar odkupiti moj zločin... če ga morem poravnati s pokoro v svoji zadnji uri... potem bo to storila sramota tega priznanja!

— Pomirite se, zaklinjam vas! —

— Ne, ne preklinjajte me, olajšujem si dušo, ko vam to pripovedujem... Čutim se manj krivo vseh zločinov, kar se vam jih upam spovedati.

— Večina žen je bolj ali manj varala svoje možje, gospa. Celó evangelijski sam jim je odpustil...

— Nobena ni, kakor jaz, z enim samim grehom, prevarila tako dobrega, tako popolnega soprega...

— En edini pregrešek? To ni greh, komaj trenotek izpozabljenja je.

— Poslušajte me... V zadnjem letu cesarstva... eden mojih bratrancev, gardni stotnik.

— Gardni stotnik, gospa, kakšna olajševalna okoliščina!

Pokušal sem jo tako potolažiti z dokazi, ki so se meni samemu zdeli bedasti in ki niso niti enkrat zaustavili toka njenih neprevidnih besed.

Govorila je kljub veliki slabosti, toda v razburjenju, ki je naraščalo od stavka do stavka... Sicer pa njena izpoved ni bila posebno težka. Učinek kesanja je pa mnogo prekašal posameznosti pregrehe; bolj nego poslušal, sem opazoval to spokornico »in partibus«, ki me je smatrala za župnika.

Gardni stotnik je imel plave brke; te podrobnosti, katero mi je pogosto ponovila, se dobro spominjam. Nekega jutra je vzel svojo sestrično s seboj na slučajno šetnjo na konjih. Dospela sta v bližnji gozd. Tam v gozdu so bile goščave, bilo je grmovje in svež mah (bilo je začetkom maja). Plavi brki so se večkrat približali... Prav zares, »gosto drevje lésa« in njegova skrivnostna tišina sta bila edina krivca te uboge dogodivščine.

Dal sem ji odvezo.

Ko sem ostavil bolnico, sem v je-

Zdravstvo

O kokainizmu

Kakor nas je oblagodil Orijent s sokom svojega maka, z opijem in njegovim glavnim učinkovitim derivatom morfinom, tako nam je zapad, osobito Peru v Južni Ameriki, poklonil v koki še nevarnejšo drogo: koka, iz katere pripravljajo znani alkaloid kokain.

Dočim je kokainizem, to je kronično odvajanje s kokainom v svoji vroči domovini že jako dolgo znan, ga pri nas nismo poznali dotlej, dokler ga niso začeli uporabljati kot sredstvo pri lečenju kroničnega morfinizma in sicer navadno s tem uspehom, da morfinisti ni opustili morfina, zato pa je začel uporabljati kokain. Imeli smo torej opraviti skoraj vedno samo z morfino-kokainisti. Kot čist kokainist je prišel v naših deželah v opozorje k večjemu kak inozemec ali izseljenec, odnosno vseljenec iz Južne Amerike.

Svetovna vojna je tudi na tem polju ustvarila nove odnose. Vseobsežno trpljenje in trajna pripravljenost na neposredno pretečo smrt je zmedla vsak red, zbegala emotivnost, omajala etične temelje in jih celo izprevržila, ter ljudi utrlila v prepričanju, da je itak živčnim odzivi danes na jutri edini cilj in smoter čim izdatnejše uživanje. In kulturni človek, ki je itak v vednem boju s prečlovekom, z zverjo v sebi, je odločil v prilogi svoji prvotnosti in je dojal, da grobo uživanje najprimitivnejše in najordinarnejše sorte.

Kakor že sicer, je vojna in obče razsulo po njej pa še v izdatni meri utrla pot razmahu najrazličnejšim psihopatom, ki so se pričeli udejstvovati na vseh poljih, in ki so, kot smo že enkrat povedali, v izredni meri naklonjeni uživanju vsakovrstnih mamil in dražil. Iz klasične dežele psiopatijske se je menda zanesel kokainizem, največ menda z ubežniki, iz Evrope in je preplaval ostale evropske države. Alkohol in morfin nista zadostala, trebalo je novega bodrila, nove živčnine: kokaina. Prišlo se je vseobsežno njuhnanje čistega ali tudi z drugimi praški zmešanega kokaina. Ustanovili so se naravnost krčki v to svrhu, kjer so razni umetniki in demimonda in klor ima sicer posredni ali neposredni stik z temi krogi, prednjačili v teh, novo v življenje poličanih novoverških občinah. Brezvestni verižniki, ki so tam ljudem za neverjetno visoke svote prodajali ta strup, so jih pa izkoristili do skrajnega in podpirali z vsemi sredstvi to pogubonosno gibanje, ob katerem ni šlo samo zdravje mnogih tisočev v nič, ampak prav tako mnoga velikanska, dasi morda uprav nagrabljena premoženja.

Kokain povzroči prvotno neznanost in jako kratak čas trajajoče zvišanje motoričnega razmaha, živahnosti, občutka blagodejne toplotne in zvišanje telesne in duševne delavnosti. V marsičem povzroči torej neke vrste posebne pijanosti, z neznanostno okrnitvijo zavesti. Preteče utripanje srca in omotičnost silijo vsakega kokaina navajenega človeka potem epet k novemu vzemku. K temu pomočjo še razne druge senzacije: srbečičnost in mravljinčavost na koži, depresije, občutek neudatnosti in zapuščenosti, itd. Ko plove zopet strup po krvi, bolniki za nekaj časa ožive, so blebetavi, razposajeni, razigrani in zapadejo pozneje v neko prijetno, pestrobavo sanjavo, v kateri se jim zdi, da so se jim izpolnile sleherne njihove želje, svet pa da je rožnobarven, brez vseh zoprnosti in podobno. Ko premine učinek, se ponovi stara pesem in treba je poseči po vedno večjih dozah strupa, če se hoče bolnik zazibati v zaželjeno stanje opisane ugodja. Ob tem pa se že nokaže naklon k pozostim vidovnim in slušnim iluzijam in halucinacijam. Appetit izgine, bolniki silno shušajo in se postavajo ter prično telesno in duševno propadati. Posebno trpija zapomnljivosti in spomin.

Na tej podlagi časovnega odvajanja se razvije torej prava hiravost in izpremembe nepokojni, plašljivi, sumnjavi in nezaupljivi, čutijo se vse povsod ukrošene in preganjane, v značaju do teže etične depravacije. Bolniki so zlasti v abstinenci silno razdražljivi. Razvije se nekaka fizičalična ukrajitvena blodnjavost: preganjajo jih z elektriko in hipnotizmom, gledajo jih skozi špranje in razpoke v zidu, dajo jih polletjsko nadzirati, mamijo jih z zrcali skozi ključavnice in podobno. Jako značilna za kokainiste so blodnje razločena zaznaja in halucinacije, vidovne in taktilne, mikroskopično majhnih predmetov, kot bacilov, klopotov, bolh opilkov pod kožo itd. Časih se razvije izredno obsežno barvana ljubosumnostna blodnjavost, ki je tem nevarnejša, ker je navzlic vsem absurdnostim okolica ne smatra kot bolestone, ker govore in se vedejo bolniki urejeno in ne delajo vtiska nezvestnosti, mnogokrat niti ne opitnega človeka. Vendar je smatrati vsakega kokainista, pri katerem se pojavljajo preganjalne blodnje, kot težko nevarnega blaznika, ki svojih groženj ne prikriva samo, ampak jih preinogokrat tudi usodepolno udejstvi.

Ozdravljenje navadno ni težko in dela zdravniku dosti manjše preglavice, kot lečenje morfinizma. Zal je pa ta uspeh še dovi manj zanesljiv in kratkotrajen, kot je pri morfinizmu. Kdor ni postal kokainist iz mode, ampak iz naklona, zanj je malo upanja na trajno ozdravljenje. Psihotično stanje sicer z abstinenco brzo premine, ne pa hiravost

in degeneracija z njo. Kakor vodi kokainizem v relativno brzem času do bolezenskih izprememb, tako je prekratni njegov učinek dosti jači in pogubnejši, kot na pr. po alkoholu ali morfinu.

Iz teh vidikov tudi vse države skušajo potom stroge prohibicije kokainizem zatreti v koki. Seveda pa nikakor ne zadošča, da pošiljajo v ta boj samo carinike in finančno upravo. To vojno je treba izvesti do zadnjega moža in jo izvrševati brezobzirno do navidezno malo pomembnih malenkosti v nadziranju pri prodaji v lekarnah. Posebno paznjo je pa obrniti na že omenjene krožke, ki morajo veljati kot pravcata okuževalna gnezdišča, zlasti že zato, ker pritegujejo k sebi mladino in jo zavajajo. Kdor pa reši mladino, reši narod.

R.

Kri v vražah in ljudski medicini nekoč in sedaj

Že primitivni človek je imel dovolj prilike spoznati, da z večjim odtokom krvi mine življenje. Zato se ni čudil, če mu je bila kri mnogokrat simbol in še več, življenje samo. Latinski pesnik Vergil rabi naravnost tropo »skrlatasta duša« za kri. Rimski zdravnik Galenus je smatral kri za dušo in Sokrat se vprašuje, če ni kri tista snov, s katero mislimo. V Hadu bivajoče sence umrlih so neme; če se pa napijejo krvi, t. j. življenja, dobe zopet dar govora.

Zato so temu čudnemu življenjskemu soku skoro vsi, posebno pa stari narodi, pripisovali izredno moč in učinkovitost. Kdor zastavi življenje, zastavi svojo kri, in kdor hoče kako zagotoviti posebno krepko in sivoesno potrditi, se skliče nanjo. Zato vidimo, da igra kri pri prisegah in obljubah zvestobe in prijateljstva, pri sklepanju mirovnih pogodb in podobnih prilikah važno vlogo. Herodot pripoveduje da so si Medij in Lidi narezali kožo in si tizali kri. Nekaj podobnega pripoveduje Tacit o Iberih Stari Germani so si ranjali kožo in pustili teči kri na skupno rušo, pod katero so prisegli. Pri Slovanih sklepa po bratrstvu na ta način, da odcedita prijatelja par kapelj krvi v skupno čašo vina, ki jo potem tudi skupno izpijeta. V Južni Italiji pozna mafija slične obrede; v Albaniji, kjer še živi krvna osveta, sklepa po podobnem načinu dosmrtno prijateljske vezi. Tudi važne pogodbe se pišejo s krvjo. Hudič, ki je jako previden, zahteva vedno s krvjo pisano podpis onega, ki se mu zapise.

Kri je pa tudi izdajski neizbrisljivi znak izvršenega zločina, ki priča zoper obljuba in morila in kliče po osveti. »Glas krvi tvojege brata kriči z zemlje do mene« čitamo v bibliški tragediji.

Če se morilec svoji umorjeni žrtvi bliža prične mrtvec iz ran iznova krvaveti. Siegfriedove rane ožive in izceľajo kri iz sebe, ko se mu približa Hagen, pripoveduje niibelunška junaška pesem. In v Shakespeareov »Rikardu Tretjem« pravi vdova:

»Gospodje, glejte! Mrtvega moža odpirajo se ranam trda usta, in zopet krvave!«

Tudi kri po nedolžnem obsojenih ljudi krvavi na dan smrti njihove iznova, kakor se oživi tudi kri krščanskih mučnikov pri posebnih prilikah.

Poleg vrednosti na blagu je posebno kri živali v posebnih časih, če je treba pomiriti bogove in demone. Posebno človeške krvi, kot najplemenitejše, so na nižjih kulturnih stopnjah bogovi silno željni. V ta namen uporabljajo narodi kri zločincev, sovražnikov, vianikov, sužnjev, če je pa sila velika, lastnega rodu in naroda, ali celo pripadnikov izbrancev iz najplemenitejših rodbin in najvišjih slojev. Povsod prevladuje vera v zločeste duhove in demone, ki koprne po krvi in si žele osvojiti nove duše ali z novo živo krvjo prepojit svojo senčno eksistenco. Zato jim nahivajo krvi v grobove ali posebej v ta namen izkopane jame. Demoni, duhovi in strahovi so v predstavah narodov brez telesa, so blede, brezkrvne prikazni, ki neprestano strežejo po življenju iz krvi živih, za katero so nekateri sploh nemastljivi, tako da nenaklonjene jim ljudi naravnost napadajo, se vsrkavajo vanje in jim pijejo kri. Najbolj znani demoni te vrste so vampirji, katere si mislijo balkanska ljudstva kot neke vrste kri sesajajoče netopirje. Seveda je netopir skrivnostna žival, njegovo življenje tiho in skrito, njegovo prhutanje neslišno, prhutavke njegove pa take, kot jih nosi tudi vrag, ki jih je pa brezdvomno obratno pre-

vzel od nje in ne narobe. Nekaj podobnega so poznali tudi stari Grki v svojih lamijah in empuzah.

Pa kakor pijejo prirežniki kri v potrditev sklenjenih zvez, tako pijejo zmagovalci kri premaganecv. Pijejo jo iz sovraštva in divjega srda, pijejo pa tudi, da bi se obojatega z življenjskimi zakladi, močjo, divjostjo, pogumom, silo, prelivajočimi se v krvi ubitih sovražnikov. Posebno čislana je srčna kri, ker tiči v srcu pogum, drznost in druge kreposti. Ta kri je najzlahtnejša, najplemenitejša. Zato jo srebajo duhovniki iz src, pravkar izrezanih iz živih teles darovanih žrtve pri Inkih in sorodnih srednjeameriških narodih.

Poleg mnenja, da s krvjo prehajajo lastnosti dajalca na prevzemnika, je bilo tudi razširjeno naziranje, da se dajo s krvjo obnoviti življenske sile, da se da s krvjo prenesti tudi mladostna čilost in krepost. Vrtega so pa krvi pripisovali še celo vrsto drugih čudovih in čarobnih lastnosti, vero, ki je temeljila kajpada nekaj tudi na sličnih premisah, katere je pa pozneje ljudstvo pozabilo. Tako je zaslala kri v medicino, kjer ni samo pri drugih in starih kulturnih narodih, ampak do zadnjih stoletij bila važna zdravilna snov tedanjega zdravilnega zaklada. Ker je lev srčan, je bila levja kri zdravilo zoper bojazljivost, ker lastavica po tedanjem mnenju posebno dobro vidi, je bila njena kri imenitno lečilo zoper slabovidnost, kri divjih konj zoper vrtoglavost, kri bikov za moštvo in proti slabosti itd. Ker so bila morišča sama na sebi grozljivi kraji, na katerih strašijo duhovi usmrčenih zločincev, se shajajo čarovnice in zli duhovi, je umevno, da je bila tudi kri lustificiranev posebno čudodelna. Uporabljali so jo za vsakojake čarone piiače, za varovalne amulette in podobne stvari. Da je bila kri tudi sestavina raznih čarodelnih lečil in pijač za in proti ljubezni, je samo po sebi umevno.

Krvi nedolžnih otrok in devic so vedno pripisovali posebno moč. Kri čistih in čednostnih naj opere nečiste in pregrešne. Zato se tudi ne bomo čudili, da so zlasti v srednjem veku pripisovali taki krvi izredno učinkovitost pri lečenju gobavosti. To bo tembolj umevno če zvedo, da je po prastari mišljenosti bolezen za greh in da tudi na gobavosti nikdo ne zbolil, kdor se ni težko pregrešil. Gobavemu Faraonu so svečeniki obljubili, da okreva, če se zjutraj in zvečer okopje v krvi 150 nedolžnih otročičev. Po izvajanjih biblije je gobavost neozdravljiva, če je Fabne grešniku, ki se je skesal in spokoril ne odvzame zopet. O Konstantinu Velkem pripovedujejo, da ga je Bog kaznoval radi preganjanja kristjanov z gobavostjo. Jovovi svečeniki mu obljubijo, da okreva, če se skuplje v vodnjaku, napolnjenem z otroško krvjo, kar je pa omeni mogočnik odločno odklonil. V sled te velikodušnosti se ga je usmilił Bog in mu postal sanje, v katerih mu obljubi, da nadloga premine, če se bolnik izprebne in da krstili.

Znano je, da se je kri uporabljala vse-

povsod kot lek brez vsake znanstvene utemeljitve, zgolj samo na podlagi gotovih tedaj v veljavi stojičih predstav. Samo temeljna izhodna predstava je bila upravičena, sloneča na točnih opazovanjih, da je kri življenski sok. Stoprav v preteklem stoletju so se začeli učenjaki kaj več znanstveno pečati s krvjo, z njenimi izpremembami v boleznih, z njenimi nalogami v telesnem ustroju, s pogolji, pod katerimi prospeva ali se razkrajja, iz česa sestoji, kako se razseja itd. itd. Toda stoprav v zadnjih desetletjih se je na podlagi temeljitih študij začelo uporabljati kri in njene sestavine kot lečila, n. pr. krvno rdečilo, serum, krvno beljakovino itd. V resnici smo pa stoprav na začetku poti; odprli smo doslej samo vrata in gledamo novo, brezmejno polje zdravniškega raziskovanja pred seboj, ki v prihodnjih časih brezdvomno obrodi mnogo sadu in prinese poznim redovom učinkovita krvna zdravila, katerih še danes ne poznamo, na katerih sile je pa z neomajno včasih vražarsko vero viselo trpeče človeštvo od pradavnih dni pa do danes v svojih večnih, nikoli motečih se slutlah.

Poezija naših rojakov onstran morja

Frank Kerže:

Vse je mogoče

Veter pleše in tuli okoli voglov,
po gozdih ko v žitu zrelem šumi,
z oblaki pokrite so glave gorskih
vrhov,
nad vodo pod mostom meglica stoji.
Oko se izgublja v daljave boleče
in v albumu davnih dni išče si sreče.

Bila zrcalo je voda. Nebo, ko oko,
vrh gore ko da je iz zlata kovan,
pozdravljal me gozd: dobro jutro.

Kako je, kako?
Med vogli z otroci preganjal se dan.
Pel sem o nji. Prišla je pred mano,
kakor škrlanček na jasno poljano.

Z mosta so padali cveti prelepih
kresnic:
me ljubi — ne ljubi — le malo —
nič več —
Drhtelo srce ji ko listi v naročje
vodice
so legali, z vali odplaval preč.
V daljavi je vriskal pastirček pri
čredi,
— Oj dekle, kaj ljubiš me, reci,
povedi —

Bilo nekaj je. Med srebrom blede
gospod
Prikukal je in razlil se v smeh,
posvetil mi, da sem preskočil plot
in z okna cvetke djal po tleh.
S poljubi nji sem zavezal jeziček,
gospod pa se je skril za griček.
Kadar mi danes nikjer ne počiva oko

In v duši je kakor požeto polje,
v preteklo življenje mi misli moje teko
in lajšajo trudno in prazno srce.
Kar bilo, vedri me, ko kujem bodoče:
dokler smo živi, vse je mogoče.

Iz vele mesta

Dajte mojo mi vasico,
znanko ljubo davnih dni,
vrt za njo, in log, planico,
žarke dneve in noči.
hiše bele, okna v cvetih
ko je bilo v davnih letih.

Sit sem, bratje, vele mesta,
ko grobišče se mi zdi;
mesto polja — trda cesta
z grobi živih na strani.
Z cesto cesta, s streho streha,
kje začne se, kje se neha?

Bil v vasici vsaj sem bilka
poleg pisanih cvetov,
v vele mestu le — številka,
ki izgine brez sledov.
Si brez zdravja — si brez deč —
rojstvo, smrt — vse je tabela.

Vsi smo tuji, nepoznani,
brez ljubezni med seboj,
vse hiti, da se prehrani,
tukaj je življenje — boj.
Zdaj gre s 'abo, zdaj pa preko —
vse drvi z veliko reko.

Oh kako srce zdihuje
v grobih živih, nad zemljo
oh kako vari in kuje,
da se vrne zopet v njo:
do tedaj pa golobica:
zdrava ljubljena vasica.

Silvestrova duma

Kar rož zasadil rajski je vrtinar,
naslikal jih je na mrliški prti —
po bliskovo se suče kolobar
december-januar, december-januar ..

Kar krepkega je zgradil mladi up,
kar lepega je ustvarilo srce,
kar delala si je mladost obljub,
porušile so poznih let roke.

A vendar snuje dalje mladi rod,
kjer krvavel je stari Prometej,
in vsaka smrt utira rojstvu pol,
le čas kraljuje mirno prej ko slej.

Ohranil dokaj grob je piramid,
in papyrus nam piše marsikaj:
Atene, Babilon. Kitajski zid —
a človek se poti in trudi kot tedaj ...

In kaj je to: veselje — tuga — bes,
ljubezen in sovraštvo, rojstvo — smrt,
ljubezen in sovraštvo, rojstvo — smrt,
nagon in volja, greh in kes,
poslednja groza in vprašaj odprt —?
Griha.

RADION

pere sam

Čistite perilo ne da bi prali!

Po enostavnem kuhanju z „Radionom“
postane perilo v pol ure čisto in snežno belo.

dilnici opazil tretjega junaka tega romana: hočem reči, drugega soproga.

Naglo me je v duhu izpreletela slutnja, kaj se bo zgodilo: videl sem tega moža, ki je ravno hotel vstopiti v spovedniško sobo, in ženo, ki je iztezala roke proti njemu. — Odpusti mi ... ničvredna sem! — Vse same čisto nepotrebne besede, če mora nastopiti smrt in še mnogo bolj neprijetne, če ji bolnica uide.

— Prepovedan vstop! — sem mu odločno dejal, — tudi če bi vas dala klicati. Malce se ji blede nocoj, miru je potrebna. Pustite jo, naj prebije noč. Videli jo boste jutri zjutraj.

Teden dni kasneje se ji je začelo obračati na bolje. Človek zares ne bi bil mogel misliti.

Do konca meseca sem ves vesel v odilo njeno počasno okrevanje. Ni treba posebej reči, da nisem več govoril z njo o gardnem stotniku in da se zaupljivosti drugi dan niso nadaljevale. Ko je ozdravela, me ni vprašala za honorar, kajti od rane mladosti sem jo zdravil kot prijatelj ...

G. Charletot je prekinil stavek in se je z okroglim ročajem palice dotaknil svojih starih, dobro obritih ustnic, ki jih je smehljaj še stanjšal:

— In nikdar več je nisem videl, — je rekel, dvignivši obrvi. »Vzela si je drugega zdravnika.«

Podgrajčan:

Strah

Ni mi moči povedati z besedami, toda kdor je že doživel kaj podobnega, me bo razumel. Bilo je temne jesenske noči; spešil sem korake s poznega vlaka v več ko dve uri oddaljeni službeni kraj. S seboj sem nosil važne listine, vrednostne papirje in precejšnjo vsoto denarja. Pot me je peljala skozi dolg, zaraščene gozd. Pač si vsak lahko misli občutke, s katerimi stopaš ob tej uri skozi strahotno samoto, ko ti vsako sušljanje odpadajočega lista spravi lase v jež in ti sleherni šum, bodisi da se je v bližini splašil zajec izpod grma ali pa da je zletel ptič raz drevesno vejo, povzroča kurjo polt. Morda ti niti ni toliko do varnosti lastnega telesa, kolikor do vsega onega, za kar odgovarjaš ...

Gozd, skozi katerega moram potovati, se boči deli nego uro nad menoj, tem skrivnostnejši, čim bolj je globok. Neprijetno te dirajo samotni in čuda ožni glasovi nermatih šumskih prebivalcev; naposled se bojiš že odmeva

lastnega koraka. Kako neznansko dolga je nocoj ta pot! Kolikrat sem jo že prehodil ob belem dnevu in tudi ob večernih urah in kako krasna in prijetna mi je, ker nisem nosil posebnih vrednosti s seboj, saj nisem strahopetec! A danes!

Danes mi je že četrto poti cela večnost. Pred menoj so še debele tri četrtri in pot se poglablja, čedalje bolj poglablja v notranjost ... Mehanično sežem v žep, da se uverim, ali je obrambno sredstvo na svojem mestu, čedalje bolj me obhaja slutnja, da mi nekaj grozi ... Kje me čaka? Morda že tam za tisto goščo, morda v sredi ali že bolj na robu šume? ...

Strahopetec! — kličem, ali te ni sram, da se plašiš kakor majhen otrok, ki trepeče pred bavlavom, da ne bi zdaj zdaj iztegnil kremplje in mu ne bi izpil krvil Ha, ha! ... A vendar; lani so tod napadli mesarja, ko se je pozno v noč vračal s kupčije, in nekaj prej kmeta Završano po srečni prodaji pitanih volov! ... Ali njega so čakali, zanj so pač vedeli, napad je bil pripravljen! A kdo ve zdaj zate, kdo te ima za bogatega človeka? In tudi, kdo je pričakoval, da boš potoval baš nocoj po tej poti?

Take misli mi dvigajo dušo in kre-

nijo korak — a vzlic temu me napadajo mračne misli in me spravljajo v malodušnost ...

Bog! Kaj je to? ... Zdi se mi, da je počila veja v bližnji gošči. ... Spet! ... To so koraki! ... Noga mi zastane, burno mi zatolče srce! ... Slišal bi mravljo, bežečo preko ceste. Dolg tišina ... Saj ni nič ... Bil je le dozdevek bujne fantazije ... Morda pa se je splašala kaka divjčina ...

Plaho stopim dalje. Kdaj bo konec te večne poti? Ah ... in imam še vedno v žepu! ... Poti pred seboj! ... Zopet, čuj! ... To je korak! ... Človeški korak! ... Zona me obliha, kri mi trepeče v žilah ... Mehanično sežem v žep; ko začutim v roki mrzlo orožje, mi za trenutek odleže. Nezavestno stopam dalje, pripravljen na vse, ostro upiraje oko v zagonetno temino, odkoder prihaja skrivnostni šum ... Koraki so čedalje razločnejši. Očividno se mi bliža nekdo po križni poti, ki prihaja iz temne šume. Po mirni hoji sodim, da je ponotnik kakor jaz in morda brez vseh zlih namenov. Toda kaj pomeni to? ... Čemu se je ustavil? ... Tudi jaz se ustavim. Mučna, neznansko težka tišina! Neopazno privlečem samokres iz žepa in

položim prst na petelina.

«Kdo je?»
Zvok mojega glasu me je opogumil; s policijsko drznostjo stopim proti prislecju, ki pa ga zaradi teme ne morem opaziti.

«Jaz ... kaj pa hočete? ...» se plaho odzove iz teme. Boječi in mladi ton tega glasu me dvigne k polni zavesti.

«Ničesar, samo bliže stopite, da se vsaj vidimo! Menil sem ... a kam greste, če smem vprašati?»

«V Jurjevo. In vi?»

«Istotako.»

Za vsak slučaj mu nisem povedal resnice.
Ko stopi iz teme, si ga oprezno ogledam. Njegova vnanost se mi zdi kaj sumljiva, prej bi mu prisodil vse slabe lastnosti, kakor eno samo dobro. Skrivnostne so njegove oči in ves neopredeljivi izraz njegove pojave, kolikor jo pač morem razbrati v temi. Kar pa me najbolj sumljivo bode v očeh, je njegova desna roka v žepu! Sam v ag si ga vidi kak namen ima in kakana je njegova misel! Pripravljen za vse slučaje, držim tudi jaz revolver v žepu, oprezno zasledujoč njegove kretnje. «Potemtakem greva skupaj.»

«Prosim, če ste tako prijazni ...»

Prešernove odklonjene prošnje za advokaturu

Nadaljujemo in končujemo izpiske iz razprave univ. prof. dr. Fr. Kidriča.

Šele po petih letih in v zelo izpremenjenih okoliščinah je mogel Prešeren zopet upati, da dobi advokaturu.

Prešernove osebne razmere so se iz 1835 tako preokrenile, da je moral videti v advokaturi rešitev iz naravnost obupne situacije. Rednih letnih dohodkov je imel še vedno samo 800 gld. koncipijentske plače, torej na mesec le malo več nego v svojih dijaških letih. Živel pa je po stricovi smrti 24. marca 1835 draže nego prej, ker je imel odsej lastno stanovanje in gospodinjstvo. Gostilniška družba ga je po izgubi Čopa 6. julija 1835 še bolj mikala, drugovanje s Korytkom ga gostilni ni odtegovalo, češče bivanje Smolčeto v Ljubljani iz 1839 je pomenjalo lažje njegove veseljaške družbe. Upanje, da si z advokaturu pridobi Julijo, ga sicer ni več podžigalo, ker je ta ostala zvesta zaroki z Jožefom Scheuchstuelom ter se 28. maja 1839 poročila. Toda maja 1837 je začel 27 letni pesnik misliti na 14 letno Ano Jelovšek. Izprva mu stvar z neizobraženim, a brihtnim in lepim otrokom delavca in hišnika ni bila resna, a ko je postala deklica 1839 nosna ter 15. okt. porodila, se je pod vtisom dolžnosti do matere svoje hčere in morda tudi iz opozicije do Julije odločil, da se z Ano poroči, čim se razmere zasučejo tako, da jo bo mogel vzeti, to se pravi, čim postane sam svoj gospod, ter si zagotovi primerne dohodke. Zato se je sedaj v resnici bal vsega, kar bi mu moglo biti v oviro: avtorstvo »Nebeške procesije« iz novembra 1835 je pred policijo dosledno tajil; še bolj se je branil paskila proti uršulinki m. Ignaciji (Engelhaus) in Slakarju iz 1839, ki se mu je po krivici pripisoval; a stanoval je že 1840. v Šempeterski župniji, ker se je po pravici zanašal, da mu župnik Svetličič, s katerim sta bila sošolca, pri eventualni potrebi pravnega priča ne bo delal spoznosti. V tej dobi je začelo sodišče spoznavati tudi njegovo kuratorsko prakso, ker se omenja Prešeren 1837 kot varuh otroka nekega Antona Luschnina. Vendar se zdi, da pesnik ni upošteval pomena, ki se je dajal tem funkcijam na sodišču pri ocenjevanju odvetniških aspirantov: 9. nov. 1836 je prošil, da mu oprostite globo 2 gld ter ga teh kuratorskih poslov sploh razrešijo.

Referat je dobil Čop. Referent, ki je mimo novih predpisov upošteval v prvi vrsti službeno dobo, se je pozival na tabelo kompetentov iz l. 1834 ter se priključil aktu kot »votum separatum«. Uveljavil se je končno tudi potrebnim ozir na Prešernovo literarno delo. Sploh je sestavljen referat tako, da se čuti, kako bi tudi referent Čop bil rad pomaknil Prešerna na prvo mesto. Kompetent doktor Prešeren (Prešern) se je odlikoval že za javnih študij. Notorično je, da ima dragoceno znanje ne le v jurisprudenci, ampak tudi v drugih literarnih odročjih, tudi kot pisatelj stvari, ki so že izšle v javnosti, ni neznan. Odlikuje ga trd značaj, in ker Prešeren nima le omenjenih lastnosti, ampak se že dolga leta posveča izključno pravi poklicnim poslom advokata, se sme po pravici označiti za najizvrstnejšega med vsemi kompetenti.

Vsaj že od konca maja pa vse poletje in vso jesen 1840 je bil Prešeren prepričan, da mu advokatura to pot ne uide. Ko mu je 14. maja 1840 umrla hčerka Rezika na sušči vročici, a je Ano Jelovšek, ki je postala med tem šivilja, njena mati nagovarjala, naj pušči Prešerna ter po de iz Ljubljane, se je pesnik upiral: »Zvesta si hočeva biti drug drugega ne pozabiti in čakati, dokler se razmere zasučejo tako, da te bom mogel vzeti«. In ko je Ana radi tega kmalu po otrokovi smrti morala pobegniti iz stanovanja staršev ter se preseliti v isti hiši v stanovanje mizarja Jurija Lacherja, ki je bil poročen z Jerco, sestro njene matere, jo je dal Prešeren učiti se kuhati, a ji je dejal, »da ji ni treba služiti, trdno namreč upa, da postane prav kmalu sam svoj gospod«.

Tem poraznejši je bil udarec, ko je dne 30. nov. 1840, torej istega dne, ko je izgubil Prešeren tudi Smolčeta, prišlo v Ljubljano oficijalno obvestilo, da se predlog deželnega sodišča ni upošteval in da je advokaturu dobil Kleindienst, najmlajši med kandidati, za 10 let mlajši od Prešerna!

Pesnikovo veliko upanje je doživelo fiasko. Končno, ob tretji Prešernovi konkurenci, v 11. letu njegove strokovnjake prakse, v 13. letu njegove slovenske publicistike, so spoznali v Ljubljani problem, ki je neizgovorjen tičal v njegovih prošnjah za advokaturu ter naš besedo za dostojno rešitev, a Celovec, oziroma Dunaj sta prezrla ta kulturni klic iz Ljubljane!

Prešeren se je po porazu 1840 zavil v resignacijo. Pač sedaj je začel govoriti Francu Suppantšitschu, ki je bil menda tudi »frazajst«: »Ti, nikoli ne bova advokata.« Tu je treba po vsej priliki iskati tudi oni glavni akt zapostavljanja, ono protežiranje »vsihihih tekmecev«, ki je pesnika »vodoilo v radikalno družbo« ter povzročilo, da »sta ostala delo in ekonomija brez ostrog«. Ona preudarnost in oni ozir na lastno pozicijo, ki sta v boju z družbo tudi umetniku potrebna in ki jih je Prešeren do takrat imel, sta se odslej izgubljala. Razmerje do Ane, ki bi ji po njeni lastni izpovedi »ne bilo toliko, če bi jo bil pustil« po smrti otroka, je začelo dobljavati vsebino, ki bi jo bil Prešeren prej najbrž zavračal: prisiljena pijanost je minila; pesnik je spoznal in v družbi priznal, da to dekle »ni, da bi jo za ženo jemal«; a vendar ni imel poguma, da bi bil odkritosrčen tudi do nje ter prekinil zvezo v času, ko bi bilo to še manjše zlo, nego je bilo nadaljevanje. Ko se je proti koncu 1840 podrla njegovo veliko upanje, ji je pač »dovolil«, da si sme iskati službe, a odločil je, da je od spomladi 1841 do 1. marca 1842 bila za hišno pri Recherju, čigar sin, ki je bil Prešernov prijatelj, je poskrbel, da je mogla Ana sprejemati svojega ljubimca v gosposki sobici vsak večer.

Da je bila Ana s 1. marcem 1842 »službo pustila, ker ji je on delal, da ji ni treba služiti, trdno namreč upa, da postane prav kmalu sam svoj gospod«, je sicer napačno, ker bi takrat slično upanje ne bilo imelo podlage. Vendar se zdi, da je pesnik pod vplivom svoje matere, ki mu je dala na smrtni postelji, torej tik pred 24. aprilom 1842, sporočiti, »naj nikar ne pušči one lope deklice«, vsaj za nekaj časa zopet resno misli na ženitev. Ana je bila takrat v drugi nosni, a ni pomenjala več Prešernu nobene izpolnitve. Značilno za šibkost tega razmerja je dejstvo, da je iskal Prešeren sedaj češče nego prej omake v vinu. Tradicija, ki sporoča, da je bil član »komisije za vničevanje vina« ter da se je udeleževal 10 let »pravega turškega življenja« na »skrivnih shodih« pri »Fasselturku« ali v reductu, je vsaj v toliko pravilna, da se je po 1840 opazljivo vdal pijači. Tudi svojo zunanost je začel menda šele sedaj zanemarjati v oni meri, da se je zdel njegova obleka marsikomu nedostojna.

Njegovo jerojsko poslovanje ni postalo vestnejše. Anton Achtschin, računovodja stavne direkcije, ga je v testamentu določil za varuha svojima sinovoma. Sploh je pokazal Prešeren po sodbi prezidenta Pettenegga »pri poslih, ki so se mu naročili kot varuhu Achtschinovih tako brezprimerno malomarnost«, da so se morali ti posli opetovano urgirati in da mu je sodišče zagrozilo že z drugim kuratoriem. Ob enem je dobival nesrečni pesnik vedno več črnih točk v bukvalni ljubljanske policije. Med njegovimi pesmimi, ki so se v tej dobi objavile ali po diktatu mogočnega genija takorekoč siloma utrile iz obupnih razmer, sicer ni takih, ki bi bile morale večati pozornost policije. Stavek da so Prešerna »v Ljubljani... imeli vedno na piki, da bi jim s kako slovensko pesmijo ne preobrnil mesta«, za dobo 1841—43 nima osnove. Za ta leta je pravilnejše, ako se reče: »Policija je oestro pazila nanj, ker je vse, kar je mislil, na polne usta povedal«. V jezi in prepričanju, da je itak vse izgubljeno, se ni več brljal za po-

licijske agente, ki »so bili tudi v najboljši družbi«, in postal sam vzrok, da policija ni samo točno bila informirana o njegovi slabosti za vino in ženske, ampak tudi o takih njegovih nazorih, o katerih si je preudaren človek dvakrat premislil, kje in pred kom jih je razgrinjal.

Rešitev Prešernove pozicije je bila za formalista radi nesrečne ocene odvetniškega izpita zopet samo v upoštevanju službene dobe, ki je bila daljša, nego katerega koli ostalih kandidatorov. V seji ljubljanskega sodnega gremija 9. dec. 1843 je Coppini predlagal za Baumgartenovo advokaturu termin s Prešernom na čelu. Utemeljevanje izpričuje, da si je osvojil referent vso Čopovo frazeologijo in prid Prešernu, tudi Čopovo naglasjanje Prešernovega literarnega ponosa.

Od 9. dec. 1843 naprej, pa prve mesece prihodnjega leta, se je mogel Prešeren zopet udajati nadam. To pa le radi tega, ker je Pettenegg umel po vsej priliki poskrbeti, da so njegovi prezidijalni akti ostali tajni tudi njegovim svetnikom. V resnici je namreč bila Prešernova stvar že izgubljena. Le izredno močni zaščitniki Prešernovi bi bili mogli v Celovcu ali na Dunaju doseči, da bi se bila upoštevala beseda gremijeva in ne predsednikova. Ker pa takih ni bilo, je prišel 27. maja 1844 v Ljubljano advokatski dekret za Pfeifererja, ki je prisegel 1. jun. 1844.

Proti koncu maja 1844 je bilo Prešernu evidentno, da drči njegov čoln, ki mu je dala zadnji sunek predmarčna policija, nevzdržno navzdol.

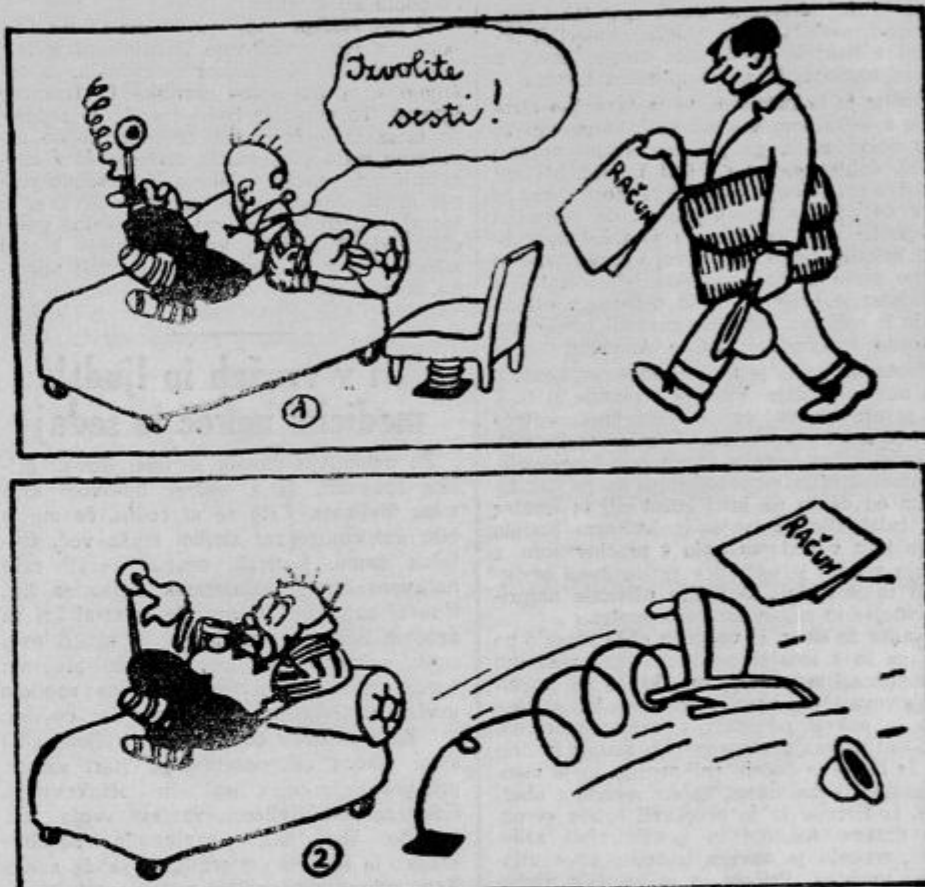
Prešeren se iz 1844 ni ob ničemer ustavil, kar bi bilo moglo dati njegovemu življenju smer poboljšanja v Petteneggovem smislu. Razmerje med pesnikom in Ano Jelovšek, s katero sta sedaj stanovala tako, da sta se mogla doklicati preko vrta, je postajalo za oboje neznosna muka. Tudi njuna 2 letna hčerka Ernestina, ki je v 2. polovici 1844 prišla iz reje ter živevala pri materi, je mogla prinášati v to noč le malo solnce. Pravi pekel za oboje je nastal leta 1845, ko je bila Ana tretjič nosna. Pesnik po vsej priliki o svojem očetovstvu ni bil prepričan ter je mučil s črno mislijo sebe in dekleta. Ko je Ana 18. sept. 1845 porodila sina ter mu dala, pač v spoznanju dedičbe, da se nezakonska mati ne more siliti k navedbi pravega imena, a kakor v zasmeh ljubimčeve črne misli in v masčevanje lastnega trpljenja Prešernovo krstno ime in primke, pesnika »niti blizu ni bilo«. A vendar se ni mogel čutiti nedolžnega, ker je »čez nekaj dni« tudi za ta porod »kakor po navadi vse plačal« ter plačeval za Franceta še potem, ko je Ana odšla v začetku okt. 1845 v Trst, kjer je ostala do maja 1846. Pesnik je začel sedaj tudi telesno propadati ter se sredi poletja 1845 zgrudil nezavesten pred Chrobatovo pisarno. Ako je osnovana tradicija, da »enkrat se je hoteč v Bleškem jezertu vstreliti, ali pištola se... ni hotela sprožiti, tako tudi enkrat v Ljubljani, potem je treba ta odmev skrajnega obupa časovno lokalizirati najbrž že v tem času. Redki trenutki, ko je mogel pesniško oblikovati ali urejati Poezije, so se mu morali zdeti kot spomin iz čarobne dežele. Dovrševala se je usoda genialnega umetnika, ki je ječal pod bčem lastne težke krvi, rabil in zaslužil pažnjo in nego vsega naroda, a bil v oblasti hladnih tujih birokratov.

Zdi se, da je Pettenegg sedaj že v gremiju uveljavil svoje pomisleke proti Prešernu. V prezidijalnem poročilu z dne 2. dec. 1845 je zagovarjal termin brez Prešerna. Advokaturu je dobil Rak, a Prešeren je ostal »povsod prezirani genialni mož«, ki so ga prijatelji pomilovali, sovražniki se mu morda rogali, med tem, ko je on »v svojih prsih nosil svoje bolečine« ter se »otožen in hud na svojo usodo... vsak dan bolj vinu udajal«.

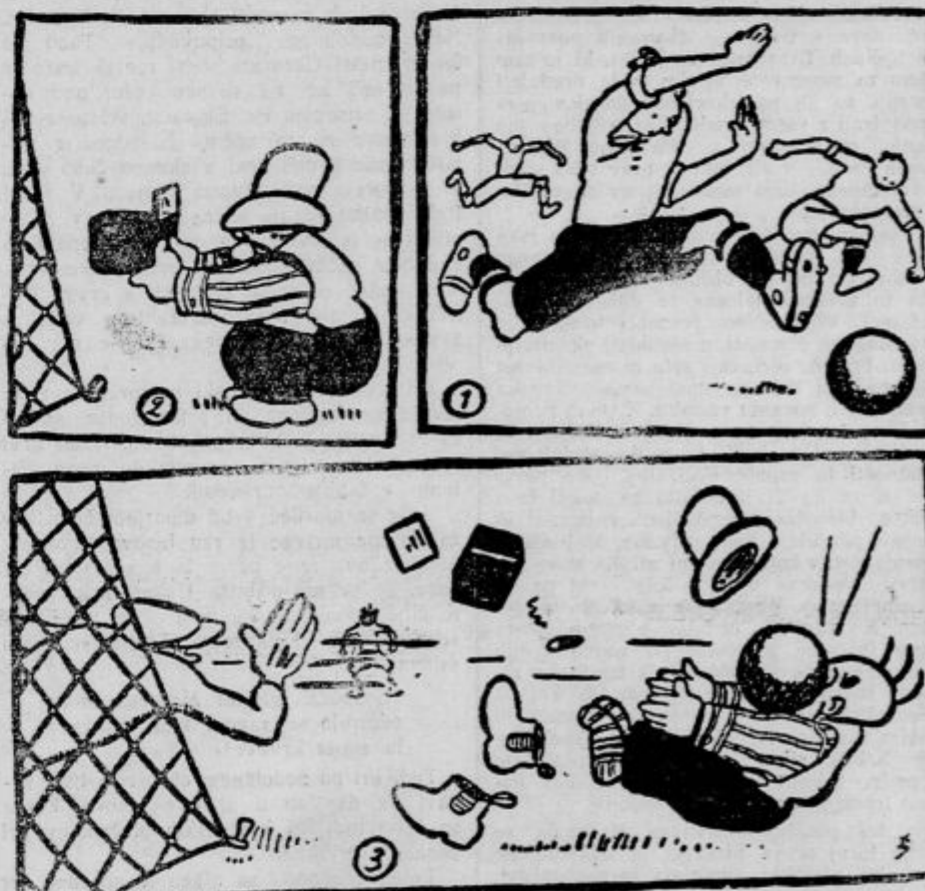
Problem, ki se je razgrnil med mogotci nad slovenskim teritorijem s Prešernovim iskanjem življenjske pozicije, se je reševal in rešil tako, da ostane za večne čase opomin, kako se taki problem v kulturni državi ne smejo reševati. Anton Čop in Coppini sta bila častni izjemi.

ADAMSON

Adamson ob novem letu

Adamson sportni fotograf

Največji praznik v letu

Neznanec me napeto opazuje; vzporodno stopa z mano, niti za četrt koraka me ne prehti. Če hočem zadržati korak, ga zadrži tudi on; rad bi si ga ogledal od zadaj, toda ko po naključju ustavim korak, hoteč si popraviti obleko, se ustavi ob enem z menoj. Spremlja me točno kot lastna senca!

Sopotnik ne izmakne roke iz žepa. Jaz napeto držim petelina.

»Odkod prihajate? Oprostite da vprašam!«

»Prosim... Od Visokega... A, vi, če smem...«

»Iz Devč... obiskal sem prijatelja in sem se zamudil. Pride razgovor in človek se zakasni...«

»Seveda... O, večnost!... Kdaj bo konec te mučne poti?«

»Pozno bo že... Koliko je neki ura?«

»Mislim, da bo okrog devete... Nimam ure, sodim tako po poti...«

Zopet molk, dolg in mučen molk... »Ste li stalno v Jurjevem, ste morda tam doma?«

Čemu vprašuje? Mučno mi je odgovarjati na ta vprašanja, ker vem, da se bom nazadnje vendarle ujel.

»Ne, gospod; le nekaj dni se mudim

pri svojem znanu. Saj poznate učitelja...«

»Da...«

»Dolga je ta pot...«

»Zelo dolga...«

»Če bi imel denar, bi si za tak primer najel voz. Tako pa... kaj hočem...«

»Vsi smo siromaki, oni ki kaj imajo, plačujejo težke davke, drugi se moramo boriti še za vsakdanji kruh...«

»Slaba politika!«

»Slabo gospodarstvo!«

Hinaveci! Kako zvit bi mi rad izvabil nepopravljivo besedo!

Prideva do razpota. Da bi se znebil neljubega sopotnika, sklenem kreniti po stranski poti. Že se hočem posloviti, a glej spaka, tisti mah krene z menoj tudi on!

»Ne greste v Jurjevo?«

»N... da... toda imam tu doli še drugi opravke... A vi — ne greste li v Jurjevo? — Ona pot je bližja...«

»Tudi jaz imam posla tu doli... torej greva še nekaj časa skupaj...«

Bojazen pred neznanim človekom, ki me je že nekoliko minila, mi zopet naraste. Kdo ve, če ne gre namenoma z menoj po tej še samotnejši poti? Prišel sem v še večjo zadrego. Kam naj se obrnem? Ali naj grem do uro oddaljene vasi kar tako zastoj — in

vrh tega skozi temni gozd — in morda zopet v spremstvu tega človeka? Kje se ustavi, kje ima svoj opravke?

Prišedi do novega razpota krenem proti Jurjevemu, nadejaje se, da bo spremljevalec nadaljeval to pot. Molče in brez besed zavije z menoj vred!

V žile mi seda groza... Ne upam se več vprašati, nemo in oprezno stopam ob njem. Čim bolj ga opazujem, tem bolj me opazuje on. Ali res čaka ugodne prilike? Zakaj ni izvršil svojega namena že prej, ko je bila prilika ugodnejša — saj se vendar blizava se lišči!

Neprijetni spremljevalec še vedno tišči roko v žep; jaz držim kazalec ob petelnu, vsak čas pripravljen na najhuše... »

Že se nama blešče luči naproti, že se blizava hišam. Tako sva prispela v Jurjevo, četudi po daljšem ovinku, ne da bi opravila »ne posle...« Meni je nekoliko nerodno in grabi me srd na tega človeka. Že se pripravljam, da ga bi vprašal naravnost, a tedaj me spet premeša bojazen... Užaljen sam v sebi stopam ob njem in spešim korake, da bi čim prej dospel na varno... Morda pa je moj prazen strah, morda se bom jutri smejal samemu sebi... »

Vendar žel! Pred vasjo krenem na stran: ot in tu, glej, nadaljuje moj tovarš pot po glavni cesti! Težak kamen se mi odvali od srca.

»Lahko noč!«

Tudi njegov glas zveni izredno prijazno, vse drugače od prejšnjega. Te daj vendar ni bil hudoben človek! Globoko se oddahnem, ko sem sam, zopet svoboden, čisto sam! Pri duši mi je, kakor prazni vreči, iz katere so iztresli težko blago!...

Ker imam še lep kos pota pred seboj, krenem v gostilno, da se okrepčam.

Trudno sedem za mizo v kot... Hudir! Mar je moja lastna senca oziroma to noč? ... V nasprotnem kotu sedi moj sopotnik. Tudi on me je opazil. Neprijetno me zbode njegov pogled, saj je skrajno neiskren! ... Urno »pije kupico, plača in potuh« njeno zapusti gostilno. Kam gr? Čemu ta brzi odhod? Sicer pa — zakaj se razburjam? Saj je morda domačin! Pokličem krčmarico in vprašam po človeku. Krčmar: ga ne pozna, nikoli ga še ni videla, niti ne kdo drugi izmed domačih gostov... »

Temna slutnja mi vstaja v duši... Kaj če me prav zdaj ne pričaka kje na polju? ... Vsekako zdaj ne smem po

glavni cesti; treba je, da uberem stran-

sko pot... Zaradi sigurnosti se zamudim dobršno uro.

S tesnobo, kakoršne še nisem občutil doslej, hitim po stezah preko polja, neprestano gledaje okoli sebe, roseč v roki pripravljene samokres. Vsak šum me razburja do skrajnosti. Že se bližam cilju. Hvala Bogu! Vendar sem srečno prispel! Ta pot mi ostane za vse življenje v bridkem spominu! —

Druči večer stopim v krčmo, da bi se v krogu prijateljev otresel strašnih vtisov s nočne noči. A glej čudo — med njimi sedi — kdo? Moj sopotnik! Ali me je res prišel prežanjati celo semkaj? Nezaupno se približam njilno-vi mizi. Zdržema se mi muza ves krog.

»Dovoli, Janko, da ti predstavim svojega prijatelja I. I.« — — —!!!

Bilo je smeja, da še nikoli toliko! Moj sopotnik je bil že povedal prav to zgodbo, le s to izpremembo, da je bil plašlivec on sam ne jaz!

»Ali bi zdaj vedeli povedati, koliko je ura?«

»O, prosim!... Moja kaže pol desetih.« — — —

Ah, žal, da je svet tak, da se bojimo največkrat svoje lastne sence! — — —

Čestitke ljubljanskih tvrdk:

Vsem, ki hodijo v „DOKO“ obutvi

in vsem onim, ki bodo po prepričanju, da boljše obutve ni dobiti, kakor je „DOKO“ obutev, tudi nosili samo „DOKO“ čevlje, ter vsem svojim znancom in prijateljem želim prav

srečno in veselo Novo leto.

Ivan Čarman, tovarna „DOKO“ čevljev Zg. Šiška in trgovina „DOKO“ Ljubljana, Prešernova ulica šte. 9

Srečno Novo leto

želi svojim cenjenim odjemalcem in se priporoča nadalje

Cescutti & Zajc

Ljubljana, Stari trg št. 3

MODNA KROJAČNICA

J. SUŠNIK
LJUBLJANA

SELENBURGOVA ULICA šte. 4.

Gostilna in trgovina Fran Medica
Ljubljana, Tržaška cesta 4

Srečno Novo leto!

Srečno in veselo Novo leto
želi vsem cenjenim gostom

Kosta Potočnik

Hotel „Soča“ Ljubljana, Telefon 531

Uspešno Novo leto
vsem cenjenim naročnikom

I. KOMAR
prevoznništvo

LJUBLJANA, Krakovska ulica 13

Srečno Novo leto

želi svojim naročnikom in se priporoča

lesna industrija

F. RAVNIKAR

parna žaga, stavbno mizarstvo in tesarstvo

LJUBLJANA
Linhartova ulica šte. 25

Veselo Novo leto
vsem cenjenim gostom, prijateljem in znancom

Jan in Kati Fiala

Kavarna, restavracija
in bar „EMONA“

Srečno in veselo novo leto!

Grand hotel
„UNION“
v Ljubljani

Hotel, kavarna, restavracija, vinska klet itd.

USPEŠNO NOVO LETO

VSEM NAROČNIKOM

JUGOGRAFIKA

D. Z. O. Z.

KLIŠARNA

LJUBLJANA

Srečno
Novo
leto!

F. & E. Remžgar

slikarstvo in pleskarstvo
Ljubljana, Koševska ulica šte. 18.

Srečno Novo leto

svojim cenjenim naročnikom
Lovro Pičman, kleparstvo in vodovodna instalacija Ljubljana
421 a Telefon 911

Srečno Novo leto

želi vsem cenjenim gostom, prijateljem in znancom

Anton Tonejc

kavarna „EVROPA“
Ljubljana.

Srečno Novo leto

svojim cenj. naročnikom, prijateljem in znancom
Ivan Dorčec, brivnica
Ljubljana, Dalmatinova ul. 13 (poleg hotela Strukeli)

Velotrgovina španja

Emerik Zelinka Ljubljana VII.

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem, znancom in prijateljem

srečno Novo leto!

Srečno Novo leto

želi svojim cenjenim gostom in prijateljem ter se priporoča

gostilna „Pri Mraku“
Ljubljana, Rimska cesta št. 4

Srečno NOVO LETO

želi vsem cenjenim odjemalcem
tovarna testenin

Pekalete

Srečno NOVO LETO

želi svojim gg. članom
Načelstvo „HERA“

stavn. registr. z. z. o. z.
LJUBLJANA

Srečno Novo leto

želi svojim cenjenim gostom, znancom in prijateljem ter se priporoča nadalje

gostilna „RUPAR“

LJUBLJANA, Tržaška cesta 11

Kamnoseška industrija

Alojzij Vodnik
Ljubljana

Kolodvorska ulica št. 28-34.

Stalna zaloga čez 300 modernih spomenikov.

izdelava rodbinskih grobnic, mavzolejev, altarev in vseh cerkvenih ter stavbnih del. Marmorn. plošče v vseh barvah za pohišstvo, trgovino, mesnice. Stikalne plošče za elektriko, obloga sten i. t. d. po zmerni ceni.

Svojim cenjenim gostom

želi

srečno Novo leto

Ignacij in Helena Banke
gostilna „PRI TOPOLAVCU“

LJUBLJANA

Kette-Murnova ulica

„Meraki“

večji vsem svojim cenjenim odjemalcem veselje,
srečno Novo leto!

Medič-Zenkli

druga z. z. o. z.

tovarna olja, lakov in barv.

1-9-2-7

Srečno Novo leto

vsem naročiteljem in prijateljem

Josip Šenica

mizararska tovarna

Za Bežigradom št. 6, Dunajska cesta

Srečno novo leto vsem

M. Podkrajšek

namski in broski salon

Sv. Petra cesta šte. 12

Srečno Novo leto!

svojim cenj. odjemalcem in prijateljem

IVAN JANČAR

trgovina z barvami

LJUBLJANA, Miklošičeva c. 4

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem svojim p.n. gostom in znancom

vinotoč

Viktor Sedej

Ljubljana

Kolodvorska ul. 26

Slomškova ulica 2

Zdravilišče Rogaška Slatina

Najlepše in najbolj moderno urejeno zdravilišče kraljev. SHS
Svetovnoznani zdravilni viri:

„TEMPEL“

„STYRIA“

„DONAT“

Zdravljenje vseh žilodčnih in črevesnih bolezni, boleznai srca, ledvic in jeter.

Sezona: maj-september

Cene zmerno. — V pred- in posezoni znaten porust. —

Koncertna vojaška godba. — Radio. — Na večja udobnost.

Prometne zveze ugodne. — Zahtevajte prospekte.

Ravnateljstvo zdravilišča Rogaška Slatina.

V. J. Jeločnik specerija, galanterija in manufaktura

Zajutrkovalnica

Ljubljana 1912 - 1927 Rožna dolina

412 a

Solidnost, trpežnost in tovarniške cene so reklama našim izdelkom in to privede k zmagi našim izdelkom (raglane itd.) za gospode, dečke in otroke

OGLEJTE SI NAŠE IZLOŽBE

Konfekcijska tovarna

Fran Derenda & Cie

LJUBLJANA

DETAILNA TRGOVINA Ejavčeva cesta šte. 2.

Vsem odjemalcem

srečno Novo leto

TISKOVNA

LJUBLJANA

ZADRUGA

Čestitke ljubljanskih tvrdk:

Srečno Novo leto
vsem svojim cenjenim odjemalcem
želi tvrdka

FR. KHAM

Ljubljana, Miklošičeva cesta

Srečno in veselo Novo leto
želi

Pavel Pogljajen, krojaški mojster,
Ljubljana-Kodeljevo (nasproti voj. splošnišča)

Ivan Kapelj
bakrar in kotlar

Ljubljana - Šiška

Aljaževa c. 4 ob Celovški cesti

Srečno in veselo Novo leto
želi

Franc Bernik

izdelovalnica klobukov

LJUBLJANA - ŠIŠKA

Slovenska cesta.

Srečno in veselo Novo leto
želi

JOSIP BAJDE

umetno mizarstvo pohištva in

klavirjev

LJUBLJANA VII., Mali dom.

Vsem cenjenim gostom želi

srečno in veselo Novo leto

Leopold Zupančič

posestnik in gostilničar

Ljubljana, Ahacjeva cesta 15

Srečno Novo leto

želita svojim cenjenim odjemalcem,

prijateljem in znancem

ter priporočata razne

klobase, salame in

drugo suho blago

Ivan in Marija Marinšek

mesar

Ljubljana, Prečna ulica št. 6

Konji za klanje se kunujejo.

Ivan in Ana Perme, mesar v Trnovem

Srečno in in veselo Novo leto!

Srečno in veselo Novo leto

vsem svojim cenjenim naročnikom želi

PAVEL in Marija ŠIMENC

cvetličarna na Sv. Petra cesti

in pokopališki vrt ar Sv. Križ, Ljubljana

Srečno in veselo Novo leto 1927

L. Gerkman, trgovina z usnim

Ljubljana Sv. Petra cesta 71

Srečno Novo leto

vsem svojim cenjenim naročnikom, pri-

jateljem in znancem želi

FRAN in Marija ERJAVEC

trgovina usnia, Ljubljana, Stari trg 11a

Vsem cenjenim naročnikom, pri-

jateljem in znancem

srečno Novo leto!

LUKA AHAČIČ, splošno parno mizarstvo

Hrenova ulica št. 8

Cenjenim gostom, prijateljem

in znancem želi

prav srečno Novo leto

in se priporočata za

nadaljno zaupanje

Jernej in Fanka Černe

Hotel Štrukelj

Svojim cenjenim gostom

prav srečno Novo leto

Restavracija 6 „Pri šestici“

Rezi Zalaznik

Srečno novo leto želim vsem svojim cenjenim odjemalcem

v glavnem lokalu Florijanska ul. 40

v podružnici Sv. Petra cesta št. 95

Andrej Primc, mesar, Ljubljana.

Srečno Novo leto!

HINKO ŠIMENC

ščetke, čopiči itd.

Ljubljana, Kongresni trg 8,

Tržaška cesta 5.

Vsem cenj. odjemalcem in prijateljem želi

srečno Novo leto

parfumerija „Strmoli“

Ljubljana, Pod trančo 1.

Srečno in veselo Novo leto

želi

Mr. A. Ustar, lekarnar

pri Sv. Petru, Ljubljana

Franjo Golob

mesar in prekajevalec

Ljubljana VII., Jernejeva

cesta 47.

Srečno Novo leto

želi tvrdka

M. Stele & I. Pielick

voz in izvoz južnega in domačega

sadja ter deželnih pridelkov

LJUBLJANA

Solski drevored (semen. poslopje)

Telefon 54. Brzoviti: Stele Pielick

Vsem svojim cenjenim odjemalcem

in gostom želi

Prav srečno Novo leto

Ivan in Elza Rahne

trgovina in gostilna

Selo - Moste pri Ljubljani.

Srečno Novo leto

želi svojim odjemalcem

Andrej Dolinar

pekarija

Ljubljana, Bohoričeva ulica št. 1

Srečno Novo leto

želi svojim cenj. odjemalcem, prijateljem

in znancem

IV. Auerhammer

zaloga šivalnih strojev

Ljubljana, Poljanska cesta št. 3

Srečno Novo leto

vsem cenj. odjemalcem in prijateljem želi

Josip Winter

trgovina z mešanim blagom, vinom

in žganjem

Ljubljana, Florjanska ulica 25

Srečno Novo leto

želi p. n. občinsku tvrdka

ANTON ŠIMENC

Ljubljana, Gosposka ulica 10

in priporočata vseh vrst ščetarske

izdelke, slikarske in plekarne čopi-

čice ter vsakovrstno ščetko na

drobno in debelo.

Znižane cene.

Srečno Novo leto

bodi vsem cenjenim gostom

restavracije „Ljubljanski dvor“

ter vsem prijateljem in znancem

Marija in Bogdan Pupovac

Vsem, ki potovali, ali se bodo potovali

potem ne puščajte pisarne v Ameriko, bod

srečno Novo leto

Cie. Gle. Transatlan-

tique.

Castropi.

Ivan Kraker

Ljubljana, Holčeva ulica

JOSIP SATRAN

špecerijska trgovina

LJUBLJANA, Vodnikov trg

Srečno novo leto!

Srečno Novo leto

vsem odjemalcem in

konsumentom našega

piva, špirita

in kvasa želi

Pivovarna „Union“

d. d. Ljubljana.

I. Eržen, stašičarna in de-

likatesna trgovina

Kongresni trg, nasproti „Zvezde“

želi svojim cenj. odjemalcem, prija-

teljem in znancem

srečno Novo leto!

Srečno Novo leto

želim vsem svojim cenjenim gostom

Karol Kačič

gostilna

Ljubljana, Dunajska cesta št. 58

Srečno Novo leto

vsem cenj. odjemalcem, pri-

jateljem in znancem želi

Rozzi in Fran Levec

mesar

Stojnica pri Zmajskem

mostu

Vsem svojim cenjenim naroč-

nikom želi

srečno Novo leto

Leopold Šušteršič

Sedlar in ličar vozov, specialno

lakiranje v ognju vseh raznih

delov avtomobilov.

Zahvaljujeva se vsem cenjenim

damam in gospodom

za dosedanje zaupanje, želiva jim

srečno Novo leto

in se priporočata tudi nadaljni naklonjenosti

Damski salon Brivski salon

Al. Gud m. Al. Gud st.

Svojim komitentom

SREČNO NOVO LETO

želi tvrdka

SIEGEL Ljubljana

Dunajska c. & DRUG

JOSIP VITEK

Ljubljana, Sv. Petra cesta 13

Delikatesa

Trgovina s kandi: na debelo

Izdelovalnica peciva

želi vsem cenjenim odjemalcem

srečno Novo leto!

Srečno in veselo Novo leto 1927

želi vsem cenjenim odjemalcem in prijate-

ljem, ter se priporočata nadaljni naklonjenosti

Ravnateljstvo Pivovarne Laško.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno in veselo Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Srečno Novo leto

želi vsem svojim cenjenim odjemalcem

ter vsem prijateljem in znancem

FRANC DOLINAR, PARNA PEKARNA,

Poljanska cesta 19 in Prea škofijo 11.

Mnogo sreče in veselja v letu 1927.

žele vsem svojim p. n. odjemalcem, prijateljem in znancem naslednje tvrdke:

Ljubljana

Umetniški zavod za litografijo

CEMAŽAR & DRUG

LJUBLJANA, Na Friškovicu

THE REX CO.

trgovina s pisalnimi stroji

LJUBLJANA

DOMENIK BATTELINO

Izdelovatelj umetnih kamnov

LJUBLJANA

Slomškova ulica 19

STAVBNO IN UMETNO MIZARSTVO

A. ROJINA & KO.

LJUBLJANA

Slomškova ulica

Kolodvorska ulica

Dr. EMIL GAJ

Javna agencija in gospodarska pisarna

LJUBLJANA

Selenburgova ulica 7

Telefon 956

SREČKO POTNIK in DRUG

tvornica sadnih sokov, esenc itd.

LJUBLJANA

Metelkova ulica

Tvornica dežnikov

L. MIKUS

LJUBLJANA

Mestni trg 15

L. M. ECKER SINOVA

kleparna in podjetje za izpeljavo vodovodnih del

LJUBLJANA

FRAN IOLIC

krojaški atelje

LJUBLJANA

Kolodvorska ulica 28

Modna trgovina

PETER ŠTERK

LJUBLJANA

Modni salon

E. DJUKANOVIC

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 27

poleg hotela Tratnik

ALOJZIJ LENČEK nasl. sin

splošno kleparstvo

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 29

Modna trgovina

T. EGER

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 2

MARIJA URBAS nasl.

LJUBLJANA

Komenskega ulica 16

L. TOMŠIČ

manufakturna trgovina

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 38

ANTON MENCINGER

špecerijska trgovina

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta 42

IVAN ZUPANČIČ

izdelovatelj metel

LJUBLJANA

Kersnikova ulica 8

ZALTA & ŽILIC

trgovina z železnino

LJUBLJANA

Dunajska cesta

MENJALNICA

REICHER & TURK

LJUBLJANA

Prešernova ulica

MARČAN ANDREJ

mesar

LJUBLJANA

Prešernova ulica 16

STEGU IN DRUG

komanditna družba za strojno in električno industrijo

LJUBLJANA

Gledališka ulica 8 (Pokoja. zavod)

Specijalni artistski atelje

za črkoslikarstvo

PRISTOU & BRICELJ

LJUBLJANA

hotel «Majša»

F. POTOČNIK

lastnik internacionalnega krojnega učilišča, odlikovan na internacionalni razstavi v Rimu z zlato kolajno, z naslovom profesorja in izvedencem omenjene razstave

LJUBLJANA, Stari trg 19/1

OSVALD PENGOV

trgovina s špecerijskim blagom in gostilna

LJUBLJANA

Karlovska cesta 19

IVAN in URŠULA ROZMAN

čevljar

LJUBLJANA

Rožna ulica 3

L. KVAS

krojaški mojster

LJUBLJANA, Florijanska ulica 3

želi vsem svojim naročnikom in prijateljem srečno novo leto!

Cesalni salon za dame

O. FETICH-FRANKHEIM

LJUBLJANA

Selenburgova ulica

M. TIČAR

LJUBLJANA

Selenburgova ulica 1

in Sv. Petra cesta 26

LUDOVIK ČERNE

juvelir in zlatar

LJUBLJANA, Wolfova ulica 3

GRICAR & MEJAC

LJUBLJANA

Selenburgova ulica 3

JOSIP KRMPOTIC

VIR-DOMZALE-LJUBLJANA

D. 1

TRINK — BERNIK

mizarstvo

LJUBLJANA

Linhartova ulica 8.

M. KEŠE

trgovsko vrtnarstvo

LJUBLJANA

Linhartova ulica 5

Pekarna

IVAN PISKAR

LJUBLJANA

Dunajska cesta 8

L. ČERNE

tovarna za stavbno in pohištveno mizarstvo

ST. VID

LJUBLJANA, Dunajska cesta 28

FRAN KOLŠEK

trgovina s špecerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom in izdelanimi pridelki

LJUBLJANA, Dunajska c. 47

R. BUNC & DRUG

LJUBLJANA-CELJE

IV. JAX IN SIN

LJUBLJANA

Gospodarska cesta 2

VEKOSLAV in FRANJA PELC

restavracija «Kolezija»

LJUBLJANA

EMIL MORE

sodavčar

LJUBLJANA

Kette-Marnova cesta 11

MATEVŽ in MARIJA

KRUŠIČ

mesarija in gostilna

LJUBLJANA

Zelena jama

KOLINSKA TOVARNA

LJUBLJANA

ANTONIJA STOR

gostilna, špecerija, trgovina premoga in drv

VOĐMAJ 16, Moste

inž.

RUDOLF WILLMANN

strojnostavbna delavnica

LJUBLJANA

Slomškova ulica 3

JOSIP in RAJKO TURK

špecerija

LJUBLJANA

Masarykova cesta 9

BRUNČIČ & REBERNIK

pleskarstvo in ličarstvo

LJUBLJANA

(Ledna) Karlova ulica

ANA in FRANČ SELAN

mesar

LJUBLJANA

Šolski drevored

FRANČIŠKA in IVAN

JAVORNIK

mesar in prekajevalec

LJUBLJANA

Domobranska cesta 7

in stojnica. Šolski drevored

FRANČ LAVTIZAR

mesar in hišni posestnik

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta

JOSIP in JULIJA JAVORNIK

LJUBLJANA

Šolski drevored

IVAN SEDLAR

trgovina s špecerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom in delikatesami

LJUBLJANA

Linhartova ulica 4

JOSIP VIDMAR

tovarna dežnikov in solčnikov

LJUBLJANA

Pred škofijo 19

Manufakturna trgovina

IO. KESSLER

LJUBLJANA

Pogodbeni trg 3

JOSIP KASTELIC

krojač

LJUBLJANA

Vodnikov trg 4

H. SUTNER

LJUBLJANA

TRAFIKA BLAŽ

LJUBLJANA

Dunajska cesta 12

Mr. M. LEUSTEK

lekarnar

LJUBLJANA

Resljeva cesta 1

FRAN ŠKAFAR

mizarstvo s parno silo

LJUBLJANA

Rimska cesta 16

RESTAVRACIJA «PRI ROŽI»

LJUBLJANA

Zidovska ulica

ANTON KANC SINOVA

drogerija in fotomanufakturna

LJUBLJANA

Zidovska ulica 1

FRANJO GRABJEC

fotografirni umetniški zavod

LJUBLJANA

Miklošičeva cesta 6

FR. KSAV. CASPER

LJUBLJANA

F. FAJDIČA SIN

zaloga pohištva, mizarstva delavnica

LJUBLJANA, Sv. Petra cesta 17

Ustanovljeno leta 1879

IVAN in ANA ZAMLJEN

čevlarska delavnica

LJUBLJANA

Gradišče 4

Brata Eberti nasl.

MARTINC. ČERNE & KO.

pleskarstvo, črkoslikarstvo

d. z. o. z.

LJUBLJANA, Ierška ulica 6

PETER SEMKO

krznarstvo

LJUBLJANA, Turjaški trg

FRANJO ZAJC ml.

brivski mojster

LJUBLJANA, Pražakova ul. 13

(za sodno palačo)

ČADEŽ & BRČAR

trgovina tehniških potrebščin za mlinsko industrijo

LJUBLJANA

Kolodvorska ulica 35

ŠTEFAN MIHOČIČ

kavarna in gostilna «Central»

LJUBLJANA

ANTON in JOSIPINA KRAPS

kavarna

LJUBLJANA, Škofja ulica 12

MATEJ OREHEK

LJUBLJANA

Kolodvorska ulica 26

HINKO PIHLER

krojač

LJUBLJANA

Sv. Petra cesta

Mnogo sreče in veselja v letu 1927.

žele vsem svojim p. n. odjemalcem, prijateljem in znancem naslednje tvrdke:

Ljubljana		IVAN MOHORIČ krojaški mojster LJUBLJANA Sv. Petra cesta 6	KAREL DINTER irizer za dame in gospode LJUBLJANA Sv. Petra cesta 95	I. KOSTEVC manufakturna trgovina LJUBLJANA Sv. Petra cesta 4	K. PEČENKO trgovina z usnjem LJUBLJANA Sv. Petra cesta 32
A. JERŠE špecerijska trgovina LJUBLJANA Sv. Petra cesta 14	M. ROGELJ manufakturna trgovina LJUBLJANA Sv. Petra cesta 26	FRAN SARK trgovina delikates in slaščičarna LJUBLJANA Sv. Petra cesta 33	FRAN MARTINC mesar in prekajevalec LJUBLJANA Sv. Petra cesta 53	JOSIP BRESKVAR čevljiarski mojster LJUBLJANA Škofja ulica 10	IVAN KAJNC gostilna, modno krojaštvo in uniformiranje LJUBLJANA Sv. Petra nasip 71
ANTON KOLEŠA tapetnik in dekorater LJUBLJANA Sv. Petra nasip 45	MATIJA ANDLOVIC mizarstvo, zaloga pohištva LJUBLJANA Vidovdanska cesta 2	IVAN RAVNIHAR urar, trgovina z zlatino in srebrnino LJUBLJANA	JOŽEF SAJOVIC mizarstvo LJUBLJANA, Škofja ulica 13	PILARNA IVAN FIGAR LJUBLJANA Gospodsvetska (Vošnjakova ulica 4) blizu restavracije «Novi svet»	ENGELBERT FRANCHETTI brivski salon LJUBLJANA, Dunajska cesta 20 nasproti kavarne «Evropa»
SREČKO VRŠIČ LJUBLJANA Šelenburgova ulica 3	FR. PUH strojno ključavničarstvo in strugarstvo LJUBLJANA, Karlovska c. 10	ANTON ČERNE graveur LJUBLJANA Dvorni trg 1	ŽNIDAR ANDREJ modni atelje LJUBLJANA Reber 11	M. RAVTAR vinska in delikatesna trgovina LJUBLJANA Stari trg 19	AVTO-FLORJANČIČ sedaj LJUBLJANA KARLOVSKA CESTA 22
Gostilna PLANKAR LJUBLJANA Dolenjska cesta 5	IVAN MEGLIČ ključavničar LJUBLJANA, Pruše 6	FRANC BABIČ LJUBLJANA	FRANC ZAVODNIK pekarna LJUBLJANA Florijanska ulica 29	J. & A. LUPŠE manufakturna in galanterijska trgovina LJUBLJANA Karlovska cesta 30	Brivski salon JOSIP MILETIČ LJUBLJANA Karlovska cesta 14
A. SKUBIC — KREČIČ trgovina z mešanim blagom LJUBLJANA Florijanska ulica 30	ANGELOSL. HRASTNIK trgovec LJUBLJANA Karlovska cesta 8	FRANC POSAVEC pekarna LJUBLJANA Karlovska cesta 39	Kavarna «VOSPERNIK» LJUBLJANA Stari trg 32	IVAN GJUD brivski salon LJUBLJANA Stari trg 30	A. JAMNIK-POK trgovina s klobuki LJUBLJANA Stari trg 14
MATKO SOKLIČ ml. trgovina z mešanim blagom LJUBLJANA Hrenova 19 (Žabjek)	IVAN ARBI pekarija LJUBLJANA Zvezdarska ulica 4	IVAN MOŽINA brivski salon LJUBLJANA Stari trg 28	J. TAVČAR špecerijska trgovina LJUBLJANA Stari trg 30	A. MIHELČIČ trgovina z mešanim blagom in delikatesami LJUBLJANA, Stari trg 6	GOSTILNA «PERLES» (pri Jerici) LJUBLJANA, Prešernova ulica 9 ANTON IN JERICA ŽICKAR
TRAFIKA SEVER LJUBLJANA Šelenburgova ulica 1	FRANC SZANTNER LJUBLJANA Šelenburgova ulica 1	EMIL NAVINŠEK šeč-vlasuljar Narodnega gledališča LJUBLJANA	ANTON STACUL trgovina delikates LJUBLJANA Šelenburgova ulica	R. JUVAN nožar LJUBLJANA Prešernova ulica 18	Atelje «Helios» VELIČAN BEŠTER LJUBLJANA Alesandrova 5. — Tel. 524
F. ČUDEN zlatnina, ure, srebrnina LJUBLJANA Prešernova ulica 1	ANGELA PEKOLJ modni salon LJUBLJANA Aleksandrova cesta 12	VIKTOR BAJT nasl. I. ljubljanska cvetličarna LJUBLJANA	ALOJZIJ FUCHS juvelir LJUBLJANA Šelenburgova ulica 6	ANTON KAJFEŽ urar LJUBLJANA Dunajska cesta 31	MAKSO NOVAK pekovski mojster LJUBLJANA Dunajska cesta 58
MARIJA DERGANČ brivski salon LJUBLJANA Franciškovska ulica 10	Prvo jugoslovansko izdelovanje drož MAR. VOLK-KOŠMERL LJUBLJANA	T. NOVOTNY slaščičarna in posredovalnica LJUBLJANA Dunajska cesta 9	JOSIP COTIČ S SOPROGO gostilničar LJUBLJANA	GOSTILNA «MEDVED» LJUBLJANA Linhartova ulica 4	IVANA GORŠE restavracija «Novi svet» LJUBLJANA Gospodsvetska cesta 14
IVAN IN ROZI HERZOG restavracija «Pri Levu» LJUBLJANA	IVAN VREČEK trgovina LJUBLJANA Karunova ulica 7	RUDOLF SEVER špecijalna zaloga tapetniških izdelkov LJUBLJANA Gospodsvetska cesta 6	IGNAC VEHAR splošno mizarstvo LJUBLJANA Gradaška ulica 12	MAHER & DRUG LJUBLJANA Mirje 2	FRAN REPIČ sodarsko podjetje LJUBLJANA
M. URBAS izdelovanje in eksport prstnih kranjskih klobas LJUBLJANA, Slomškova ulica 13 poleg mestne elektrarne	MICI ANŽUR izdelovanje pletenin SELO št. 46 pri Ljubljani	Špaga. Dreta. Konopjuta d. d. glavni zastopnik za Slovenijo: Vido Bratovž LJUBLJANA, Gospodsvetska cesta šte. 2 (nasproti Figovačevu) Vrvarski izdelki, jeta, slavnice.		Trgovina in brivnica A. DRUŠKOVIČ VODMAT-ZELENA JAMA	ANTON KEBER mesar LJUBLJANA Bohoričeva ulica 4
STEFAN in MARIJA SLAKOPER gostilna «Krušič» VODMAT-ZELENA JAMA	MARIJA in FRANC JUVAN gostilna «Pavšek» LJUBLJANA Kette-Murnova cesta 26			LUDOVIK ZAJC urar LJUBLJANA Zaloška cesta 27	AVG. PASKULIN pekarna LJUBLJANA - NOVI VODMAT 77
JOŽKO JEZERŠEK brivski mojster NOVI VODMAT 50 pri Ljubljani	FRANJO FISTER izdelovalnica in eksport kranjskih klobas LJUBLJANA Zaloška cesta 10	FRANČIŠKA ALIČ trgovina z mešanim blagom SELO 28, p. Moste pri Ljubljani	IVAN KROŠELJ LJUBLJANA Kette-Murnova cesta 15 (Martinova cesta)	BARBIČ & RADONIČ veletrgovina z vinom LJUBLJANA Stara pot 9	M. CASERMAN krojaški mojster LJUBLJANA Martinova cesta 9
R. RANZINGER špecerijska pisarna LJUBLJANA	A. VOLK trgovina z žitom in moko LJUBLJANA Resljeva cesta 24	Alojzij JANEŽIČ nasl. IVAN ŠUBELJ klobučarstvo, slavnicekarstvo LJUBLJANA Slomškova ulica 27	MARIJA JANC trgovina in gostilna LJUBLJANA - NOVI VODMAT Društvena ulica 61	Gostilna SCAGNETTI LJUBLJANA Metelkova ulica 19	KAROL MAROLT trgovina LJUBLJANA Trnovska ulica 13
M. SOKLIČ gostilna in trgovina LJUBLJANA - TRNOVO Pred konjušnico	ANTON BRULC mesar LJUBLJANA Šolski drevored — Cerkvena ulica	J. POSPIŠIL stavbni in ornamentalni klepar LJUBLJANA Zaloška cesta 6	FRAN JEZERŠEK parna pekarna NOVI VODMAT št. 58	IVANA ZUPANČIČ mesarica LJUBLJANA stojnica, Šolski drevored	SIMON KLIMANEK LJUBLJANA Šelenburgova ulica 6
Trgovina VESEL JOSIP LJUBLJANA Prešernova ulica	JOS. WEIBL stavbno, umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo LJUBLJANA, Čopova ulica 10	ANTON ALBREHT vrvar LJUBLJANA, Rimska cesta 11 delavnica: Baraka Ledina	MARIJA JEGLIČ damski modni salon LJUBLJANA Slomškova ulica 27	JAKOB GRIL pekovski mojster LJUBLJANA Rimska cesta 1	FRANC SOKLIČ trgovina z mešanim blagom in zajtrkovalnica LJUBLJANA, Breg 20
ANTON VERBIČ delikatesa in špecerija LJUBLJANA Stritarjeva ulica	KAREL VIDMAR pekovski mojster LJUBLJANA Rimska cesta 5	JOS. R. PUH LJUBLJANA Gradaška ulica 22	ALOJZIJ in MARIJA KOCJAN mesar LJUBLJANA Šolski drevored	A. TURK trgovina z mešanim blagom LJUBLJANA Streliška ulica 22	RODBINA KOŠENINA mesarija LJUBLJANA
MARTIN PEVEC modno krojaštvo LJUBLJANA Galusovo nabrežje 29	TVRDKA KVEDER LJUBLJANA Poljanska cesta 19	JOSIP REBEK splošno ključavničarstvo LJUBLJANA Galusovo nabrežje 9	ŠTEFAN SPELETIČ slikar in pleskar LJUBLJANA Rimska cesta 16	IVAN SLOKAN koncesionirani zidarski mojster LJUBLJANA Študentovska ulica 7	IVAN MIHELČIČ elektrotehnik LJUBLJANA Lepi pot 12 — Tržaška cesta
GOSTILNA «PRI KROFU» LJUBLJANA (Pukelstein) Sv. Petra cesta	JOSIP SLUGA tapetnik in dekorater LJUBLJANA Rimska cesta 21	FRANC LOBOREC brivec LJUBLJANA Rimska cesta 21	JOSIP MEZNARČIČ pekarija LJUBLJANA Tržaška cesta 4	IVAN in IVANKA CERAR pekarna LJUBLJANA, Poljanska cesta 25 podružnica: Za Bežigradom	JOSIP PAVLIN čevljiarski mojster LJUBLJANA Kapiteljska ulica 5
HOTEL in RESTAVRACIJA MIKLIČ LJUBLJANA	ANA SUHADOBNIK trgovina z mešanim blagom in trafika LJUBLJANA, Poljanska cesta 70	JOS. BERGMAN trgovina s črvi in parna topilnica loja LJUBLJANA Poljanska cesta 85	TOMAŽ BIZILJ gostilna «Pri kolovratarju» LJUBLJANA Pred Škofijo 14	PETER in MARIJA URBANČ gostilna «Terpinč» LJUBLJANA Tržaška cesta 9	J. KONČAN gostilna, trgovina in zaloga piva pivovarne «Union» LJUBLJANA Rožna dolina, Cesta II/36
R. WARBINEK izdelovalnica klavirjev LJUBLJANA Hilšerjeva ulica 5/1	JOSIP MARČAN mesar LJUBLJANA Rimska cesta 21 in Wolfova ulica	DEDIČI PUTRIHOVI mesarija in gostilna LJUBLJANA Dolenjska cesta 6, Stari trg 24	MIROSLAV BIVIC knjigoveznica in kartonaža LJUBLJANA Sv. Petra cesta 50	LEKARNA TRNKOCZY-DEDIČI LJUBLJANA	KAROL JARC ekspert kranjskih klobas LJUBLJANA Hradeckega vas 35
ANTON MANCINI foto-atelje ROZNA DOLINA pri LJUBLJANI	Splošno ključavničarstvo ANTON ACCETTO LJUBLJANA Tabor 2			ALOJZIJ VRABEC kleparska delavnica LJUBLJANA Sv. Petra nasip 41.	JAKOB PETRIČ mesar LJUBLJANA stojnica, Šolski drevored

Mnogo sreče in veselja v letu 1927.

žele vsem svojim p. n. odjemalcem, prijateljem in znancem naslednje tvrdke:

SIMON KUNČIČ sodavičar LJUBLJANA Sv. Petra cesta šte. 45		IZLAKAR MARIJA kavarna in gostilna Židovska steza 4 Ljubljana		IVAN GENUSSI pleskar in ličar Sv. Petra cesta 61 Ljubljana		T. MENCINGER LJUBLJANA Sv. Petra cesta šte. 43		TVRDKA ANT. KRISPER LJUBLJANA Mestni trg šte. 26	
Gostilna pri »Slepem Janezu« FRAN in JOŽICA ŠUSTERŠIČ		IVAN BOGATAJ električno podjetje Kongresni trg 19 poleg mumske cerkve		LJUBLJANA					
PETER in JOSIPINA KOŠAK gostilna Krokov trg šte. 4 LJUBLJANA		BRATA MOSKOVIČ trgovina usnja in čevljarških potrebščin na debelo, zaloga strojarskih maščob (lištran, degres in strojila) LJUBLJANA		CENTRALNA VNOVČEVALNICA za živo in zaklano živino d. z o. z., tvornica mesnih izdelkov Zeleni hrib LJUBLJANA		FRANC SLOVŠA trgovina s karivom Razlagova ulica šte. 20 LJUBLJANA			
		IVAN BRESKVAR mesar na stojnici ob Zmajskem mostu Šolski drevored LJUBLJANA		FRANJO ZAJC st. brivec LJUBLJANA Dunajska cesta šte. 12					
FRANJO MALIS dipl. krojač LJUBLJANA Tržaška cesta šte. 29		KAVARNA PREŠEREN LJUBLJANA KAROL IN POLDI POLAJNAR		»NARODNA KAVARNA« JOSIP CARL Gospodska ulica Ljubljana		TONE MALGAJ pleskar, ličar in črkalnikar LJUBLJANA Kolodvorska ulica 6		ŠENTJAKOBSKA KNJIŽNICA svojim čitateljem in čitateljicam — ŠENTJAKOBSKI ODER svojim posetnikom, igralcem ter igralkam ŠENTJAKOBSKI PEVSKI ODSEK svojim pevcem in pevkam	
CARINSKO POSREDNIŠTVO DRAGOTIN ŠTRUCELJ LJUBLJANA Dunajska cesta šte. 38		IVAN PODBOJ trgovina z mešanim blagom Ljubljana Dev. Mar. v Polju		Vinska veletrgovina IVAN OGRIN LAVERCA pri Ljubljani		IVAN BIZOVICAR umetno in trg. vrtnarstvo Kolezijska ulica LJUBLJANA		ST. KOSTANJEC brivski salon LJUBLJANA GRADIŠČE 7	
MARIJA ZGONC gostilničarka in kavarnarica Cesta v Rožno dolino 36 LJUBLJANA		Prva Jugoslovanska tovarna tržakih bi evnikov OGRIN & PERIC LAVERCA pri Ljubljani		„JEKLO“ trgovina z železnino Stari trg LJUBLJANA				Društvo za prodajo Singerjevih šivalnih strojev BOURNE & Co. NEW YORK PODRUŽNICA LJUBLJANA Selenburgova ul. 3.	
Šiška		MARTIN KERIN gostilničar LJUBLJANA Medvedova ulica šte. 163		A. A. BAKER & Co., d. z o. z. LONDON E. C. LJUBLJANA		MATIJA PERKO mizararska tovarna Šiška LJUBLJANA Telefon 373			
ANTONIJA KOTAR trgovina z mešanim blagom Šiška LJUBLJANA									
BOLAFFIO & SINOVA Veletrgovina z vinom in žganjem Ljubljana - Šiška		RUDOLF MLAKAR špecerijška trgovina Šiška		ADOLF MLINAR pleskar in ličar Spodnja Šiška Celovška cesta šte. 50.		EMIL PERUZZI čevljar LJUBLJANA Šiška Celovška cesta šte. 10		F. M. REMIC trgovina z mešanim blagom LJUBLJANA Zgor. Šiška 10	
PETER STEPIČ vinočrtec posestnik in gostilničar Tržna ulica 6 Spodnja Šiška 54		ANDREJ BELIČ trgovina z mešanim blagom Kavškova c. 18 LJUBLJANA VII Podružnica, Janševa ulica 1.		FRANC URŠIČ krojaški mojster LJUBLJANA VII Medvedova cesta šte. 26.		MIRKO KOSIRNIK ključavničarstvo avtogenska varilnica Medvedova cesta 20 LJUBLJANA		JOŽE JELENC mesar Ljubljana VII Celovška cesta šte. 54	
MICI SLEJKO gostilna »Pri kamniti mizi« Šiška Vodnikova cesta šte. 17		Gostilna in čevljarstvo BLAŽ NOVAK Spodnja Šiška Vodnikova cesta šte. 18		F. ZORN Izdovalnica turistiških, lovskih in sportskih predmetov Lepodvorska 23 Ljubljana VII		A. PUCIHAR mesarija, žaganje drv Ljubljana Šiška		Prodaja jestvin MARIJA PEVEC Spodnja Šiška Kolodvorska ulica	
STANKO GLAVIČ trgovina z mešanim blagom Spodnja Šiška		FRANC PRAPROTNIK strojno mizarstvo Spodnja Šiška Celovška cesta šte. 78		FRANC KMET gostilna »Pri Kmetu«, prej Čončok Šiška Celovška cesta šte. 78		FRANJO ROŽIČ brivnica Šiška Ljubljana Celovška cesta šte. 71		ANA DOBNIKAR Izdovalnica perila Šiška Ljubljana Celovška cesta šte. 61	
JOSIP LEVANIČ veletrgovina z vinom Ljubljana VII		IVAN SIMONČIČ trgovina z mešanim blagom Šiška		Trgovina z mešanim blagom MARIJA BIZJAK Spodnja Šiška Celovška cesta šte. 71		Krojaštvo za gospode in dame ALOJZI LOMBAR Ljubljana Spodnja Šiška Celovška cesta šte. 53		Veletrgovina z vinom in žganjem LUDVIK DEKLEVA Ljubljana Spodnja Šiška Celovška cesta šte. 76	
		ANTON VELKAVRH mesar Sp. Šiška »Pri raci« Celovška cesta 65		METOD in FANI KAČIČ Gostilna »Pri raci« Spodnja Šiška		N. M. MALGAJ trgovina z mešanim blagom Spodnja Šiška 121		IV. CARMAN tovarna čevljev ZG. ŠISKA	
						ALBERT VODNIK gostilna pri »Mojstru« PODUTIK			

Iz Novega mesta čestitajo:

Industrija perila POVH & MEDIC

Novo mesto

Parna pekarna JAKOB PAUČIČ NOVO MESTO		Trgovina FR. KASTELIC NOVO MESTO - KANDIJA		ALOJZI REITZ urar, optik in zlatar NOVO MESTO	
JOSIP OGOREUTZ trgovina manufakturnega blaga NOVO MESTO		JOSIP KOBE špecerijška in delikatesna trgovina NOVO MESTO		JOSP KOŠIR manufaktura	
Trgovina z urami, zlatino in optiko FRANJO BLAŽON NOVO MESTO		JULIJ KOBE trgovina manufakturnega blaga NOVO MESTO		MIŠKO in MAMAČI POULA gostilna NOVO MESTO	
		CIRIL DULAR NOVO MESTO		Kavarna RUDOLF SMOLA NOVO MESTO	
				HOTELIR POLAJNAR hotel »Kokile« NOVO MESTO	

Z Gorenjskega čestitajo:

Josip Černelič
Kranj

Manufaktura, perilo, dežni
plašči.

Velika izbira. — Najnižje cene.

Alojzij Smolej

poslovodja kleparstva Belec

KRANJ

Anton Mohor

medicarna — slaščičarna

Kranj

Restavracija
„Pri kolodvoru“

KRANJ

Ivan Potočnik

špecialna čevljarna
po naročilu

Kranj

Srečno in veselo
NOVO LETO

želi in se tudi v nadalje pri-
poroča cenjenim odjemalcem
za blagohotno naklonjenost

PLETILNA INDUSTRIJA
CIRIL VAJT, Kranj

SIMON PIRC

trgovina vlečene in
žgane žice, žičnikov
in drugovrstnih
strojnih žebeljev

KROPA (Slovenija)

Pozor
avtomobilisti!

Postaja

za bencin in auto olje
Ignac Andrašić
Kranj.

Jožef Ovčjak

trgovina s klobuki

Kranj

JOSIP SLAVC

KRANJ

STAVBENO PODJETJE

Proračuni — Načrti.

M. PIRC

trgovina z
manufakturnim blagom

v Kranju

poleg župne cerkve, ustanov. l. 1863

Velika zaloga tovarniških
ostankov po najnižjih cenah

Sirc-Rant

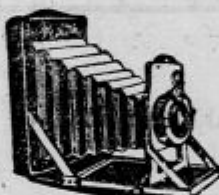
Kranj

trgovina z mešanim bla-
gom na drobno in debelo,

nakup suhih gob, brinjevega olja
in deželnihih pridelkov.

STEFAN ROVŠEK

FOTOGRAF

KRANJ

M. Osterman

Mesarija, prekajevalnica,
razni mesni izdelki.

K - R - A - N - J

Franjo Majdič
Kranj

pri „Puščavniku“

Trgovina s špecerijskim,
kolonialnim blagom in
deželnihih pridelki.

Delikatese. Vinarna.

Prvo Jugoslovansko Transportno d. d.
Schenker & Co.

mednarodna spedicija

JESENICE.

Anton Štefe

trgovina z usnjem in
čevljarskimi potrebščinami

Kranj

I. D. Tancer

Jesenice-Gorenjsko

Ignac Paar

hotel Kolodvor

Jesenice-Gorenjsko

Mestna hranilnica v Kranju

obrestuje hranilne vloge po

5%

vloge na tekoči račun po dogovoru tudi višje,
brez odbitka rentnega in invalidskega danka,
katera plačuje hranilnica iz lastnega

Stanje vseh hranilnih vlog nad 20 milijonov Din

Zaloga bencina in olja
za automobile

Ljudevit Sirc
Kranj.

Tovarniška zaloga „Portland“-
cementa, trgovina z mešanim
blagom ter z deželnihih pri-
delki. — Nakup in prodaja vreč.

FRANC CROBATH d. z o. z. Kranj

Zaloga manufakture na debelo in drobno.

Ustanovljeno leta 1885.

Ustanovljeno leta 1885.

Vinko Savnik

velika zaloga manufakture, galan-
terije, konfekcije ter
modnih potrebščin

= Radovljica. =

Na drobno!

Na debelo!

Velika zaloga vse obutve

Okaslijska razprodaja damskih
— deklinskih čevljev in sandal —

Jadransko posavska čevljarna

druž. z o. z.

KRANJ — SLOVENIJA

Specijalna izdelava goriških in portnih šivanih čevljev, sandal
kakor tudi vseh drugih vrst obutve.

Lastni izdelki

Ročno delo.

Janko Meznarič

brivec in damski frizer

Jesenice

Kino

T. SABLATNIK

Jesenice-Fužine

Gorenjsko

Puškarna

JANKO MIŠIČ, Kranj

lastna izdelovalnica vsakovrstnih najmoder-
nejših lovskih pušk.

Zaloga municije.

Kr. prodaja smodnika in razstreliva.

Ferdinand Sajovic

manufakturno in posa-
menterijsko blago

KRANJ

Carinsko posredništvo na Jesenicah

ANTON STEKAR

želi vsem častitim komitentom

— Srečno novo leto —

ter se priporoča i za nadalje.

Iz Celja in Laškega čestitajo sledeče tvrdke:

I. jugoslov. tov. tehnič in ključ. ter konc. instalacija vodozvodov IVAN REBEK CELJE	ANTON LEČNIK prej F. Pacchiaffio urar. draguljar CELJE, Glavni trg 4. IVAN RAVNIKAR CELJE	ALBIN RUTAR puškar CELJE, Slomškov trg 4.	Učni zavod za prirobovanje moških in daniskih oblačil IVAN BIZJAK CELJE, Prešernova ulica.	FRANJO VEHOVAR tovarna pohištva CELJE Žaloga Glavni trg 12	FENIX d. z o. z. CELJE Tvořnica gornjih delov za čevlje, dokolenic, damskih torbic, kov- čegov I. t. d.
JAKOB KOVAČ krojaški mojster CELJE, Razlagova ulica 6	JANKO BOŽIČ trgovina specerije in kolonijale CELJE	F. S. LUKAS Likar Rum Na veliko Konjak Žganje	IVAN MASTNAK trgovina manufakture ter lastna izdelovalnica oblek CELJE, Kralja Petra 15	ALOJZ DROFENIK «Pri Solncu» CELJE, Glavni trg	IVAN TAČEK ml. prva celjska kemična čistilnica in barvarila CELJE, Gosposka ulica 21
JOŽEF CVELBER čevljarški mojster CELJE, Ozka ulica 3.	VACLAV SCHRAMM izdelovanje glasbil CELJE	FRANJO DOLŽAN galanterijsko in stavb. kleparstvo konces. vodozvodni instalater CELJE	JOSIP ZIDARIČ carinski posrednik CELJE, Skladišče «Sloga»	MARY SMOLNIKER modistinja CELJE, I. hrv. št. d.	MARTIN KOLŠEK čevljarški mojster — Celje
MAKS ZABUKOŠEK CELJE	HRANILNICA MESTNE OBČINE CELJSKE	CELJSKA POSOJILNICA D. D.	JOS. VRANJEK dežnikarna CELJE	ANTON ORAŽEM krojač CELJE	JOSIP TOMAŽIČ civilni in vojaški krojač CELJE, Na okopih 5
PODRUŽNICA LJUBLJANSKE KREDITNE BANKE v CELJU	VINKO KUKOVEC Stavbno podjetje, tesarski mojster, trgovina z lesom in parna žaga CELJE	HOTEL «BALKAN» CELJE, Gosposka ulica 7.	FRANJO KALAN Trgovina premoga in drv CELJE	ORGANIZATOR družba z o. z. Tvořnica pripomočnikov za organi- zatorično tehniko in umno gospo- darstvo	HOTEL POŠTA CELJE
FRANJO KUNŠEK fotograf CELJE	KAVARNA EVROPA CELJE	JAVNO SKLADIŠČE in prevozna družba d. d. CELJE	SLAVKO ŠUŠKOVIČ carinski posrednik CELJE — Telefon 48		
M. RAUCH Trgovina s porcelanom, steklom, okvirji za slike in steklarska de- lavalica CELJE, Prešernova ul. 4	RAFAEL SALMČ trgovina z drami, zlatnino, srebr- nino in optičnimi predmeti CELJE, Narodni dom	ZADRUŽNA ZVEŽA V CELJU registrirana zadruga z omejeno zavezo	F. URCH trgovina z manufakturnim in modnim blagom	ANTON FAZARINC Špecerija, kolonijale, delikatese Celje	KINO GABERJE CELJE
Mestni kino Celje	IGNAC GRILEC mizarški mojster CELJE	FRANC GRILEC trgovina specerijskega blaga, gostilna za stoleče goste GABERJE 118	KAROL PAJK Tovarna perila CELJE	ANTON PERMOŠER mesar in gostilničar GABERJE - CELJE	FISCHER & DRUG Manufakturna trgovina CELJE, Kralja Petra c. 22.
VRBANČIČ mesar GABERJE	HOTEL-KAVARNA-EVROPA CELJE	GRADBENO PODJETJE FRANJO NERAD CELJE	MILOŠ PŠENIČNIK manufakturna in modna trgovina CELJE, Kralja Petra cesta	J. JELLENZ trgovina z usjem in sirovimi kožami CELJE	
VALENTIN HLADIN manufakturna trgovina CELJE Prešernova ulica	Knjigarna, trgov. umetnih, muzikalij in papirja FLORA LAGER-NECKERMANN CELJE, Prešernova ulica 1 Filijalka: Rogaska Slatina v poletni seziji.	ZVEŽNA TISKARNA IN KNJIGOVEZNICA Celje			
		JOZICA LESKOVSEK prva celjska čistilnica in likalnica, Gosposka ul. 13 CELJE			
VIKTOR HOHNJEC mesar CELJE	EMIL PERDIH gostilna, mesarija in prekalovalnica LAŠKO	P. HERLAH trgovina z lesom in meš. blagom LAŠKO	PREMOGOKOP DROBNIDOL LAŠKO pri Celju	ANTON STOPAR mesar LAŠKO	KAROL GRADT mesar in gostilničar LAŠKO
FRIDERIK VIVOD prva jugoslovenska pekarna LAŠKO	ŠTEFAN ZORKO trgovina mešanega blaga LAŠKO	JOSIP KACIČ gostilna LAŠKO	ALOJZ PRINCIC trgovina LAŠKO	F. PAČNIK vinska klet LAŠKO	IVAN TADINA gostilničar in mesar LAŠKO (Slov.)

Iz Maribora čestitajo:

L. ORNIK MARIBOR Koroška c. 9	ALOJZI in IVANA RACIC restav. Gambrova dvorana MARIBOR	LORENC STOJEC urar MARIBOR Jurčičeva ul. 8	STANKO VIDOVIĆ krojač MARIBOR Gledališka ul. 10	FRANC in MARIJA LEBEN gostilna pri „ZLATEM LEVU“ MARIBOR Vodnikov trg 4
MARKO ROSNER MARIBOR manufaktura na debelo SLOVENSKA UL. 13				
FRANJO MAJER modna manufaktura MARIBOR Glavni trg 9	FRANC KORMAN galanterija, pletenina in drobnine Na veliko Na drobno MARIBOR Gosposka ul. 3	SLAVKO CERNETIĆ moda, galanterija in perilo MARIBOR Aleksandrova c. 23	JOSIP KARNICNIK modna trgovina MARIBOR Slovenska ul. 10	H. J. TURAD veletrgovina MARIBOR Aleksandrova c. 7
M. FELDIN svilene rute na debelo, manufaktura na drobno MARIBOR Grajski trg 1	J. N. ŠOŠTARIĆ trgovina z modnim in manufakturnim blagom MARIBOR	AVG. ŽLAHTIČ razpečevanje ameriških mineralnih oljnih produktov in kemikalij MARIBOR Slovenska ul. 2	PH. MR. M. KÖNIG MARIBOR	Lekarna pri Mariji pomagaj MARIBOR
„JUGOSLAVIJA“ pionirska zavarovalna družba J. SACHS glavni zastopnik MARIBOR Ulica 10. oktob. 4	FRANJO LAH trgovina z manufakturnim blagom MARIBOR Vetrinjska ulica 13	UGLJENIK PEKLENICA Glav. zastopstvo BOŽO GUŠTIN, MARIBOR Cankarjeva 1 Skladišče: Cankarjeva 24 tel. 136 in 400.	EMAN ILIČ slačičarna MARIBOR Slovenska ul. 5	ANTON GOLEŽ prodajalne srečk drž. raz. loterije. MARIBOR Aleksandrova c. 42 pri gl. kolodvoru
KAVARNA CENTRAL LOJZE STREHAR	Podružnica upravnništva „Jutra“ Maribor	KAROL JANCIC manufaktura MARIBOR Aleksandrova c. 11	M. LETONIJA predtiskovanje ročnega dela MARIBOR Aleksandrova c. 44	J. PELIKAN slačičar MARIBOR Gosposka ul. 25
FRANC GREIF usajarna MARIBOR Pobrežka cesta	JOSIP BERANIĆ trg. s čevlji MARIBOR Kralja Petra trg 12	J. HOCHMÜLLER tovarna bučnega olja MARIBOR Pod mostom 7	RADO TIPEL trg. s kandi in galanterijo MARIBOR Kralja Petra trg 9	F. PERC instrumenti MARIBOR Gosposka ul.
JANEŠ & HROVAT MARIBOR Kralja Petra trg 9	FRANJO STARČIĆ manufaktura MARIBOR Vetrinjska ul. 15	ANTON BRÄUER delikatesna trgovina MARIBOR Aleksandrova c. 17	RUPERT JEGLITSCH železnica nasl. Franc Frangesch-a MARIBOR	ROMAN PELIKAN generalno zast. Indian motorjev MARIBOR Kralja Petra trg 5
IVAN TRPIN manufakturna trgovina MARIBOR Glavni trg 17	JOSIP BRANDL tovarna za izdelovanje orgelj in glasovirjev MARIBOR	STEFAN TOMAN brivec MARIBOR Aleksandrova c. 30	IVAN RESNIK MARIBOR Meljska c. 85	FRANC BALON gostilna MARIBOR Pobrežje
RUDOLF ZELISKA trg. z mešanim blagom MARIBOR	RUDOLF SMOLEJ tovarniška zaloga papirja	VJEKOSLAV GJURIN higijenična brivnica MARIBOR Jurčičeva ul. 9	TOMO in IVANKA MAJER restavracija gl. kolodvor MARIBOR	JOSIP SULIĆ čevljar, mojster, trgovina s čevlji in usnjem MARIBOR Aleksandrova c. 30
ANTON JAKAC čevljarna MARIBOR Slovenska ul. 26	ANDREJ HALBWIDL Hotel „Stara pivarna“ MARIBOR Jurčičeva ul. 7	ANTON PAŠ modna trgovina MARIBOR Slovenska ul. 4	IVAN CILENSEK MARIBOR-MELJE	ALOJZI PLOJ špecijska in kolonijalna trgovina MARIBOR Vodnikov trg 1
MAKS DURJAVA tovarna perila MARIBOR Gregorčičeva ul. 24	ERNEST ZELENKA trgovina s pohištvom MARIBOR Ulica 10. oktobra 5	FRANC GOVEDIĆ čevljar MARIBOR Frankopanova ul. 10	M. RANTAŠA trgovina z mešanim blagom STUDENCI pri MARIBORU	Prvo Jugosloven. transportno d. d. SCHENKER & Co. MARIBOR
Slavenska ameriška petrolejska družba z o. z. Zastopstvo: STANDARD OIL COMPANY OF JUGOSLAVIA Maribor Trg svobode št. 3.	HOTEL „KOSOVO“ M. S. RADILOVIĆ MARIBOR Grajski trg 1	IVAN SMID krojaštvo za gospode, dame in vojaštvo MARIBOR Tržaška c. 9	RADO MEZNARIĆ MARIBOR Glavni trg	FRANC GULDA MARIBOR Meljska c.
PETER KOLARIĆ čevljar, mojster MARIBOR Meljska cesta 33	BRIVNICA ROTOVŽ B. ULČAR MARIBOR Glavni trg 14	JOSEF STANJKO kolar MARIBOR Jugoslovanski trg 3	FRANJO KUMERC železokonstrukcije stroji in stavb. ključavničarstvo MARIBOR	JULIJ VERNIK gostilna MARIBOR Tržaška cesta 1
ERNEST BUBAK tapetnik in dekorater MARIBOR Vetrinjska ul. 11	H. BRACIĆ mednarodna špedicija MARIBOR Milnska ulica 1	HANS ANDRASCHITZ vel-trgovina MARIBOR Vodnikov trg 4	KAVARNA EVROPA MARIBOR Aleksandrova c.	ALOJZI in ALOJZIJA KÄFER kavarna „Rotovž“ MARIBOR Rotovžki trg 5
JOSIP MISLEJ pekarna MARIBOR Koroška c. 21				

D K W

SPORT

Prvi avtomobilski svetovni prvenstvo D K W

Cena: Din 13.000.

Franko začarjeno Maribor.

Prospekti na razpolago pri generalnem zastopstvu

ALBERT ACHTIG

MARIBOR, Trg svobode št. 1.

Božično darilo 30.000 Din

donaša:

MALI TATRA 4 1/2 HP. Toliko si vsako vsako leto prihrani na bencinu, olju, gumiju popravilu itd.

AUTO je na višku moderne in zanesljive konstrukcije, motor zračno hlajen, ter se nikoli ne pregreje.

NUDI VAM, ker se radi svojih nihajočih osi prilagodi vsakemu terenu, zelo udobno vožnjo, kakor veliki avtomobili.

BREZ KONKURENCE e na slabih in gorskih cestah. Poskusite avto pri nas!

JUGO-AUTO, d. z o. z. LJUBLJANA.

Telefon št. 234

Čitaj!

VSAKOMUR so znani BSA motocikli

JE-li to čudno?

ŽEP je pred božičem napolnjen

IN čaka olajšanja

ŽIVLJENJE je pa lepo samo, če se voziš z motociklom

DRAGO to ni, ker je BSA skoraj zastoj

ZATO se požuri in hitro

KUPI svetovnoznani priljubljeni

BSA-MOTOCIKEL, ki nudi sigurno udobno vožnjo

PRI domači tvrdki

JUGO-AUTO d. z o. z. LJUBLJANA.

12957

Ako hočete BITI LEPI

ako se hočete veseliti nad svojim dobro negovanim licem, svojim rokam in svojimi vedno lepše postajajočimi lasmi, uporabljajte tudi Vi kot mi:

Fellerjeva mila zdravja in lepote z marko „Ela“, naplenuje kakor v vsebuje medicinsko preizkušeno dobro delujočo sestavino ter niso torej le navadna toaletna mila. Poizkusite enkrat „Ela“! Milno milo mila

„Ela“ rumenjasko mila „Ela“ glicerinsko mila „Ela“ borak ovo mila „Ela“ kabanasko mila „Ela“ mila za britje in skidar več ne boste hoteli uporabljati druge mila

Za polkrova 5 kosov Ela mila se z razvojnino in poštnino vred 52 Din

Te cene se razumejo le, če se pošlje denar vnaprej, ker se proti povzetju poštnina zviša za 10 Din.

Nar. čila nasloviti točno takole:

EUGEN V. FELLER, lekarnar v Studici Donjoj

Elsatrg 245, Hrvatska.

Fellerjeva kava kaka pomada za raz in zaščito kava „Ela“, ona vam brani mladost in lepoto, gladi gube na koži in jo dela globoko in barunasto mehko. Strmeli boste kako hitro! Vam ginejo poge, mozolji, sojedci in rožna mesta

Fellerjeva močna „Ela“ pomada za rast las zabranjuje ispadanje las, preraščanje las, odstranjuje prihlaj dela krlke las mekne in gibke in pospešuje rast las

Za postus 2 lončka ene ali pa po 1 lonček od obeh pomad z zavojitno in poštnino vred 52 Din

Te cene se razumejo le, če se pošlje denar vnaprej, ker se proti povzetju poštnina zviša za 10 Din.

Nar. čila nasloviti točno takole:

EUGEN V. FELLER, lekarnar v Studici Donjoj

Elsatrg 245, Hrvatska.

IVAN KOVAČIČ

Maribor, Koroška c. 10

nasproti Črničeve tiskarne Telefon 433

prilagoja svojo veliko zalogo raznovrstnega steklenega in porcelanastega boga

pa izbira primernih božičnih in novoletnih daril

STEKLARSKA DELAVNICA

—: okusno okvirjenje slik —:

Prva slov. tvrd. te stroke v Mariboru

IVAN KOVAČIČ

Maribor, Koroška c. 10

nasproti Črničeve tiskarne Telefon 433

prilagoja svojo veliko zalogo raznovrstnega steklenega in porcelanastega boga

pa izbira primernih božičnih in novoletnih daril

STEKLARSKA DELAVNICA

—: okusno okvirjenje slik —:

Prva slov. tvrd. te stroke v Mariboru

IVAN KOVAČIČ

Maribor, Koroška c. 10

nasproti Črničeve tiskarne Telefon 433

prilagoja svojo veliko zalogo raznovrstnega steklenega in porcelanastega boga

pa izbira primernih božičnih in novoletnih daril

STEKLARSKA DELAVNICA

—: okusno okvirjenje slik —:

Prva slov. tvrd. te stroke v Mariboru

IVAN KOVAČIČ

Maribor, Koroška c. 10

nasproti Črničeve tiskarne Telefon 433

prilagoja svojo veliko zalogo raznovrstnega steklenega in porcelanastega boga

pa izbira primernih božičnih in novoletnih daril

STEKLARSKA DELAVNICA

—: okusno okvirjenje slik —:

Prva slov. tvrd. te stroke v Mariboru

IVAN KOVAČIČ

Maribor, Koroška c. 10

nasproti Črničeve tiskarne Telefon 433

prilagoja svojo veliko zalogo raznovrstnega steklenega in porcelanastega boga

pa izbira primernih božičnih in novoletnih daril

STEKLARSKA DELAVNICA

—: okusno okvirjenje slik —:

Prva slov. tvrd. te stroke v Mariboru

IVAN KOVAČIČ

Maribor, Koroška c. 10

nasproti Črničeve tiskarne Telefon 433

prilagoja svojo veliko zalogo raznovrstnega steklenega in porcelanastega boga

pa izbira primernih božičnih in novoletnih daril

STEKLARSKA DELAVNICA

—: okusno okvirjenje slik —:

Prva slov. tvrd. te stroke v Mariboru

IVAN KOVAČIČ

Maribor, Koroška c. 10

nasproti Črničeve tiskarne Telefon 433

prilagoja svojo veliko zalogo raznovrstnega steklenega in porcelanastega boga

pa izbira primernih božičnih in novoletnih daril

STEKLARSKA DELAVNICA

—: okusno okvirjenje slik —:

Prva slov. tvrd. te stroke v Mariboru

IVAN KOVAČIČ

Maribor, Koroška c. 10

nasproti Črničeve tiskarne Telefon 433

prilagoja svojo veliko zalogo raznovrstnega steklenega in porcelanastega boga

pa izbira primernih božičnih in novoletnih daril

STEKLARSKA DELAVNICA

—: okusno okvirjenje slik —:

Prva slov. tvrd. te stroke v Mariboru

IVAN KOVAČIČ

Maribor, Koroška c. 10

nasproti Črničeve tiskarne Telefon 433

POZOR!

Ni potrebno, da nosite obledele obleke, plašče, kostume i. t. d., ker jih tovarna

Ios. Reich, Ljubljana, Poljanski nasip 4-6

pobarva najlepše v različnih barvah

Sprejemališče: Seienburgova ulica 3

Postrežba točna Cene zmerne

Srečko

efektne loterije „INVALIDSKEGA DOMA“ v Trbovljah

zadenet gotovo vs ed mnogih dobitkov.

ako pa ne dos zadeni dos pa koristi Tvojemu

bratu, sestri, s Tvojim, če tudi malo po zmernosti

prirganem prispeku za eno prvih in skozi lastno

probujno ustvarjenih socialnih naprav, in to za

dom Vojnih invalidov vdov in siro v Trbovljah.

Tora samo za 10— Din lahko zadeneš krasno

in novo enonadstropno hišo, ki je že sama vredna

200.000— Din, a k temu, če še kupiš več srečk,

dobiš lahko celo spalno opravlo, koleselj, konja

in še mnogo krasnih dobitkov.

Zrebanje se bo vršilo, čimprej bodo srečke raz-

prodane, nepreklicno pa 1. septembra 1927

Stöwer

šivalni stroji

za šivilje, krojače in čevljarje ter

za vsak dom Preden si nabavite

stroj oglejte si to izrednost pri

tvrdki

Lud. Baraga, Ljubljana

Seienburgova ulica 8 I.

trazovalci 2000 10-letni garanci

Telefon št. 980

Tvrdba A. VOLK

LJUBLJANA, Resljeva c. 24

priloga

prvovrstno banaško pšenično moko

in druge mlevske izdelke.

IVAN ZAKOTNIK

MESTNI TESARSKI MOJSTER

LJUBLJANA

DUNAJSKA C. 46

Telefon št. 379

Vsakovrstna tesarska dela, moderne lesene stavbe, ostrešja za palače, hiše, vile, tovarne, cerkve in zvonike; stropi, razna tla, stopnice, ledenice, paviljoni, verande, lesene ograje i. t. d.

Gradba lesenih mostov, jezov in mlinov.

Parna Yaga.

—

Tovarna furnirja.

ev itd.

Prodaja na obroke — Ceniki franko.

F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozilov

ika cesta 1

znizen. cene in največje skladišče dvokoles, motorjev, otroških vozilov. Hvalni strojev vsakovrstnih nadomestnih delov, pnevmatik. Posebn oddelek za popolno popravilo majilarnje in poniklanje dvokoles, otroških vozilov, šivalnih strojev.

ev itd.

Prodaja na obroke — Ceniki franko.

F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozilov

ika cesta 1

Vzamemo v službo

proti dobremu plačilu takoj

več izvežbanih delavcev

za pletenje rute Rascheltücher, ki so možni samostojnega dela pri pletenih rutah in sploh v pletarski stroki.

Nadalje iščemo zanesljivega in izvežbanega pomožnega mojstra za splošno pletarno

(Rascheltüchmeister.)

Beogradska tekstilna industrija d. Beograd-Klanica

Tovarna bučnega olja

J. Hochmüller, Maribor. Pod mostom št. 7,

(južna stran mosta) priporoča pristno bučno

olje po konkurenčnih cenah.

Kostanjev les

razžagani do 1 m 20 cm, lahko od 10 do 45 cm neklan in neobeljen, kupuje stalno po ugodnih cenah in takojšnjemu plačilu, eventualno akreditivno

ERNEST MARINC, Cella

Zrinskega ulica 4 — Posredovalci dobe provizijo.

F. P. Vidic & Komp. in Anton Kovačič

tvornica glinastih izdelkov.

LJUBLJANA, Prešernova ulica št. 3. VIC. Tržaška cesta

nudi pod konkurenčnimi cenami: glinaste peči

modernih oblik in modelov, kmečke peči, štedil-

nike, bele češke emajlne ploščice za obložitev sten

v kopalnicah, kuhinjah itd.

Prevzemamo tudi vsa v to stroko spadajoča po

pravila

Revmatizem

Izjava zahvalnosti.

Gosp. Dr.-ju I. Rahlejevu, Beograd, Kosovska ul. 43.

Veleučeni gospod doktor!

Hvalažno Vas prosim, da na naslov mojega očeta pošljete po povzetju za sedaj steklenico Vašega odličnega zdravila „Radio balsa-

nika“. L. 1915 sem prejel od Vas 3 steklenice in sem se zares uveril,

da je Vaš lek edina priložnost proti revmatizmu. Zato sem priporočil tudi

svojemu očetu, da tudi on poizkusi zdraviti se z „Radio balsa-

nikom“. S tem se Vam najtopleje zahvaljujem za Vaše zdravilo, ki me je rešilo

hujših bolečin.

Ugijan (Dalmacija), 29. oktobra 1926.

Viktor Mirković

upravitelj Kr. Pomor. Svetionika „Tri Sestrice“.

Lek „RADIO BALSAMIKA“ izdeluje, prodaja in razpo-

šilja z doplačilom po povzetju laboratorij RADIO BAL-

SAMIKA Dr. I. in M. Rahlejev, Beograd, Kosovska ul. 43,

parter 8

Foto

aparati in potrebščine po nizkih cenah v zalogi

drogerija ANTON KANC, sinova,

Ljubljana, Židovska ulica št. 1.

Aparati v trgovini na ogled — Zahtevajte cenik

za ostale potrebščine.

Naj-izgurnejše v porabi, torej najbolje.

Reform

steklenice

za konzerviranje sadja in povr-

tin v vseh velikostih ter vse dru-

ge pritlikine in Zupančev knjigo:

Konzerviranje sadja in povr-

tin ima v zalogi tvrdka

Lovro Petrovar, Ivanjovski

Ceniki se pošljejo na zahtevo.

Nizke cene!

Nizke cene!

LOKOMOBILE

MOTORJI DIESELOVI in ne sesani pila

JAREMNIRI PINI & KAY kompl. žaga

Povoljni plačilni pogoji 177

Braća Fischer d. d.

Zagreb, Pantovčak 1b.

pošta Limbuš pri Mariboru

zamenja garantirano čisto bučno

olje in sicer: 5 kg ne luščenega

zrnja ali 4 litre luščenega zrnja

za 1 liter olja brez vsake poseb-

ne pristojbine.

710

710

710

710

710

710

710

710

710

710

Najpopolnejši so svetovno znani proizvodi

Soc. an. „**FIAT**“ Torino

Automobili vseh vrst: osebni type: 509A, 503, 507, 512, 519B.

Tovorni type: 509F, 503F, 507F, 603, 605.

Nedosegljivi specijalni izdelki tovornih avtomobilov posebne type za autobuse:

type 31

Soc. an. „**SPA**“ Torino

type 30

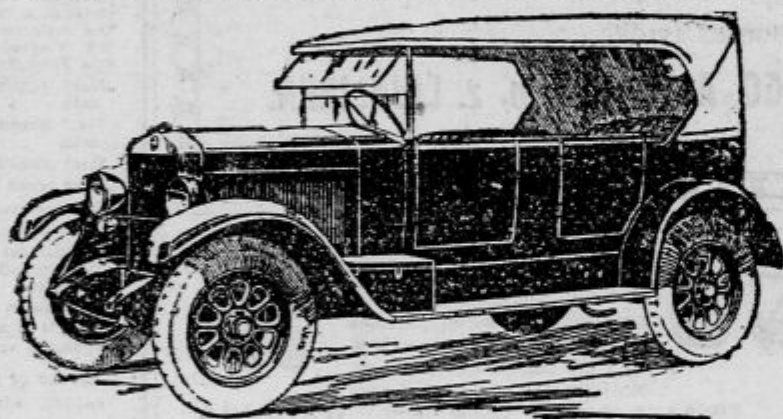
Stroji za čiščenje cest

Soc. an. „**S. I. M.**“ Milano

požarne brizgalne.

Plačilne
olašave!

Zahtevajte
ponudbe!

Plačilne
olašave!

Zahtevajte
ponudbe!

Triumph - Auto d. z. o. z.
Ljubljana, Aleksandrova cesta 3.
Tel. int. št. 187. Brzjavlj: TRIUMPH-AUTO.

Auto Motor
Maribor, Gosposka ulica 20.
Tel. int. št. 133. Brzjavlj: AUTOMOTOR.

Stalna razstava

gramofonov

„HIS MASTER'S VOICE“ aparate, plošče
najboljše glasbe, vse posamezne dele itd. samo pri tvrdki
A. RASBERGER, Ljubljana
Tavcarjeva ulica 5, poleg dež. sodišča. 1926.
Predno kje drugje naročite oglejte si našo razlogo!

Tudi v letu 1927

se boste

najbolje in najceneje oblačili

v najcenejši družinski oblačilnici

M. BAN na Reljevi cesti 7 (nasproti drž. učiteljske)

VSAK

ki hoče dejansko dobro in poceni
kupiti modne potrebščine, potrebščine za šivilje
in krojače, toaletne potrebščine, modne gumbe,
specijalne čipke in si jih izbrati iz najlepše za-
loge, naj se vedno napoti k tvrdki

T. EGER, Sv. Petra cesta.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica 50 (v lastnem poslopiju).

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsako-
vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut,
poročna naročila, predprijave in krediti vsake
vrste, eskompti in inkasno meniti ter nakazila
v tu- in inozemstvo, safe deposits itd. itd.
Vse vrste kreditov, posojil, hipotek, itd. itd.

Vsem cenj. naročnikom se najvljudneje priporoča

Stavbeno podjetje
NIKOLA PAVLINIČ
ZAGORJE OB SAVI

Proda se

radi razdružitve lastnikov

tovarniško podjetje

kovinske stroje v Ljubljani. Podjetje je dobro upeljano in
rentabilnosti zasigurno. Potreben kapital približno Din 500.000.
ostalo po dogovoru. — Pismene ponudbe pod „Gama“ na
upravo „Jutra“ 12719-a

Mlinske stroje, najrazličnejše transmisije, pogon-
ska jermena, ter razne v mlinsko stroko spadajoče
predmete, elektromotorje, 2 tovarna tritonska auto-
mobila „Fiat“ proda 1288

Valjični mlin Kranj.

DIVANE

otomane, zimnice
žilne vloge, gar-
niture v največji iz-
biri in najcenejšem na-
kupu dobite pri tvrdki
Rudolf Sever
Marijin trg št. 2 (na-
sproti frančišk. cerkvi)

na 24 mesečni

obrok

šivalni stroj

Rast in Gasser

pri

Alojz Ussar,

Maribor, Gosposka ul. 20/

na 24 mesečni

obrok

šivalni stroj

Rast in Gasser

pri

Alojz Ussar,

Maribor, Gosposka ul. 20/

na 24 mesečni

obrok

šivalni stroj

Rast in Gasser

pri

Alojz Ussar,

Maribor, Gosposka ul. 20/

**RADIO-
AVTO-**

baterije itd., prvovrstni fabri-
kat po konkurenčnih cenah
izdeluje in popravlja

Originalne potrebščine za OPALOGRAPH.

Preservati in Fixati in druge potrebščine: Originalne
barve in matrice za Gestetner Cyklostil.

LUIGI BARAGA

LJUBLJANA, Selenburgova ulica št. 6. telefon št. 986

Proda se

oziroma da tudi v našem v Gornji
Radgoni na Spodnjem Grisu tik
sodnije, davkarje, carinarne ob-
mejne komisarijate, finančne
kontrolne in drugih uradov
enonadstropna hiša,
ki obsega dve kuhinji, enajst sob,
obširne kleti, ledenice, veliko
skladišče, hlev, vrt, betonirano
dvorišče. Vpeljana je električna
razsvetljava. Pojasnila daje do
1. februarja 1927 iz prijaznosti
g. Dr. Lenart Boezio, odvetnik
v Gornji Radgoni, kjer naj se
vložijo tudi kupne ponudbe —

„VATRA“ Maribor.
Strossmayerjeva
ulica 3

Cvetličarna
PAVEL SIMENC

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 33
priporoča se v napravo svežih in suhih vencev
šopkov, natisnih trakov, dekoracij noželo zmer-
nih cenah — Svež cvetličarski dan

Franže za obleke

v vseh barvah se izdelujejo.
TONI JAGER,
Ljubljana, Dvorni trg števil 1

Pri nabavi novih poslovnih knjig

Vam p. s. r. z. m. e. s. prvo vrsto
nimi zdelki, kakor tudi
z brezplačnim
proračunom

A. Janežič, Ljubljana

Florjanska ul. 14,

knjigovoznica in črtnica poslov-

nih knjig.

POZOR

zenini in neveste

Žimnice

matare, posteljne mi-
te, železne postelje (zlo-
žljive), otomane, divane
in tapetne zdelke
nudi najceneje

Rudolf Radovan

tapetnik

Krekov trg št. 7

poleg Mesnega doma

na 24 mesečni

obrok

šivalni stroj

Rast in Gasser

pri

Alojz Ussar,

Maribor, Gosposka ul. 20/

na 24 mesečni

obrok

šivalni stroj

Rast in Gasser

pri

Alojz Ussar,

Maribor, Gosposka ul. 20/

na 24 mesečni

obrok

šivalni stroj

Rast in Gasser

M. Zévaco

Papežinja Favsta

Roman

»Naj bo,« je rekel Maurevert, »ostati hočem pri tebi. In dasi me tvoja sumnja žali, Maineville, evo ti moje desnice. Ostaniva prijatelja!«

Stisnila sta si roke, tako pošteno, kakor le moreta dva lopova. »A ne pozabili,« je povzel Maurevert čez nekaj časa, »obljubil si mi, da dohim dve sto tisoč liver.«

»Dobiš jih, kolnem se ti na brado papeža Siksta, ki postane nocoj naš bankir! Naj bo Guisu po godu ali ne, moral ti bo odvezati eno izmed tridesetorice vreč. Že jutri boš lahko kakor ptič zletel v tuje dežele, čeprav mi bo dolčas po tebi... A pojdiva zdaj, da obvestiva vojvodo in pripraviva svoj bojni pohod.«

Ko sta krenila proti Parizu, se je pokazala izza seči blede glava; Maurevert bi se je bil na smrt ustrašil, da je tisti mah pogledal nazaj...

Vitez de Pardaillan je nekaj časa zamišljeno stal na mestu.

»To pot ga držim!« je zamrmral sam pri sebi...

XIX.

Mlinar

Pardaillan je sledil Maurevertu in Mainevillu, odkar ju je bil opazil. Pri vratih Sv. Honorija je pustil vojvodo Angoulémskega in njegova lakeja, ki so se skrili za bližnjo kolibo. Nato je od daleč pristvoval Mainevillovemu in Maurevertovemu srečanju z mezarjem. Videl je, kako sta zbežala, ter čul, kako je mezar ustrelil za njima. Naposled se je splazil med visokim ovsom v njuno bližino in je poslušal razgovor, o katerem smo pravkar poročali. Ves podjeten se je vrnil h kolibi, kjer ga je čakal Karel.

»Hočete li, da zagodeva njegovi Visokosti burko, ki mu bo zelo nevšečna?« je vprašal vitez.

Karel ga je vprašujoče pogledal.

»Vrnite se domov,« je povzel Pardaillan, »in vzemite s seboj kar moči mnogo orožja in streljiva. Nato prijašite nazaj in pripeljite tudi vrlo služabnika, ki tako nestrno čaka prilike, da bi se udarila v vašo čast.«

Picouic je mignil s koncem svojega šiljastega nosu in Croasse je klavno pogledal.

»Eden naj privede mojega konja,« je nadaljeval vitez. »Čakal vas bom v mlino, ki ga vidite odtod.«

»A kaj nameravate?« je vprašal Karel.

»Saj sem rekel; zagosti Guisu burko, ki je ne bo pozabil, dokler bo živ.«

Mladi vojvoda, ki je imel v Pardaillana neomejeno zaupanje, ni delj vpraševal. Odpravil se je takoj in vitez je krenil sam na grič Sv. Roka.

Ko je dospel na vrh, ni videl okoli mlina ničesar posebnega. Velika krila so se mirno vrtila v močnem zapadniku in iz notranjosti se je slišal umerjen, enolični zvok kolesa, ki je drobilo zrnje. Hlapci, vsi beli od moke, so hodili z vrečami na ramenih okoli mlina. Na travni se je pasla dvojica volov in nedaleč od njih konj, ki ni bil ne osedlan ne privezan. O kakih mezzih in mezzarjih ni bilo duha ne sluha. Stopil je v mlinarjevo izbo, ki je bila odprta na stečaj.

»Maurevertu se je bogme sanjalo,« je zamrmral in potkal z ročnikom svojega rapirja na mizo.

Na ta klic je prihitel rdečelična krščenica in začudeno vprašala oboroženega gosta, česa želi.

»Rad bi govoril z gospodarjem, dragica,« je dejal Pardaillan, ki je poznal moč laskavih besed. »Zmenila bi se zastran bele moke. Reci mu, da je prava zlata kupčija...«

»Oho!« je rekel mož, ki je vstopil baš tisti mah. »Zlata kupčija, gospod plemič?«

Tako govoreč je živo in presunljivo uprl oči v Pardaillana.

»Kakšno kupčijo mislite?« je povzel.

»Rad bi kupil nekaj vreč žita. Plačam vam jih po deseterni ceni.«

»Po deseterni ceni!...«

»Da,« je hladno pritrdil vitez. »Uvažujte, prosim, da potrebujem trideset vreč. Kakor vidite, vam ponujam bogastvo.«

»Trideset vreč?« Mlinarjev pogled je postal še ostrejši.

»Da!... Moj pogoj je samo eden: vreče hočem izhrati sam.«

»To se razume.« Mlinar je kakor po naključju stopil k vratom in jih je zaprl.

»Zapahnitej jih rajši, vrli mož,« je posmehljivo dejal Pardaillan. »Zlasti ker vam povem, da želim kupiti prav onih trideset vreč, ki jih je danes prineslo trideset mezarjev.«

Tisti mah je mlinar zažvižgal in iz sosednje sobe so vdrl v izbo mezarji z bodali in samokresi v rokah. Pardaillan je izdrl svoj rapir. Boj se je že začel, ko je kriknil oblasten glas:

»Orožje stran!...«

Mezarji so obstali kakor odreveneli. Tudi Pardaillan je pobesil konico svojega meča. Prišlec, ki je zabil prelivanje krvi, je bil visok, ponosen starič z neukanljivimi, zapovedujočimi očmi. Mezarji in mlinar so izginili. Starič je gledal viteza nekaj sekund nato ga je ogovoril:

»Jaz sem gospodar tega mlina. Ako vas miče kupčija, se morate pogoditi z menoj.«

»Rad vam verjamem, gospod,« je dejal Pardaillan z vpludnim naklonom, zakaj dozdevni mlinar je bil videti mož pravega, jezrega kova. »In nepotrebno se mi zdi, da bi govoril z vami po ovinkih. Zasačil sem vašo skrivnost, Mezgi, ki so prispeli v mlin, so tovorili zlato.«

»Točno, gospod: prinesli so tri milijone...«

Pardaillan je skomignil z rameni. Videč to prezirljivo kretnjo, ga je pogledal čudni mlinar še pozorneje nego prej.

»Ali ste nemara tisti, ki se je predstavil za mlinkega nadzornika in je odvezal eno izmed vreč?«

»Ne, gospod, lagati mi je bilo vedno za malo. Toda poslušal sem razgovor tistega človeka z njegovim tovarišem in sem tako zvedel resnico.«

Gledala sta si v oči. Simpatije nista čutila drug do drugega, pač pa spoštovanje do nasprotnikove moči.

»Zakaj ste ubranili vrli mezarjem, da me niso naskočili?« je zdajci vprašal vitez.

»Zato, ker me je zanimal vaš obraz. Žal bi mi bilo, ako bi se vam zgodila nesreča. Že ko sem vas videl, da prihajate po stezi, sem vas zaželel spoznati. Ali bi mi povedali svoje ime?«

»Vitez de Pardaillan. In kdo ste vi?«

»Peretti mi je ime,« je rekel starič po kratkem obotavljanju. »Povejte mi, s kakšnim namenom ste prišli v mlin?«

»Poznate li moža, ki sta se sprla z vašim mezarjem?«

»Poznam tistega, ki se je preoblekel za mlinkega hlapca: bil je gospod de Maineville, uslužbenec vojvode Guiskega.«

Vitez se ni prav nič začudil tej vsegavednosti.

»In vi, gospod de Pardaillan?« je nadaljeval Peretti. »Ali niste tudi vi vojvodov pristaš?«

»Povedati vam hočem, zakaj sem prišel v mlin,« je mirno odvrnil vitez. »To je bilo prvo, kar ste me vprašali in je po tem takem tudi prvo, kar vam je mar. Znajte, gospod Peretti, da sem zasledoval haš gospoda de Mainevilla in njegovega tovariša.«

»Kdo je bil tovariš?« je živahno vprašal starič.

»Kaj bi vam njegovo ime, ko ga ne poznate? Dovolj je, da ga pomnim jaz.«

»A, al! Kakor vidim, ste mu zelo naklonjeni?... Nadaljujte, prosim; vaša povest me zanima čedalje bolj.«

»Rekel sem, da sem poslušal njegov razgovor z Mainevillom, ki je uslužbenec vojvode Guiskega; to ste uganili. Prišel sem, ker mi Mainevillov namen ne ugaja in ker mu hočem podstaviti nogo.«

»Kaj namerava tako nevšečnega?«

»Šel je obvestiti gospodarja, da so dospeli milijoni, ki mu jih je obljubil papež Sikst...«

»Briccone!« je zamrmral gospod Peretti in prebledel.

LJUBLJANA

Marija Götzl

modni salon

Kongresni trg 8

prilporoča oenjenim damam ravno kar dospelje najnovejše svile, brokate, žakarije, čipke itd. za večerne toalete.

Velika izbira pahljač, ovčik in drugega nakitja. — Klobuki vedno v zadnjih novostih.

Tovarna trikotaže Gaspari & Faninger, MARIBOR

ima za takojšnjo dobavo vse vrste zimskega blaga še v zalogi

Naznanilo.

Naznanjam cenj. občinstvu, da bodem

otvorila gostilno

v Sp. Šiški, Medvedova št. 20,

preje M. Celarc, dne 1. I. 1927. Točila se bodo pristna vina po najnižjih cenah. Isto bode preskrbljeno za dobra gorka in mrzla jedila iz že itak znane kuhinje. — Abonementi se sprejemajo na hrano.

Z odličnim spoštovanjem se priporoča

J. Javornik
gostilničarka.

ZAHVALA.

Za mnogoštevilne pismene in ustne izraze sožalja ob smrti našega srčno ljubljenega soprega in gospoda

Pavla Poženela

za darovane vence ter mnogobrojno spremstvo ob pogrebu se skleno zahvaljujemo.

Posrebna z-hvala vsem dragim srodnikom, g. dr. Pavežu za gniljiv govor k-ko: tud bratom So-olom, pevskega društva ter vsim ostalim ki so ga spremlili v tako častnem in obilnem številu na njegovi zadnji poti.

Zinka Poženel in otroka.

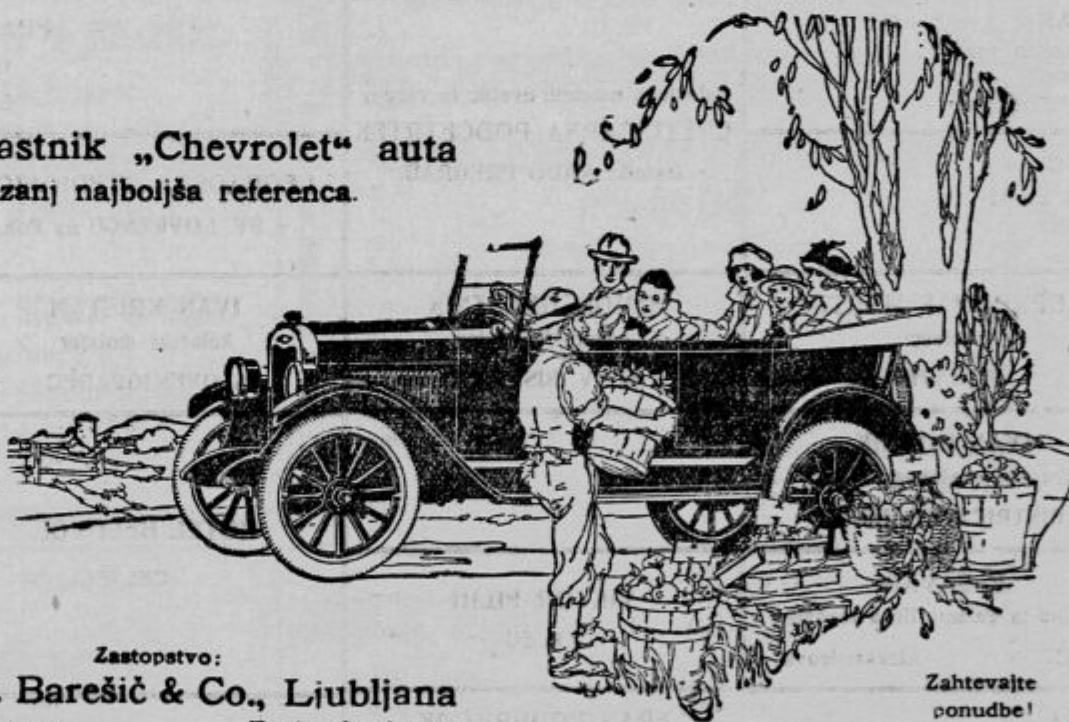
Mali

„CHEVROLET“ Model 1927.

4 sedežen je za naše hribovite kraje in zelo slabe ceste najbolj zanesljivo, trpežno ekonomično in že pri nas pod najslabšimi pogoji preizkušeno in razširjeno motorno vozilo.

Vsak lastnik „Chevrolet“ auta je zanj najboljša referenca.

Din
54 000.—

Zastopstvo:

V. & M. Barešič & Co., Ljubljana
Dunajska cesta 12. Telefon Int. št. 292.

Zahtevajte ponudbe!

Vsi nadomestni deli so promptno na razpolago, dobavni iz lastne zaloge.

Miloš Skerbič

lastnik konfekcijske tvornice

Tevca Krastova

veleposesnika in trgovca hči

zaročena decembra 1926

Trbovlje

Poljane

Prevalje.

Najboljši šivalni stroj

in najpopolnejši

Prodajalka

Izučena trg. s steklom in porcelanom ali podobne stroke se sprejme v sialno službo. Pismene ponudbe s prepisi spričeval na **Juli Eisen, Ljubljana.**

Keglišče

pri hotelu MIKLIC pred glavnim kolo tvorom, se še odda za redno igranje ob sobotih in nedeljah od 20. do 24 ure. Do 20 ure je pa vsak dan na razpolago. Keglišče je novo kurljivo.

Trgovski zastopnik

dobro vpeljan v Slovenijo, Hrvaško, Rumunijo in Medžimurju prevzame po njegovem zastopstvu še neka dobrih vrčk. Ponudbe na upravo „Jutra“ Maribor pod „Dobra ko ekcija“.

Vročeparno lokomobilo

25 — 35 KS iše tekstilna tovarna v bližini Ljubljane. Lokomobila pa ne sme biti starejša od l. 1912. Ponudbe na oglasni oddelek Jutra pod št. „3212“

Generalno zastopstvo za S.H.S.

Trg. agentura

A. ALMOZLINO, Beograd

Največje skladišče za SHS. pri

S. Ad. ENGL, Subotica.

Smuči in

smuške potrebščine

Kolesa in

kolesne potrebščine

Autopnevmatika Michelin

GOREC Ljubljana

Ljubljanska Kreditna banka.

Iz mariborske oblasti čestitajo:

SKET FRANJO RUŠE št. 3 pri Mariboru	KAREL JARH lesna trgovina MARIBOR Gregorčičeva ul. 1	ZLATA BRIŠNIK trgovina s papirjem in galanterijo knjižarna MARIBOR Slovenska ul. 11	IVAN KODRIČ FRAM pri MARIBORU	ANTON SAIKO krojaški mojster za civil in uniformo MARIBOR Frankopanova ul. 17	JOŽF VOLČIČ mizarstvo MARIBOR Slovenska ul. 36
IVAN LEGAT I. špec. poprav. pisal. strojev MARIBOR Vetrinjska ul. 30	JOS. KOŠIR trgovec MARIBOR Aleksandrova c. 45	D. ŠKERBEC špeciialna trgovina živil MARIBOR Gosposka ul. 5	M. TEMERL stavb. in stroj. ključavničarstvo MARIBOR Volkmajerjeva ul. 6	Umetniški-tiskarski zavod «AŽBE» d. z o. z. MARIBOR Slovenska ul. 20	MILOŠ OSET veletrgovina špecerije, monopolno skladišče vseh vrst vžigalic MARIBOR Glavni trg
FELIKS ŠKRABL manufakturna trgovina MARIBOR Gosposka ul. 11	KATICA KOTNIK kavarna «Bristol» MARIBOR Vetrinjska ul. 30	ANTON in MARIJA GLAS pekarna STUDENCI pri MARIBORU	M. KOŠAK premog in drva MARIBOR Židovska ul. 4	Landis Gyr IVO MIHORKO MARIBOR Slovenska ul. 20	
SREČKO PIHLAR manufakturna trgovina MARIBOR Gosposka ul. 5	TRGOVINI A. POŽARJA v RUŠAH in LOBNICI pražarna bratov Požar MARIBOR Gospejna ul. 3	HINKO KOSIČ restavracija «Vetrinjski dvor» MARIBOR			
JAGODIČ & ŠAIKO mizar, tapet. in zaloga pohištva MARIBOR Rotovski trg 3	PUGEL & ROSSMANN veletrgovina z vinom MARIBOR Trg svobode 5	VALBURGA GLUMAC strojna pletarna MARIBOR Ulica 10. oktobra 4	KAVARNA TEMENT MARIBOR Glavni trg 3	ZIRINGER JOSIP nagačalnica MARIBOR Slovenska ul. 28	Produktivna zadruga mizarstvih mojstrov r. z. z o. z. MARIBOR Grajski trg 3
GOSTILNA «PRI LOKOMO- TIVI» M. in A. Rozman MARIBOR Frankopanova ul. 29	FRANC CVERLIN krojaštvo in konfekcijska trgovina MARIBOR Aleksandrova c. 28	VIKTOR ŠENK VDOVA in SIN čevljarstvo MARIBOR Tržaška c. 1			
GRAJSKI KINO MARIBOR Grajska ul. 2	IVO BARTA I. mariborska strojna pletarna Maribor Orožnova ul. 8	KARL TEMENT čevljar MARIBOR Barvarska ul. 1	L. GLUMAC, A. Oman-a nasl. kotlarstvo MARIBOR Glavni trg 4	HANS WEISS kotlar MARIBOR Slovenska ul. 28	
OBLAČILNICA «DRAVA» OTON PELAN MARIBOR Koroška c. 48	ANTON BRENCIČ trgovina z železnino PTUJ	A. SENČAR in SIN PTUJ	HINKO KREFT trgovina z mešanim blagom in deželniimi pridelki PTUJ	PLETARNA r. z. z o. z. Centrala PTUJ	IVAN CVIKL manufakturna trgovina PTUJ
FRANC TOMAŽIČ sedlar in tapetnik BREG pri PTUJU					PEKARNA Vseh svetnikov 6 PTUJ
ŠTEFAN BRODAR vino engros Tel. interurb. 12 ORMOŽ			ANTON VAUPOTIČ trgovina z mešanim blagom in delikatesami PTUJ		
FLORIJAN HLEDE trgovina sadja PTUJ	RUDOLF PERIC tvornica blicevnikov PTUJ	FRANJO RAJH hotelir ORMOŽ	FRANJO PODPLATNIK trgovina mešanega blaga in nakupovalnica jajc ORMOŽ	VIVOD & RANFL splošno mizarstvo ORMOŽ	Veletrgovina LUDVIK KUHAČ ORMOŽ Podružnica: Vinica Zaloga modnega, manufakturnega in špecerijskega blaga, cementa ter železnine. Eksportna trgovina z le- som, parna žaga in električna cen- trala. Glavna zaloga dolniškega piva
IVAN ROJNIK trgovec SLOVENJGRAD	ANGELA ČEH - VRŠIČ trg. z mešanim blagom zaloga H. Melni LJUTOMER.	RADO POLACK trgovina z mešanim blagom žganjem in vinom na debelo ORMOŽ			
LOVRO PETOVAR trgovina in glavna zaloga Reform steklenic za vkuhanje IVANJKOVCI		RUDOLF ANDERLIČ trgovina manufakture, špecerije in deželnih pridelkov ORMOŽ	ANTON DOGŠA trg. mode, manufakture in špecerije ORMOŽ	GOSPODARSKA ZADRUGA podružnica LJUTOMER	RUDOLF PUŠENJAK trgovina mešanega blaga LJUTOMER, podruž. LIPOVCI
FRANC SENČAR trg. mešanega blaga, nakup vseh poljskih pridelkov LJUTOMER — MALANEDELJA		Industrija umetnih cvetlic in vencev CVETLIČARNA PODČETRTEK lastnik: RADO PREGRAD.	FRANC SERŠEN veletrgovina LJUTOMER		ALOJZ ZAVRATNIK hotel, kavarna in vinska trgovina LJUTOMER
FRANC REPIČ trgovina in pogrebni zavod LJUTOMER			LEGRADSKA ŠTEDIONICA v SV. LOVRENCU na Poh.	ALOJZ KRAINZ, LJUTOMER trgovina modnega, manufakturnega in špecerijskega blaga. — Zaloga stavbenega in rezanega lesa. — Umetni mlin in žaga. — Tovarna opeka. — Veletrgovina z vinom.	
JANKO KOSTAJNŠEK trgovina z mešanim blagom in deželniimi pridelki SV. MARTIN pri VURBERGU	KOPRIVNJAK MARTIN brivec ROGATEC	SIMON HRASNIK mizarstvi mojster SLOV. BISTRICA	IVAN KRISTAN kolarski mojster SLOVENJGRAD		
IVAN DOBNIK trgovca mešanega blaga BISTRICA OB DRAVI			HOTEL BELI VOL CELJE		FRANJO CVETKO prej J. Golob trgovina z mešanim blagom SV. TROJICA — SLOV. GORICE
BLAŽ JERIČEK trgovca RAJHENBURG ob Savi	R. SAVNIK modna in galanterijska trgovina CELJE Aleksandrova 4	VIKTOR PILIH žalec			
VIKTOR SUŠA trgovina z mešanim blagom ZAGORJE ob Savi		FRAN PODBREŽNIK lesna industrija GORNJI GRAD, Slovenija	KAROL FLORJANČIČ Elektrotehnično podjetje CELJE	RUDOLF BRUNDULA trgovina z mešanim blagom gostilničar itd. GUŠTANJ	KOKOLJ & REMEC podzastopstvo soc. an. Fiat Torino CELJE Mariborska cesta 3
FILIPČIČ ANTON brivec in lasničar ČRNA pri PREVALJAH s podružnicama Mežica in Črna II.	T. DEBELAK trgovina z mešanim blagom MURSKA SOBOTA	IVAN KOVAČ stavbeno in pohištveno mizarstvo s strojnimi obratom ČRNA pri PREVALJAH		IVAN PODBEVŠEK urar ŽALEC	
FRANJO ŽMAVC trgovina z mešanim blagom GORNJI GRAD podružnica Bočna			JOSEF TEPPEI Lesna industrija, trgovina in hotel VITANJE PRI CELJU	Skalič Peter posestnik in trgovec s poljskimi pridelki Lipa, pošta Beltinci, Prekmurje	
MARIJA BOROVIČ trgovina živalskih strojev in koles CELJE Kralja Petra cesta št. 33	MILAN HERZ brivec RETJE pošta Trbovlje I.	FRANC URBAN mesar in prekaževalec PTUJ		IGNAC & MARIJA ŠIMENC ščetarska in galanterijska trgovina CELJE Kralja Petra cesta	
MAKS ROBIČ trgovina z mešanim blagom in dež. pridelki; izvoz jajc SREDIŠČE OB DRAVI					
Kozlevčar Josip mesar in prekaževalec ŠOŠTANJ		FRANC LUSKOVEC trgovina z lesom ŠOŠTANJ		KOLODVORSKA RESTAVRACIJA MIRKO in PAVLA ŠTRUKELJ ČAKOVEC	

Iz mariborske oblasti čestitajo:

FRANC ZEMLJIČ hotel in restavracija pri "Črnem orlu" MARIBOR	RUDOLF WISTAN slastičarna MARIBOR	PAVLA ZAGAŽEN trgovina z mešaním blagom MARIBOR Krčevina	HOTEL MERAN MARIBOR Aleksandrova cesta	ADOLF KUBIČKA mehanikna delavnica in popraviljal- nica čevljev MARIBOR Vrtna ulica	FRANC TIRŠEK trgovina z usnjem in čevljarstvom potrebščinamj SLOVENJGRADEC
ANTON TAVČAR tovarna mesnatih izdelkov MARIBOR Jurčičeva ul. 3	HOTEL pri "ZAMORCU" MARIBOR Gosposka ul. 30 Telefon 13	IVAN KOKOT trgovina z mešaním blagom KRČEVINA - ZG. SV. KUNGOTA	FRANJO ŠPES stavbeni mojster MARIBOR Tržaška cesta	FRANC ZEMLJAK krojaštvo MARIBOR Slovenska ul. 24	R. ALMOSLECHNER zlatar in juvelir CELJE Prešernova ul. 1
IVAN KRHLANKO delikatesna trgovina in buffet MARIBOR Aleksandrova c. 31	JAKOB SENEKOVIČ silkar in pleskar MARIBOR	FRANC VRHUNC trgovina z mešaním blagom MARIBOR Maistrova ul. 17 Lelteršperk podružnica	M. NAVERŽNIK trgovina z usnjem	ŠTEFKA ŠPES modni salon za dame MARIBOR Linhartova ul. 18	VITOMIR DOLINSEK trgovska agentura CELJE Gosposka ulica 26
RUDOLF KIFFMANN mestni stavbenik MARIBOR Meljska cesta 25	SERVAT MAKOTTER zaloga pohištva, izdelovanje postel- nih ženic MARIBOR	GOSTILNA nad "DRAVO" STUDENCI pri MARIBORU	FRANJO DUHEK MARIBOR Vetrinjska ulica 26	LEOPOLD GUSEL trg. s specerijskim, kolonijalnim blagom in dež. pridelki "Pri črnem psu" MARIBOR Koroška c. 16	FISCHER & DRUG manufakturna trgovina CELJE Kralja Petra c. 22
BRATJE WUDLER tovarna kovinastih izdelkov MARIBOR Meljska cesta 55	KAVARNA V MESTNEM PARKU MARIBOR Ciril Metodova ul.	DRAGOTIN ŽERJAL trgovina z mešaním blagom MARIBOR, Rajčeva 2, Ruška 37	FRANC NEGER & SIN tovarna šivalnih strojev in koles MARIBOR Slovenska ul. 29 Prodajalna Vetrinjska ul. 17	MARA HLEBS šivilja za dame MARIBOR Slomškov trg 3	KARL LOIBNER CELJE Kralja Petra c. 17
JOSIP ŠINIGOJ trgovina z delikatesami MARIBOR Aleksandrova c. 18	GOSTILNA pri STARI POŠTI MILAVEC	RESTAVRACIJA PRI NOVM KOROŠKEM KOLODVORU SCHWAB MARIBOR Črtomirova ul. 8	FRANC KAGER izdelovalnica srebrnine in medenine MARIBOR Vetrinjska ul. 30	IVAN VIZOVIŠEK ZALEC	SLAŠČICARNA JORA CELJE Dečkov trg 6
TEMERL & KOVAČIČ trg. z ročnimi deli in šivanje perila MARIBOR Stolina ul. 8	RUDOLF WELLE tovarna za klobase in prekajeno meso KRČEVINA pri Mariboru	M. BERDAJS špecerijsko in kolonijalno blago, semena MARIBOR Trg svobode	RAJKO ZOTTER krojač MARIBOR Gosposka ulica 37	JOSIP DRUŠKOVIČ lesna trgovina SLOVENJGRADEC	RUDOLF PERDAN mehanikna delavnica CELJE Krekov trg 5
FRANC GROBELŠEK veletrgovina z moko in dež. pridelki MARIBOR Aleksandrova c. 57-a 57			ANTON POŽAR vrtinarstvo MARIBOR Vrtna ul. 17	JANKO KLUN trgovina z mešaním blagom SLOVENJGRADEC	FRANC TASKER stavbeno, galanterijsko in ornament- no klesarstvo CELJE
					GASPARI & FANTINGER MARIBOR

Posredovalnica služb
PAVLA MRAK
Kopitarjeva ulica 4
(poleg Jugoslovanske tiskarne)
želi cenjenim damam
srečno Novo leto
in se priporoča tudi nadalje.

Veselo in srečno
NOVO LETO
želi vsem svojim cenj. odjemalcem
Matevž Rabič
prva gor. domača tvornica
žičnih pletenin
Slovenski Javornik, Gorenjsko

Vsem cenj. odjemalcem in doba-
viteljem, znancem in prijateljem
želim
srečno in veselo Novo leto
J. Menart
trgovec, Domžale

Srečno Novo leto
želi cenjenim naročnikom
Albina Bogata
izdelovalnica perila
Zidovska ulica 1. 575 a

Srečno in veselo Novo leto
želi svojim odjemalcem
M. PRESKER
trgovina z mešaním blagom in zaloga
trapistovske čokolade in likerjev
v Rajhenburgu. 721 a

Vsem cenjenim damam strankam želim
veselo Novo leto
ter se ob priliki odhoda iz Ljubljane v Zagreb najlep-
še zabvaljujem za izkazano zaupanje in prijaznost.
Kožuš Anton
brivski pomočnik v damskem salonu Gjud.

Srečno in veselo novo leto
želi vsem svojim cenjenim odjemalcem
FRANC ZALAR, mesar in prekajevalec
za Bežigradom — Ljubljana

Srečno in veselo Novo leto
želi
Josip Stupica, tirmenar in sedlar
Ljubljana, Slomškova ulica 6
Trgovina avtomobilov, vozov in konjskih oprem.
„Duco“ - licanje.
Olje Avtogaraža Bencin

Srečno novo leto
želi tvrdka
IVAN ŠIŠKA
tovarne parketov in parne žage
LJUBLJANA 170 a

Srečno in veselo Novo leto
želi vsem dosedanjim in bodočim odjemalcem priporočajo se za
mnogobrojen obisk
cvetličarna in semenarna
KORSIKA, Ljubljana
Aleksandrova cesta — Kongresni trg — Telefon 341.
Import — francoskega in italijanskega svežega cvetja — Eksport

Morsko in klimatično kopališče
Baška
(na otoku Krku) (na otoku Krku)
želi svojim kopališkim gostom
srečno Novo leto 1927
Uprava.
Prospekti se na zahtevo dostavljajo o franco.

Tvrdka M. FELDIN, Maribor
specijalna trgovina s svilenim blagom, robci
in šerpami 960 a
želi vsem svojim cenjenim odjemalcem
srečno novo leto!
in se priporoča za nadaljno naklonjenost.

Gostilna pri Fajmoštru
M. Anžič
želi vsem svojim gostom
srečno Novo leto

Vsem cenjenim od-
jemalcem in prijateljem
želi
srečno in veselo
novo leto
F. Poljanšek
trgovina z meš. blagom
in deželnimi pridelki
Gornji Logatec.

Srečno Novo leto
želi vsem svojim
cenj. odjemalcem
Mar. Segolin
silkar in peskar
Jesenice - Fužine

Srečno in veselo Novo leto
želi 942 a
vsem svojim cenjenim odjemalcem
in se še naprej najtopleje
priporoča
P. va konfekcijska tovarna
Miloš Škerbič - Trbovlje

Srečno Novo leto
želi 378 a
svojim cenjenim naročnikom in se priporoča
Ivan Ambrož
strojna delavnica
LJUBLJANA, Trnovski pristan 32

Srečno in veselo
NOVO LETO
želi vsem cenjenim odjemalcem
Anton Travžan
trgovina z mešaním blagom ter
nakup in prodaja deželnih pridel-
kov.

Emerik Filipan
PREVOZNIK
Ljubljana
POLJANSKA CESTA 54
in **GOSTILNA PRI „LEVO“**

Srečno!
D. Čebin

Iskreno želim
svojim cenjenim naročnikom in prijateljem
srečno Novo leto
in se priporočam tudi nadalje.
Matija Grošičar
strojno ključavničarstvo
Kladovna ulica 3 (vhod tudi Vrtna
ulica — Krakovsko predmestje).

Ivan Gogala
izdelovalnica čepic

Jesenice - Fužine
(Sinvenila) 368

V. Reš
trgovina kolonijalnega in
špecerijskega blaga
RADOVLJICA

Iz ljubljanske oblasti čestitajo:

JOŠKO KACIJAN mesar Poljanski nasip 34		M. AMBROŽIČ & DRUG manufaktura na veliko LJUBLJANA				FRANJA OCVRK mesarija stojnica Šol drevored Poljanska
LOŽAR & BIZJAK konfekcija LJUBLJANA Sv. Petra cesta 21	JOSIP KOPRIVC mesar LJUBLJANA Šolski drevored	JAKOB JESIH mesar LJUBLJANA Šolski drevored	JOŽEF KEBER mesar Kette-Murnova 12 LJUBLJANA	JANKO PREDOVIČ veletrgovec Ambrožev trg	KNJIŽNICA ZA DVORSKI OKRAJ LJUBLJANA	
SAKSIDA RUDOLF Mestni zidarSKI mojster Poljanska c. 81	Trafika PRAPROTNIK-PUGELJ LJUBLJANA Prešernova ulica 54.	ANTON BOKAL dobava in polaganje parketov LJUBLJANA Slomškova ul. 19	MARIJA FERENC trgovina z mešaním blagom Poljanska cesta 72	IVAN BENČINA mesar in gostilničar LJUBLJANA Vodnikov trg D. M. v Polju	Gostilna FRANC KREGAR ŠTEPANJAVAS	
	DROGERIJA «ADRIJA» LJUBLJANA Šelenburgova ulica 1	LEKARNA Dr. G. PICCOLI LJUBLJANA Dunajska cesta	ANTON in MARIJA GREGORC mesarija stojnica Šolski drevored Poljanska cesta 81		VIKTOR MEDEN Tvorilnica konjaka in likerjev Veležganjarna LJUBLJANA CELOVŠKA CESTA ŠT. 10 Telefon št. 71	
ALEKSANDER KOZIČ konc. elektroteh. podjetje LJUBLJANA - VIČ-GLINCE	K. PUČNIK krojaški mojster LJUBLJANA Tavčarjeva ul. 3	R. WILLMANN strojno podjetje LJUBLJANA Slomškova 3	Gostilna «KOROŠKI DOM» Poljanska cesta št. 11 KATI KOROŠEC	ŠENTPETERSKI BAZAR LJUBLJANA Kette-Murnova cesta 8	FRANC BALON krojaški mojster LJUBLJANA Dunajska cesta 9	
ŠOŠTERIČ. PETAN & ERKER trgovina z železnino LJUBLJANA Resljeva cesta 20	P. ŠKAFAR vulkaniziranje gumij, mehanična delavnica popravilo galoš LJUBLJANA, Rimska c. 11		J. BRAJER špecialna izdelovalnica gojsarjev ter čevljev LJUBLJANA Breg št. 1	Trgovina z mešaním blagom M. UREK LJUBLJANA Cankarjevo nabr. 7		
	VEKOSLAV PODLOGAR Ljubljana — Št. Peter na Krasi		RESTAVRACIJA BELLEWUE MIHAEL in IVANKA SUŠELJ	JOSIP REICH tovarnar LJUBLJANA		
DOLNIČAR & RICHTER tovarna voščeni izdelki LJUBLJANA Vožarska pot 8	VALENTIN ACCETTO stavbeno podjetje LJUBLJANA Trnovski pristan 14	MARIJA JANEŽIČ mesarica Poljanska cesta 54		ŠUŠTERŠIČ LEOPOLD Avtočlanje in sedlarstvo Dunajska c. 41 LJUBLJANA	NIKO KOMAN brivski salon LJUBLJANA Poljanska c. 13	
BETI OREHEK Zajutrkovalnica in delikatesna trgovina LJUBLJANA Kolodvorska 26	IVAN in FRIDA TRIPLAT Gostilna pri «Bolem konjičku» LJUBLJANA Ambrožev trg 9	 ARH. IVAN ZUPAN TEHNIČNI BIRO LJUBLJANA, GRADIŠČE 13		L. M. ECKER SINOVA kleparna in podjetje za izpeljavo vodovodnih del LJUBLJANA	GOSTILNA PRI TURKU FANI PLAPER LJUBLJANA Strelška ul. 22	
	FOTO-MATERIJAL JANKO POGAČNIK LJUBLJANA Tavčarjeva ul. 4			JOSIP STEINMAN izdelovatelj gornjih delov čevljev LJUBLJANA	JOSIP ANDLOVIČ strojno mizarstvo LJUBLJANA Domobranska cesta (poleg vojašnice kralja Petra na Poljanah)	
J. & A. LUPŠE manufakturna in galanterijska trgovina LJUBLJANA Karlovska c. 30	GOSTILNA PREŠEREN IVAN GORENC LJUBLJANA Rožna ulica 29	GOSTILNA RAŽEM LJUBLJANA Žabjek	A. STERNIŠA sodarstvo SELO-MOSTE	JOSIP PODKOV mesar Sv. Petra cesta. Hotel Lloyd	TRAFIKA KLANDER Kolodvorska ulica 8	
ROK BERLIČ mizarski mojster Žapuže 22, Št. Vid	BELA FISCHER zastupnik Prve Novosadske Tvor- nice Sapuna Jakob Schützer sin d. d. LJUBLJANA NOVISAD	ADOLF ŽABJEK mesar LJUBLJANA Šolski drevored	FRANC ERJAVEC «Pri zlati lopati» trgovina z železnino LJUBLJANA	AUGUST KUCHAR gostilna M. DEV. v POLJU		
		FRANC RODE mesar DEVICA MARIJA V POLJU				
KRANJC & BERMEŽ trgovina z žitom, moko in drugimi mlevskimi proizvodi na veliko VRHNIKA		POZENEL & PUNJAR veletrgovina vina in žganja LOGATEC	AUREL PREVENDAR in DRUG trgovina z vinom in žganjem RAKEK	ANTON BUH izvozna trgovina žive in zaklane živine MOKRONOG SHS	A. KOMATAR valični mlin in žage Škofja Loka	
JAKOB DERMOTA uslarna ŽELEZNIKI	FRANC ŠPAROVIC tes. mojster p. Podnart LIPNICA	FRANC ŽMITEK razpošiljalnica sira BOHINJSKA BISTRICA		ADOLF ZAVRTANIK tvornica čokolade LESCE		
IVAN ZAJC čevljarstvo, trgovina z usnjem in čevljarскими potrebščinami ŽIRI		ANDREJ KOLAR pekarna GROSUPLJE		IGNAC TOMC ekspozitna trgovina z lesom in dež pridelki vinske trgovina MORAVČE pri Domžalah		
ALOJZIJ MORE sodavičar NOVO MESTO	Starejši ANTON MÜLLER trgovina z vinom DOMŽALE		JOS. POGAČNIK krojaški mojster RADOVLJICA			
FRAN CERAR tovarna slamnikov in klobukov s svojo podružnico v Celju, Gospodska 8		MIMI ŠUŠTAR modni salon za dame ZAGORJE 83		ŠTEFAN PODUNAJEC brivec ZAGORJE OB SAVI podružnica Toplice		
FRANJA KRIEGER-DOLINSKOVA sodavičarka KRŠKO		LOVRO MARINŠEK mesar NAKLO	Fotografski zavod FRANC PRIMOŽIČ ZIDANIMOST		LAVOSLAV MRNUH trgovina z mešaním blagom ZAGORJE OB SAVI	
ANTON JAJAC i DR. Dalmatinski podrum	SIMON JANC krojaški mojster RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU	DRAGOTIN KORBAR betonska tvornica ZAGORJE OB SAVI	JURIJ FERENC stavbeno podjetje TRBOVLJE II			
JOSEFINA RZENIČNIK šivilja in trgovina modnih potrebščin			ANTE SUNTAJS krojaški salon za gospode in dame TRBOVLJE	OGLASNI ODDELEK „JUTRA“ Prešernova ul. 4 Telefon št. 492 LJUBLJANA		

EMERIK KUKEC

hmeljski trgovec v Žalcu

vošči vsem cenj. strankam, prijateljem in znancem prav prijetno

NOVO LETO 1927!

Srečno Novo leto

vsem citrašem in citrašinjam želi

Ivan Kifrlj

Ljubljana

Gospodarska ulica 9

Srečno novo leto

želita 972-a

Jakov in Marija Otrin

mesarija

Ljubljana

Šolski drevored

Srečno veselo novo leto

želi 573-a

Velika kavarna, Maribor

Club-Palais de danse

A. KLEŠIČ

S. stanek elegantnega sveta.

Dnevno umetniški koncerti, variete-pleš

Najelegantnejši lokal Slovenije.

Vso srečo v novem letu

želim

vsem cenjenim damam, btošim, sedanjim in

prihodnjim naročnicam

Marija Sarčeva

lastnica modnega ateljeja

Ljubljana

Srečno in veselo novo leto

želi vsem cenj. strankam

Veselo novo leto

želi vsem cenjenim gostom

Mali „CHEVROLET“ tovorni za 1500 kg

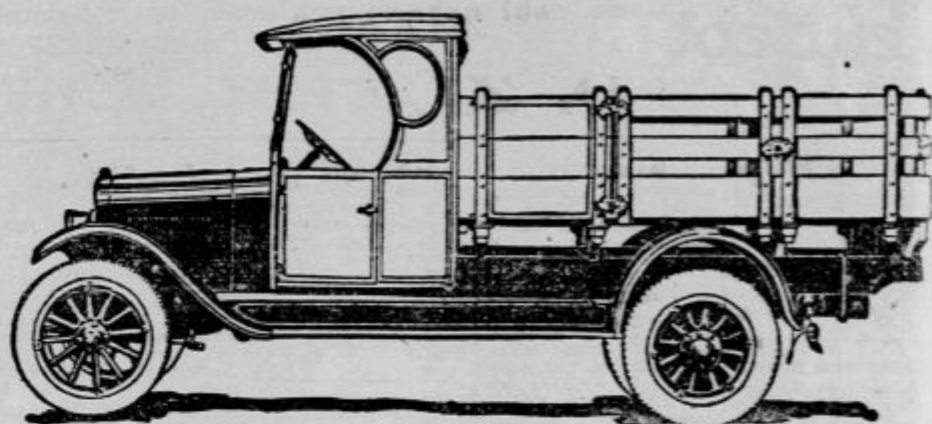
Zanesljivo davka prosto motorno vozilo za hiter in ekonomičen transport vseh tovorov. — Specialna šasija za omnibus do 15 oseb.

Cena Din 50.900.—

Vabimo na ogled

Zastopstvo:

V. & M. Barešič & Co., Ljubljana.

„ETOILE“

gorč.ca (senf) je najboljša, dobite jo v vseh del.katesnih in specerjskih trgovinah.

PEKO

To naj bo geslo vsakega
kupovalca čevljev
v letu 1927.

Prej nego shranite Vaše letne obleke, plašče, kostume itd., dajte jih kemično čistiti in likati

pri trdki

JOS. REICH

LJUBLJANA, Poljanski nasip 4-6

BRAZAY

franc. sko žganje z mentom

Dobite ga v vseh lekarnah, drogerijah in večih prodajalnah.

Zahtevajte povsod

Brazay francosko žganje

Generalno zastopstvo in depot za SHS pa ima

„Destilat“ d. d. v. Zemunu

Dr. Anton Slivnik

zdravnik v Radovljici

do preklica

ne ord nira.

DOPIŠNIKA

(korespondenta)

a hrvaško, nemško, italijanščino, stenografijo, če mogoče s knjigovodsko izkušnjo sprejmemo v Jugoslaviji za takojšen nastop.

Natančne pogoje pod „Priden“ na oglasni oddelk „Jura“

Gospodično

veščo perfektne slovenske in nemške korespondence stenografije in strojepisja išče industrijsko podjetje na periferiji mesta Ljubljane. Ponudbe z navedbo plače je poslati na ogl. odd. pod št. 2812

1 068

Sprejmemo

potnika

odnosno zastopnika

za delni okraj bivše Kranjske — Nastop takoj.

Ponudbe z zahtevami na: Vinarja d. d. olinovradnikov o Ptutu.

Ormoška opekarna brata Štuhec v Ormožu

nudita za prihodnjo stavbeno sezono po zelo znižanih brezkonkurenčnih cenah:

- 1) **Žgano apno** iz Huma pri Ormožu, po kakovosti neprekosljivo.
- 2) **Zidno opeko** (Hands Schlag).
- 3) **Zarezne strešnike, bobrovce in žlebnjake.**

Naročite pravočasno!

Naznanilo preselitve

Slavnemu občinstvu, zavodom in institucijam naznanjamo, da se preseli naša

matematično - mehanična delavnica

s 1. januarjem 1927 iz sedanjih prostorov v Cegnarjevi ul. št. 12. v nove moderno urejene in vsestransko ustrezajoče prostore na

Kette-Murnovo cesto št. 8
(dvorišče)

Prosimo sl. občinstvo, zavode in institucije, da blagovolijo ohraniti naklonjenost ter beležimo z najodličnejšo spoštovanjem

Anton Kozina

matematično-mehanična delavnica

Dr. Fran Hubad

naznanja, da je

otvoril odvetniško pisarno

v Ljubljani, Beethovnova ul. 15

Županstvo trga Rogatec

razpisuje mesto **tajnika**, kateri mora prevzeti tudi **redarstvo**.

Prošnje z navedbo mesečne plače ter opremo potrebnih dokumentov je vložiti pri zgoraj omenjenem uradu do 15. januarja 1927.

Hipotekarna banka

jugoslovanskih hranilnic

v Ljubljani

(prej Kranjska deželna banka)

izvršuje vse bančne posle in transakcije

Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju

ter daje vsakovrstne kredite in predujma. Nakup in prodaja valut in deviz.

ŽIČNE MODROCE

vseh velikosti iz pobakrene žice, v lesenem ali železnem okvirju s križno ali vzmetno oporo, mreže za ograje, presipanje peska, omreženje oken itd. izdeluje in najcenejše dobavlja prva gorenjska domača tvornica žičnih pletenin

Matevž Rabič

Sloven. k. JAVORN K pri Jesenicah. (Slovenija).

Trgovci pozor!

Mirtne vence

in ravne šopke za poroke s svilo vezane v najfinejši izdelavi kakor tudi razno umetno cvetlično listje in sl. predmete kupite najceneje pri:

„Cvetličarna Podčetrtek“

lastnik Rado Pregrad Slovenija.

Prvo in največje podjetje za industrijo umetnih vencev in cvetlic v Sloveniji. Odlikovan na mednarodni razstavi v Rimu.